

T.C.

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİMDALI

ÇANKIRI'DA MEVLİD TÖRENLERİ VE İCRA BAĞLAMLARI

HAZIRLAYAN

Yavuz Selim MERCAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Abdulselam ARVAS

Çankırı-2021

T.C.

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ÇANKIRI'DA MEVLİD TÖRENLERİ VE İCRA BAĞLAMLARI

Yavuz Selim MERCAN

ORCID ID: 0000-0001-8153-3308

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Prof. Dr. Abdulselam ARVAS

Bu çalışma, Çankırı Karatekin Üniversitesi BAP Koordinasyon Birimi tarafından EF080120L02 nolu Yüksek Lisans Tez Projesi olarak desteklenmiştir.

Çankırı – 2021

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ ... iii
TEZ KABUL VE ONAY ... iv
ÖNSÖZ ... v
ÖZET ... vii
ABSTRACT ... viii
KISALTMALAR ... viii
ŞEKİL LİSTESİ ... x
1.GİRİŞ ... 1
1.1. Araştırmanın Konusu ... 2
1.2 Araştırmanın Amaç ve Önemi ... 2
1.3 Problem ... 2
1.4 Sınırlılıklar ... 3
2.ARAŞTIRMA BÖLGESİ ... 4
2.1. Çankırı'nın Kısa Tarihi ... 4
2.2 Çankırı'nın Coğrafî Özellikleri ... 4
2.3 Çankırı Nüfusu ... 5
2.4 Çankırı'nın Sosyo-Kültürel Yapısı ... 6
BİRİNCİ BÖLÜM ... 7
3.1. "VESİLETÜ'N-NECÂT" VE MÜELLİFİNE DAİR ... 7
3.1.1. Mevlid Kavramı ... 7
3.1.2. "Vesiletü'n-Necât" Adlı Eser Hakkında ... 8
3.1.3. Süleyman Çelebi'ye Dair ... 12
3.2. MEVLİD ÜZERİNE YAPILAN ARAŞTIRMALAR ... 13
3.2.1. Kitaplar ... 13
3.2.2. Kitap Bölümleri ... 14
3.2.3. Makaleler ... 15
3.2.4. Bildiriler ... 15
3.2.5. Tezler ... 16
İKİNCİ BÖLÜM ... 17
4.1. MEVLİD TÖRENLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ ... 17
4.1.1. Mevlid Törenlerinin Kısa Tarihi ... 17
4.1.2. Günümüzde Mevlid Törenleri ... 19
4.1.3. Yusuf Tavaslı ile Eski Alfabeli Üç Mevlid Metninin Mukayesesi ... 21

4.1.4. Yusuf Tavaslı'nın "Günümüzde Okunan Mevlid'i Şerif" Kitabı ile Çankırı Mevlid Programlarında İcra Edilen Mevlidlerin Mukayesesi 38
4.2. MEVLİDHANLIĞIN GENEL ÖZELLİKLERİ 66
4.2.1. Mevlidhanların Sahip Olduğu Özellikler 66
4.2.2. Çankırılı Mevlidhanlar ve Mevlid İcracıları 68
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 80
5.1. ÇANKIRI'DA MEVLİD GELENEĞİNE GENEL BAKIŞ 80
5.1.1. Çankırı'da Düzenlenen Mevlid Törenleri 83
5.1.2. Çankırı'daki Mevlid Programlarının İçeriği 87
5.2. ÇANKIRI MEVLİD TÖRENLERİNİN İCRA BAĞLAMLARI 91
5.2.1. Mübarek Günler Vesilesiyle Düzenlenen Mevlidler 96
5.2.2. Düğün Vesilesiyle Düzenlenen Mevlidler 97
5.2.3. Cenaze Dolayısıyla Düzenlenen Mevlidler 99
5.2.4. Hacca Gitme Vesilesiyle Düzenlenen Mevlidler 101
5.2.5. Çocukların Çeşitli Dönemleri Dolayısıyla Düzenlenen Mevlidler 101
5.2.6. Askere Uğurlama Dolayısıyla Düzenlenen Mevlidler 102
5.3. MEVLİD OKUMA GELENEĞİNDE ÜCRET HUSUSU 102
5.3.1. Mevlid İcracılarının Okuma Ücretine Bakışı 102
5.4. ÇANKIRI MEVLİD GELENEĞİNE DAİR DÜŞÜNCELER 107
5.4.1. Mevlid Okuma/Okutma Hakkındaki Yaygın Kanaatler 107
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 115
6. SONUÇ 115
KAYNAKÇA 118
KAYNAK KİŞİLER 121
EKLER 123
Ek-1: Yusuf Tavaslı'nın Mevlid Kitabının Kapak ve Giriş Kısmı 123
Ek-2: Eski Alfabeli Osmanlıca Mevlid Metni-1 125
Ek-3 Eski Alfabeli Osmanlıca Mevlid Metni-2 128
Ek-4 Eski Alfabeli Osmanlıca Mevlid Metni-3 131
Ek-5 Üçüncü Metinde Bulunan Hikayeler ile Derkenar İlahilerin Çevirisi 157
Ek-6 Günümüz Mevlid İcrası Örneği ve Fotoğraf Kareleri 178
ÖZGEÇMİŞ 192

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırlamış olduğum "Çankırı'da Mevlid Törenleri ve İcra Bağlamları" adlı tezin proje aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet ettiğimi, tez içindeki tüm bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde ederek sunduğumu, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmanın başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak kaynakçada gösterildiğini beyan ederim.

…/ …/ 2021

YAVUZ SELİM MERCAN

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yavuz Selim Mercan tarafından hazırlanan Çankırı'da Mevlid Törenleri ve İcra Bağlamları başlıklı bu çalışma, 22.12.2021 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda *oybirliği* başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Danışman	: Prof. Dr. Abdulselam ARVAS	İmza: ……..
Üye	: Doç. Dr. Fatih SONA	İmza: ……..
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi İsmail ABALI	İmza: ……..

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 23.11.2021 tarih ve 04 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Coşkun POLAT

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Halk arasında mevlid olarak bilinen "Vesiletü'n-Necat" yazıldığı dönemden beri değişikliklere uğrayarak bugüne kadar gelmiş ve halk arasında beğenilen sevilen bir eser olarak kalmıştır. Bundan dolayı "Mevlid" (Vesiletü'n-Necat) Anadolu'nun bütün bölgelerinde olduğu gibi Çankırı yöresinde de tutulan, elden ele gezen, dilden dile aktarılan ve çeşitli törenler yapılırken okunan bir eser olmuştur. Geleneksel törenler eşliğinde icra edilmesi ve halk arasında yayılması neticesinde ise bu eserin kutsal bir değer kazanmasına sebep olmuştur, denebilir. Nitekim doğumdan ölüme hayatın pek çok alanında okunmak suretiyle yapılan törenlere eşlik eden bir eser hüviyetine kavuşmuştur. Bunun Çankırı'da pek çok örneği de bu tez araştırmasında tespit edilmiştir.

Bu araştırmada Çankırı'da günümüzde devam eden geleneksel mevlid törenleri incelenmiş ve icra bağlamları ele alınmıştır. Buna göre tez bir giriş ile üç bölümden meydana gelmektedir. Girişte araştırmanın konusu, amacı, önemi ve sınırlılıkları ile araştırma bölgesi olan Çankırı'nın tarihi, coğrafyası hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Birinci bölümde ise mevlid kavramı hakkında bilgi verilerek Vesiletü'n-Necat ve onun yazarı Süleyman Çelebi'ye dair genel ve ksıa bilgiler aktarılmıştır.

Tez çalışmasının ikinci bölümünde mevlid törenlerinin ortaya çıkışı ve yayılışının kısa tarihine değinilmiş, günümüzdeki mevlid törenlerinden bahsedilmiş ve Yusuf Tavaslı'nın latin alfabeli mevlid eserinden hareketle bugünkü mevlid programları ile saha araştırması esnasında elde edilen eski alfabeli iki mevlid metninin mukayesesi yapılmıştır. Bu bölümde ayrıca mevlidhanlarda bulunması gereken genel özellikler belirtilmiş ve ardından Çankırılı mevlidhanlar ile mevlidi icra eden şahıslar hakkında bilgi verilmiştir.

Tezin üçüncünü bölümünü teşkil eden Çankırı mevlid törenlerine genel bakış kısmında ise kaynak kişilerden derlenen bilgilerden hareketle Çankırı'da düzenlenen mevlid törenleri ile mevlid programlarının içeriği hakkında bilgi verilmiştir. Bu bölümde ayrıca mevlidlerin Çankırı'da mübarek günler, düğünler, ölümler, hacca gitmeler, çocukların çeşitli dönemleri, asker uğurlamaları dolayısıyla düzenlenen icra bağlamları ele alınmış ve bu konuda kaynak kişilerin bilgisine müracaat edilmiştir. Üçüncü bölümde ayrıca hem mevlidhan hem de kaynak kişi niteliğinde olan

şahısların ve onların gözünden halkın mevlid okumaları dolayısıyla alınan ücretlere bakış açısı da değerlendirilmiştir. Derleme yapılan kaynak kişilerin mevlidlere dair yaygın kanaatleri de bu bölümde ele alınmıştır. Daha sonra elde edilen veriler sonuç kısmında değerlendirilerek bu tez çalışmasında kullanılan referanslara kaynakçada yer verilmiştir.

Tez çalışmamın başından itibaren desteğini esirgemeyen, yol gösteren ve her zaman yanımda olan, bilimsel araştırma yapmayı ve yazmayı öğreten danışman hocam *Prof. Dr. Abdulselam ARVAS'a* teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca kaynak kişilere ulaşmamda yardımcı olan babam *Şevki Mercan* ve büyükbabam *Hamdi Mercan'a*, saha çalışması sırasında yanımdan ayrılmayan, ses ve görüntü kayıtlarını almamda yardımcı olan sevgili eşim *Merve Mercan'a* teşekkür ederim. Bu tez çalışmasını yüksek lisans eğitimim esnasında gelişiyle hayatımıza renk katan kızım *Betül Meva Mercan'a* atfederim.

ÖZET

Mevlid geleneği, bugün Anadolu'nun birçok bölgesinde olduğu gibi Çankırı'da da yaşamaktadır. Mevlid okuma geleneği ve mevlid törenleri esasında İslâm dünyasında önemli bir olgudur. Nitekim mevlidlerin Hz. Peygamber'in ismini anmak ve yaşatmak, ona dua etmek ve dolayısıyla da şefaatine nail olmak gayesi ile kaleme alınan eserler olduğu söylenmektedir. Bu bilgiler ışığında asırlardan beri icra edilen ve Türk milleti için büyük bir önemi olan mevlid törenlerinin Çankırı'da nasıl icra edildiği konusu saha araştırmasından hareketle bu tez çalışmasında irdelenmiştir.

Süleyman Çelebi'nin "Vesiletü'n-Necât" adlı eseri üzerinde yapılan araştırmaların genelinde eserdeki bahirler ve hikâyeler kısımlarının incelenmesine ağırlık verilmiştir. Bu çalışmada ise mevlidin günümüzde Çankırı bölgesinde nasıl icra edildiği ve mevlid törenlerinin toplumun yaşamına etkisi üzerinde durulmuştur.

Bu amaçla Çankırı'nın merkezi ile bazı ilçelerinde saha çalışması yapılmıştır. Ancak Covid-19 salgını başladıktan sonra Çankırı'nın tüm ilçelerinde derleme yapma imkânı ortadan kalkmıştır. Buna karşın mevlidhan olan diyanet görevlileri, mevlidhan olmadığı halde mevlid hakkında bilgisi olan diyanet görevlileri ve ayrıca diyanet görevlisi olmayan Çankırılı sıradan vatandaşlarla mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

Yapılan saha araştırmaları esnasında kaynak kişilere mevlid törenleri ve Süleyman Çelebinin "Vesiletü'n-Necât" adlı eseri hakkında sorular sorulmuştur. Bunun yanı sıra mevlid törenlerinin farklı icra bağlamlarını tespit etmek için farklı yer ve zamanlarda düzenlenen mevlid törenlerine giderek gözlemler de yapılmıştır. Alan araştırmaları esnasında yapılan derlemelerin ve mevlid törenlerinin ses ve görüntüleri kayıt altına alınmıştır. Yine saha araştırması esnasında bulduğumuz farklı tarihlerde yayımlanan eski alfabeli üç mevlid metni üzerinde de incelemeler gerçekleştirilmiş ve bu tezde kullanılmıştır.

Anahtar Kelime: Mevlid, Vesiletü'n-Necât, Tören, Mevlidhan

ABSTRACT

The tradition of Mawlid lives in Çankırı as in many regions of Anatolia today. Actually, Mawlid reciting tradition and mawlid ceremonies are important phenomenon in the Islamic world. As a matter of fact, it is said that mawlids are works written with the aim of commemorating and keeping alive the name of the Prophet Muhammed, praying for him, and therefore attaining his intercession. In the light of this information, the issue of how the mawlid ceremonies, which have been performed for centuries and have a great importance for the Turkish nation, are performed in Çankırı has been examined in this thesis study, starting from the field research.

In general, the researches on Süleyman Çelebi's work called "Vesiletü'n-Necât" focused on the examination of the sections of the bahirs and stories in the work. In this study, how the mawlid is performed in Çankırı today and the effect of mawlid ceremonies on the life of the society are emphasized.

For this purpose, field studies were carried out in the center of Çankırı and some of its districts. However, after the Covid-19 epidemic started, the possibility of compiling in all districts of Çankırı disappeared. On the other hand, interviews were conducted with religious officials who were mevlidhan, religious officials who knew about the mevlid even though they were not, and ordinary citizens of Çankırı who were not religious officials.

During the field researches, questions were asked to the resource people about the mawlid ceremonies and Süleyman Çelebi's work called "Vesiletü'n-Necât". In addition to this, observations were made by going to the mawlid ceremonies held at different places and times in order to determine the different performance contexts of the mawlid ceremonies. Sounds and images of compilations and mawlid ceremonies made during field studies were recorded. Also, three old-alphabet mawlid texts published on different dates, which we found during the field research, were also analyzed and used in this thesis.

Keywords: Mawlid, Vesiletü'n-Necât**,** Ceremony, Mevlidhan

KISALTMALAR

CC	Celle Celaluhu
C.	Cilt
Hz.	Hazreti
KB	Kültür Bakanlığı
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
SAV	Salllahu aleyhi ve sellem
s.	Sayfa
TTK	Türk Tarih Kurumu
YÖK	Yüksek Öğretim Kurulu

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil No Sayfa

2.1: Çankırı'nın ve Merkez İlçe'nin Konumu……..4

1.GİRİŞ

İslam dünyasında önemli bir olgu olan mevlid okuma geleneği ve mevlid törenleri Müslüman Türk milletinin hayatında mühim bir yer kaplamıştır. Bunun sebebi mevlidlerin Hz. Peygamber'in ismini anmak ve yaşatmak, ona dua etmek ve dolayısıyla da şefaatine nail olmak gayesi ile kaleme alınan eserler olmasıdır (Aksoy, 2007, s.323). Hasan Aksoy, mevlidin Türk milleti için önemini "Vesiletü'n-Necât, Türk halkı tarafından büyük bir kabul görmüştür" sözleriyle ifade etmiştir (Aksoy, 2007, s.323).

Mevlid olgusunun, Türk insanı arasında yaygınlaşmasında "Vesiletü'n-Necât"ın ne kadar etkili olduğu Hasan Aksoy'un sözlerinden anlaşılmaktadır. Üstelik mevlidin okunmasına bağlı olarak törenlerin icrası esnasında bu işi özel olarak yapan mevlidhanlar ortaya çıkmıştır. Yine, bir araştırmacı bu durumu şu sözlerle ifade etmektedir: "Vesiletü'n-Necât, yazıldığı ilk günden zamanımıza kadar, güzel sesli hafız ve mevlidhanlar tarafından çeşitli meclis ve merasimlerde, değişik musiki makamları eşliğinde asırlardan beri icra edilmektedir" (Aksoy, 2007, s.323).

Türkiye'de daha ziyade Süleyman Çelebi ve onun mevlidi hakkında araştırmalar yapılmıştır, dense yanlış olmayacaktır. Süleyman Çelebi'nin "Vesiletü'n-Necât" adlı eseri üzerine yapılan araştırmalarda ise daha çok bu eserdeki bahir ile hikâye kısımlarının incelenmesine ağırlık verilmiştir. Bu çalışmada, Vesiletü'n-Necât'taki bahir ve hikâyelerin yanı sıra mevlidin günümüzde özellikle Çankırı bölgesinde nasıl icra edildiği ve mevlid törenlerinin toplum yaşamına etkisi de araştırılmaktadır.

Bu manada Süleyman Çelebi'nin yüzyıllar önce yazmış olduğu "Vesiletü'n-Necât" adlı eser, Osmanlı padişahı Kanuni Sultan Süleyman döneminden itibaren saray protokolüne girmeye başlamış ve daha sonra halk arasında da yaygınlaşmıştır. Günümüzde de mevlid okuma / icra etme geleneği Anadolu'nun birçok bölgesinde olduğu gibi, eskiye nazaran çok gösterişli olmasa bile Çankırı'da da yaşamaya devam etmektedir.

Bu bilgiler ışığında asırlardan beri icra edilen ve Türk milleti için büyük bir önemi olan mevlid törenlerinin Çankırı'da nasıl icra edildiği hususu yine yapılan saha araştırmalarımız vasıtasıyla ele alınmaktadır. Bu vesileyle, tezde mevlid törenlerinin

Çankırı halkının dinî hayatında nasıl bir etkiye sahip olduğu, mevlidin Çankırı halkı tarafından bir ibadet olarak görülüp görülmediği, Çankırı'da mevlid törenlerinin nasıl ve ne zaman yapıldığı, Çankırı'da mevlidhanlık geleneğinin olup olmadığı gibi sorulara cevap bulmak amaçlanmaktadır. Bu hususlara değinmeden evvel araştırma konusuna, amaç ve önemine, problem ve sınırlılıklarına dair kısa bilgi vermek faydalı olacaktır.

1.1. Araştırmanın Konusu

Tezimizin konusunu bugün Çankırı'da kutlanan mevlid törenleri ve icra bağlamları teşkil etmektedir. Bu kapsamda tezde, Hz. Peygamber (s.a.v) sevdalısı bir âşık olan Süleyman Çelebi'nin 15. yüzyılda yazmış olduğu "Vesiletü'n-Necat" adlı eserin, Çankırı mevlid törenleri ile ilişkisi ve Çankırı halkının yaşantısındaki yeri ve önemi ele alınmaktadır.

1.2 Araştırmanın Amaç ve Önemi

Çankırı'da mevlid geleneği şimdiye kadar müstakil olarak araştırılmış bir konu değildir. Bu manada Çankırı'da mevlid törenlerini ve mevlidin icra edildiği bağlamları tespit etmek araştırmanın amacını teşkil etmektedir. Mevlid programlarının Çankırı halkı için ne kadar önemli olduğu, törenlerin hangi zamanlarda yapıldığı, günlük ve dini yaşamındaki yeri, kim tarafından ve nasıl icra edildiğini tespit etmek ise araştırmanın önemini oluşturmaktadır.

1.3 Problem

Çankırı'da mevlid törenlerini ve icra bağlamlarını araştırmak çalışmanın problematiğini oluşturmaktadır. Bunun için saha araştırması ve literatür taraması da yapılmıştır. Ancak alan araştırması Covid-19 pandemisinin ortaya çıkmasından ötürü sekteye uğramış ve belirlenen hedeflerin hepsi gerçekleştirilememiştir. Ayrıca mülakat yapmak için bazı vatandaşlara başvurulduğunda, vatandaşlar gelen araştırmacılara MİT ajanı ya da dolandırıcı olup olmadığını sordukları da gözlemlenmiştir. Bu tarz durumlar ise saha araştırmasını zorlaştırmıştır.

1.4 Sınırlılıklar

Çalışma, başlangıçta il merkezi ve ilçeleri kapsayacak şekilde planlanmış ancak pandeminin ortaya çıkmasından sonra bu kadar geniş alanda derleme yapmanın problem çıkardığı tespit edilmiştir. Bundan ötürü derlemelerin geniş bir alana yayılmasından kaynaklanabilecek olumsuzluklar göz önüne alınarak çalışma il merkezi ve birkaç ilçe ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca bayan mevlidhanlarla pandemi sürecinde görüşmek mümkün olmamıştır. Çalışmanın çerçevesi belirlendiğine göre araştırma yapılan bölgenin tarihi, coğrafyası ve sosyal yapısı hakkında da kısaca bilgi vermek faydalı olacaktır.

2.ARAŞTIRMA BÖLGESİ

2.1. Çankırı'nın Kısa Tarihi

Çankırı'nın bilinen tarihinin Hititlere kadar uzandığı söylenmektedir. Hititlerin gücünü yitirmesiyle Çankırı daha sonra Frikya, Lidya, Persler, Makedonya, Galatlar ve Roma'nın hâkimiyetine girmiştir. Nitekim Çankırı müzesinde bu dönemlere ait eserler bulmak mümkündür. Hatta bugün de Çankırı'nın pek çok yerinde tarihî eserler bulunmaya devam etmektedir. Nitekim kaynak kişilerimizden Hamdi Mercan, Çankırı Çukuröreni köyünde tarlasını sürerken bakır bir Roma parası bulduğunu söylemektedir. Üzerinde o dönemin Roma kralının resmi bulunmaktadır (K1, 15.03.2019).

Tarihimizin önemli bir dönüm noktası olan 1071 Malazgirt muharebesinden sonra Çankırı Türkler tarafından fethedilmiştir. Malazgirt zaferinden kısa bir süre sonra Selçuklunun önemli komutanlarından Emir Karatekin Bey Çankırı'nın fethi ile görevlendirilmiştir. Emir Karatekin Bey 1082'de Çankırı'yı fethetmiş ve 1106 senesine kadar Çankırı valiliğini yapmıştır. 1132, 1134 ve 1175 yıllarında Bizanslılar Çankırı'yı işgal ettilerse de 1137 yılında Danişmend Emir Gazi, 1176 yılında ise II. Kılıçaslan tarafından kurtarılmıştır (Gökmen, 2007, s.165).

Çankırı, daha sonra Anadolu'daki birçok yer gibi Moğollar tarafından işgal edildi. Moğol işgalinin ardından Candaroğulları Çankırı'ya egemen olmuştur. I. Murad, Çankırı'yı tekrar Osmanlı Devleti topraklarına kattı. Ankara Savaşı'nda Osmanlıların Timur'a yenilmesinden sonra Candaroğulları Çankırı'yı tekrar ele geçirdi fakat 1439'da Çelebi Sultan Mehmed, Çankırı'yı tekrar Osmanlı Devleti topraklarına kattı. Çankırı, Kütahya'ya bağlı olan Anadolu beylerbeyliğinin 14 sancağından biriydi. Daha sonra Kastamonu'ya bağlı sancaklardan biri olmuştur. İstiklal Harbinde İnebolu-Kastamonu yolu ile gelen cephaneyi Ankara'ya ulaştırmada Çankırılı erkek ve kadınların, cephanenin Ilgaz Dağı'nı aşmada Kale ve Kıyısın köylerinin hizmetleri çok büyük olmuştur. Çankırı, Cumhuriyet devrinde il olmuş ve 1925'te Kengiri (Kangri) ismi "Çankırı" olarak değiştirilmiştir (Kaderoğlu, 2007, s.10-11).

2.2 Çankırı'nın Coğrafî Özellikleri

Çankırı, Orta Anadolu'nun kuzeyinde, Kızılırmak ile Batı Karadeniz ana havzaları arasında yer alır. Denizden yüksekliği 751 metredir. 40° 30' ve 41º kuzey enlemleri

ile 32° 30’ ve 34º doğu boylamları arasında yer almaktadır. İlin komşuları batıda Bolu, kuzeybatıda Karabük, kuzeyde Kastamonu, doğuda Çorum ve güneyde Ankara ile Kırıkkale’dir (Gökmen, 2007, s.6-8).

Şekil 2.1: Çankırı’nın ve Merkez İlçe’nin Konumu (Tuna, 2010, s.222)

Çankırı toprakları yüksek dağ ve tepelerden oluşmaktadır. 500 metre yükseltilerden 2500 metreye varan yükseltiler arasında bulunur. 7490 km^2 il arazisine sahiptir. Çankırı’nın bir kısmı Karadeniz Bölgesinde olmasına rağmen İç Anadolu Bölgesine özgü tipik karasal iklim hüküm sürmektedir. Kışlar serin, yazlar ılık geçmektedir. Çankırı ili sınırları içerisinde bulunan akarsuların en önemlisi Kızılırmak’tır. Kızılırmak sayesinde pirinç tarımı ve ticareti yapılmaktadır (Gökmen, 2007, s.279).

2.3 Çankırı Nüfusu

Çankırı valiliği ile nüfus müdürlüğü sitelerinde verilen bilgilere göre Çankırı’nın nüfusu 2020 yılında 192.428 olmuştur. 2019’da ise bu nüfus 195,789’dur. Çankırı nüfusu bu verilere bakılarak bir önceki seneye göre %1,72 azalmıştır (www.cankiri.gov.tr, 04.05.2021, 12.59). Çankırı ili, iş imkânlarının yetersizliği, sanayinin gelişmemiş olması ve uluslararası ticaret yollarının üzerinde bulunmaması hasebiyle dışarıya göç veren bir ildir. Bu sebeple nüfus artış oranı düşüktür.

Çankırı nüfusunun 97.065’i erkeklerden, 95.363’ü ise kadınlardan oluşmaktadır. Çankırı ili nüfus büyüklüğü bakımından 81 il içerisinde 73. sırada yer almaktadır.

Yüzölçümü 7.490 km^2 olan Çankırı ilinde kilometrekareye 26 kişi düşmektedir (www.nufusu.com, 04.05.2021).

2.4 Çankırı'nın Sosyo-Kültürel Yapısı

Çankırı'nın gelenek ve görenekleri, kültürel özellikleri incelendiği zaman, millî kültürüne sahip çıkan, köklerini unutmayan bir il olduğu görülmektedir. Geçmişte yaşamış olan Çankırılılar geleneklerinin çoğunu gelecek nesillere aktarmayı başarmışlardır. Çankırı'nın merkezi dâhil, köy ve kasabalarında "yaran" kültürü gibi geleneksel unsurlar canlı biçimde hâlâ yaşatılmaktadır.

Çankırı ilimiz, yardımseverlik meziyetinin hala yaşadığı, saygı ve sevginin ölmediği, kültürel yozlaşmanın pek etkilemediği, kendi içine kapalı, dost canlısı bir ilimizdir. Bu meziyetler köy odaları ve yaran kültürünün devam etmesinden dolayı sona ermemiştir. Yaran odalarında gençler terbiye ve edebi büyüklerinden eğlenceli bir şekilde öğrenmekte ve kültürüne sahip çıkmaktadır. Çankırı dışında yaşayan Çankırılılar gittikleri yerlerde yaran meclisleri kurmakta, birbirlerine destek olmakta ve köklerini unutmamaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

3.1. "VESİLETÜ'N-NECÂT" VE MÜELLİFİNE DAİR

Bu bölümde öncelikle mevlid kavramı hakkında bilgi verip, mevlidin bir tür olarak ortaya çıkışı üzerinde kısaca duracağız. Daha sonra biraz değişimlere uğramışsa da Türk toplumunda en meşhur olan ve bugün de esas itibarıyla çeşitli bağlamlarda okunmak suretiyle icra edilen "Vesiletü'n-Necat" adlı eser ile yazarı Süleyman Çelebi hakkında kısaca bilgi vereceğiz.

3.1.1. Mevlid Kavramı

Mevlid Arapça kökenli bir kelime olup birçok anlamı vardır. En çok kullanılan anlamı doğmak, doğurmak anlamıdır. Mekân adı olarak "doğum yeri", zaman anlamı olarak "doğum zamanı", Peygamber Efendimizin (sav) doğumunu anlatan metinler, bayram ve bayram ziyafeti, doğum veya ölüm yıldönümü, bir hastalıktan kurtulma, bir seyahatten dönüş (umre, hac), toplantı ve eğlence anlamlarında da kullanılmıştır (Akarpınar, 1999, s.168).

Hz. Muhammed'in (sav) doğum gününde yapılan şenlik ve törenlerde okumak amacıyla yazılan mevlidler genellikle manzum eserler olup mesnevi nazım şeklinde ortaya konulmuştur. Mevlid türü, halka yönelik dinî metinler olduğu için mevlid yazan şairler, Hz. Peygamberin hayatının bazı dönemleri ile mucizelerini anlatarak insanların kalbinin İslam'a ısınmasını ve hayatının örnek alınarak O'nun gibi yaşanmasını ummaktadır. Mevlidi yazan kişi aynı zamanda yazdığı metnin sayesinde dua ve hayır da beklemektedir (Arvas, 2017, s.75).

Mevlid, Türk-İslam edebiyatında özellikle Peygamber Efendimizin (sav) doğumu, gazaları, miraca çıkması, ahlâkı, vefatı ve hilyesini övgü ile anlatan eserlerdir. İlk zamanlar mevlid metinlerinin bid'at olduğu düşünülüp Hz. Peygamber'in (sav) vefatından sonra O'nu anmak için yapılan toplantılarda okunması istenmemiştir fakat daha sonra bid'atü'l hasene (iyi, güzel bid'at) olarak görülmüş ve dine aykırı bir durumu olmadığı kabul edilmiştir (Akarpınar, 1999, s.180). Bu doğrultuda bazı İslam âlimleri mevlid icra etmeyi nafile bir ibadet olarak kabul etmiş hatta bu hususta birçok kitap yazılmıştır (Arvas, 2007, s.96). Mevlidlerin halk nazarında bid'atü'l

hasene olarak görülmesi de mevlid metinlerinde, ayet, hadis ve salâvatlara bolca yer verilmesi, Kur'an-ı Kerim okunması, dualar edilmesinden kaynaklanmaktadır.

Abdulselam Arvas, mevlid üzerine yaptığı araştırmada Türkiye'de mevlid olarak bilinen en önemli eserin Süleyman Çelebi'nin yazmış olduğu "Vesületü'n Necât" olduğunu ve bu eserin halk tarafından çok tutulup zamanla buna benzer eserlerin ve çeşitli mevlidlerin ortaya çıkmasına sebep olduğunu belirtmektedir (Arvas, 2017, s.71). Bir başka araştırmacı mevlidin diğer dinî-edebî türler arasındaki önemini şu sözlerle ifade etmiştir:

> "*Hz. Peygamber'e duyulan derin ve samimi sevgi etrafında naat, mevlid, siyer, miraciye, şefâatnâme, hilye, şemâyil, kırk hadis, yüz hadis, bin hadis tercümeleri, esmâ-i Nebî, mu'cizât-ı Nebî, ahlâku'n-Nebî, gazavât-ı Nebî, hicretü'n-Nebî, vefâtü'n-Nebî gibi pek çok dinî tür teşekkül etmiştir. Hz. Muhammed'e duyulan sevgi etrafında oluşan türler içerisinde mevlidlerin ayrıcalıklı bir yeri vardır. Hz. Peygamber'e duyulan sevgi ve bağlılığın bir ifadesi olarak ortaya çıkan mevlidlerin Türk, Kürt, Arap, Fars, Boşnak, Çerkez, Arnavut, Tatar ve daha pek çok İslam toplumunun edebî üretimlerinde benzer biçimde yer alması, İslam medeniyetini oluşturan bu toplumların ortak duyuş ve düşünüşün edebî bir sembolü niteliğini taşır.*" (Öztürk, 2018, s.393)

Türk edebiyatında Hz. Muhammed'e (sav) yazılan pek çok mevlid olmasına rağmen İran edebiyatında Hz. Peygamber için kaleme alınan bir mevlid metni yoktur (Timurtaş, 1972, s.IV). Buna karşın İran edebiyatında Hz. Ali ve Hz. Fatıma için yazılan mevlid metinleri görülmektedir (Kiraz, 2019, s.464).

3.1.2. "Vesiletü'n-Necât" Adlı Eser Hakkında

Mevlid metinleri İran ve Arap edebiyatında 13. yüzyılda görüldüğü halde Türk edebiyatında daha sonraki zamanlarda ortaya çıkmış, özellikle de 15. yüzyılda Süleyman Çelebi'nin yazmış olduğu "Vesiletü'n-Necât" adlı eser Anadolu'da bilinen en önemli mevlid türü olmuştur. Bu manada "Vesiletü'n Necât" Türk edebiyatı tarihinde ilk mevlid metni olarak kabul edilmiştir. Fakat Süleyman Çelebi'nin, eserini yazarken Âşık Paşa'nın "Garib-name"sinden, Erzurumlu Mustafa Darîr'in

"Sîretü'n-Nebî"sinden ve Ahmedî'nin "Mevlid"inden yararlandığı söylenmektedir (Akdağ, 2008, s.87).

"Vesiletü'n-Necât" haricinde 200'e yakın mevlid metninin yazıldığı bilinmekle beraber bunların bir kısmı "Vesiletü'n-Necât" ile içerik olarak tamamen aynı olduğu, bir kısmının bazı hususlarda benzerlik gösterdiği, bir kısmının ise tamamen farklı olduğu bilinmektedir (Aksoy, 2004, s.482).

Mevlid metinleri, inananların Allah'a imanlarını ve peygambere olan bağlılıklarını ifade etmek üzere, okudukları, öğrendikleri, ezberledikleri ve uygun ortamlarda tekrarladıkları sözlü ve yazılı bir edebi birikim üzerine kurulmuştur. Mevlid metinleri yazılırken başta Kur'an-ı Kerim ve Hz. Muhammed'in (sav) sünnetleri, siyer, şemail-i şerif, hilye, peygamber kıssaları, dini ve ahlaki destanlar, hikâyeler, menkıbeler gibi unsurlardan faydalanılmıştır. Mevlid yazılırken aynı zamanda tasavvuf edebiyatının ürünleri olan tevhid, münacat, naat, devriye gibi ürünlerden de faydalanılmıştır.

Mevlid-i Şerif yani Süleyman Çelebi'nin "Vesiletü'n-Necât" isimli eseri "münâcaat, velâdet, risâlet, mîrâc, rıhlet ve duâ olmak üzere" altı kısımdan oluşur. Bu kısımlara "bahir" de denir (Akdağ, 2008, 81). Bazı kaynaklarda altıdan fazla bahir olduğu ya da bahirlerin farklı isimlendirildiği görülmektedir: "Allah Âdın Bahri, Hak Teâlâ Bahri, Viladet Bahri, Merhaba Bahri, Miraç Bahri, Ya İlahi (Münacat) Bahri, Vefat Bahri, Dua" (Tavaslı, 1981, s.32).

"Vesiletü'n Necât"ın beyit sayısı 600 ile 1400 beyit arasında değişmektedir. En uzun kısmı 145 beyitten oluşan "veladet" bölümüdür. Mesnevi tarzında yazılan "Vesiletü'n-Necât" bahirler ve fasıllardan oluşur. İki yüze yakın Türkçe mevlid metni bulunmaktadır. Bu metinlerin bir kısmı birbirine benzer ya da tamamen farklı metinlerdir. Fakat mevlidin geneli "Fâilâtün fâilâtün fâilün" veznindedir. Eser, Bursa'da Hicrî 812 yılında (Milâdî 1409) yazılmıştır (Aksoy, 2007, s.325).

Süleyman Çelebi, yaygın olan düşünceye göre eserini halkın okuyacağını ve dinleyeceğini düşünerek sade ve anlaşılır bir şekilde yazmıştır (Arvas, 2017, s.71). Nitekim halkın "Vesiletü'n Necât"a bu kadar teveccüh göstermesinin en önemli sebebi de budur. Zira o dönem yerleşik hayat olmasına rağmen halkın büyük bir

kısmı göçebedir ve çoğunun okuma yazması yoktur. Fakat eser zaten dinleyenin de anlayacağı sade bir dille yazıldığı için halkın ilgisini çekmiştir.

Süleyman Çelebi haricinde mevlid türünde eser yazan şairler Süleyman Çelebi'nin yazmış olduğu "Vesületü'n Necât" adlı eseri aşamamış, onun eseri etkisi altında kalmış, onun eserine benzer eserler meydana getirmişlerdir. Bu eserler Vesületü'n Necât'a nazire olmaktan daha ileri gidememiştir (Timurtaş, 1972, s.X).

Diğer mevlid şairleri Vesületü'n Necât'ın etkisi altında kalmışsa da Vesületü'n Necât da zamanla kültürel değişkenlerin etkisinde kalarak kısmen değişmiş ve özgün halinden uzaklaşmıştır (Öztürk, 2007, s.442).

Bu eserin sade ve anlaşılır olmasından ziyade tesirli bir üslubun kullanılması, Vesületü'n Necât'ın diğer mevlid metinlerinden üstün olmasını sağlamıştır. Bu sebepten dolayıdır ki eser sehl-i mümteni sayılmıştır (Arvas, 2007, s.98).

Halkın çoğu Vesiletü'n Necât'ı kabullenmiş, örnek almış, şiir, roman, hikâyelerde anmış, yaşamış ve yaşatmıştır. Öyle ki Vesiletü'n Necât metinlerine ekleme, çıkarma dahi yapmışlardır. Eklenen bazı hikâyeler aslında Vesiletü'n-Necât metni arasında bulunmamaktadır ve bunların "Vesiletü'n Necât" adlı eserle de hiçbir ilgisi yoktur (Timurtaş, 1972, s.VIII Aksoy, 2007, s.325; Şengün, 2008, s.425). Bunlar; "Hikâye-i Mevlid", "Vefat-ı Fatıma", "Hikâye-i Deve", "Hikâye-i Geyik", "Hikâye-i Güvercin", "Destan-ı İbrahim", "Destan-ı İsmail", "Hikâye-i Kesikbaş", "Hikâye-i Ukaşe" gibi hikâyelerdir.

"Vesiletü'n-Necât", birçok dile çevrilmesine ve birçok yerde kabul görmesine rağmen daha çok Anadolu coğrafyasında meşhurdur. Bunun haricinde Arap ülkelerinde, Hindistan'da, Afrika coğrafyasında, Güneydoğu Asya ülkelerinde ise Medine Müftüsü Ca'fer b. Hasan el-Berzenci'nin "Mevlidü'n-nebi" adlı eseri meşhurdur (Durmuş, 2004, s.481).

Vesiletü'n-Necât'ın yazılış sebebine dair ise şöyle bir rivayet bulunmaktadır:

Bir gün Bursa'da İranlı bir vaiz, camide vaaz ederken, Bakara Suresi'nin 285. ayet-i kerimesindeki: "Biz Allah'ın Peygamberlerinden hiçbirinin arasını ayırt etmeyiz" mealindeki bölümü, "Hazret-i Muhammed ile Hazret-i İsa arasında hiçbir farklılık

veya üstünlük yoktur.” diye tefsir eder. Cemaat arasında bulunan bir zat ayağa kalkar ve İranlı vaizin bu söylediğine itiraz eder. O zat, İranlı vaizin tefsirinin yanlış olduğunu ayet ve hadislerle, delillerle ispat eder ve Bakara Suresi’nin 253. ayet-i kerimesini kanıt olarak gösterir. Burada mealen; “O peygamberlerin bir kısmını diğerlerinden üstün kıldık.” buyrulmaktadır. Görüldüğü gibi, bu iki ayet-i kerime, kanıt olarak yetmesine rağmen İranlı vaiz yine de kendi görüşünü savunur. O zat yedi kez başka vilayetlerden fetva getirerek İranlı vaizi yenmeyi başarır (Akarpınar, 1999, s.187).

Bunlara şahit olan Süleyman Çelebi, bu olaydan etkilenerek üzülmüş ve meşhur eseri Vesîletü’n-Necât’ı yazmaya başlamıştır. Süleyman Çelebi’nin vaizin sözlerine üzülerek söylemiş olduğu ilk beyit şudur:

“Ölmeyüp Îsa göğe bulduğu yol

Ümmetinden olmak içün idi ol” (Akarpınar, 1999, s.188)

Bu olayın gerçekliği tam bilinmese de Süleyman Çelebi’nin, eserinde peygamberimizin diğer peygamberlerden daha üstün olduğunu anlatmak istediği gözlenmektedir. Eserin yazılmasındaki bir diğer niyet ise ehlisünnet inanışını yıkmak isteyen Bâtıni gibi faaliyetlerin halkın üzerinde olan etkilerini ortadan kaldırmaktır (Timurtaş, 1972, s.VI). Bu dönemde Bâtıniler Anadolu’da faaliyetlerini çoğaltmış, fikirlerini dini yönden zayıf kişilere dayatarak isyanlar çıkartmayı ve Osmanlı Devleti’ni bölmeyi amaçlamışlardır.

Süleyman Çelebi’nin “Vesilet’ün-Necat”ı neden yazdığını ayrıca Çankırılı mevlidhanlardan biri olan Ali Bulut tarafından da şöyle anlatılmıştır: “Süleyman Çelebi Bursa’da Bursa Ulu Cami’nde imamlık yaparken vaizin birisi Bakara Suresi’nin 255. ayetini yorumlarken peygamberler arasında hiçbir fark yoktur, üstünlük yoktur diye yorumluyor. Bunun bu yorumundan sonra halk tepki gösteriyor. Tepki gösterince halkın tepkisine karşılık bir şiir terennüm ediyor. Daha sonra da Peygamberimizin doğumuna atfeden “Vesilet’ün-Necat” adlı eseri yazmıştır” (K5, 25.03.2019). Bu örnek, eserin yazılış sebebinin halk arasında da ne denli yayıldığını göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

Bu eserin en önemli özelliklerinden biri de fetret devrinde yazılmış olmasıdır. Miladi 1402 yılında gerçekleşen Ankara Savaşı sonrası Osmanlı Devleti, Timurlulara yenilmiş ve Yıldırım Bayezıd esir alınmıştır. Osmanlı devleti, şehzade mücadeleleri, iç isyanlar, Osmanlı Devleti'ne bağlı beyliklerin isyanları, ekonomik çöküntü ile karşı karşıya kalmıştır. Süleyman Çelebi'nin yazmış olduğu "Vesîletü'n-Necât" adlı eser devlet düzeninin bozulduğu bu dönemde, insanların Allah ve Peygamber sevgisi etrafında birleşmesini sağlamıştır (İçli, 2013, s.94).

3.1.3. Süleyman Çelebi'ye Dair

Tezin konusu, Süleyman Çelebi olmamakla beraber onun eserini çalışmamızda kullandığımız ve bu eseri başka mevlidlerle çeşitli açılardan mukayese ettiğimiz için Vesiletü'n-Necât'ın yazarı hakkında çok kısa bilgi vermek faydalı olacaktır. Buna göre Süleyman Çelebi'nin 1359 ile 1422 yılları arasında Bursa'da yaşadığı söylenmekle birlikte hayatı hakkında sağlıklı bir bilgi bulunmamaktadır. (Tavaslı, 1981, s.32)

Latifi'nin tezkiresinde, Süleyman Çelebi'nin İvaz Paşa'nın oğlu, şair Atai'nin ise büyük kardeşi olduğu söylenmektedir. Fakat tarihler arası zaman farkından dolayı bu mümkün değildir. Gelibolulu Ali ise "Künh-ül-Ahbar" adlı eserinde Süleyman Çelebi'nin anne tarafından Şeyh Mahmud'un torunu olduğunu yazmaktadır. Fakat bu bilginin de kesin olduğu kanıtlanamamıştır (Timurtaş, 1972, s.II).

Süleyman Çelebi'nin âlim bir zat olduğu, ilimle uğraştığı ve kültürlü bir aileden geldiği "Vesületü'n Necât" adlı eserinde işlediği konuları ayet ve hadislerle ustaca desteklemesinden anlaşılmaktadır. Taşıdığı "Çelebi" unvanı arif ve kâmil bir insan olduğunu göstermektedir. Zira bu unvan yaşadığı devirde şehzade gibi önemli kimselere verilirdi (Öztürk, 2018, s.395).

Süleyman Çelebi, Osmanlı padişahlarından Yıldırım Bâyezid zamanında yaşamıştır. Çelebi, Emir Sultan hazretlerinin müridi ve halifesi olmuştur. Bir müddet sarayda imamlık yaptıktan sonra Bursa Ulu Cami imamlığına getirilmiştir. Bursa Ulu Cami imamlığı esnasında "Vesületü'n Necât" adlı eseri yazmıştır. Bu eser günümüzde "Mevlid" adı ile anılmaktadır (Tavaslı, 1981, s.32). Mevlide verilen bu adın ise "Kurtuluş Vesilesi" anlamına geldiği görülüyor. Bu da Hz. Peygamber'e (sav.) duyulan sevgiyle bağlantılıdır.

Nitekim araştırmacılara göre, Süleyman Çelebi halka ve kültürlü camiaya hitap eden bu eseri meydana getirirken Peygamber (sav) sevgisini samimi ve inandırıcı bir dille anlatmıştır (Pekolcay, 1955, s.39).

Süleyman Çelebi'nin kesin olmamakla birlikte 1422'de vefat ettiği düşünülmekte olup, mezarı Bursa'nın Osmangazi ilçesinde bulunmaktadır.

3.2. MEVLİD ÜZERİNE YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Bu tezin temel amacı olmasa da konuya dair bilgi vermek açısından mevlidler üzerine yapılan bazı bilimsel araştırmalardan kısaca bahsetmek faydalı olacaktır. Aslında konu hakkında çok sayıda lisansüstü tezleri yapılmış, makale, ansiklopedi maddeleri, kitaplar yazılmış ve bildiriler sunulmuştur ama burada bütün bilimsel çalışmalardan bahsetmek bu tezin hem esas amacı değil hem de çerçevesini aşacaktır. Bu bağlamda konuyu sadece bir metodolojiye oturtmak bakımından mevlid hakkında kaleme alınan bazı araştırmalara burada yer verilecektir. Kısaca, bu başlık altında örnek olması bakımından konuya ilişkin yazılan bazı kitap, kitap bölümleri, makaleler, bildiriler ve tezlere değinilecektir.

3.2.1. Kitaplar

Bu konu hakkında yazılan ilk kitaplardan biri Ahmet Ateş'e aittir. Yazar, "Vesiletü'n-Necât / Mevlid" adlı kitabını dört bölümde incelemiştir. Birinci bölümde mevlid kelimesi, İslam ülkelerinde mevlid şenlikleri, Arapça ve Farsça mevlidlerden bahseden A. Ateş, ikinci ve üçüncü bölümde Süleyman Çelebi'nin hayatı ile eseri (Vesiletü'n-Necât) üzerinde durmaktadır. Çalışmanın dördüncü bölümünde ise mevlid nüshaları ele alınmakta ve "Vesiletü'n-Necât"ın nasıl değişime uğradığı tartışılmaktadır (Ateş 1954).

Konu ile ilgili önemli bir eser de Necla Pekolcay tarafından yazılan "Mevlid" adlı kitaptır. Kitapta Süleyman Çelebi, mevlid kavramı ve kelimesinin anlamı, Türkçede kullanılış biçimi, mevlidin okunuş vesileleri, başka dillerde yazılan mevlidler, mevlidin kaynakları vs. gibi hususlar ele alınmıştır. Dergâh Yayınları tarafından basılan eserde, mevlidin transkripsiyonlu ve orijinal metni de bulunmaktadır (Pekolcay 1980).

Konu hakkında bir diğer önemli çalışma da F. Kadri Timurtaş tarafından hazırlanan "Mevlid/Vesilet'ün-Necât" adlı eserdir. Yazar, bu çalışmada mevlid, Süleyman Çelebi, onun tesiri ve şöhreti, mevlidin yazılış sebebi konuları üzerinde durmaktadır (Timurtaş 1990).

Başka bir çalışma ise Fatih Köksal'a aittir. "Mevlid-name" adını taşıyan eser, bir "Giriş" ve iki "Bölüm"den oluşmaktadır. "Giriş"in alt başlıkları "Mevlid Adı" ve "Mevlid Edebiyatı ve İslâmî Edebiyatta İlk Mevlidler"dir. Birinci bölümün ana başlığı "Türk Edebiyatında Mevlid"dir. İlk alt başlık "Türk Edebiyatında Edebî Bir Tür Olarak Mevlid" adını taşımaktadır. Birinci bölümün ikinci alt başlığı "Mevlid Edebiyatının Şâhikası: Vesîletü'n-necât, Muhtevası, Kaynakları ve Tesirleri"dir. Birinci bölümün üçüncü alt başlığı "Diğer Türkçe Mevlidler"dir (Köksal 2011).

Bir başka çalışma ise Abdulselam Arvas tarafından hazırlanmıştır. Bu çalışmada H. 1293 tarihli bir mevlid başka metinlerle karşılaştırılmıştır. Ayrıca mevlidler halk kitabı bakış açısından değerlendirilmiştir. Bu kitapta Çankırı'da yapılan alan araştırmasına da yer verilmiştir (Arvas 2017).

Bu konudaki son çalışma ise Gönül Reyhanoğlu tarafından yazılan "Kıbrıs'ta Mevlitçi Kadınlar ve Mevlit Geleneği" adlı eserdir. Kitapta Kıbrıs Türkleri arasında yaşatılan mevlid geleneği ele alınmış ve kadın mevlidhanlar incelenmiştir (Reyhanoğlu 2021).

3.2.2. Kitap Bölümleri

V. Mahir Kocatürk, mevlid hakkında ilk çalışma yapanlardan biridir. Yazar, "Türk Edebiyatı Tarihi" adlı kitabında "Mevlidler ve Süleyman Çelebi" başlıklı bir yazı kaleme almıştır. Burada, Süleyman Çelebi hakkında bilgiler verilmekte ve Vesiletü'n-Necât'tan söz edilmektedir (Kocatürk 1970: 245-261).

Nihat S. Banarlı'nın da konuyla ilgili bir araştırması bulunmaktadır. Bu araştırma, yazarın "Resimli Türk Edebiyatı Tarihi" adlı çalışmasında "Dini Edebiyat Cereyanı" başlıklı yazıdır. Banarlı burada, Süleyman Çelebi'den, mevlidden, mevlid törenlerinden, mevlidin bölümleri ve mevzusundan, mevlid çığırından, Süleyman Çelebi'nin mevlidine yazılan nazirelerden, Ahmed'in mevlidi ile "Merhabâ" faslından bahsetmektedir (Banarlı 1971: 479-487).

Hasan Aksoy da bu konu hakkında "İslam Ansiklopedisi"ne "Türk Edebiyatında Mevlid" başlıklı bir madde yazmıştır. Burada genel hatlarla mevlidin anlamı, ortaya çıkışı, Türk edebiyatındaki önemi ve bu konu üzerine yazılan eserlerden bahsedilmiştir. Yazar, mevlidler içinde Süleyman Çelebi'ye ait Vesiletü'n- Necât'ın dikkat çekici olduğunu belirtmektedir (Aksoy 2004: 482-484).

3.2.3. Makaleler

Mevlid hakkında yazılan makalelerden biri Necdet Şengün'e ait olup burada o, Esad Erbili tarafından Hz. Fâtıma için yazılan mevlidi "Vesiletü'n-Necât" ile kıyaslamıştır (Şengün 2008: 419-438). Aynı yazar, Hz. Ali hakkında yazılmış beş tane mevlidi de incelemiştir (Şengün 2012: 303-324).

Sadık Yazar da Süleyman Çelebi'ye nazire yazan Cismî'nin mevlidi hakkında bilgi vermiş ve bu mevlidi "Vesiletü'n-Necât" ile mukayese etmiştir (Yazar 2008: 448-478).

Hasan Aksoy'un bir yazısı ise "Eski Türk Edebiyatı'nda Mevlidler" başlığını taşımaktadır. Muhtemelen bu makale, İslam Ansiklopedisi'ndeki yazıdan geliştirilmiştir (Aksoy 2007: 323-332).

3.2.4. Bildiriler

2007 yılında Mevlide dair önemli bir sempozyum yapılmış ve burada sunulan bildiriler yayımlanmıştır. Örnek olması bakımından bildiri kitabında yer alan bazı yazılar hakkında kısaca bilgi verilecektir.

Bilal Kemikli'nin bu bildiri kitabında "Süleyman Çelebi'nin Muhiti/Vesiletü'n-Necât'ın Yazıldığı Ortam Üzerine Bazı Değerlendirmeler" başlıklı yazısı vardır. Bildiride "Vesiletü'n-Necât" şair, mekân ve zaman açısından incelenmiştir (Kemikli 2008: 17-23).

Kemal Yavuz da bildiri sunmuştur. K. Yavuz bildiride Anadolu'da "Garibname", "İskendername", "Mantıku't-Tayr", "Siyer" gibi pek çok eserin yazıldığını, daha sonra "Mevlid"in ortaya çıktığını belirtmektedir. Yavuz, "Mevlid"den sonra ise Türk edebiyatında mevlid türünün ortaya çıktığını belirtmektedir. Yazara göre, Süleyman Çelebi'nin mevlidi sonrada anonim hale gelmiştir (Yavuz 2008: 61-86).

Ali İhsan Karataş da bir bildiri sunmuş olup, yazının başlığı "Osmanlı Toplumunda Mevlid Vakıfları/Bursa Örneği"dir. Yazar, bildirinde Osmanlı döneminde mevlid vakıflarının kurulduğunu belirtir (Karataş 2008: 34-42).

3.2.5. Tezler

Mevlid üzerine ilk tez çalışmalardan biri Necla Pekolcay'a (1950) ait olup, daha sonra kitap olarak basıldığı ve yukarıda bundan bahsedildiği için burada tekrar bu tezden bahsedilmeyecektir. Bu anlamda ilk tezin ise Ahmet Aymutlu'nun da 1945 yılında hazırladığı mezuniyet tezidir. Bu tez de 1995 yılında "Süleyman Çelebi ve Mevlid-i Şerif" adı altında kitap olarak basılmıştır. Yazar araştırmasında on yedi yazma ve altı matbu nüsha ile bunların yazarları hakkında bilgi vermektedir (Aymutlu 1995).

Bir başka tez ise R. Bahar Akarpınar tarafından hazırlanan "Türk Kültüründe Dinî Törenler ve Mevlid Kutlamaları" başlıklı çalışmadır. Bir giriş ve iki bölümden oluşan araştırmada yazar, tören ve dinî tören kavramları üzerinde durmakta ve geçmişten günümüze Türk kültüründe dinî törenler hususunu açıklamaktadır. Tezde Türkiye'de geçiş dönemi törenleri ve toplum törenlerinde görülen dinî uygulamalar incelenmektedir. Yazar daha sonra mevlid kavramını izah ederek Türk, Arap, Fars edebiyatlarında yazılan mevlid metinlerini edebî, sosyal ve siyasal kaynaklarıyla ele almaktadır. Ayrıca "Vesiletü'n-Necât"ın Türk sosyo-kültürel ortamlarında kullanımına ve mevlid kutlamalarına da değinilmektedir (Akarpınar 1999).

İKİNCİ BÖLÜM

4.1. MEVLİD TÖRENLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

4.1.1. Mevlid Törenlerinin Kısa Tarihi

Hz. Muhammed'in (sav) dünyaya gelişi İslam âlemi için çok önemlidir. İşte bugünün önemine binaen mevlid metinleri ortaya çıkmıştır. Mevlid metinleri geniş halk kitlelerince okunmaya başlamış ve zamanla mevlid kutlamalarına dönüşmüştür. Bu husus şöyle dile getirilmiştir:

> "*Mevlit kutlamalarının ilki, X.-XI. yüzyıla, Fatımîler dönemine kadar uzanmaktadır. Bu kutlamalar zamanla yaygınlaşıp resmî devlet töreni halini almıştır. Tarihte ilk resmî mevlit töreni, Selçuklu Devleti'ne bağlı Erbil Atabeğliği'nde Muzafferü'd-din Kök Böri tarafından gerçekleştirilmiştir. Osmanlıda da bu törenlerin önceki dönemlerde yapıldığı bilinmekle birlikte Sultan Süleyman döneminden itibaren saray protokolünde yer almaya başladığı ve III. Murad zamanında (1588) resmîleştiği görülmektedir*" (Şeker, 2004, s.479; Eroğlu, 2010, s.128).

Anadolu halkı, Süleyman Çelebi'nin yazmış olduğu "Vesiletü'n-Necât" adlı eserin kendilerini manevi bir ferahlık ve lezzete ulaştırdığını düşünmektedir. Onun için Anadolu insanı bu esere sahip çıkmış ve yaşatmıştır. Mevlid okuma farz veya vacip olmamasına rağmen bir sevap vesilesi, bir irşad vesilesi olarak görülmüştür. Burada önemli olan Allah'ı (cc) ve Hz. Peygamber'i (sav) anmak ve şefaatini kazanmaktır. Nitekim 1588 yılında III. Murad'ın padişahlığı döneminde mevlid, resmi bir protokol töreni haline getirilmiştir.

Osmanlı zamanında yapılan mevlid törenlerini saray, konak ve evlerde yapılanlarla, padişahın katıldığı mevlid alayı denen merasim yürüyüşüyle kutlanan mevlid törenleri olarak ikiye ayırmak mümkündür (Şeker, 2004, s.479; Aslan, 2009, s.216). Osmanlı Devleti zamanında yapılan mevlid merasimlerini bir araştırmacı şöyle dile getirmektedir:

> "*Osmanlı Devleti'nde 'Mevlid Alayı' denen mevlid merâsimleri Kanuni Sultan Süleyman zamanında (1520-1566) devlet teşrifatında yer almış, III. Murat (1574-1595) zamanında, 996/1588 yılında tamamen*

resmîleşmiştir. Nakibu'l Eşraf Es'ad Efendi, kaleme aldığı protokol kitabının 'Mevlid-i Şerif Kıraati' başlıklı kısmında, Osmanlılarda devlet töreni olarak kutlanan mevlid günü merâsiminin nasıl icra edildiğini detaylı bir şekilde anlatmaktadır. Daha ziyade Sultanahmet Camii'nde icra edilen bu merâsimler, ayrıntılı olarak minyatürlere işlenmiş ve tezkirelere yazılmıştır" (Efe, 2009, s.13).

Mevlid alayı isminin nereden geldiği hakkında bir araştırmacı da şöyle bilgi vermiştir:

"*Osmanlı teşrifatında padişahın merasim erkânı ve muhafızlarının katılımıyla saraydan belli bir güzergâhı takiben başka bir yere gidiş gelişini ifade etmek için "alay" kelimesi kullanıldığından mevlid okunacak camiye gidip gelmesine de "mevlid alayı" deniliyordu. Ancak bu tabir zamanla daha geniş anlamda kullanılıp rebiülevvelin on ikinci günü sarayda ve camide yapılan törenlerin tamamını kapsamına almıştır*" (Şeker, 2004, s.479).

Mevlid merasimleri genelde Sultanahmet Camii'nde yapılsa da Sultanahmet Camii'den önce Ağalar Camii ve Çinili köşkte, daha sonraki dönemlerde ise Eyüp Sultan, Valide Sultan, Beyazıt, Nusretiye ve Yıldız camilerinde mevlid törenleri gerçekleşmiştir. Mevlid törenleri bir protokol çerçevesinde gerçekleştirilir. Mevlid törenine çağırılacak kişilere davetiyeler gönderilir. Bu davetiye de hangi camide gerçekleşeceği ve hangi tören kıyafetlerinin giyileceği gibi bilgiler vardır. Padişahın camiye gelmesiyle cemaat özel işaretle ayağa kalkar daha sonra tekrar bir işaretle oturur. Mevlid töreni sona erdikten sonra padişah orada bulunan imamlara, müezzinlere, mevlidhanlara ve şeyhlere hilat giydirir, şeker, şerbet ve hediyeler verirdi. Bu kutlamalar 1910 yılından sonra ise kanunla kabul edilmiş olup Cumhuriyetin ilanına kadar devam etmiştir (Aslan, 2009, s.216)

Osmanlı Devleti'nde padişahın haricinde devlet adamları, zenginler ve halktan kimseler de camilerde, mescitlerde ve evlerde mevlid okutturmaktaydı. Mevlid töreninden önce misafirlere davetiye gönderilir, davetliler için özel yemekler hazırlanırdı. Ayrıca günümüz de yakın zamana kadar görülen renkli, külah şeklinde

hazırlanan kâğıtlar içine konan şekerlemeler[1] dağıtılırdı. Gelen misafirlere öncelikle kahve ikram edilir daha sonra da yemek verilirdi. Yatsı namazı cemaatle kılındıktan sonra mevlidhan ve yanında gelen güzel sesli ilahi okuyan kişilerle halka şeklinde otururdu. Mevlidhan mevlid-i şerifi kıraatine uygun bir şekilde okur ve aralarda Peygamberi öven ilahiler okunurdu. Günümüzdeki gibi Hz. Peygamber'in doğum anına gelindiği vakit ayağa kalkıp salat ve selamdan sonra tekrar oturulurdu. Mevlid töreni sona erdikten sonra mevlid ekibine para ve hediyeler verilir. Misafirlere de külah şeker dağıtılıp kahve ikram edilirdi (Aslan, 2009, s.217).

Günümüz Türkiye'sinde mevlid kutlamaları sadece Hz. Peygamber'in (sav.) doğumunda değil birçok nedenlerle kutlanmaktadır. Nitekim Yusuf Tavaslı, bu nedenleri "Doğum ve çocuğa isim verme, çocuğun ilk dişini çıkarması, sünnet, askere uğurlama, evlilik, hacca uğurlama ve hacı karşılama, ev alma, iş sahibi olma, adak adama, ölüm ve ölüm yıl dönümleri…" şeklinde sıralamaktadır (Tavaslı,1981, s.36). Ölüm yıl dönümlerinin ise ölen kişinin yedisi, kırkı veya elli ikisi ya da ölüm yıl dönümlerinde kutlandığı bilinmektedir.

4.1.2. Günümüzde Mevlid Törenleri

Mevlid törenleri zaman, mekân ve mevlid törenini yaptıracak kişinin imkânına göre değişir. Mevlid törenleri camilerde, evlerde, sokakta, köy odalarında, halkın toplanabileceği her alanda yapılabilmektedir. Çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından da mevlid yaptırılabilir. Özellikle kurumların açılışında kurban kesimi ve mevlid okutturma adetleri mevcuttur. Diyanet İşleri Başkanlığı da kandil günleri camilerde mevlid okunması için talimat verir.

Mevlid programı besmele ve Kuran-ı Kerim'den ayetlerin okunmasıyla başlar. Cemaate tövbe ettirilir. Cemaate iyi dileklerde bulunulup ahlakın önemi anlatılır. Sonra genellikle Yasin, Mülk, Nebe, Fetih, Cuma sureleri okunur. Üç İhlâs ve bir Fatiha ile Kur'an okuma kısmı tamamlanır (Akarpınar, 2006, s.52). Okunan bahirler ve beyit sayısı ortamın özelliğine göre değişmektedir. Özellikle cemaatin anlayabileceği beyitler seçilir. Bir bahirden en fazla 10-15 beyit okunur. Bahirler

[1] Külahla şeker dağıtma âdeti Çankırı'da on-on beş yıl öncesine kadar canlı şekilde devam etmekte iken, günümüzde bu âdetin artık yavaş yavaş kaybolduğu görülmektedir (Yavuz Selim Mercan).

arasında ilahiler okunur. Okunan ilahinin güzel söylenişi mevlidhanın yeteneğini de gösteren bir pekiştirmedir. Ayrıca mevlidhan dinleyicilere istedikleri bir ilahiyi okuyabileceğini söyler. İsteğe göre farklı ilahiler okuyabilir.

Bahirlerin belli bir makama göre okunması gelenekselleşmiştir. Uygun makam kullanılması mevlidhanla cemaatin bütünleşmesini sağlar. Bahirlerde okunan makamlar şöyledir:

-Tevhid Bahri, Saba makamıyla başlayıp Hüseyni makamı ile sona erer.

-Nur Bahri, Hicaz makamıyla başlayıp Hüzzam ile sona erer.

-Veladet Bahri Rast veya Nişabürek makamı ile başlayıp Rast makamı ile sona erer.

-Miraç Bahri Hüzzam ve Segâh makamıyla başlayıp Hüseyni ile sona erer.

-Münacaat Bahri Hicaz, Neva, Bayati makamlarıyla okunur (Akarpınar, 1999, s.266).

Makamla okunan mevlid metninin anlam ve etkisi artar. Makamların işin ehli birisi tarafından okunması, Veladet Bahrinin ardından ayağa kalkılıp kıbleye dönülerek yapılan ara dua ve mevlidin sonunda yapılan bitiş duası dinleyenleri ilahi bir huzura sevk eder. Yapılan duaların etkisinden dolayı bazen dinleyenler gözyaşlarını tutamaz hale gelebilmektedir.

Program, ikramın yapılması ve konukların uğurlanması ile sona erer. Yiyecek ve içeceklerin ikram edilmesinin amacı rızkı paylaşmak, dua almak, ölenin hayrına vesile olmaktır. Yenilen yemeklerden sonra konuklar ve mevlidhan hane bereketinin artması için dua eder. Yiyecek ve içeceklerin yanında konuklara küçük hediyeler de verilebilir. Bu verilen hediyeler o günün hatırlanmasının istenmesi ve konukların programa gelmelerinden dolayı teşekkür etme şeklidir. Bazen de verilen hediyeler, programın ya da toplanma sebebinin toplum tarafından onaylanmasının isteğinden kaynaklanmaktadır. Hacı mevlidlerinde dağıtılan tespih, yüzük, esans, tülbent, oyalı yazma, namaz takkesi, zemzem suyu, hurma gibi hediyelerle yeni statünün toplum tarafından tescili ve hatırlanması istenir (Akarpınar, 2006, s.57). Buna benzer olarak:

“Doğum, evlilik, adak, şükür mevlidlerinde de benzer düşüncelerle hediyeler dağıtılmaktadır. Ölümle ilgili mevlidlerde külaha konulmuş mevlid şekeri, helva ya da kıymalı pide dağıtılır” (Akarpınar, 2006, s.57).

Ayrıca ikramın bir diğer faydası da fakire, yoksula ikram yapmaya vesile olmaktır. Fakiri bulup yedirmek çok kolay değildir ama mevlid sayesinde fakir mevlid programını rahatça bulur (Efe, 2009, s.22). Bu hususla ilgili olarak mülakat yaptığımız diyanet görevlilerinden biri olan Şevki İpek Bey, eskiden fakirlerin çok olduğunu, -bir mevlid olsa da karnımızı doyursak- diye gözlediğini söylemektedir (K12, 17.04.2019, 16.25). Buradan mevlid törenlerinin bir yönüyle toplumsal faydalarının da olduğu görülmektedir. Üstelik toplum nezdinde mevlid törenleri dinin özünü teşkil eden iman esaslarıyla iç içedir. Hangi nedene bağlı olarak, hangi manevi ihtiyaçları karşılamak için, hangi statüde yapılırsa yapılsın mevlid törenlerinde İslâm dininin iman esaslarına aykırı bir uygulama yer almaz.

4.1.3. Yusuf Tavaslı ile Eski Alfabeli Üç Mevlid Metninin Mukayesesi

Yusuf Tavaslı’nın mevlid metnini, saha çalışmamız sırasında kaynak kişilerden bulduğumuz diğer iki metin ile karşılaştırma yaparak metinleri mukayese edeceğiz. Saha çalışmalarımız sırasında bulmuş olduğumuz metinlerden birincisi, Çankırı merkezinde bulunan Kanuni Sultan Süleyman Camii eski imamı Hidayet Özkan’a ait mevlid metnidir. Metin Hicri 1306 (1889) yılında yayımlanmıştır. İkinci ve üçüncü metnimiz ise Çankırı’nın Yapraklı İlçesi’ne bağlı Ovacık Köyü sakini Hüseyin Baldan’a ait mevlid metinleridir. Bu metinlerden üçüncü metnin Hicri 1311 (1893) yılına ait olduğu bilinirken ikinci metnin hangi tarihte yayımlandığı bilinmemektedir. Tavaslı’nın “Günümüzde Okunan Mevlid’i Şerif” kitabının sonunda bulunan mevlid metni ile birinci matbu eserde bulunan mevlid metni arasında farklılık olmadığını gözlemledik. Tavaslı’nın kitabının sonunda bulunan resimlerle birinci kaynağımızın metinleri tamamen aynıdır fakat ikinci ve üçüncü metnimizle Tavaslı’nın metni arasında az da olsa farklılıkların bulunduğu gözlenmiştir.

İkinci metin ve Tavaslı’nın metninde de ilk kısım olan Tevhid Bahri “Allah adın zikredelim evvele” beytiyle başlamıştır. Hz. Peygamberin (s.a.v) nurunun yaratılması kısmına kadar beyit düzenlerinde, sıralamalarında ya da beyit sayısında (21 beyit) herhangi bir değişiklik bulunmamaktadır. Tek fark ikinci metinde nakarat bölümü

olan “Ger dilersiz od-dan necat / Aşk ile derd ile edin es-salat” beytinin kullanıldığı görülmektedir. Buradaki en büyük fark ise Tavaslı’nın eserinde on dokuz beyitten oluşan Hz. Peygamberin (s.a.v) nurunun yaratılması bölümünün bulunmamasıdır. İkinci mevlid metninde ise bu bölüm bulunmaktadır.

Üçüncü metin ise “Hikâye-i Mevlid-i Nebiyyi Sallallahu Taala Aleyhisselam” başlığı altında 29 beyitten oluşan bir kısımla başlamıştır. Daha sonra 10 beyitlik “Kaside-i Mevlid-i Şerif”, günümüzde de bilinen bir ilahi olan (Şol cennetin ırmakları akar Allah deyu deyu) 5 beyitlik “Ve la Yezdan”, 19 beyitlik “Kaside-i Tevhid-i Şerif”, 6 beyitlik “İbrahim Hakkı Hazretlerinin” başlıklarıyla başlayan kısımlardan sonra Tevhid Bahri kısmına geçilmiştir. Bu metinde ise “Tevhid Bahri” 18 beyitten oluşmaktadır. Tavaslı’nın metnindeki 14, 15 ve 16. beyitler üçüncü metinde bulunmamaktadır. Bu beyitler sırasıyla şöyledir.

14. Beyit: Ol dedi bir kerre vâr oldu cihân
Olma derse mahv olur ol dem heman

15.Beyit: Bâri ne hâcet kılavuz sözü çok
Birdir Allâh andan artık Tanrı yok

16.Beyit: Haşreerek ger dênilirse bû kelâm
Nice haşr ola bû olmaya temâm

İkinci kısım olan “Hak Taala (Nur)” bahrinde ise üç metinde de beyit sayısı (10 beyit) ve sıralamaları aynı olup Tavaslı ve üçüncü metnin beyitleri ve sıralamaları aynı iken ikinci metnin son beyti farklı olduğu görülmüştür. Bu beyitler şöyledir:

Tavaslı ve 3. metin: Kim umursa nâr-i dûzahdan necât
Mürsel-i mümtâz için versin salât

2. metin: Tut kulak evsâfına ey yâr-i dîn
Bilesin kimdir o Fahril-mürselîn”

Üçüncü kısım olan Veladet bahrinde Tavaslı’nın metni ile ikinci metin arasında çok az farklılık gözlenmektedir. Tavaslı’nın metninde 38 beyit, ikinci metinde ise 33 beyit vardır. Beyit sıralamaları ise neredeyse aynıdır. İkinci metinde bulunmayıp Tavaslı’nın metninde bulunan beyitler ise şöyledir:

10. Beyit: Bildim anlardan kim ol halkın yeği

Kim yakîn oldu cihâna gelmeği

12. Beyit: Kâ'be savt etdi o demde nâgehân
Dedi doğdu bû gice şems-i cihân

33. Beyit: Şerbeti karşımda tuttu hûrîler
Bûnu sâna verdi Allâh dediler

34. Beyit: Kardan ak idi ve hem soğuk idi
Lezzeti dâhî şekerde yok idi

38. Beyit: Sallû Aleyhi ve Sellimû teslîmâ
Hattâ tenâlû cennetten ve naîmâ

38. beyit ikinci metinde bulunmamasına rağmen metnin sahibi tarafından sayfanın üstüne okunması için not edilmiştir. Bununla birlikte nakarat beyti olan "Ger dilersiz od-dan necat / Aşk ile derd ile edin es-salat" beyti de en sona eklenmiştir.

Üçüncü metinde "Veladet Bahri"nden önce "Kasidetül Şerife" başlığı altında 6 beyitlik bir kaside bulunmaktadır. "Kasidetül Şerife" kaside beyitleri ise şöyledir.

- Lehu ennesebu â'li leyse kemislihi
  Hesibün nesibün muhsinün mükerremün
- Celilin tacil mükerremati mühessasün
  Cemilin bi alail behai müemmemün
- Femel kevnu illa hulletün ve Muhammedün
  Tirazün bi envarın nübüvveti muellemün
- Hüvel….
  Hüvel ahirülil mebus bil şehri vennesur
- Huvel murselul hediye ila külli ummetin
  Huvel sadikül memunu bil heşri ven neşir
  Hüvel mücteba vel mürteda min cudinise

Üçüncü metinde "Kasidetül Şerife"den sonra üçüncü kısım olan "Veladet Bahri" 24 beyitten oluşmaktadır. Tavaslı ve üçüncü metin arasında 23 ortak beyit vardır. Üçüncü metinde farklı olan beyit şöyledir:

- Mağrib u maşrikde ikisi anın
  Biri damında dikildi kâbenin

Dördüncü kısım olan "Merhaba Bahri", Tavaslı ve ikinci metnin ilk 32 beytinde çok fazla farklılık göstermemektedir. Bununla birlikte İkinci metinde ilk 32 beyit haricinde Tavaslı'nın metninde bulunmayan "Faslun fî Ba'zı Mu'cizâtihî aleyhi's-salâtu ve's-selâm" ve "Faslun fî Bî'seti'n-Nebî aleyhi salavâtu'llâhi ve selâmuhû" başlıkları altında 29 beyit daha bulunmaktadır. İlk 28 beyite kadar tüm sıralamalar aynıdır. 28. Beyitten sonra ortak 4 beyit daha vardır fakat farklı sıralarda yer almaktadır. Bunun haricinde ikinci metinde Tavaslı'nın metninde bulunmayan 6 beyit daha vardır. Bu beyitler 29. beyitten sonra değişen beyitlerdir İkinci metinde bulunan farklı beyitler ve farklı başlıklar altında bulunan beyitler şöyledir:

30. Beyit: Çünki ben bu işleri gördüm ayan
Kalmadı sabrım hemân düştüm revân
31. Beyit: Geldi aklım gördüm ol sahib vefâ
Gözlerim nuru oğlum Mustafa
32. Beyit: Sürmelenmiş gözleri gör hikmeti
Göbeği kesilmiş olmuş sünneti
33. Beyit: Yüz nuru gün gibi berk urur
Çünki gördüm gönlüme geldi surur
36. Beyit: Hakk'a bağlayub gönülden himmeti
Der idi kim ümmeti vâ ümmeti
37. Beyit: Tıfl iken ol dilerdi ümmetin
Sen kocaldın terk edersin sünnetin

Faslun fî Ba'zı Mu'cizâtihî aleyhi's-salâtu ve's-selâm

• Mekke kavmi ululları bî-hılâf
Ka'be'yi ol gice kılurken tavâf
• Secde kıldı Ka'be gördü hâs u âm
Düşmedi bir taşı hoş kıldı kıyâm
• Rüknü rükne Ka'be'nin virdi selâm
Didiler kim doğdu ol hayru'l-enâm
• Ka'be bir savt itdi ol dem nâgehân
Didi doğdu bu gice şems-i cihân

• Pâk idüp küfr ile putlardan
Resûl Kurtarıser beni müşriklerden ol
• Yalın ayak baş açuben sâf sâf
Eyleyiser ümmeti beni tavâf
• Ol gice tabl-ı nübüvvet urdular
Ol gice şeytânı gökden sürdüler
• Nice puthâne nice deyr ü sanem
Yıkılup küfr ehline irdi elem
• Ger dilersiz bulasız oddan necât
Aşk ile derd ile idin es-Salât

Faslun fî Bî'seti'n-Nebî aleyhi salavâtu'llâhi ve selâmuhû

• Fahr-ı âlem irdi çün kırk yaşına
Kondu pes tâc-ı risâlet başına
• Dem-be-dem âvâz gelürdi yâ Emîn
Seni kıldım rahmeten li'l-âlemîn
• İndi Kur'an âyet âyet beyyinât
Zâhir oldu nice dürlü mu'cizât
• Evvelâ ol kim mübârek cisminin
Gölgesi düşmezdi yere resminin
• Nûr idi başdan ayağa gövdesi
Bu ayândır nûrun olmaz gölgesi
• Hem mübârek başı üzre her zamân
Bir bölük bulut olurdu sâye-bân
• Her nere varsa bile varırdı ol
Başı üzre dâimâ dururdu ol
• Ol mübârek gözlerinde mu'cize
Nicedir ol dahi eydeyim size
• Nice kim önünde görürdü ayân
Öyle ardında görürdü ol hemân
• Vahy içün indikde Cibrîl-i emîn
Gökden ayrıldığı sâatde hemîn

• Cebrâil'in kokusun alırdı ol
Vahy içün indiğini bilirdi ol
• Depredicek dudağın ol mâh-veş
Deprenirdi gökde hem kurs-ı güneş
• Dokunıcak saçına bâd-ı sabâ
Misk ü anberden dolar idi hevâ
• İnci dişleri şuâından gice
İğne düşse bulunurdu ey hoca
• Sadrı nûrundan karanû giceler
Yolda yürürdü yiğitler kocalar
• Çün işâret kıldı ol mahbûb-ı
Hak Parmağıla aya oldu iki şak
• Terlese güller olurdu her teri
Hoş dererlerdi terinden gülleri
• Dikdi hurmayı hem ol şâh-ı cihân
Dikdiği sâatde yemiş virdi hemân
• Mu'cizâtı haşre dek dinse müdâm
Nice haşr olsa buna gelmez hıtâm
• Ger dilersiz bulasız oddan necât
Aşk ile derd ile idin es-Salât

Üçüncü metinde 4. Kısım olan "Merhaba Bahri"nde 46 beyit bulunmaktadır. Beyit sıralamaları birbiriyle uyuşmamaktadır. Tavaslı'nın metni ile üçüncü metinde ortak 22 beyit vardır. Tavaslı'nın metninde olup üçüncü metinde olmayan beyitler şöyledir:

4.Beyit: Merhabâ ey sırr-ı fürkân merhabâ
Merhabâ ey derde dermân merhabâ
5. Beyit: Merhabâ ey bülbül-i bâğ-ı Cemâl
Merhabâ ey âşinâ-yi Zülcelâl
6. Beyit: Merhabâ ey mah-ü hurşîd-i Hüdâ
Merhabâ ey Hakk'dan olmayan cüdâ
11. Beyit: Merhabâ ey Pâdişâh-i dû cihân
Sênin için oldu kevn-île mekân

15. Beyit: Sensin ol sultân-ı cümle enbiyâ
Nûr-i çeşm-i evliyâ-vü asfiyâ
16. Beyit: Ey risâlet tahtının sen hâtimî
Ey nübüvvet mührünün sen hâtemî
17. Beyit: Çünkü nûrun rûşen-etdi âlemi
Gül cemâlin gülşen-etdi âlemi
18. Beyit: Oldu zâil zulmet-i cehl-ü dalâl
Buldu bâğ-ı marifet ayn-i kemâl
19. Beyit: Yâ habiballâh bize imdâd kıl
Son nefes dîdârın-ile şâd kıl

5. kısım olan Miraç Bahrinde ise üç metinde de "Refrefin Belirmesi" bölümü olmasına rağmen bu bölümden önceki beyitler Tavaslı'nın metninde bulunmamaktadır. "Refrefin Belirmesi" bölümünden önceki kısımda ikinci metinde 65 beyit, üçüncü metinde 51 beyit bulunmaktadır. Üçüncü metinde ikinci metinde bulunmayan sadece bir beyit bulunmaktadır. Bu iki metin arasındaki "Miraç Bahri"nin "Refrefin Belirmesi" bölümünden önceki kısmında bulunan farklı beyitler şöyledir:

2. Metin;
33. Beyit: Hoş Süvâr oldu âna şâh-ı cihan
Açdı perrini Burak uçdu hemân
36. Beyit: Erdi ol dem Haktan ervaha nida
Kim kılalar Mustafâ'ya iktidâ
39. Beyit: Gördüler nûrdan kurulmuş merdivân
Merdivândan oldular göğe revân
40. Beyit: Erdiler evvel göğe bil-ihtirâm
Kapı açıldı ve girdi ol hümâm
41. Beyit: Gördü gök ehli ibâdette kamu
Her biri bir türlü tâatde kamu.
42. Beyit: Kimi tesbih ü kimi tahmîd okur
Kimi tehlîl ü kimi temcîd okur.
43. Beyit: Kim kıyâm içre kimi kılmış rükû

Kimi Hakka secde etmiş bâ-huşû

44. Beyit: Kimisini aşk-ı Hak almış-durur
Vâlih-ü-hayrân-ü-mes kalmış-durur

45. Beyit: Hep gök ehli cümle karşı geldiler
Mustafâ'ya izzet ikram kıldılar

46. Beyit: Merhaben bik yâ Muhammed dediler
Ey şefaat kânı Ahmed dediler

47. Beyit: Her biri kutluladı mi'râcını
Dediler giydin se'âdet tâcını

48. Beyit: Yüri kim meydan senindir bu gece
Top senin cevgan senindir bu gece

49. Beyit: Ermedi evvel gelen bu devlete
Kimse lâyık olmadı bu rif'ate

50. Beyit: Her ne haceti dilesen makbûldür
Cümle maksûdun da senin mahsûldür

3. Metin;

45. Beyit: Bana böyle emr idübdür Zü'l-celâl
Açmayam ben bundan öte perr ü bâl

(41, 42 ve 43. beyitler, üçüncü metinde "Refrefin Belirmesi" bölümünden sonraki kısımda bulunduğu belirlenmiştir.)

Refref, Hz. Peygamberin (s.a.v) Allah (c.c) ile buluşmasından önceki kullandığı son binektir. Refrefin kelime manasını bir araştırmacı tarafından şöyle açıklanmıştır: "Refref gözlerin hiç görmediği kadar güzel, iki ufku kaplayacak kadar büyük yeşil bir örtüdür. Refref ayrıca altın bir döşek ve yanında meleklerin bulunduğu bir kürsü olarak tanımlanmıştır." (Zülfe, 2007, s.535)

Refreften önce Hz. Peygamber dört binek kullanmıştır. Bunlar sırasıyla şöyledir:

1. Burak (Beytü'l-Makdis'e kadar)
2. Miraç (manevi asansör-Dünya göğüne kadar)
3. Meleklerin kanatları (yedinci göğe kadar)
4. Cibril'in kanadı (Sidre-i Münteha'ya kadar). (Zülfe, 2007, s.535)

Bu bilgiler ışığında Hz. Peygamberin (s.a.v) Sidre-i Münteha'ya kadar olan seyahatlerinin anlatıldığı Miraç Bahri kısımlarının Tavaslı'nın metninde bulunmadığını görmekteyiz. "Refrefin Belirmesi" kısmında ise Tavaslı'nın metninde 36 beyit, ikinci metinde 37 beyit üçüncü metinde ise 40 beyit bulunmaktadır. Tavaslı ve ikinci metindeki beyit sıralamaları ve beyitler tamamen aynıdır. Sadece bir beyit ikinci metinde fazladan bulunmaktadır. Bu beyit şöyledir:

- Lîk dîn emri tamâm olmak içün
  Ümmetin de bana yol bulmak içün

Üçüncü metinde ise beyit sıralamalarında ve beyitlerde çok büyük farklılıklar görülmektedir. Üçüncü metinde diğer metinlerle ortak sadece 20 beyit bulunmaktadır. Geriye kalan 20 beyit ise tamamen farklı olup üç beyit ise ikinci metinde "Refrefin belirmesi" bölümünden önceki kısımda bulunmaktadır. Üçüncü metinde bulunup Tavaslı ve ikinci metinde bulunmayan beyitler şöyledir.

3. Beyit: Gördi gök ehli ibadetde kamu
   Her biri bir dürlü tâatde kamu
4. Beyit: Kimi tahlilü ve kimi temcid okur
   Kimi tesbîhü ve kimi tahmîd okur
5. Beyit: Kimi kıyâmda kimi kılmış rükû
   Kimi Hakk'a secde kılmış bâ hûşû
6. Beyit: Kimisini aşk-ı Hak almış durur
   Vâlehü hayrânü mest kalmış durur
7. Beyit: Heb gök ehli cümle karşu geldiler
   Mustafa'ya izzet ikram kıldılar
8 Beyit: Merhaben bin yâ Muhammed didiler
   Ey şefâat kânı Ahmed didiler
9. Beyit: Her biri kutluladı mi'râcını
   Didiler geydin saâdet tâcını
10. Beyit: Yürü kim meydan senindir bu gice
    Sohbet-i Sultan senindir bu gice
11. Beyit: İrmedi evvel gelen bu devlete
    Kimse lâyık olmadı bu rif'ate

13. Beyit: Bî hurûf u lâfz-ı savt ol Padişah
Mustafa'ya söyledi bî iştibâh
14. Beyit: Didi kim mahbûb u matlûbın benem
Sevdiğin can ile mâbûdın benem
32. Beyit: Biz kamumız kullarız sen şâhsın
Gönlimüz içinde rûşen mâhsın
33. Beyit: Ümmetin oldığımız devlet yeter
Hizmetin kıldığımız izzet yeter
34. Beyit: Yâ İlâhi ol Muhammed hakkıçün
Ol şefâat kânı Ahmed hakkıçün
35. Beyit: Gözi yaşı hakkı çün âşıkların
Bağrı başı hakkı çün sâdıkların
36. Beyit: Biz günâhkâr âsî mücrim kulları
Yarlığagıl kim günahlardan beri
37. Beyit: Sana lâyık kullar ile hemdem it
Ehl-i derdin sohbetine mahrem it
38. Beyit: Avf idüb isyanımız kıl rahmeti
Ol habibin yüzi suyı hürmeti
39. Beyit: Yâ İlâhi kılma bizi dâllîn
Bu duaya cümleniz deyin âmîn
40. Beyit: Ümmetinden razı olsun ol Mu'în
Rahmetullahi aleyhim ecmaî

Altıncı kısım olan "Münâcât Bahri"nde ise "Tazarru'u Münâcât Be-Dergâhı Kâdıyu'l-Hâcât" başlıklı 12 beyitlik bir kısım ikinci metinde vardır fakat Tavaslı'nın metninde yoktur. Bu beyitler aşağıdaki gibidir.

Tazarru' u Münâcât Be-Dergâhı Kâdıyu'l-Hâcât

• İmdi gel isyânımız yâd idelim
Nâle vü zârı vü feryâd idelim
• Her ne denlü çok yaşarsa bir kişi
Âkıbet ölmek dürür ânın işi
• Ölümümüz gussasını yiyelim

Dâimâ estağfiru'llâh diyelim

• Hakk'a lâyık kılmadık a'mâlimiz
Bilmeyiz kim n'oluser ahvâlimiz

• Bir yaramaz fi'li tağyîr itmedik
Âhiret bâbında tedbîr itmedik

• Halk içinde adımız hâs eyledik
Lîk halvetde gönül pas eyledik

• Her nefesde eyledik yüz bin günâh
Bir günâha itmedik hiç bir gün âh

• Nâzenîn ömrü kamû virdik yele
Nefsin arzûlarına yele yele

• Nefse uyup eyledik bî-had günâh
Bilmeyiz ki ne kılavuz yâ ilâh

• Bir bölük bî-çâre mücrim âsîyüz
Kulluğında kâsır u hem kâsîyüz

• Cümlemiz isyânımızı bilmişiz
Hazretine rahmet uma gelmişiz

• Umarız Senden inâyetler ola
Rahmet irişe şefâatler ola

Bunun haricinde "Dua ve İltica" başlığı altındaki bölüm Tavaslı'nın metninde 19 beyit, ikinci metinde ise 20 beyit olarak karşımıza çıkmaktadır. İki metindeki beyitler 18. beyte kadar aynıdır. İkinci metinde farklı olan beyitler şöyledir:

• Tanrı'dan yüz bin dürüd ile selâm
Mustafâ'nın rûhuna her subh u şâm

• Olsun âline dahî ashabına
Tâbiîn ensâr u hem ahbabına

Üçüncü metinde ise "Münâcât Bahri" bulunmamaktadır. "Miraç Bahri"nden sonra "Vefat Bahri"ne geçmektedir.

Altıncı kısım olan vefat bahrinde Tavaslı'nın metninde "Vefat Bahri" 56 beyitten oluşmaktadır. Tavaslı ile ikinci metin arasında maalesef karşılaştırma yapamıyoruz çünkü metnin vefat bahirleri eksiktir. İkinci metin mevlid duasıyla sona ermektedir.

Üçüncü metin de ise "Vefat Bahri" 126 beyitten oluşmaktadır. Tavaslı'nın metni ile üçüncü metni karşılaştırsak beyit sayılarında çok fazla fark bulunmaktadır. Ayrıca beyit sıralamaları da tamamen farklıdır. İki metinde ortak beyit sayısı ise 42 beyittir. Tavaslı'nın metninde bulunmayan beyitler şöyledir:

5.Beyit: Pes bu nakl ile rivâyetdir haber
Çün bu fâni mülkde ol hayrül-beşer

6. Beyit: Vakt irişdi dünyadan kıla sefer
Ol güneş yüzlü ol alnı kamer

7. Beyit: Her kim ol sultân içün yaş indire
Yaşı anın tamu od'un söndire

8. Beyit: Altmış üç yaşına girdi ol habîb
Ol şerif ol latîf ol tabip

12. Beyit: Bu sözi çün kim işitdi ol mu'în
Kalbi mahzûn oldı ol şâhın hemîn

17. Beyit: Hücre-i ashâb iderlerdi tavâf
Ağlaşurlardı duruban sâf u sâf

18. Beyit: Âdet olmuşdı Bilâl'e her seher
Esselâ dirdi eyâ hayrü'l-beşer

19. Beyit: Bir seher dahi girü geldi Bilâl
Didi buyur ey habib-i Zü'l-celâl

20. Beyit: Mustafâ didi Bilâl'e ey lâtif
Bil vücudûmdur bugün gâyet zâif

21. Beyit: Var Ebûbekir imâm olsun didi
Tabi olsun ana ashâbım didi

22. Beyit: Çün Bilâl işitdi açdı başını
Gözlerinden dökdi kanlu yaşını

23. Beyit: Ağlayu ağlayu ol dertlü Bilâl
Vardı ashâb içine saldı melâl

24. Beyit: Çün Ebûbekir turub el bağladı
Turamayub el açuban ağladı

25. Beyit: Vardı mihrâba yerini yerini
Hâli gördi ol resûlün yerini

26. Beyit: Derd ile âh eyleyuben ol zaman
Toldı mescidin içi zâr u figân
27. Beyit: Mustafa didi ki tutun turayım
Ol yârânlar katına ben varayım
29. Beyit: Hâlik'i zikr itdi evvel ol şefî'
Didi oldur Pâdişah olun mutî'
30. Beyit: Hem biliniz ki sivâ fânîdurur
Dâim Allah'dır ki ol bâkîdurur
31. Beyit: Anda ashâba nasîhat eyledi
Lütfile anları cümle toyladı
32. Beyit: Ger dilersiz bulasız oddan necât
Aşk ile derd ile idin essalât
34. Beyit: Olduğunça ömrinin hem müddeti
Dir idi kim ümmeti vâ ümmeti
35. Beyit: Ey Hüdâ âhir demimde hâcetim
Budurur kim ola makbûl ümmetim
36. Beyit: İşbu hâlini cihânın biliniz
Ger sizin var ise irfânınız
37. Beyit: Bir yaramaz fi'li tağyîr itmedik
Âhiret babında tedbir itmedik
38. Beyit: Bilürüzçüm kim ölürüz akıbet
Çürüyüb toprak oluruz akıbet
39. Beyit: Hakk'a lâyık kılmadık â'mâlimiz
Bilmeyiz kim n'olısar ahvalimiz
40. Beyit: İmdi gel isyânımız terk idelim
Hakk'a eksikliğimiz arz idelim
41. Beyit: Nefse uyubişledik bunca günâh
Bilmeyiz kim ne kılavuz yâ İlâh
42. Beyit: Rahmetinden ger bize ihsan ola
Padişahlığına ne noksan ola
43. Beyit: İşit imdi nice virdi ol Celil
Mustafa'ya hulkı evsafı Cemil
44. Beyit: Hem dahi Kur'an'da öğdi ol Kerim

Didi kim sensin a'la hulukın azim

45. Beyit: Hilkat-ı Hakk'dan anın levlak idi
Kılıgışdan kalbi gayet pak idi

46. Beyit: Gönli alçak idi vü kadri celil
Sözleri şirin cemali key cemil

47. Beyit: Hulki âlemden olurken mücteba
Meskenetten ol giyer idi aba

48. Beyit: Hem tevazu hem kanaatdi işi
Arpadandı etmeği vü hem aşı

49. Beyit: Tanrı'nın adını zakirdi müdam
Her ne Hakk'dan gelse şakirdi müdam

50. Beyit: Hakk didi tağları altun eyleyem
Dürlü nimetlerle seni toylayam

51. Beyit: Ol habibullah didi ya Zelni'am
Ümmetim çün ben bu hale razıyam

52. Beyit: Katlanuram anlar içün zahmete
Ümmetimi layık eyle rahmete

53. Beyit: Hem dileriz senden ey Hayyu Kadir
Bize ümmet deye ol bedr-i münir

54. Beyit: Mustafa'ya hem civar it ya Kerim
Cennet-i Firdevs içinde ya Rahim

55. Beyit: Lutf ile göster bize didarını
Nimetinle toylagıl kullarını

56. Beyit: Nur Ahmed hürmetine ey Hüda
Eyleme bizi Muhammed'den cüda

57. Beyit: Ger dilersiz bulasız oddan necat
Aşk ile derd ile idin essalat

64. Beyit: Çağırın Bilâl'e hem salâ virsün
Ali yusun, Fadlı suyumı kosun

65. Beyit: Ebûbekir tursun, namazım kılsun
Ashablarım size olsun elvedâ

66. Beyit: Terâzînin sağ yanına oturur
Zebâniler tutar tartar getürür

67. Beyit: Ümmet olanların işin bitür
Ümmetlerim size olsun elvedâ

70. Beyit: Ger dilersiz bulasız oddan necât
Aşk ile derd ile idin es-salât

71. Beyit: Geldi girdi eve ol şâh-ı cihân
Tolmışdı evin içi tışı figân

76. Beyit: Böyle deyüb yaş ile toldı gözi
Didi kanı ol iki körpe kuzı

77. Beyit: Yanıma gelsün Hasan ile Hüseyn
Kim bu gönlüm gamın anlar kesen

78. Beyit: Ol iki mâhı varub getürdiler
Mustafa'nın yanına yetürdiler

79. Beyit: Didiler kim ey dede n'oldın bugün
Yüreğimize bizim urdın düğüm

80. Beyit: Ey n'olaydı böyle göricek sizi
Anamız doğurmamış olsa bizi

81. Beyit: İrdi bu hâl üzre iken Cebrâil
Didi kim sana selâm itdi Celîl

82. Beyit: Sordi hâlini dahi didi Çalab
Gör Habîbim ne kılur benden taleb

83. Beyit: Ümmetimi dilerem Hakk'dan didi
Dilediğim budurur çoktan beri

84. Beyit: Girü Hakk'a vardı geldi Cebrâîl
Didi kim sana selâm itdi Celîl

85. Beyit: Hakk Teâlâ sana çok lütf işledi
Ol yazıklu ümmetin bağışladı

86. Beyit: Hem kıyâmetde cemiy-i' enbiyâ
Çağrışuban nefsi nefsi söyleye

87. Beyit: İllâ yüz tutub Muhammed Hazreti
İdekim vâ ümmetî vâ ümmetî

88. Beyit: Ümmet isen hizmeti eyle tamam
Aşk ile di es-salâtü vesselâm

89. Beyit: Ger dilersiz bulasız oddan necât
Aşk ile derd ile idin es-salât-
93. Beyit: Fâtıma ider eyâ miskîn garîb
Kat'i hastadır resûl çeker taa'b
94. Beyit: Var işine ey karındaşım Arab
Bunda biz ağlaşurız her ruz-ı şeb
95. Beyit: Bir dahi çağırdı dir kim gitmezem
Mustafâ'yı görmeden terk itmezem
96. Beyit: Fâtıma didi ana kimsin aceb
Didi bir A'rabiyem kim hoş edeb
97. Beyit: Maslahat var içerü girsem gerek
Âşık-ı mâşûka irgörsem gerek
98. Beyit: Ey benim devletlü babam kimdürür ol
İçerü girmeklik ister yâ resûl
99. Beyit: Mustafa didi eyâ can ü ciğer
Ol gelen A'rabidir sandın meğer
101. Beyit: Oldur ol kim mâmurı virân iden
Oldur ol kim gözyaşın ummân iden
102. Beyit: Câm-ı mevti sunan oldur âdeme
Nâr-ı firkat salan oldur âdeme
103. Beyit: Adı A'zrâîldürür gelsün beri
Kim ne cin kurtulur andan ne peri
104. Beyit: Fâtıma ana kapu açdı revân
Girdi A'zrâîl içerü ol zaman
105. Beyit: Ol vakit didi resûl-ü müctebâ
Ey emîn hoş geldin imdi merhaba
106. Beyit: Sordi kabz içün mi geldin yâ melek
Ya ziyâret midürür ancak dilek
107. Beyit: Didi gelmişem ziyâret itmeğe
İdin olursa kabz iduben gitmeğe
108. Beyit: Hakk buyurdu ben sana olam mutî'
Her ne dirsen ânı tutam yâ şefi'

109. Beyit: Didi Âzrâîl'e ol dem ol hümâm
Dilerem senden illâ yevmi'l-kıyâm
110. Beyit: Ben çekeyim ümmetimçün zahmeti
Kıl terahhüm anları tutma katı
111. Beyit: Bana kıy anlara kıyma yâ melek
Evvel âhir budurur senden dilek
112. Beyit: Hakk Teâlâ'dan nidâ geldi hemin
Yâ Muhammed didi Rabbü'l-âlemîn
113. Beyit: Gam yeme kim yâ habîb olma mel'ul
Her ne kim sen diledin oldu kabûl
32, 57, 70, 117 ve 126. Beyitler (Nakarat Beyti):
Ger dilersiz bulasız oddan necât
Âşk ile derd ile idin es-salât

Yusuf Tavaslı'nın "Günümüzde Okunan Mevlid'i Şerif" Kitabı vefat bahrinden sonra mevlid programlarında okunması gereken ilahi ve kasidelerden bahsederken, birinci ve ikinci metinler "Vefat Bahri"nden önce sona ermiştir. Üçüncü metinde ise diğer metinlerden farklı olarak çalışmalarımız sırasında araştırdığımız ve Süleyman Çelebi'ye ait olmadığını öğrendiğimiz "Vefat-ı Fatımat'ül Zehra", "Hikâye-i Geyik", "Hikâye-i Güvercin", "Kıssa-ı İsmail ve İbrahim", "Hikâye-i Kesikbaş", "Hikâye-i İslam-Yahudi", "Hikâye-i Deve" bölümleri ve metne ait derkenar ilahileri bulunmaktadır. Dua kısmı üçüncü mevlid metninde "Hâzâ Dua-i Mevlidi Nebiyyi Sallallahu Aleyhi Vesselam" başlığıyla karşımıza çıkmakta iken Tavaslı'nın metninde bu bölüm "Mevlid Duası" başlığı altında karşımıza çıkmaktadır. Bu iki metindeki mevlid duaları ise birbirinden tamamen farklıdır. Ayrıca eski alfabeli mevlid metinlerinin derkenarında bulunan pek çok ilahi ve kasideler Yusuf Tavaslı'nın hazırladığı mevlid kitabında bulunmamaktadır. Tavaslı ile üçüncü metinde ortak olan tek kaside "Mevlid-i Şerif" kasidesidir.

Netice itibarıyla Tavaslı'nın metni ile Çankırı'da yaptığımız alan çalışması esnasında bulduğumuz üç matbu eser arasında karşılaştırma yaptık. Bunun sonucun da Tavaslı'nın meni ile birinci metnin aynı olduğunu, ikinci ve üçüncü metinlerin de diğer metinlerle ortak yönlerinin bulunmasına rağmen tamamen aynı olmadığını,

özellikle bazı bahirlerde farklılıkların beklenilenden fazla olduğunu ve beyit sıralarının da farklı dizilişlerde olduğunu gözlemledik.

4.1.4. Yusuf Tavaslı'nın "Günümüzde Okunan Mevlid'i Şerif" Kitabı ile Çankırı Mevlid Programlarında İcra Edilen Mevlidlerin Mukayesesi

"Vesiletü'n Necât", 600 ile 1400 arasında değişen beyit sayısına sahiptir. Mevlid programlarında beyitlerin hepsi okunamamaktadır. Günümüzde mevlid programları yarım saat, bir saat gibi kısa bir zamana sığdırılmaya çalışıldığı için programlarda okunacak beyitler genellikle her bahirden on-on beş beyti geçmemektedir. Bu beyitleri Yusuf Tavaslı "Günümüzde Okunan Mevlid'i Şerif" adlı kitabınında bu programlara göre kısaltarak hazırlamıştır.

Bu bölümde günümüz mevlidhanların mevlid icra ederken kullandığını söylediği Tavaslı'nın "Günümüzde Okunan Mevlid'i Şerif" kitabı ve diğer mevlid metinlerinin, günümüz mevlid programlarıyla bağdaşıp bağdaşmadığını inceleyeceğiz. Bunun için bir düğün mevlidi programına, bir cenaze mevlidi programına ve "Aziz Şehitlerimiz İçin Mevlid-i Şerif" programına katılmış bulunmaktayız. Ayrıca 2017 yılında Çankırı Ahmet Yesevi Camii'nde düzenlenen ve TGRT EU kanalı tarafından yayınlanan bir Regaip Kandili mevlid programını da incelemiş bulunmaktayız. Bu sayede incelediğimiz mevlid metinleriyle katıldığımız mevlid programlarını karşılaştırma imkânına sahip olduk. Ancak öncelikle Yusuf Tavaslı'nın hazırladığı mevlid metnini bir bütün olarak ele almak faydalı olacaktır.

Buna göre mevlid "Seyyidi kainât, Hazret-i Fahr-i Âlem Muhammed Mustafâ râ Salevât" getirilmek suretiyle "Allah Adın (Tevhid) Bahri" ile başlayarak aşağıdaki düzen içerisinde icra edilmektedir:

Allah âdın zikredelim evvelâ
Vâcib oldur cümle işde her kulâ

Allah âdın her kim ol evvel anâ
Her işi âsân ider Allah anâ

Allah âdı olsa her işin önü

Hergiz ebter olmaya ânın sonu

Her nefesde Allah âdın di müdâm
Allah âdıyle olur her iş tamâm

Bir kez Allah dese aşk ile lisân
Dökülür cümle günah misl-i hazân

İsm-i pâkin pâk olur zikr eyleyen
Her murâda erişür Allah diyen

Aşk ile gel imdi Allah diyelim
Dert ile göz yaş ile âh îdelim

Ola kim rahmet kıla ol pâdişah
Ol kerîm-ü ol rahîm-ü ol ilâh

Birdir ol, birliğine şek yokdürür
Gerçi yanlış söyleyenler çokdürür

Cümle-âlem yoğ iken ol var idi
Yaradılmışdan ganî cebbâr idi

Vâr iken ol, yok idi ins-ü melek
Arş-ü ferş-ü ay-ü gün hem nüh felek

Sun' ile bunlârı ol, vâr eyledi
Birliğine cümle ikrar eyledi

Kudretin izhâr edüp hem ol celîl
Birliğine bunları kıldı delîl

Ol dedi bir kerre vâr oldu cihân

Olma derse, mahv olur ol dem hemân

Bâri ne hâcet kılavuz sözü çok
Birdir Allâh andan artık Tanrı yok

Haşredek ger dênilirse bû kelâm
Nice Haşr ola bû olmaya temâm

Pes Muhammeddir bur varliğa sebeb
Sıdk ile ânın rızasın kıl taleb

Ey azizler, işte başlarız söze
Bir vasıyyet kılarız illâ size

Ol vasıyyet ki direm her kim tuta
Misk gibi kokûsu canlardâ tüte

Hak-Teâlâ rahmet eyleye anâ
Kim beni ol bir dua ile anâ

Her kim ki diler bu duada buluna
Fâtiha ihsân ede ben kûluna

Bu beyitler okunduktan sonra "Süleyman Çelebi hazretlerinin ruhu için, mevlid sahiplerinin geçmişlerinin ruhu için ve mevlidde bulunan kimselerin geçmişlerinin ruhu için, Allah rızası için El-Fatiha" denilmektedir. Bu bahirden sonra genellikle "Ulu Dergâhına Tuttum da Yüzümü", "Gariplik Tuttu Boynumu", "Ey Güzel Rabbim", "Senin Hicranı Aşkınla İlahi Âşıkan Ağlar", "Bana Rahmeyle Allah'ım", "Ey Padişah-ı Lem Yezel", "Her Kaçan Anarsam Seni", "Mevlam Didarından Mahrum Eyleme" vs. gibi kasideler okunmaktadır. Daha sonra ise "Hak Teâlâ (Nur) Bahri" icra edilmektedir.

Hak Teâlâ çün yaratdı âlemi
Kıldı Âdem'le müzeyyen âlemi

Âdeme kıldı ferişteler sücûd
Hem anâ çok kıldı ol lütf issi cûd

Mustafâ nûrunu alnında kodu
-Bil habîbim nûrudur bû nûr- dedi

Kıldı o nûr anın alnında karâr
Kaldı ânın ile nîce rûzigâr

Sonra Havvâ alnınâ nakletdi bil
Durdu ânda dâhi nice âyü yîl

Şît doğdu âna nakletdi bu nûr
Ânın alnında tecelli kıldı nûr

Erdi İbrâhimü İsmaile hem
Söz uzânûr ger kalanın der isem

İşbu resm ile müselsel muttasıl
Tâ olunca Mustafâ'ya mûntekıl

Geldi çün ol rahmeten lil'alemîn
Vardı nûr anda karâr etti hemin

Kim umarsa nâr-i dûzahdan necât
Mürsel-i mümtaz için versin salât

Bu bahirden sonra özellikle okunan bir ilahi ya da kaside yoktur ancak mevlidhan kendi istediği bir kaside veya ilahiyi okuyabilir. Daha sonra ise "Şefîul'usâti yevmil'arasât, Hazret-i Ahmed-ü Mahmûd-ü Mustafâ râ Salevât" diyerek "Viladet (Veladet) Bahri"ni okumaya geçer.

Âmine hâtun Muhammed ânesi

Ol sadeften doğdu ol dür dânesi

Çünkî Abdullah'tan doldu hâmile
Vakt erişdi hefte vü eyyam ile

Hem Muhammed gelmesi oldu yakîn
Çok alâmetler belirdi gelmedin

Ol Rebiûl evvel âyın nîcesi
On ikinci gîce isneyn gîcesi

Ol gîce kim doğdu ise ol hayrûl-beşer
Ânesi anda neler görde neler

Dedi gördüm ol habîbin ânesi
Bir acep nûr kim, güneş pervânesi

Berk urup çıktı evimden nâgehân
Göklere dek nûr ile doldu cihân

Gökler âçıldı ve feth oldu zulem
Üç melek gördüm elinde üç âlem

Biri meşrik bîri mağribde anın
Bîri dâmında dikildi Kâbenin

Bildim anlardan kim ol halkın yeği
Kim yakîn oldu cihâna gelmeği

İndiler gökden melekler sâf sâf
Kâbe gibi kıldılar evim tavaf

Kâ'be savt etdi o demde nâgehân

Dedi doğdu bû give Şems-i cihân

Geldi hûriler bölük bölük buğûr
Yüzleri nûrundan evim doldu nûr

Hem havâ üzre döşendi bir döşek
Âdı sündüs döşeyen ânı melek

Çün göründü bâna bû işler ıyân
Hayret içre kalmış idim ben hemân

Yârılıp dîvâr çıktı nâgehân
Geldi üç hûrî banâ oldu ıyân

Bazıları derler ki ol üç dilberin
Âsiyeydî bîri ol meh peykerîn

Biri Meryem hâtun idi âşikâr
Bîrisi hem hûrilerden bir nigâr

Geldiler lutf ile üç mehcebin
Verdiler bâna selâm ol dem hemîn

Çevre yânıma gelip oturdular
Mustafâ'yı birbirine muştular

Dediler oğlun gibi hiç bir oğul
Yâradılâlı cihân gelmiş değil

Bû senin oğlun gibi kadr-ı cemîl
Bir anâya vermemiştir ol Celîl

Ûlu devlet buldun ey dildâr sen

Doğiserdir senden ol hulk-ı hasen

Bû gelen “ilm-î ledün” sultânıdır
Bû gelen tevhîd ü irfân kânıdır

Bû gelen aşkîna devreyler felek
Yûzüne müştâkdürür ins u melek

Bû gîce ol gîcedir kim, ol şerîf
Nûr ile âlemleri eyler latîf

Bu gîce dünyâyı ol cennet kılar
Bû gîce eşyâya Hakk rahmet kılar

Bû gîce şâdân olur erbâb-ı dil
Bû gîceye can verir eshâb-ı dil

Rahmeten lil’âlemindir Mustafâ
Hem şefîal müznibîndir Mustafa

Vasfınî bû resme tertib ettiler
Ol mübârek nûru tergib etdiler

Âmine eder çü vakt oldu temâm
Kim vücûda gele ol hayrül enâm

Sûsadım gâyet harâretden katî
Sundular bir câm dolusu şerbeti

Şerbeti karşımda tutdu hûriler
Bûnu sana verdi Allâh dediler

Kardan ak îdi ve hem soğuk idi

Lezzeti dâhi şekerde yok idi

İçdim ânı oldu cismim nûra gark
İdemezdim kendimi nûrdan fark

Geldi bir akkuş kanâd ile revân
Arkamı sîgâdı kuvvetle hemân

Doğdu ol sâatde ol sultân-ı dîn
Nûra ğark oldu semâvât-ü zemîn

Sallû Aleyhi ve Sellimû teslimâ
Hatta tenâlû cenneten- ve naîmâ

Bu fasıl bittikten sonra "Esselâtü Vesselâmü aleyke yâ Resûlallâh Esselâtü Vesselâmü aleyke yâ Habîbellah Esselâtü Vesselâmü aleyke yâ Seyyidel-evvelîne velâhırîn" denilerek ara duaya geçilir. Ara dua bitince, genellikle "Açıldı Cennetin Babı Nesimi", "Sultanı Resul Şahı Mümeccedsin Efendim", "Ey Rasuli Kibriya Vey Sine Safi Enbiya", "Sevdim Seni Mabuduma", "Yüzü Gülsün Feleğin", "Şefaat Ya Resulallah" kasideleri okunur ve "Merhaba Bahri"ne başlanır.

Yâradılmış cümle oldu şâdümân
Gam gidûb âlem yeniden buldu cân

Cümle zerrat-ı cihân-idûb nidâ
Çağrışûben dediler kim merhabâ

Merhaba ey âl-i sultân merhabâ
Merhabâ ey kân-ı irfân merhabâ

Merhabâ ey sırr-ı fürkân merhabâ
Merhabâ ey derde dermân merhabâ

Merhabâ ey bülbül-i bâğ-ı Cemâl

Merhabâ ey âşinâ-yi Zülcelâl

Merhabâ ey mah-ü hurşîd-i Hüdâ
Merhabâ ey Hakk'dan olmayan cüdâ

Merhabâ ey âsi ümmet melceî
Merhabâ ey çâresizler eşfeî

Merhabâ ey cân-ı bâkî merhabâ
Merhabâ ey uşşâka sâkî merhabâ

Merhabâ ey kurre-tül ayn-i Halîl
Merhabâ ey hâs-ı mahbûb-ı Celîl

Merhabâ ey rahmeten lil âlemîn
Merhabâ sensin şefî-al müznibîn

Merhabâ ey Pâdişâh-i dû cihân
Sênin için oldu kevn-île mekân

Ey cemâlî gün, yüzü bedr-i münîr
Ey kamü düşmüşlere sen dest-gîr

Dest-gîrîsin kamû üftâdenin
Hem penâhı bende-vü âzâdenin

Ey gönüller derdinin dermânı sen
Ey yarâdılmışların sultânı sen

Sensin ol sultân-ı cümle enbiyâ
Nûr-i çeşm-i evliyâ-vü asfiyâ

Ey risâlet tahtının sen hâtimî

Ey nübüvvet mührünün sen hâtemî

Çünkü nûrun rûşen-etdi âlemi
Gül cemâlin gülşen-etdi âlemi

Oldu zâil zulmet-i cehl-ü dalâl
Buldu bâğ-ı marifet ayn-i kemâl

Yâ habiballâh bize imdâd kıl
Son nefes dîdârın-ile şâd kıl

Mevlidin pek çok yerinde bir nakarat şeklinde tekrar edilen "Ger dilersiz bûlâsız oddan necât / Aşk-ile derd-ile edin es-salât" beytinden sonra Arapça "Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin-illezî câe bil-hakkıl mübin ve erseltehû rahmetel-lil-âlemin" kısa bir dua edilip, veladet bahri okunmaya devam eder.

Çünki ol mahbûb-i Rahmân ü Rahîm
Kıldı dünyâyı cemâlinden naîm

Bir-birine muştulayu her melek
Raksa girdi şevk ü şâdîden felek

İşbu heybetden Âmine hûb-rû
Bir zaman aklı gidip geldi gerû

Gördü gitmiş hûrîler hiç kimse yok
Görmedi oğlun tazarru' kıldı çok

Hûrîler aldı tasavvur kıldı ol
Hayret içre çok tefekkür kıldı ol

Çevre yanın isteyû kıldı nazar
Gördü kim bir köşede Hayrül-beşer

Şöyle Beytullâh'a karşı ol Resûl
Yüz yere urmuş ve secde kılmış ol

Secdede başı dili tahmîd eder
Hem getirmiş parmağın tevhîd eder

Debrenir dudakları söyler kelâm
Anlayamadım ne derdi ol hümâm

Kulağım ağzına urdum dinledim
Söylediği sözü ol dem anladım

Der ki ey Mevlâ yüzüm tutdum sana
Yâ İlâhî ümmetim ver-gil bana

Ümmetim dedi sana çün Mustafâ
Ver Salevât sen de âna bul safâ

Bu bahirden sonra özellikle okunan bir ilahi ya da kaside yoktur ancak mevlidhan kendi istediği kaside veya ilahiyi okuyup, "Sahibül hulleti vettaç, verâkibül bürâki fi leyletil mi'râc, Hazret-i Ahmed-ü Mahmud-ü Muhammed Mustafâ râ Salevât" deyip salavat getirerek "Mi'râc Bahri"ne geçer.

Söylenirken Cebrâil ile kelâm
Geldi Refref önüne verdi selâm

Aldı ol Şâh-ı cihânı ol zamân
Sidre'den götürdü ve gitti hemân

Bir fezâ oldu o demde rû-nümâ
Ne mekân var ânda ne arz-u semâ

Kim ne hâlîdir ne mâlî ol mahal
Akl u fikr etmez o hâli fehm-ü hall

Ref olup ol Şâh'a yetmiş bin hicâb
Nûr-i tevhîd açdı vechinden nikâb

Her birisinden geçerken ileru
Emr olurdu yâ Muhammed gel beru

Çün kamusunu görüp geçdi öte
Vardı erişdi ol ulu Hazret'e

Şeş cihetden ol münezzeh Zü'l-Celâl
Bî-kem u keyf âna gösterdi cemâl

Zâten ol Sultân-ı mâzâgal-basar
Eylemişdi Hakk'a tahsîs-i nazar

Âşikâre gördü Rabb-ül-izzeti
Âhıretde öyle görür ümmeti

Bî-hurûf-ü lafz-u savt ol pâdişâh
Mustafâ'ya söyledi bî iştibâh

Dedi kim matlûb u maksûdun benem
Sevdiğin cân ile ma'bûdun benem

Gece gündüz durmayub istediğin
Nola kim görsem cemâlin dediğin

Gel habîbim sana Müştâk olmuşam
Cümle halkı sana bende kılmışam

Ne murâdın var ise kilem revâ
Eyleyem bir derde bin türlü devâ

Mustafâ dedi Eyâ Rabb-i rahîm
Ey hatâ pûş-u atâsı çok kerîm

Ol zaîf ümmetlerim hâli nola
Hazretine nice anlar yol bula

Gece gündüz işleri isyân kamu
Korkarım ki yerleri ola tamu

Yâ İlâhî hazretinden hâcetim
Bu-durur kim ola makbûl ümmetim

Hak-Teâlâ'dan erişdi bir nidâ
Yâ Muhammed ben sana kıldım atâ

Ümmetini sana verdim ey Habîb
Cennetimi onlara kıldım nasîb

Yâ Habîbim nedir ol kim diledin
Bir avuç toprağa minnet eyledin

Ben sana Müştâk olunca ey şerîf
Senin olmaz mı dü-âlem ey latîf

Zâtıma mir'ât edindim zâtını
Bile yazdım adım ile adını

Hem dedi kim yâ Muhammed ben seni
Bilûrem görmeğe doymazsın beni

Avdet edip da'vet et kullarımı
Tâ gelüben göreler didârımı

Sen ki mi’râc eyleyip etdin niyâz
Ümmetin mi’râcını kıldım namâz

Her kaçan kim bu namâzı kılalar
Cümle gök ehli sevâbın bulalar

Çünki her türlü ibâdet bundadır
Hakk'a kurbiyetle vuslat bundadır

Sıdk ile beş vakt olundukça edâ
Elli vaktin ecrin eyler Hak atâ

Mâhasal ol anda doksan bin kelâm
Sebk edip buldukda encâm u hitâm

Tarfet-ül-ayn içre ol Fahr-i cihan
Ümmühânî evine geldi hemân

Her ne vâki’ oldu ise serteser
Cümlesin ashâbına verdi haber

Dediler ey kıble-i islâm ü dîn
Kutlu olsun sana mi’râc-ı güzîn

Biz kamumuz kullarız sen şâhsın
Gönlümüz içinde rûşen mâhsın

Ümmetin olduğumuz devlet yeter
Hizmetin kıldığımız izzet yeter

“Mi’râc Bahri”nden sonra Hz. Peygamber’e salavat getirilerek genellikle “Ümmi Arz Mekke’de Doğdu”, “Bu Âlem Buldu Nutkunla Bidayet”, “Aman Ya Fahri Âlem Sen

ki Mihrabı Nübüvvetsin", "Canım Kurban Olsun Senin Yoluna", "Aşkı Habibi Kibriya" kasideleri okunur ve "Ya İlahi (Münacat) Bahri" icra edilir.

Yâ İlâhî ol Muhammed hakkı-çün
Ol şefaat kânı Ahmed hakkı-çün

Sidre-vü arş-i muallâ hakkı-çün
Ol sülûk-i seyri âlâ hakkı-çün

Ol gece söyleşilen söz hakkı-çün
O gece hakkî gören göz hakkı-çün

Sırr-ı fürkan nûr-i âzam hakkı-çün
Kuds-ü Kâbe Merve Zemzem hakkı-çün

Gözü yâşı hakkı-çün âşıklann
Bağn başı hakkı-çün sâdıkların

Aşk-odundan cîğeri püıyân-içün
Derd-ile kan ağlayan giryân-içün

Sıdk-ile yolunda kâim kul-içün
Hazretine doğru vâran yol-içün

Şol zaman kim müddet-i ömr-ü hayât
Âhir-ola ere hengâm-i memat

Yâ İlâhî saklagıl îmâmmız
Verelim îmân-ile tâ câmmız

Biz günahkâr âsî mücrim kullan
Yarhgâyüb kıl günâhlardan ben

Kabrimiz îmânvile pür nûr kıl
Mûnisi ğilmânvile hem hûr kıl

Hem dahi mizâmmız eyle sekil
Cennete girmeğe lütfün kıl delil

Mustafâ'ya hem civâr-et yâ Kerîm
Cennet-ül Firdevs-içinde yâ Rahîm

Lutf-ile göster bize dîdârını
Nimetinle toyla gıl kullannı

Afvedüp ısyânımız kıl rahmeti
0l habîbin yüzü sûyü hörmeti

Sâna lâyık kullannla hemdem-et
Ehl-i derdin sohbetine mahram-et

Hem Süleymân-ı fakire rahmet-et
Yoldaşın îmân makâmın cennet-et

Yâ İlâhi kılma bizi dâllîn
Bu düâya cümleniz deyin âmîn

Ümmetinden râzı olsun ol muin
Rahmetüllâhi aleyhim ecmeîn.

Bu bahirden sonra ise genellikle "Gönül Nuri Cemalinden", "Ya Muhammed" kasideleri okunarak "Vefat Bahri"ne geçilir.

Gel berû ey yâr-u ihvân-ı vefâ
Gel berû erbâb-ı irfân-ı safâ

İşbu firkatli sözü gûş edelim

Derd-ile âh-eyleyüb cûş edelim

Âkıdâlım gözümüzden yâşları
Tazelensin bağrımızın başları

Ağlayub ânın içün görmez olan
Yârin-oldur Hakk cemâlini gören

Geldi Cebrâil Hakk'dan emr-ile
Söyledi anda Resûle lütf-ile

Dedi sâna Zülcelâl etdi selâm
Der ki şöyle bilsün ol Hayrüt-enâm

Ben anâ key katı muştâk olmuşam
Cümle halkı âna bende kılmışam

Bû söz içün kim işitdi ol Emîn
Kalbi mesrûr oldu ol şâhın hemîn

Neşesinden gözlerinden döktü yâş
Gûş-edüben ağladı dağ-ile tâş

Şevk-ile gırdî içerü evine
Fâtıma andaydı geldi yânına

Dedi ey cânım baba hâlin nedir
Hasta mı oldun vücûdun nicedir

Dedi kim yâ Fâtima yânar tenim
Dosta ulaşmak diler cânım benim

Kim ölüm ayırıser benden sizi

Allâh'ıma ısmarladım kamunuzu

Bu kemâlet-ile ol pâkize zât
Bulmadı âlemde ölümden necât

Fahr-i âlem göç eyledi dünyadan
Ümmetlerim size olsun elveda

Bize gel oldu ol yüce Mevladan
Ashablarım size olsun elveda

Bunu dedi yaşlar doldu gözüne
Bir figandır düşdü halkın özüne

Hasen'le Hüseyn'i almış dizine
Kuzularım size olsun elveda

Çağırın Bilal'ı gelsin yanıma
Yükümü yükledim bindim atıma

Helalım Âişe, kızım Fâtıma
Ehl-i beytim size olsun elveda

Ebu berke eder ey pir-i fani
Veren alır imiş bu tatlı cani

Firdevs-i âlâda bulun siz beni
Ashablarım size olsun elveda

Cebrail geldikde Hak'dan emr ile
Gelmiş idi anda Azrail bile

Taşradan içeriye kıldı nida

Dedi kim ya ehl-i beyt-i Mustafa

İzniniz var mı içeri girmeye
Ol münevver hub cemali görmeye

Ol vakit dedi resul-ü mücteba
Ey emin hoş geldin imdi merhaba

Fatıma ah idüb anda ağladı
Babasının boynuna el bağladı

Ağlayebun dedi ey canım baba
Gönlümün sultanı cananım baba

Ölme sen senin içün ben öleyim
Sen sağ ol ben sana kurban olayım

Mustafa dedi Fatıma canım benim
Sil yaşını ağlama canım benim

Cam-ı mevti sunan oldür Âdeme
Nar-i firkat saçan oldür âleme

Ol gelendir iden oğullar yetim
Canlar alub tenleri kılan remim

Yüzleri gül dilleri bülbülleri
Tûtî gibi ol güzel oğulları

Ayırandır oğlu kızı anadan
Bağrı başi yüreğini kan iden

Mahveder nurunu şehla gözlerin

Hem sarardır benzin ol gül yüzlerin

Alır ananın gelinlik kızların
Kalır analar döverek dizlerin

Fıkrat odiyle yakar kardeşleri
Acı eder tatlı tatlı aşları

Geldi Azrail Resulün yanına
Kasd kıldı almak içün canına

Sundu elin kim Resule yapışa
Nur oldu Muhammed Mustafa baştan başa

Nur içinde geldi avaz ana
Sen mi verdin Ya Melek canı bana

Hak Teâlâ'dan geldi hemin
Geri dur sen dedi Rabbül âlemin

O benimdir ben anınam ya melek
Anın içün devr eder çarh-ı felek

Geçirdi Hak cemalinden nikab
Hoş tecelli eyleuüp kaldı hicab

Kudretinin elini açdı ana
Ya Muhammed dedi gel benden yana

Dedi kim ashaba ol Hayrül enam
Ümmetime kılasız benden selam

Ey beni can ile seven ümmetim

Hem seve canı gibi her sünnetim

Her işi ashaba talim eyledi
Dahi canın Hak'ka teslim eyledi

Aşk ile Allah dedi bir gez heman
Can aşık oldu maşuka revan

Çün sefer kaldı cihandan Mustafa
Dünyadan kimse ummasın vefa

Her nedenlü çok yaşarsa bir kişi
Akibet ölmek dürür anın işi

Ol Muhammed hürmet içün ey Huda
Eyleme bizi Muhammed'den cüda

Bize anın izzet ile et
Fazlın ile cümlemize rahmet et

Hem Süleyman-ı fakire rahmet et
Yoldaşın iman, makamın cennet et

Tanrıdan yüz bin tehıyyat-ü selam
Ol Resulün ruhuna her subh-u şam

Olsun aline dahi ashabına
Tabiin, ensar-ü hem ahbabına

Ümmetinden razı olsun Muin
Rahmetüllahi aleyhim ecmein

“Vefat Bahri”nden sonra aşr-ı şerif okunur veya hatim okunmuşsa İhlâs suresinden başlanıp Eliflam’dan sonra mevlid duası okunarak mevlid icrası tamamlanmış olur.

Buraya kadar genellikle Yusuf Tavaslı’nın hazırladığı ve yaklaşık 50 yıldır Anadolu’nun pek çok şehrinde okunan latin alfabeli eserden hareketle mevlidin icrası hakkında bilgi verildi. Nitekim alan araştırması yaptığımız Çankırı’da da hemen hemen aynı sırayla mevlidin icra edildiği tespit edilmiştir. Mesela Çankırılı mevlidhanlardan Ali Bulut mevlidin, “Allah Adın” ile başlayan bölümünü Saba makamıyla okunarak Kuran tilaveti ve kasidelerle mevlide geçildiğini söylemektedir. Daha sonra Peygamberimizin Veladet Bahri (Peygamberimizin doğum bahridir) Rast makamıyla başladığını Hüzzam ve Uşşak makamlarıyla bitirildiğini belirtmiştir. Merhaba Bahri ise “Yaradılmış cümle oldu şâdumân” sözleriyle başlayıp Uşşak makamıyla girilir daha sonra Segâh ve Hüzzam makamlarıyla bitirilir demektedir. Miraç Bahri’nin Hüzzam, Rast, Segâh makamlarıyla başlayıp Segâh makamıyla bitirildiğini, Vefat Bahri’nin ise Hicaz, Uşşak ve Bayati makamlarıyla okunduğunu söylemektedir (K5, 25.03.2019).

Yusuf Tavaslı’nın eserindeki bu icra sırasını belirtmemizin bir sebebi de aşağıda yapılacak mukayeseler açısından kolaylık sağlamaktır. Çünkü Yusuf Tavaslı’nın mevlid metni, saha çalışması sırasında kaydedilen icralarla karşılaştırılacak ve farklılıklar ele alınacaktır. Buna göre katıldığımız ilk mevlid programı 07.03.2020 tarihinde “Aziz Şehitlerimiz İçin Mevlid-i Şerif” programıdır. Programı sunan mevlidhan programın başta İdlib şehitleri olmak üzere tüm şehitler için yapıldığını söylemektedir. Program öncesi dikkatimizi çeken önemli detaylar şunlardır:

- Mevlid programının Çankırı’nın merkezinde bulunan “Ahmet Yesevi” camisinde yapılması
- Mevlid programının Çankırı’da faaliyet gösteren “Karatekin” adlı özel bir vakıf tarafından düzenlenmesi
- Mevlidhan ekibinin Çankırı dışından gelen bir ilahi ekibi olması ve ilahi ekibinin ücret karşılığında mevlidi icra etmesi
- Programı sunan beş mevlidhanın bulunması

• Mevlidhanlardan baş mevlidhanın önünde Hacegan yayınlarına ait "Mevlid-i Pâk-i Resûl" adlı mevlid kitabının bulunması, diğerlerinin önünde ise okuyacakları kısımların fotokopilerinin olması

• Programı sunan mevlidhanların hepsinin tek tip kıyafet giymeleri ve başlarında fes bulunması

Program mevlidhanlardan birinin Bakara suresinin bazı ayetlerini okuması ile başladı. Daha sonra Hz. Peygambere salavat getirildi. Bunun akabinde "Allahumme Salli" duası okundu. Bir sonraki kısımda Tavaslı'nın metninde kasideler kısmında bulunan, üçüncü metinde ise "Tevhid Bahri"nden önceki kısımda bulunan "Mevlid-i Şerif" kasidesi tüm mevlidhanlar tarafından aynı anda okunmuştur. Bu bölümden sonra "Tevhid" bahri okunmuştur. Tavaslı'nın metninde bulunan "Tevhid Bahri" kısmının yirmi beyitinden 13 beyiti ve nakarat kısmı olan "Ger dilersin bularsın oddan necat/Aşk ile derd ile idin essalat" beyti okunmuştur. "Tevhid Bahri" bitmeden "Salatullah Selamullah Aleyke Ya Rasulallah" ilahisi okunup daha sonra "Tevhid Bahri"nin son dört beyti de okunmuştur. Arada bulunan dört beyit ise okunmamıştır. "Tevhid Bahri"nden sonra Hz. Peygamber Muhammed Mustafa, diğer peygamberler, şehitler ve Süleyman Çelebi hazretlerinin ruhuna Fatiha suresi okunmuştur.

Kısa bir aradan sonra "Şehit Tahtında Rabbe Gülümser" ve "Şehitler Ölmez" ilahileri okundu. Bu ilahiler daha önceden incelemiş olduğumuz mevlid metinlerinde bulunmamaktadır. İlahilerden sonra "Hak Taala" bahri okunmuş olup Tavaslı'nın kitabında bulunan son beyitler haricindeki dokuz beyit okunmuş olup son beyit yerine ise nakarat beyti okunmuştur.

"Hak Taala" bahrinden sonra "Viladet Bahri"ne geçilmiştir. Bu kısım Tavaslı'nın mevlid kitabına göre değil üçüncü mevlid metnine göre okunmuştur. Nakarat beiyiti okunmamış olup son iki beyit (Toğdı ol saatde ol sultan-ı din/Nura gark oldı semavat u zemin, Sallu aleyhi vesellimu teslimen/Hatta tanalı cenneten ve neimen) ve "Salatullah Selamullah Aleyke Ya Rasulallah" ilahisi için dinleyicilerin ayağa kalkılması istenmiş ve ayakta okunmuştur.

"Viladet Bahri"nden sonra "Merhaba Bahri" de ayakta okunmaya devam etmiştir. Bu kısımda da "Merhaba Bahri", "Viladet Bahri"ndeki gibi Tavaslı'nın mevlid kitabına

göre değil üçüncü mevlid metnine göre okunmuştur. Buradaki önemli nokta ise bahirde bulunan 46 beyit yerine sadece 12 beyit okunmuştur. Bahrin bitiminde ise mevlidhanlar ve dinleyiciler tekrar yerine oturmuştur. Kısa bir ara verilip "Aşka Düşen Pervaneyim" ilahisi ile devam edilmiştir. Bu ilahi de diğer ilahiler gibi mevlid metinlerinde bulunmamaktadır.

"Viladet Bahri"nden sonra bahir kısımları bitirilip mevlid duası kısmına geçilmiştir. Bu kısımda sırasıyla üç İhlas suresi, Felak, Nas, Fatiha, Elif-Lam-Mim, sureleri okunarak duası yapılmıştır.

Mevlid programı yaklaşık 52 dakika sürmüş olup caminin dinleyici bakımından kalabalık olduğu gözlenmiştir. Mevlid programında "Miraç Bahri", "Münacaat Bahri ve "Vefat Bahri okunmamıştır. Burada dikkatimizi çeken önemli nokta ise mevlid programının konusu şehitler olmasına rağmen "Vefat Bahri"nin okunmamasıdır.

Program bitiminde dinleyicilere vakfın gönüllü çalışanları tarafından gül suyu, şeker, kandil simidi ve lokum ikram edilmiş olup "Semerkand" ve "Mostar" dergileri hediye olarak verilmiştir.

08.03.2020 tarihinde katıldığımız ikinci mevlid programı bir cenaze mevlididir. Program öncesi dikkatimizi çeken önemli detaylar şunlardır:

- Mevlid programı vefat eden kişinin evinin bahçesinde yapılmıştır.
- Bayan ve erkek dinleyiciler evin bahçesinde ayrı yerlerde misafir edilmiştir. Bahçede oturan misafirler için plastik masa ve sandalye kullanılmıştır.
- Mevlidhan ekibi üç kişiden oluşmaktadır. Mevlidhanlardan ikisi diyanet görevlisi iken biri emekli diyanet görevlisidir.
- Mevlidhanlar mevlidi, Tavaslı yayınlarına ait "Musahhah Mevlid-i Şerif" adlı kitaptan okumuşlardır.
- Programı sunan mevlidhanlar sivil kıyafet giymiş olup başlarında takke bulunmaktadır.

Mevlidhanlar programa Yasin-i Şerif suresiyle başladılar. Yasin-i Şerif suresinden hemen sonra "Tevhid Bahri"ne geçilmiştir. "Tevhid Bahri"ni emekli diyanet görevlisi olan mevlidhan tarafından icra edilmiş olup bahir Tavaslı'nın kitabındaki

“Tevhid Bahri” ile tamamen örtüşecek şekilde okumuştur. Bahir okunduktan sonra Süleyman Çelebi ve dinleyicilerin geçmişlerinin ruhuna Fatiha suresi okundu. Fatiha suresinden sonra ise Bakara suresinin 151 ila 158. ayetler arasındaki ölüm ile ilgili ayetler okundu. Bunun akabinde bir mevlidhan tarafından “İstediğim Hak’dır Benim” kasidesi okundu. Bu kaside Tavaslı’nın kitabında bulunmakta olup diğer mevlid metinlerinde bulunmamaktadır. Akabinde okunan “Kim Umar Senden Vefayı” kasidesi ise Tavaslı’nın kitabında ve diğer mevlid metinlerinde bulunmadığı görülmüştür.

“Kim Umar Senden Vefayı” kasidesinden sonra baş mevlidhan “Vefat Bahri”nden ezbere 23 beyit okumuştur. Mevlidhanın okuduğu beyitlerin hepsi üçüncü metinde farklı sıralarda da olsa mevcuttur fakat Tavaslı’nın kitabında icra edilen “Vefat Bahri” ile ortak sadece 7 beyit vardır. “Vefat Bahri”nin akabinde Yunus Emre’ye ait olan “Yalancı Dünyaya Konup Göçenler” ilahisi okunmuştur. İlahiden sonra ise “Münâcât Bahri”nin son 4 beyti okunmuştur.

“Vefat Bahri” ve “Münâcât Bahri”nden sonra “Tevhid Bahri”ni okuyan mevlidhan Tevbe suresinin 126. ayetini okumuş olup akabinde diğer mevlidhan da mevlid duasını okumuş ve mevlid programı sonlamıştır.

Cenaze için düzenlenen mevlid programı yaklaşık 41 dakika sürmüştür. Programda “Hak Taâla Bahri”, “Veladet Bahri”, “Merhaba Bahri” ve “Miraç Bahri”nden beyitler okunmamıştır. Programda ölüm ve tevbe ile ilgili ayetler okunmuştur. Okunan ilahiler ise ölüm, dünyanın geçiciliği ve Hz. Peygamberin bile bu dünyadan göçtüğü ile ilgili ilahilerdir.

Programın düzenlenmesini sağlayan Bedriye Karakoç Hanım vefat eden kişinin kızıdır. Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünde şube müdürü olan Bedriye Hanım’ın düzenlediği mevlid programı davetine kalabalık sayılabilecek bir katılım gerçekleşmiştir. Bedriye Hanım gelen misafirlere kapalı pide, un helvası, ayran ve su ikramında bulunmuştur.

30.07.2021 tarihinde katıldığımız üçüncü mevlid programı bir düğün mevlididir. Program öncesi dikkatimizi çeken detaylar şunlardır:

- Düğün mevlidi programı, Çankırı yöresinde bayrak dikimi adı verilen ve cuma namazından sonra düzenlenen programda icra edilmiştir
- Mevlid programı düğün sahibi tarafından evin bahçesinde gerçekleştirilmiştir.
- Bahçede dinleyiciler için plastik masa ve sandalyelerden oturma alanları oluşturulurken kadın ve erkekler için bahçenin içinde ayrı yerlerin oluşturulduğu gözlenmiştir.
- Mevlid programına iki mevlidhan katılmıştır. Mevlidhanlar için ayrı bir masa ayarlanmış ve masanın yanına taşınabilir ses sistemi ile mikrofon yerleştirilmiştir. Ayrıca masanın üstünde mevlidhanlar için ikramlık olarak su ve lokum koyulduğu görülmüştür.
- Mevlidhanların düğün programı olması nedeniyle siyah kumaş pantolon ve beyaz gömlek giydikleri fakat takke takmadıkları gözlenmiştir.

Mevlid programı cuma namazının akabinde evin bahçesinde icra edilmiş olup çok kısa sürmüştür. Bunun sebebi mevlid programının hafta içi ve öğlen vakti olması hasebiyle işe gidecek insanların fazla bekletilmemek istenmesidir.

Bayrak dikimi programının bu vakitte olması ve mevlid programı ile taçlandırılmasının sebebi olarak cuma gününün ve Cuma namazının bereketini ve feyzini de alarak düğün için hayırlı bir başlangıç umulduğunu düşünmekteyiz.

Program mevlidhanlardan birinin Hz. Peygambere salavat getirmesi ile başladı. Daha sonra Kurân-ı Kerinden bazı ayetler okunduktan sonra "Tevhid Bahri" ile devam edildi. Bu bahri okuyan mevlidhanın bahri telefondan okuduğu ve makamlara çok aşina olmadığı gözlenmiştir. Mevlidhan Tavaslı'nın kitabına göre bu bahrin 7. beytini ve son 5 beytini okumamıştır. Bahirden sonra "Neyleyim Dünyayı Bana Allah'ım Gerek" ilahisi okunmuştur. Bu ilahi Tavaslı'nın metninde de üçüncü metinde de bulunmamaktadır.

İlahi bittikten sonra diğer mevlidhan, Süleyman Çelebi'nin ruhuna, dinleyicilerin geçmişlerinin ruhuna, yeni evlenecek çiftin geleceği için, Allah rızası için Fatiha suresinin okunmasını istemiştir. Fatiha suresi okunduktan sonra "Gül Yüzünü

Rüyamızda Görelim Ya Rasulallah" ilahisi okunmuştur. Bu ilahi Tavaslı'nın kitabında ve üçüncü metinde bulunmamaktadır.

İlahinin bitmesinin ardından "Veladet Bahri" okunmuştur. Mevlidhan Tavaslı'nın kitabındaki sıralamaya göre beyitleri okumuş olup 6, 12, 15, 16, 17, 18, 24, 25, 33, 34. beyitleri okumamıştır. Bahrin sonunda ayağa kalkılmış ve cuma günleri minarede okunan "Esselatu Vesselamu Aleyke Ya Rasulallah" ile başlayan salavt-ı şerife okunmuş ve ardından arapça dua edilmiştir. Okunan salat ve dua Tavaslı'nın metninde bulunan salat ve dua ile aynıdır.

Mevlid programı iki bahir ve iki ilahi ile 20 dakika içerisinde sona ermiştir. Programın sonunda düğün sahibi tarafından dinleyicilere lokum, kıymalı pide, karpuz, baklava ve ayran ikram edilmiştir.

Çankırı'da kandil günlerinde yapılan mevlid programları için Ahmet Yesevi Camii imamlarından Recep Uysal Hoca'dan yardım istememiz üzerine kendileri, 30.03.2017 tarihinde TGRT'de yayınlanan Regaip Kandili programının Ahmet Yesevi Camiinde yapıldığını, kendilerinin de programa katıldığını ve internet ortamından bu programa ulaşabileceğimizi söylediler.

30.03.2017 tarihinde yapılan ve TGRT tarafından yayınlanan "Regaip Kandili" programının tamamına Youtube TGRT EU kanalından eriştik. Programda dikkatimizi çeken hususlar şöyledir:

- Mevlid programını Çankırı İ Müftülüğü ile özel bir yayın kuruluşu olan TGRT EU kanalı tarafından ortak düzenlediği görülmüştür.
- Programa sekiz mevlidhan katılmış olup hepsinin takım elbise giydikleri ve başlarına takke taktıkları gözlenmiştir.
- Dinleyicilerin camiyi tamamen doldurduğu gözlenmiştir. Bu da kandil programına büyük bir rağbet olduğu anlamına gelmektedir. Zira mevlid programının yapıldığı cami Çankırı'nın en büyük camisidir.
- Mevlid programı başlamadan önce dinleyicilere küçük çocuklar tarafından çikolata dağıtıldığı görülmüştür.

Mevlid programı başlamadan önce Regaip Kandili'nin ne demek olduğu ve önemi hakkında hakkında on yedi dakikalık bir konuşma yapılmıştır. Daha sonra mevlidhanlardan biri İsra suresinin 78. ayetinden başlayarak 84. ayete kadar Kurân okumuştur. Kurân tilavetinin ardından "Bihamdillah Derim Allah" kasidesi tüm mevlidhanlar tarafından okunmuştur. Bu kaside Tavaslı'nın kitabında ya da üçüncü metinde bulunmamaktadır.

Kaside bittikten sonra "Tevhid Bahri"ne geçilmiştir. Bu bahrin ilk sekiz ve son 4 beyti okunmuş olup ilk sekiz beyitten sonra "Neyleyim Dünyayı Bana Allah'ım Gerek" ilahisi okunmuştur. Bahir bitmeden bahir içerisinde ilahi okunduğunu ilk olarak bu mevlid programında görmekteyiz. Son dört bahirden sonra mevlidhan dinleyicilerden Fatiha suresini okumalarını istemiştir. Fatiha suresinden sonra ise "Ey Aşık-ı Dildade" ilahisi tüm mevlidhanlar tarafından okunmuştur. İlahiden sonra Neml suresinin 89. ayetinden başlayarak 94. ayete kadar Kurân okunmuştur. Kurân tilavetinden sonra "18 Bin Aleme Server Olan Muhammed" ilahisi okunmuştur. Bu ilahi de elimizdeki hiçbir metinde bulunmamaktadır.

İlahinin okunmasının ardından "Veladet Bahri"ne geçilmiş "Hak Taâlâ (Nur) Bari" okunmamıştır. Veladet Bahri Tavaslı'nın kitabındaki beyit sırasına göre okunmuştur. Bahrin 4. beyti ve 10. beytinden sonra tüm mevlidhanlar tarafından salavat getirilmiştir. 11. beyitten sonra 20. beyte geçilmiş olup aradaki beyitler okunmamıştır. 20. beyitten sonraki beyitler okunmuş, arada sadece 27. beyit okunmamıştır. Bahrin sonunda daha önceden gittiğimiz düğün mevlidindeki gibi ayağa kalkılmış ve cuma günleri minarede okunan "Esselatu Vesselamu Aleyke Ya Rasulallah" ile başlayan salavt-ı şerife okunmuş ve ardından Tavaslı'nın kitabında bulunan arapça dua okunmuştur. Mevlidhan duayı bitirdikten sonra Ankebut suresinin 41. ayetinden 46. ayetine kadar Kurân okunmuştur. Kurân tilavetinden sonra "Allah Yolu Yektir Yek" ilahisi okunmuştur. İlahi elimizdeki hiçbir metinde bulunmamaktadır.

"Allah Yolu Yektir Yek" ilahisinden sonra "Merhaba Bahri" okunmamış olup Miraç Bahri'ne geçilmiştir. Okunan bahirde mevlidhan beyit sıralamalarını Tavaslı'nın metnine göre okumasına rağmen Tavaslı'nın kitabında olmayıp üçüncü metinde bulunan 10. beyiti de okumuştur. Bununla birlikte bahirde bulunan 36 beyitin yarısı

icra edilmiş olup belirli bir sıraya göre okunmamıştır. Bahir bittikten sonra Tavaslı'nın da kitabında yazdığı gibi üç kere selevat getirilmiştir. Bahirden sonra söylenen "İlahi Cennet Evine Girenlerden Eyle Bizi" ilahisi üçüncü metinde bulunmazken Tavaslı'nın metninde bulunmaktadır.

"İlahi Cennet Evine Girenlerden Eyle Bizi" ilahisinden sonra "Münacaat Bahri"ne geçilmiştir. Bu bahirde bulunan 19 beyitten 11'i okunmuş olup 8 beyit okunmamıştır. Bahirden sonra "Can-u Dilde Hane Kıldın Akibet" kasidesi okunmuştur. Bu kaside elimizde olan metinlerde bulunmamaktadır. İlahiden sonra Rum suresinin 17. ayetinden 22. ayetine kadar Kurân okunmuştur. Kurân tilavetinden sonra dua edilmiş ve mevlid programı sona ermiştir.

Kandil günü yapılan mevlid programı yaklaşık 1 saat 42 dakika sürmüştür. Programda "Vefat Bahri" hariç tüm bahirler okunmuştur. Regaip Kandili'nde yapılan mevlid programında "Mirac Bahri" okunması ise dikkatimizi celbetmiştir. Çünkü yaptığımız saha araştırmaları boyunca gerek kaynak kişilerden gerekse katıldığımız mevlid programlarından Mirac Bahri'nin Mirac Kandili haricindeki kandil programlarında okunduğuna dair bir malumat almamış bulunmaktayız.

4.2. MEVLİDHANLIĞIN GENEL ÖZELLİKLERİ

4.2.1. Mevlidhanların Sahip Olduğu Özellikler

Mevlid törenleri yüzyıllardır süre gelen bi gelenektir ve bu törenleri yüzyıllardır icra eden insanlar da mevcuttur. İşte bu törenleri icra eden kişilere mevlidhan diyoruz. Bununla birlikte mevlidhanların mevlid törenlerini icra edebililmeleri için bazı özelliklere de sahip olması gerekmektedir.

R. Bahar Akarpınar'a göre bir mevlidhanda olması gereken en önemli özellik, icra ettiği mevlid törenine katılan cemaatin yapısını kavrayabilmesi ve bu yapıya göre uygun şekide mevlidi icra etmesidir (Akarpınar, 1999, s.268).

Murat Cemalettin Necipoğlu "Mevlid İcrâsında İstanbul Tavrı" adlı yüksek lisans tezinde mevlidleri "İstanbul Tavrı ve Serbest (Piyasa)" mevlidler olarak ikiye ayırmıştır. Necipoğlu yüksek lisans tezinde "İstanbul Tavrı" diye adlandırdığı mevlidlerin Osmanlı zamanından günümüze kadar geldiği, bu tavrın günümüzde fazla temsilcisi kalmadığı ve mevlid programlarına serbest mevlid tarzının hâkim

olduğu gibi konulara değinmiştir. Necipoğlu "İstanbul Tavrı"na göre mevlidhanlık yapan mevlidhanlarda bulunması gereken özellikleri şöyle sıralamıştır.

1- *Güzel ve geniş aralıklı bir sese sahip olmak.*
2- *Vezin ölçülerini bilecek kadar iyi bir edebiyat bilgisine sahip olmak.*
3- *İyi derecede mûsîkî bilgisine sahip olmak, makamlar arası geçki hususunda mâhir olmak* (Necipoğlu, 2021, s.193).

Serbest (Piyasa) mevlidhanları için bu kurallar geçerli değildir. Sesinin güzel olması, piyasada dolaşan nameleri, kasideleri bilmesi yeterlidir. Fakat bu hususta mevlidi "İstanbul Tavrı" ile icra eden mevlidhan için şu söylenmiştir:

> *"Mevlid'in mesnevî tarzında ve aruz vezninin "fâilâtün-fâilâtün-fâilün" kalıbı ile yazılmış bir eser olmasından dolayı okuyan mevlidhanların da icrâlarında mûsikî ile birlikte vezne, ritme ve usûle de dikkat etmeleri gereklidir. Aksi takdirde hem kulak tırmalayacağı gibi ses güzelliği de bunu telafi etmeye yeterli olmaz."* (Necipoğlu, 2021, s.38)

Mustafa Efe Kaşıkçıoğlu ise mevlidhanların mevlidhan özelliklerine sahip olabilmeleri için şu hususları bilmesi gerektiğini söylemiştir.

> *"Mevlid manzûmesini kelimelerini doğuran harflerin, hecelerin ve kelimelerin nasıl telaffûz edilmesi gerektiğini,*
>
> *Mısrâlar nasıl okunursa vezne uygun olacağını,*
>
> *Nağmeleri hecelere nasıl tevzi -dağıtım- edersek vezin bozulmayacağını*
>
> *Nağmeyi okuyuşta takti' -kesme, parçalama- nasıl olması gerektiğini*
>
> *Doğru ve temiz telaffûz nasıl yapılacağını*
>
> *Canlı okumanın nasıl gerçekleşebileceğini,*
>
> *Cümle sesteki nâğme ile nasıl belirtileceğini ve nağme ile okuma tarzının nasıl olması gerektiğini*
>
> *Her cümlenin mefhum -kavram- ve müeddâsına -anlamına- göre okunuşun nasıl olacağınını bilmelidir."* (Kaşıkçıoğlu, 2014, s.13)

Nuran Çetinkaya tarafından 2019 yılında kaleme alınan "Tarihi Süreçte Mevlid" adlı yüksek lisans tezinde Ali Rıza Sağman adlı ünlü bir mevlidhandan bahsetmektedir. Sağman aynı zamanda "Mevlid Nasıl Okunur ve Mevlidhanlar" adlı kitabın da yazarıdır. Sağman kitabında mevlidhanlar ile ilgili şu görüşlere yer vermiştir:

> *"Her ses sahibi mevlid okumamalıdır. Zirâ, her mevzû, ayrı bir ses ister. Ezan sesi ayrı, Kur'an sesi ayrı, mevlid, gazel, kaside sesi ayrı, şarkı sesi ayrıdır. Mevlid okuma sesi perdeli olmalıdır. Tizlerde devamlı bir şekilde okuma kudretinde bulunmamalıdır. Gayet oynak bir hançereden çıkmalıdır. Soluk uzun olmalıdır. Hulâsa bir mevlidçi, iki oktavda okuyabildikten başka, bu oktavların altında da üstünde de körfezlere, limanlara sahip bulunmalıdır* (Çetinkaya, 2019, s.49).

Bu bilgiler ışığında ve yaptığımız saha çalışmalarından yola çıkarak Çankırı genelinde "Besteli" ya da "İstanbul Tavrı" denilen mevlidlerin icra edilmediğini görmekteyiz. Mevlidleri icra edebilmek ve mevlidhan olabilmek için usta bir mevlidhandan bilgi aktarımının yanında mevlidhan olmak isteyen kişilerin eğitimli ve donanımlı bireylerin olması gerektiğini düşünmekteyiz. Fakat yaptığımız saha çalışmalarında mevlidhanların kendi kendilerini yetiştirdiklerini, teknolojik imkanlarla görsel platformlar sayesinde, sesi güzel hocaları takip ederek kulaktan dolma öğrendiklerini ve herhangi bir kurum, kuruluş ya da bir usta mevlidhan tarafından yetiştirilmedikleri görülmektedir.

4.2.2. Çankırılı Mevlidhanlar ve Mevlid İcracıları

Yapılan alan araştırmasında bugün de kendini mevlidhan olarak gören şahıslar olduğu tespit edilmiştir. Ancak mevlid icralarını gerçekleştirdiği halde kendini mevlidhan olarak tanımlamayanlar da bulunmaktadır. Kaynak kişilerin eskiye dair bazı isimleri ise mevlidhan olarak dile getirdiği görülmüştür. Bu manada çok profesyonel olmasa da Çankırı'da mevlidhanların bugün de bulunduğu ifade edilebilir. Bu manada kaynak kişilerimizden Mustafa Ünver'in ifadelerinden kendini amatör mevlidler kategorisine dâhil ettiği anlaşılmaktadır.

Mustafa Ünver, 1967 yılında Çankırı'nın Şabanözü ilçesinin Bakırlı köyünde dünyaya gelmiş olup Çankırı İmam Hatip Lisesi mezunudur. İmam hatip lisesini

bitirdikten sonra Çankırı'nın Orta ilçesi Hasan Hacı köyünde imamlık yapmaya başlamış ve burada yirmi beş yıl görev yapmıştır. Daha sonra Çankırı Merkez Kırkevler Cami'ne atanmış ve bu camide görev yapmaya devam etmektedir (K2, 21.03.2019). Kaynak kişi köyde görev yaparken çocuklara Kur'an öğrettikten sonra mevlidi de öğrettiklerini söylemiştir. Mustafa Ünver günümüzde artık mevlid okuma işinin diyanet görevlilerine yüklenmiş olduğunu ve günümüzde görevliler haricinde mevlidi ezbere bilen ya da mevlid programı icra eden kimse bulunmadığını belirtmiştir. Bu yüzden halkın da talebi üzerine imamların hiç olmazsa mevlidin birkaç bahrini bilmek zorunda olduğunu söylemektedir (K2, 21.03.2019).

Diğer bir kaynak kişi olan Muharrem Salat da amatör mevlidhanlar arasında değerlendirilebilir. Bu kaynak kişi 1958 yılında Çankırı merkeze bağlı Dereçatı köyünde dünyaya gelmiş olup 1985 yılından itibaren diyanette görev yapmaktadır. Kırkevler Cami imamlarından biri olan Muharrem Salat ile 21.03.2019 tarihinde mülakat yapılmıştır (K3, 21.03.2019). Kaynak kişi mevlidin Peygamberimizi övme amacıyla yazıldığını söylemiştir. Bazen mevlid dinlediğini, bazen kendi köyünden davet alırsa gidip mevlid okuduğunu ama fazla mevlidhanlık bilgisi olmadığını belirtmiştir. Mevlid bahirlerini kendi kendine okumayı öğrendiğini söylemiştir fakat bahirlere tam anlamıyla hâkim olmadığı gözlenmiştir (K3, 21.03.2019).

Diğer bir kaynak kişi olan İsmail Yavuz 1973 yılında Çankırı'ya bağlı Korgun ilçesinin Çukurören köyünde doğmuş olup Savaş Mescidi'nde diyanet görevlisi olarak çalışmaktadır. İsmail Yavuz ile 21.03.2019 tarihinde Yunus Alışveriş merkezinin terasında mülakat yapılmıştır (K4, 21.03.2019). Kaynak kişi imam hatip lisesinde okurken seçmeli ders olan dini musiki derslerinin olduğunu, sesi müsait olanları hocalarının seçip mevlid için gurup oluşturduğunu söylemektedir. İsmail Yavuz, hocalarının oluşturulan gruplara mevlid ve ilahi makamları öğreterek kandil gecelerinde mevlid okumak için programlara gönderdiklerini söylemiştir. Mevlidde farklı bahirlerin olduğunu ve hocalarının onları sesleri hangi bahre daha uygunsa ona göre yetiştirdiğini belirten kaynak kişimiz, bu alanda dört yıl okullarını temsil ettiklerini hatta gruptaki arkadaşlarla kaset çıkardıklarını söylemektedir. O, kendisini mevlidhan olarak görüyorum, demiştir

Bir diğer kaynak kişi olan Ali Bulut 1958 yılında Çankırı merkeze bağlı Başeğmez köyünde doğmuş olup 1978 yılından bu yana diyanette görevlidir. Şu an Emir Karatekin Cami'sinde görev yapmaktadır. Ali Bulut Hoca mevlidle ile 25.03.2019 tarihinde Karatekin Cami'sinde mülakat yapılmıştır (K5, 25.03.2019). Bu kaynak kişi mevlid icrası esnasında okunan makamların çoğunu bildiği ve mevlid okuduğu halde kendisini mevlidhan olarak düşünmediğini ve kendisinin musikişinaslık bir durumum olmadığını belirtmiştir (K5, 25.03.2019).

Ali Bulut saba, rast, hüzzam, uşşak, segâh, bayati gibi makamları okumak için müzisyen olmanın gerektiğini, iyi bir kulağa ve sese sahip olmanın lazım olduğunu söylemektedir. Çankırı'da kendisinin bildiği bir mevlidhanın olmadığını ve mevlidhanın bu makamları bilmek zorunda olduğunu söylemektedir. Zamanımızda bildiği gerçek mevlidhanların Halil İbrahim Çanakkaleli, Aziz Bahriyeli, Fevzi Mısır, Zeki Altun, Kani Karaca olduğunu belirtmiştir (K5, 25.03.2019). Ancak verdiği bilgilerden hareketle onu mevlidhan olarak değerlendirmek yanlış olmayacaktır. Kaynak kişi, Çankırı'da diyanette görevli olmayan emekli imamlar ya da kurslarda yetişip de sesi güzel insanlar da mevlid okumaktadır demektedir. Mevlid okumak için illa diyanet görevlisi olmanın şart olmadığını, halkın kimin sesi hoşuna gidiyorsa ona mevlid okutturabileceğini söylemektedir (K5, 25.03.2019).

Başka bir kaynak kişimiz olan Tekin Karayel 1974 yılında Çankırı merkeze bağlı Beşdut köyünde doğmuş olup Bademlik Cami'sinde görev yapmaktadır. Tekin Karayel ile 25.03.2019 tarihinde Bademlik Cami'sinde mülakat yapılmıştır (K6, 25.03.2019). Bu kaynak kişi büyükşehirlerde mevlidhanlığın usta çırak ilişkisine göre devam ettiğini, bunların özel kurslarının, üstadlarının olduğunu ve mevlidhanların öğrenciyi kendilerinin seçtiğini söylemektedir. Ona göre öncelikle öğrencide kulak güzel olmalı, müzik kulağı, makam kulağı güzel olmalı ve taklit edebilecek durumda olmalıdır. Kaynak kişi Çankırı'da ise profesyonelce bir kursun olmadığını ve Çankırı'daki arkadaşlarının ve şahsının kulak dolgunluğu, kulak aşinalığı ile öğrendiklerini belirtmiştir (K6, 25.03.2019).

Tekin Karayel günümüzde iletişim araçlarının çok fazla olduğunu ve kendi sesine, makamına, ses tizine uygun kim varsa onu dinleyip, taklit ettiğini söylemektedir. Kaynak kişi bu dinlemelerin zamanla kendi okuyuş biçimini meydana getirdiğini

belirtmiştir. Kaynak kişi, Çankırı'da önceki imam hatip yıllarında iki üç tane mevlid grubu çıkarılabildiğini ve başlarında dini musiki hocası, Kur'an-ı Kerim hocası, meslek dersleri hocası varsa mevlid programı yapabildiklerini söylemektedir. Kaynak kişi Çankırı'da bu alanda söz sahibi olan kişinin eskiden Çankırı İmam Hatip'te öğretmen olarak görev yapan Cafer Eyidoğan'ın olduğunu söylemektedir. Çankırı'da son dönemde -on, on beş yıl- bu işte mahir olan hocaların mevlid icra edebilmesini Cafer Hoca'ya borçlu olduklarını söyleyen kaynak kişimiz, Cafer Hoca'nın teşviki ile güzel programlar yapılırdı, demektedir (K6, 25.03.2019).

Cafer Hoca'nın öğrencilerinin değişik ilçelere mübarek gün ve gecelerde programlara katıldığını, imam hatip lisesinin ayrı ayrı ilahi grubu, aşr-ı şerif grubu, mevlid okuyan gruplarının olduğunu söylemektedir. Tekin Karayel, Çankırı'da şu anda halk eğitim aracılığıyla profesyonel bir eğitim olmadığını fakat imam arkadaşların gönüllülük esasına dayalı olarak imam hatip öğrencilerine yardımcı olduklarını söylemektedir. Kaynak kişi Çankırı'da eskiden diyanet görevlisi olmayan mevlidhanların da olduğunu fakat zamanımızda sahada diyanet görevlileri olduğu için artık fazla rastlamadığını fakat kendisinin bildiği iki, üç kişinin olduğunu söylemektedir (K6, 25.03.2019). Bu bilgilerden hareketle Tekin Karayel'i de mevlidhan olarak değerlendirmek yanlış olmayacaktır.

Diğer kaynak kişimiz Ceylan Şimşek 1947 yılında Ankara iline bağlı Kalecik ilçesinin Hacıköy köyünde doğmuş olup 1970 yılında Tüney Köyü'nde göreve başlamış, on dört yıl Tüney'de görev yaptıktan sonra Taş Mescidi'nin imamlığını yapmış ve buradan emekli olmuştur. Ceylan Şimşek ile 03.04.2019 tarihinde kendi evinde mülakat yapılmıştır (K7, 03.04.2019). Kaynak kişi Çankırı'da bazı kişilerin a,b,c şeklinde üçer beşer kişiyle mevlid grubu kurduklarını söylemektedir. Herkesin bir muhiti olduğunu, kim ne tarafta ise o tarafa arkadaşları ile grup şeklinde gittiğini, her mevlidhanın köylerde bir tanıdığının olduğunu, mevlidhanların kendi aralarında bölge paylaşımı yaptığını ve hala böyle uygulamaların devam ettiğini söylemektedir (K7, 03.04.2019).

Kaynak kişi, mevlid Peygamberimizi kasidelerle anmadır demektedir. Ceylan Hoca köyde olduğu müddetçe, köyün imamı olması hasebiyle düğünlerde, vefat edenlerin arkasından programlarda geleneksel olarak, temsilen okuduğunu söylemektedir.

Kaynak kişi mevlidhanlığı meslek haline getirmiş arkadaşlarının da olduğunu fakat kendisinin bir mevlidhan olmadığını, mevlidhanlığı meslek olarak yapmadığını söyleyerek sesinin de mevlidhanlığa fevkalade uygun olmadığını belirtmiştir. Ceylan Hoca çok zengin kişilerin şehirden mevlidhanlar getirttiğini ve onlara okutturduklarını söylemektedir. Kendilerinin de köy görevlisi olarak dışarıdan gelen mevlidhanların programlarına mecburen katıldıklarını belirtmiştir. Kaynak kişi Çankırı'da diyanet görevlisi olmayıp da mevlid okuyan kimse duymadığını, diyanet görevliliğinden emekli olup mevlidhanlık yapanların olduğunu fakat hiç diyanetten görev almadığı halde mevlidhanlık yaparak geçinen veya kendini buna adayan kişiler tanımadığını söylemektedir. Fakat kendilerinden daha önce köy odalarında mevlid okuyan kişilerin olduğunu, kendi zamanında görmediğini söylemektedir (K7, 03.04.2019).

Başka bir kaynak kişimiz olan Hüseyin Yazıcı 1979 yılında Kastamonu ilinde doğmuş olup on yıldır Çankırı'da diyanette vaizlik görevini icra etmektedir. Hüseyin Yazıcı ile 15.04.2019 tarihinde Diyanet Vakfı Gençlik Kulübü'nde mülakat yapılmıştır (K8, 15.04.2019). Kaynak kişi Çankırı'da mevlidhan yetiştiren bir kursun olmadığını, hocaların mevlid okumayı kulaktan öğrendiklerini söyleyip makam öğrenmenin bazen yetenek bazen de eğitim almaktan geçtiğini belirtmiştir. Hocaların musiki eğitimi, ezan söyleme kursları ve doğuştan gelen ses yeteneklerini birleştirip mevlidhanlık yaptıklarını söylemektedir. Hüseyin Yazıcı Çankırı'da diyanet görevlisi olmayan mevlidhanların da olduğunu, sonuçta bunun bir kabiliyet meselesi olduğunu söylemektedir. Camide mevlidin diyanet görevlileri tarafından yapıldığını söyleyen Hüseyin Yazıcı, mevlid okuyan bayanlarında da evde mevlid merasimi yaptıklarını söylemektedir. Ayrıca evde yapılan merasimlerin genellikle bayan Kuran kursu hocaları tarafından yapılmasına rağmen Kuran kursu hocası olmayan bayanların da mevlid merasimi yapabildiklerini belirtmiştir (K8, 15.04.2019).

Mustafa Yılmaz 1984 yılında Çankırı merkeze bağlı Akçavakıf Köyünde doğmuş olup Korgun ilçesinin Hıcıp Köyü'nde görev yapmaktadır. Mustafa Yılmaz ile 17.04.2019 tarihinde evinde mülakat yapılmıştır. Mustafa Yılmaz Hoca Çankırı'da mevlidhanlığın usta çırak ilişkisine dayanmadığını, mevlidin kulaktan dolma öğrenildiğini söylemektedir. Eğitimini alan, okumasını bilen, diyanet görevlisi olmayan mevlidhanların da olabileceğini fakat kendisi böyle kimseleri görmediğini

belirtmiştir. Bununla birlikte hakiki manada bir mevlidhan olmasa da mevlid okuyanları duyduğunu da söylemektedir (K9, 17.04.2019).

İlhami Karadere 1968 yılında Çankırı'nın Korgun ilçesinin Maruf köyünde doğmuş olup 28 yıldır diyanet görevlisi olarak çalışmaktadır. Şu an Öz Dilek Cami'sinde görevli olan İlhami Karadere ile 17.04.2019 tarihinde Öz Dilek Cami'sinde mülakat yapılmıştır. Kaynak kişi eskiden Çankırı'da mevlidhanların bugünkü kadar müzik, musiki öğrenemediklerini ve mevlidleri kendi tarzlarıyla söylediklerini belirtmiştir. Bugün bu işlerin daha teknik, daha profesyonel olduğunu, her bahrin okunduğu bir makamın bulunduğunu söyleyerek "Mesela 'Allah adın' bölümü saba makamında bir diğeri hicaz makamında okunmaktadır." demektedir. Kaynak kişi bu zamanda mevlidhanlıkla ilgili Diyanet içerisinde bir kursun olmadığı fakat musiki ile ilgili "Tashihi Huruf" denilen makamla ilgili kurslar verildiğini, bu kursların da mevlid okumayı etkilediğini, mevlidin de zaten bu makamlarla okunduğunu söylemektedir (K11, 17.04.2019).

Bir sonraki kaynak kişimiz olan Şevki İpek 1974 yılında Çankırı'nın Ilgaz İlçesi'nin Eskice Köyü'nde doğmuş olup 26 yıldır Diyanet görevlisidir. Kaynak kişimiz Sultan Süleyman Cami'sinde (Ulu Cami) görev yapmaktadır. Şevki İpek Hoca ile 17.04.2019 tarihinde Sultan Süleyman Cami'sinde mülakat yapılmıştır. Kaynak kişi muhakkak her mevlidhanın örnek aldığı bir hocasının olduğunu, birisini dinlediğini ya da o hocanın kendisinden öğrendiğini söylemektedir. Şu zamanda eski dönemlere göre usta-çırak ilişkisinin kalmadığını söyleyen Şevki İpek, yeni yetişen mevlidhanların kendisinden önceki dönemlere göre daha geride olduğunu belirtmiştir (K12, 17.04.2019).

Kaynak kişilerimizden Mustafa Gümüş 1975 yılında, Çankırı merkezde doğmuş olup Çankırı merkeze bağlı Başeğmez Köyü nüfusuna kayıtlıdır. Kaynak kişimz 22 yıldır diyanet görevlisi olarak çalışmakta ve şu anda Değim Köyü imamlığı yapmaktadır. Mustafa Gümüş Hoca ile 18.04.2019 tarihinde görevli olduğu Değim köyündeki evinde mülakat yapılmıştır. Kaynak kişi, Çankırı'da müftülüğün ya da başka sivil bir kuruluşun düzenlediği mevlidhanlık kursunun olmadığını söylemektedir. Mevlidhanlığın Çankırı yöresinde tamamen kulaktan duyma, yeteneğe bağlı, ses becerisine bağlı, sesi yatkın kişilerin biraz daha fazla ilgilendiği bir gelenek şeklinde

devam ettiğini söylemektedir. Çankırı'da Mevlidhan yetiştirilmesinde bir usta-çırak ilişkisinin olmadığını, mevlidhanların bilgisayarlardan, mp3 çalarlardan ya da cep telefonlarından dinledikleri mevlidhanları taklit ettiklerini, yani kendi çabalarıyla yetiştiklerini söylemektedir. Mevlidin yetenek ve ses olmayınca da olmadığını, herkesin de güzel okuyamadığını belirtmiştir (K13, 18.04.2019).

Aynı kaynak kişimiz, Çankırı'da mevlid okuyan kişilerin genelde diyanet görevlisi olduğunu, kendisinin diyanet görevlisi olmayan bir mevlidhanı hiç duymadığını söylemektedir. Mustafa Gümüş, aslında cami imamlarının mevlid okumaya mecbur edildiğini, biraz da mahalle baskısı gibi baskının olduğunu, "Bir cami imamı olur da mevlid okumaz mı?" dendiğini söylemektedir. Köylerde cami imamı varsa dışarıdan pek mevlidhan çağırılmadığını, hocalarla beraber becerisi olan köyden birilerinin kenardan köşeden bir aşır okuduğunu veya bir ilahi söylediğini belirtmiştir. Kaynak kişi erkeklerde duymasada diyanet görevlisi olmayıp mevlidhanlık yapan bayan mevlidhanların olduğunu söylemektedir. Kaynak kişi erkek diyanet görevlisinin fazla olmasından dolayı halktan birilerinin mevlidhanlık yapmasına gerek kalmadığını fakat bayanlarda durumun böyle olmadığı için mevlidhanlık yapacak kişinin bulunmadığı ve bu açığı imam hatip mezunu yada sesi güzel bayanların doldurduğunu söylemektedir (K13, 18.04.2019).

Bir diğer kaynak kişimiz Kaynak kişimiz Şahin İpek Çankırı'nın Ilgaz ilçesine bağlı Eskice köyünde dünyaya gelmiştir. Ilgaz Merkez Cami imamı olan kaynak kişimiz aynı zamanda diğer kaynak kişimiz olan Şevki İpek'in de kardeşidir. Ayrıca kaynak kişilerin babalarının da emekli imam olduğunu öğrenilmiştir (K15, 21.02.2020).

Şahin İpek mevlidin Peygamberimizi (sav) öven, Süleyman Çelebi'nin yazmış olduğu bir eser olduğunu belirtmiştir. Şahin İpek, Yusuf Tavaslı'nın mevlid kitabının üstünde "mevlid okumak başlı başına bir meslek, başlı başına bir sanattır ve bu yolda az kişi başarıya ulaşmıştır." diye bir ibarenin bulunduğunu söylemektedir. Kaynak kişi mevlid okumanın bir sanat olduğunu işi gerçekten bilen mevlidhanların her bahri bir makamla okuduğunu ve mevlidhanın sesinin güzel olması gerektiğini söylemektedir. Güzel sesli mevlidhanlardan halkın etkilendiğini ve mevlid programlarına çağırıldıklarını belirten Şahin İpek mevlid okumanın mesleklerinin bir parçası haline geldiğini, mevlid programlarına davet edildikleri zaman icabet

ettiklerini söylemektedir. Şahin İpek, örneğin vatandaşın camiden çıkışta yanına gelerek "Hocam bayramın şu günü, ramazanın şu günü mevlidimiz var. Lütfen başka birine söz verme." diyerek program talebinde bulunduğunu, kendilerinin de halkın içinde bulundukları için davetleri geri çeviremediklerini söylemektedir. Bazı köylerde köylünün mevlid programı düzenlerken programa başka bir ekip çağırılsa bile köy imamının da programa katılarak bahir okumasını istediklerini, imamın da mahcup olmamak için mevlid metnini ezberlemek zorunda kaldığını belirtmiştir (K15, 21.02.2020).

Şahin İpek, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 2010 yılında Kastamonu'da düzenlemiş olduğu 6 aylık "Tashihi Huruf" kursunu bitirdiğini söylemiştir. Kursa Çankırı'dan 3 kişi alındığını ve bunun için 65 kişinin sınava girdiğini belirten kaynak kişimiz kursun talim-terbiye, kıraat ve makam derslerini içerdiğini ve makamları bu kursta öğrendiğini söylemektedir. Kursu bitirmesinin ardından TBMM Cami'sinde 2 yıl görev yaptığını ve Çankaya Müftülüğü korosunda da 6 ay eğitim aldığını fakat ailevi sebeplerden ötürü Çankırı'ya geri döndüğünü belirtmiştir. Kaynak kişi makamları öğrendiğini fakat mevlid programlarında okunacak bahirlerde makamlarla okumayı daha sonradan kendi çabalarıyla kulaktan duyma bir şekilde öğrendiğini ve hala doğaçlama okuduğunu belirterek Çankırı'da bahirleri usulüne göre mevlid okuyana denk gelmediğini ve denk gelmediğini de yeni yeni anladığını söylemektedir. Kaynak kişi Ilgaz'da daha önceden yaşamış olup 50 yıllık imamlık geçmişi olan Sarı hafız lakaplı bir hocanın olduğunu ve şu anda emekli olan imamların çoğunun onun talebesi olduğunu belirtmiştir, kaynak kişi Sarı Hafız'ın imam olamayan talebelerinden kişilerle köylerde karşılaştığını ve mevlid programlarında mevlidhanlık yaptıklarını gördüğünü söylemiştir. Ayrıca bu mevlidhanların mevlidi de çok güzel okuduklarını fakat şahsen tanışmadıkları için isimlerini hatırlayamadığını belirtmiştir. Şahin İpek'in vermiş olduğu bu bilgilere göre kendisini bir mevlidhan olarak değerlendirmekteyiz (K15, 21.02.2020).

12 Mart 2020 tarihinde Çankırı'nın ilçelerinden biri olan Yapraklı ilçesine saha araştırması yapmak için gidilmiş olup öncelikle Yapraklı Müftülüğünü ziyaret edilmiştir. O dönemin Yapraklı müftüsü olan Ömer Faruk Kıvrak'tan araştırma yapabilmemiz için yardım talebinde bulunmamız üzerine kendileri araştırma yapmamız için ulaşmamız gereken kişiler konusunda çok yardımcı olmuşlardır.

Yapraklı ilçesindeki ilk kaynak kişimiz Hasan Karakuş, 29 Ekim 1972'de Çorum iline bağlı Bayat ilçesinin Ovacık köyünde doğmuştur. Kaynak kişi 1992 de İmam Hatip lisesinden mezun olduğunu, 1994 yılında da mesleğe başladığını, şu an Yapraklı Merkez Tahirin Cami imamı olduğunu söylemiştir (K16,12.03.2020).

Hasan Karakuş mevlidin doğmak anlamına geldiğini, mevlidin asıl adının "Vesilet'ün-Necât" olduğunu ve bunun -kurtuluş vesilesi- manasına geldiğini ve bu eseri de Süleyman Çelebi'nin yazdığını söylemiştir. Kaynak kişi, Vesilet'ün-Necât'ı Süleyman Çelebi'nin Bursa'da vaiz iken İranlı bir vaizin "Bütün peygamberler eşittir." söylemini bunu kabul etmediğini ve Peygamberimizin (s.a.v) diğer peygamberlerden üstün olduğunu düşündüğü için yazdığını belirtmiştir.

Kaynak kişi kendisinin çocukluktan beri imamlığa âşık olduğunu, küçükken hoca mektebine gittiğini ve Kur'an okumayı öğrendiğini söylemektedir. Köylerindeki imamın (Halit Tarhan) Sultan Abdulhamid'in imamı olan Hacı Hafız'ın talebesi olduğunu, bilgili ve donanımlı bir hoca olduğunu ve mevlidi kendilerine Osmanlıca öğrettiğini belirtmiştir. Ayrıca köy hocasının gittiği mevlid programlarına kendisini de çağırdığını ve okuması için teşvik ettiğini belirtmiştir. Kendisi hocasının teşviki ile 1983 yılından itibaren mevlid programlarına katıldığını belirtmiştir (K16,12.03.2020).

Hasan Karakuş mevlid programlarında her bahri okumadıklarını, genelde Allah Adın Bahri'ni okuduklarını, dinleyici sıkılmazsa Merhaba Bahri ile devam ettiklerini fakat cemaatin sıkılma ihtimali varsa Merhaba Bahri'ni çıkardıklarını ve Amine Hatun ile Mirac Bahri'ni de okuyarak programı sonlandırdıklarını söylemektedir. Vefat Bahri'nin ise Yapraklı merkezde okunmadığını fakat nadir olarak bazı köylerde okunduğunu söylemektedir. Kaynak kişi okunan ilahilerin ise programın içeriğine göre değiştiğini, cenazelerde daha ağır ve dokunaklı ilahilerin okunduğunu, düğün ve sünnet mevlidlerinde ise daha hareketli ilahilerin okunduğunu belirtmiştir. Kaynak kişi ayrıca bahirleri makamlara göre okuduklarını fakat bunun eğitimini almadığını, kendisini yetiştiren hocasının da makam öğretmediğini, makamları kulaktan dolma öğrendiğini belirtmiştir. Kaynak kişi bu konuda hala kendini yetiştirmeye çalıştığını, araştırdığını ve sosyal medyadan güzel okuyan hocaları dinlediğini, hangi ilahilerin hangi makamda okunacağını öğrenmeye çalıştığını söylemektedir. Kaynak kişimizin

yetiştirilme tarzı usta-çırak ilişkisine benzemekle birlikte makamlardan haberinin olması ve kendini hala geliştirmeye çalışmasından dolayı kaynak kişimizi mevlidhan olarak kabul etmekteyiz (K16,12.03.2020).

Yapraklı ilçesinden bir diğer kaynak kişimiz olan Osman Uysal, 5 Ekim 1974 tarihinde Yapraklı'da doğmuş olup Yapraklı Hacı Hafız Kuran Kursu müdürlüğü yapmakta ve hafız yetiştirmektedir. 27 yıldır görev yapan Osman Uysal ile Yapraklı ilçe merkezinde bulunan Kur'an kursunda mülakat yapıldı.

Osman Uysal, mevlidin Süleyman Çelebi'nin eseri olduğunu ve kendilerinin de mevlid programı icra eden kişiler olduğunu söylemiştir. Kaynak kişimiz kendisinin mevlidhan olmadığını fakat bu mesleği icra ettiği için mevlid okumayı bilmesi gerektiğini söylemektedir. Kaynak kişi Çankırı merkezde İmam Hatip lisesinde öğrenci iken hocalarından Raşid Hoca, Şefik Alioğlu ve Cafer Eyidoğan hocaların koro ve mevlid okuma alanlarında kendilerini teşvik ettikleri için mevlid okumaya başladığını söylemektedir. Kaynak kişi hocalarının kendilerine "Yarın mesleğe katıldığınız zaman, bir düğün, bir cenaze olduğu zaman, bunlar size lazım olacak." demeleri üzerine ilahi korolarına ve mevlid okuma etkinliklerine katıldıklarını hatta katılabilmek içinde kendi aralarında yarıştıklarını belirtmiştir. Bu kaynak kişimizi de usta-çırak ilişkisine göre yetişen bir mevlidhan olarak düşünebiliriz (K17,12.03.2020).

Kaynak kişimiz Mustafa Tarhan Yapraklı ilçesine bağlı Ovacık köyüne geldikten sonra mülakat yaptığımız ilk kişidir. Mutafa Tarhan 1965 yılında, Ovacık köyünde doğmuştur. Mustafa Tarhan imam hatip lisesi eğitiminin bir kısmını İstanbul'da bir kısmını da Tosya'da tamamladığını söylemektedir. Lise eğitimini bitirdikten sonra Kastamonu ilinden denklik belgesi alarak imamlık mesleğine başlamıştır. Kaynak kişimiz 35 yıldır imamlık yaptığını, 25 senedir de Ovacık'ta görev aldığını belirtmiştir. Üç yüzden fazla hanesi bulunan, nüfusu kalabalık olan bu köyde üç cami bulunmaktadır. Kaynak kişimiz Ovacık Merkez Camii'nde görev almaktadır. Kendileri aynı zamanda camiye bağlı Kur'an kursunda da görev aldığını, 580 talebe mezun ettiğini, bunların içinde hafızların da olduğunu belirtmiştir (K18,12.03.2020).

Mustafa Tarhan mevlidhan olmadığını, bunun için bir eğitim almadığını söylemiştir. Kaynak kişimiz İstanbul'da yaşarken mevlid programlarına gittiğini hatta İsmail

Coşar ve Yusuf Gebzeli'nin katıldıkları mevlid programlarında mevlid icra ettiğini fakat memleketine döndükten sonra eğitim alma fırsatının kalmadığını, televizyonda nasıl okunuyorsa öyle okumaya çalıştıklarını belirtmiştir. Kaynak kişimiz mevlidhanlık eğitimi almamış fakat Türkiye'nin en büyük mevlidhanlarıyla bir kere de olsa çalışma imkânı bulmuştur. Buna rağmen köyüne döndükten sonra özellikle bu alanda çalışmalar yapmayı bırakmasından dolayı kendisine mevlidhan diyemiyoruz (K18,12.03.2020).

Kaynak kişimiz Muaz Çağrı Çetin, 1990 yılında Isparta'da doğmuştur. 2018 yılının nisan ayında göreve başlayan kaynak kişimizin ilk görev yeri Yapraklı ilçesine bağlı Ovacık köyünde bulunan Mumcular Camii'dir.

Muaz Çağrı Çetin mevlid metninin Süleyman Çelebi tarafından peygamberimizi övmek amaçlı yazıldığını söylemektedir. Kaynak kişi göreve başlayalı iki yıl olduğu için en fazla 8-10 mevlide katıldığını belirtmiştir. Mesleğe başladığı zaman mevlid programları hakkında pek bir bilgisi olmadığını, vatandaşın mevlid okumanın imamın bir görevi olarak gördüğü için öğrenmek durumunda kaldığını söylemektedir. Vatandaşın mevlid programlarını çok önemsediğini söyleyen kaynak kişimiz bir mevlid programında Amine Hatun Bahri'nden sonra ayağa kalkmadığı için vatandaş tarafından tenkit edildiğini de belirtmiştir. Kaynak kişimiz aslında mevlid okumanın işinin diyanet görevlisi olan kişiler tarafından yapılmak zorunda olmadığını, sonuçta mevlidin bir şiir olduğunu ve diyanet görevlisi olmayan fakat mevlid okuyabilen mevlidhanların da bulunduğunu söylemiştir. Kaynak kişimizin mesleğe yakın zamanda başlaması, memleketinde mevlid programlarıyla tanışmaması, mevlidhanlık ve mevlid icra etme tecrübesinin eksik olmasından dolayı kendisini mevlidhan olarak değerlendirememekteyiz (K19,12.03.2020).

Yapraklı ilçesine bağlı Ovacık köyü sakinlerinden Hüseyin Baldan, 04.02.1945 tarihinde Çorum ilinin Bayat ilçesinde doğmuştur. Kendisi çiftçilik yaparak geçimini sağlamıştır. Diyanet görevlisi değildir. İlkokul gitmediğini ve yeni yazıyı fazla bilmediğini belirtmiştir (K20, 12.03.2020).

Hüsayin Baldan mevlidi ezbere bilmediğini, Osmanlıca olarak yüzünden okuduğunu, bunun için köyün dışından herhangi bir eğitim almadığını, köyün imamlarından öğrendiğini, özellikle de Halit Tarhan adlı eski bir imamın kendisini ve birkaç

arkadaşını mevlidhanlık için yetiştirdiğini söylemiştir. Kaynak kişi hocaların, mübarek günlerde ve gecelerde mevlid okunur diyerek kendilerini teşvik ettiklerini ve böylece mevlid okumayı öğrendiklerini belirtmiştir. Kaynak kişimiz usta çırak ilişkine göre yetişmiş gözükse de makamlar hakkında çok fazla bilgisi olmadığı için kendisini tam bir mevlidhan olarak görememekteyiz (K20, 12.03.2020).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

5.1. ÇANKIRI'DA MEVLİD GELENEĞİNE GENEL BAKIŞ

Çankırı'da geleneksel mevlid törenleri bugüne kadar detaylı şekilde araştırılmış değildir. Tespitlerimize göre şimdiye kadar sadece Abdulselam Arvas'ın (2017) mevlid üzerine hazırladığı eserin bir bölümünde Çankırı'da derlenmiş malzemeye dayalı olarak mevlidin Çankırı halkı üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir. Ayrıca Çankırılı bazı kaynak kişilerin mevlid hakkındaki kanaatleri bu kitapta incelenmiş ve yine Çankırı'da tespit edilen eski alfabeli bir mevlid metni başka metinlerle mukayese edilmiştir. Bunun haricinde Çankırı'da ne mevlid geleneği ne de icra bağlamları ele alınmıştır.

Oysaki Çankırı hem eski alfabeli eserlerin yoğun bulunduğu hem de mevlid törenlerinin geleneksel açıdan kutlandığı illerimizden biridir. Nitekim bu tez için saha araştırması yapılırken tarafımızdan üç tane eski alfabeli mevlid metni tespit edilmiştir. Ayrıca eskisi kadar çeşitlilik arz etmese de Çankırı'da hala değişik açılardan mevlid törenleri icra edilmektedir. Nitekim saha çalışmalarında kaynak kişilerimizden Ali Bulut bu konu hakkında ilgi çekici bilgiler vermiştir.

Örneğin bu kaynak kişi Çankırı halkının, mevlidi peygamber sevgisi ve Allah sevgisinden kaynaklanan bir program olarak gördüğünü söylemektedir. Kuran okumanın ibadet olduğunu fakat mevlidin kendisinin ibadet olmayıp, mevlidin içerisinde okunan Kur'an ve edilen duaların ibadet olduğunu söyleyen Ali Bulut mevlidin bu yüzden güzel bir gelenek olduğunu belirtmektedir. Kaynak kişi mevlidin hatırlatma, anma, Peygamberi zikretme, Allah'ı zikretme vesilesi olduğu için bir ibadet vesilesi olarak sayabileceğimizi fakat bir düğün içinde okunması, sokak ortasında okunması, insanların bağırış çağırışı içinde okunması mevlid programından çıkmasına sebep olduğunu ve ibadet olmaktan çıktığını belirtmiştir. Geleneklerimizin İslam'a uygun olması gerektiğini özellikle belirten Ali Bulut bunların dışında yapılan mevlid programlarının, Allah'ın zikredilmesi, Peygamberi hatırlatması hasebiyle bir zararı olmadığını ve bu şekilde olursa ibadet olacağını belirtmiştir. Ayrıca programın bitiminde verilen ikramların birer infak ve sadaka, sevap maksadıyla yapılan güzel bir gelenek ve bidat-ı hasene olduğunu ifade etmiştir (K5, 25.03.2019).

Başka bir kaynak kişimiz olan Şevki İpek ise köy ve şehir mevlid geleneğinin farklılıklara sahip olduğunu dile getirmiştir. Nitekim Çankırı'da köy mevlidlerinin şehir mevlidlerinden daha toplu ve dinlenme açısından daha duygusal geçtiğini söyleyen Şevki İpek köyde mevlid okunduğu zaman sadece o köyün dinlemediğini, diğer köylerin de mevlid programına davet edildiğini, dolayısıyla bunun mevlide birlik ve beraberlik duygusunu katarak şehirdeki mevlidlerden daha farklı olmasını sağladığını ifade etmektedir. Köylerde yapılan davetlerin, ikramların şehirdeki mevlidlere göre daha kaliteli olduğunu, şehirde yapılan mevlidlerde sadece tanıdık, eş-dost, akraba ile sınırlı kalındığını sözlerine eklemektedir (K12, 17.04.2019).

Şevki İpek göreve başladığı zamandan bu yana mevlid programlarına katıldığını, köylerde görev aldığını, şehirde müftülüğün düzenlemiş olduğu programlarda görev aldığını, üç sene önce de TGRT Televizyonu'nun mevlid kandili programının Çankırı'da gerçekleştiği zaman programda mevlid okumak suretiyle görev aldığını söylemektedir (K12, 17.04.2019).

Halbûki kaynak kişilerimizden diğeri olan Mustafa Yılmaz ise köy ve şehirdeki mevlid icralarının pek değişmediğini belirterek köylerde yapılan mevlidle şehirde yapılan mevlid arasında bir farklılık olmadığını, sadece zaman olarak bir farklılığın olabileceğini söylemektedir. Sürenin durumuna göre mevlidin bazen hepsinin bazen de yarısının okunabileceğini, giriş-gelişme-sonuç gibi yaparak da okunabileceğini ifade etmektedir. Kaynak kişi mevlid programında güncel ilahilerin, kasidelerin okunduğunu, illa mevlidin içerisinde bulunan kasideler okunması diye bir şartın olmadığını dile getirmektedir (K9, 17.04.2019). Bu hususu diğer bir kaynak kişi olan Hamdi Mercan da desteklemektedir. Kaynak kişi, eski zamanlarda köylerde de şimdi olduğu gibi mevlid kültürünün olduğunu, şehir hayatından farklı bir mevlid programının icra edilmediğini söylemektedir. Fakat mevlidin okunmayan bazı bölümleri, yani sondaki hikâyeleri (kesik baş hikâyesi, güvercin hikâyesi, geyik hikâyesi gibi hikâyeler) eskiden köylülerin bildiğini söylemektedir. Kendisinin de bu hikâyeleri ismen hatırlamasına rağmen hikâyelerin içeriğini hatırlamadığı gözlenmiştir (K1, 15.03.2019).

Başka bir kaynak kişimiz olan Kenan Meneceloğlu ise mevlid olarak bilinen "Vesiletü'n Necât"ın icra içeriğine dair bilgiler vermiştir. Meneceloğlu mevlidin,

Allah'ı zikirle başlayıp "Allah adın zikredelim evvela"nın ilk beyit olmasını, Peygamberimizin (s.a.v) doğumunu, merhaba bölümü, miraca çıkması, vefatı gibi konuları ele aldığını belirtmiştir. Bunun haricinde en sonunda dua bölümünün de olduğunu ancak halk arasında bunların birkaçının okunduğu, hepsinin okunmadığını söylemiştir (K14, 21.02.2020).

Kaynak kişilerimizden Şahin İpek ise mevlid programlarının son zamanlarda geçirdiği değişikliklerden bahsetmiştir. Şahin İpek mevlid programlarının günümüzde, özellikle de Ilgaz ilçesinin köylerinde mevlid programı yaptırmanın şöhret bulduğunu, normalde kışın camide imam haricinde bir iki kişilik cemaat olduğunu fakat yazları köye tatile çok kişi gelince herkesin mevlid programı yaptırmak isteğini söylemektedir. Köylerin yazları kalabalık olması hasebiyle kişilerin "Köyümden kentimden herkes bulunsun, kalabalık olsun." diye mevlid programı yaptırdığını söyleyerek programların ramazan ayı boyunca hatta bayramın ilk günü dahi yapılmasının istediklerini belirtmiştir. Kendisinin 23 yıllık görevli olduğunu son iki, üç yıldır bu durumla karşı karşıya olduklarını ve durumu doğru bulmadıklarını söylemektedir (K15, 21.02.2020).

Aynı kaynak kişimiz ilçede ve köylerde verilen ikramların zamanla değiştiğini belirtmiştir. Kaynak kişi eskiden vatandaşın maddi durumu çok iyi olmadığı için üzüm hasatı zamanında mevlid programı yapıldığını, ikramın da üzüm ve ekmekten ibaret olduğunu söyleyerek şimdilerde ikram olarak keşkek verildiği ya da üç çeşit yemek verildiğini, hangi tür mevlid programı olursa olsun pide verilmediğini, pidenin ise sadece vefat eden kişinin defninden sonra mezarlıkta verildiğini belirtmiştir (K15, 21.02.2020).

Osman Uysal'ın anlattıkları ise Ilgaz ile Yapraklı'nın ikram kültürünün farklı olduğunu göstermektedir. Kaynak kişi Yapraklı merkezde mevlid programlarında ikramlık olarak genelde pide verildiği, bazen yemek verildiği ve nadiren de et ya da tavuk döner verildiğini söylemiştir. Bölgeye has bir mevlid yemeğinin olmadığını, yemeklerinde genelde sulu et yemeği, pilav ve çorba olduğunu söylemektedir (K17,12.03.2020).

Yapraklı ilçesinin Ovacık köyünde bulunan Mustafa Tarhan da Osman Uysal'la benzer ifadeler kullanmıştır. Mustafa Tarhan köylerinde yapılan mevlidlerden sonra

yemek ikram edildiğini, genelde de pide verildiğini, bazı kişilerin de kurban kestirip aşçı tuttuğunu söylemiştir. Mustafa Tarhan ayrıca köylerinde eskiden mevlid programı yapıldığı zaman civardaki başka köylerin de programa davet edildiğini, çok büyük mevlid programlarının yapıldığını, katılımcının çok fazla olduğunu ancak artık böyle mevlid programlarının kalmadığını belirtmiştir (K18,12.03.2020).

Bütün bu nedenlerden ve elde edilen verilerden ötürü Çankırı'da böyle bir araştırmanın yapılması önem arz etmektedir. Bu bağlamda kaynak kişilerden derlenen bilgilerden hareketle Çankırı'da bugün de yapılmaya devam eden mevlid törenleri hakkında bilgi verilecektir.

5.1.1. Çankırı'da Düzenlenen Mevlid Törenleri

Mevlid, özellikle Süleyman Çelebi'nin olduğu söylenen "Vesiletü'n-Necât" adlı eser veya ondan hareketle ortaya çıkan mevlid metinleri, çeşitli vesilelerle okunmaktadır. Özellikle kutsal günlerde mevlid programları Türkiye genelinde düzenlenmektedir. Ancak gerek kandiller gerekse farklı bağlamlarda düzenlenen mevlid törenleri yöreden yöreye farklılık gösterebilmektedir. Bu bölümde halkın, Çankırı'da yaşatılan mevlid kültürüne olan ilgisini, mevlid programlarının yapılma sebeplerini ve yakın zamanda Çankırı mevlid kültüründe meydana gelen değişiklikleri, yapılan saha çalışmaları ve okunan literatürden hareketle anlatma çalışıldı. Bu bağlamda kaynak kişilerle yapılan mülakatlar kayıt altına (ses ve görüntü) alınarak deşifre edilmiş ve bilimsel bir uslupla değerlendirilmiştir.

Bu konu hakkında müracaat edilen ilk kaynak kişilerden biri 1947 yılında Çankırı'nın Korgun İlçesi Çukurören Köyü'nde doğmuş olup sınıf öğretmeni emeklisi olan Hamdi Mercan'dır. Kendisi ile 15.03.2019 tarihinde evinde mülakat yapılmıştır. Bu kaynak kişimiz Çankırı'da mevlid programları ve mevlid programlarının işlevi hakkında genel bilgilere sahiptir. Bahirlerin içeriği hakkında bilgisi vardır fakat beyitleri ezbere olarak bilmemektedir. Hamdi Mercan: "Mevlid doğum demektir, Peygamberimizin doğumunun hatırlanılması demektir. "Vesiletü'n Necât" için ise Türk Milletinin Peygamberimize (sav) olan sevgisini, saygısını dile getirmek için yazılmış bir şiir kitabıdır" demektedir (K1, 15.03.2019).

Hamdi Mercan, Süleyman Çelebi'nin dışında başka mevlid yazanların bulunduğunu duyduğunu söylemektedir fakat bunlar hakkında bilgisi yoktur. Kaynak kişi mevlidin

doğum demek olsa da "Vesiletü'n Necât"ın sadece Peygamberimizin (sav) doğumunu anlatmadığını söylemektedir. Kaynak kişiye göre "Vesiletü'n Necât"ta Peygamberimizin (sav) miracı, vefatı çok güzel bir şekilde anlatıldığından dolayı halk bu canlandırılmış şekilde anlatımdan etkilenmiştir (K1, 15.03.2019).

Başka bir kaynak kişi olan Mustafa Ünver ile 21.03.2019 tarihinde Kırkevler Camisi'nin bahçesinde mülakat yapılmıştır. Kaynak kişi mevlidin bahirlerini ezbere bilmektedir fakat sonundaki hikâyeler ezberinde olmayıp ismen hatırlamaktadır. Kaynak kişi mevlidin Peygamberimizin doğum gününü anlatan şiirler ve yazılar olduğunu söylemektedir. Günümüzde mevlid programlarının halk arasında geleneksel bir şekilde icra edildiğini, kendisinin de mevlid programlarına katılıp bu programlarda "Vesiletü'n Necât"tan bahirler ve Kur'an'dan ayetler okuduğunu belirtmiştir (K2, 21.03.2019).

Mustafa Ünver mevlid okumayı bir ustadan öğrenmediğini kendi kendine kulaktan öğrendiğini söylemektedir. Bu kaynak kişi Çankırı'da mevlid okumada bir usta çırak ilişkisi olmadığını, genelde herkesin duyarak öğrendiğini söylemektedir. Kendisinin küçüklüğünde köylerinde mevlidin uygulanan güzel bir adet olduğu ve biraz da mesleğin içinde bulunduğu için az çok mecburiyetten mevlid okumayı öğrendiğini söylemektedir. Ayrıca insanın mevlidi dinlerken duygulanıp ister istemez öğrendiğini de belirtmiştir (K2, 21.03.2019).

Aynı kaynak kişi Türkiye'de Süleyman Çelebi haricinde mevlid yazanların da olduğunu söylemektedir: Sivaslı Şemsi mevlidi, Rafet Ahmedi mevlidi, Kürtçe mevlidler (En meşhuru da Hasan Ertuşi'nin yazmış olduğu mevlid) vardır diyen Mustafa Ünver, Çankırı'da ise Süleyman Çelebi'nin mevlidi haricinde mevlid okutulmadığını belirtmiştir (K2, 21.03.2019).

Diğer kaynak kişilerimizden İsmail Yavuz mevlidin Süleyman Çelebi'nin yazmış olduğu Peygamberimizin doğum günü, doğum gecesi anlamına gelen "Vesilet'ün-Necat" adlı eseri olduğunu söylemektedir. Kaynak kişi eskiden köylerde mevlidin çok okutulduğunu, günümüzde ise eskiye nazaran daha seyrek okutulduğunu fakat günümüzde de hala mevlide çok değer verildiğini söylemektedir (K4, 21.03.2019).

Hüseyin Yazıcı ise mevlidin anlamına dair bilgi vererek, kelime anlamının doğum tarihi ve doğum yeri olarak, Arapçada aynı kökten gelen "v-l-d" kökünden geldiğini söylemektedir. Halk arasında kullanılan manası ise Peygamberimizin doğumu ve sonrasındaki hayatının şiirsel bir tarzda Süleyman Çelebi tarafından yazılan şiiri ifade eden bir terimdir demektedir (K8, 15.04.2019).

Mustafa Yılmaz da mevlidin Peygamberimizin doğumunu anlatan, Süleyman Çelebi'nin yazmış olduğu bir eser olduğunu söylemektedir. Mevlidin beş bölümden oluştuğunu söyleyerek bunların: Tevhid, münacat, merhaba, miraç ve dua bölümleri olduğunu belirtmiştir (K9, 17.04.2019).

Konuya dair görüşlerine müracaat ettiğimiz bir diğer kaynak kişi de Ali Bulut olup o, mevlidin kelime manası itibariyle doğum günü, doğum, yaş günü manalarına geldiğini ve halkın bunu Peygamberimizin doğumu olarak yorumladığını söylemektedir. Kaynak kişi Peygamberimizin doğumuna hürmeten yazılan Mevlid-i Şerif'in (Vesilet'ün Necat) bulunduğunu ve onun bu tanımdan farklı olduğunu söylemektedir (K5, 25.03.2019). Bu kaynak kişi "Vesilet'ün-Necat" haricinde de mevlid eserlerinin olduğunu fakat günümüze ulaşan ve en muteber olanın Süleyman Çelebi'nin eserinin olduğunu, Çankırı'da da başka mevlid eserinin bilinmediğini söylemektedir (K5, 25.03.2019).

Ali Bulut eski mevlid kitaplarında hikâyeler kısmının olduğunu, Arapça ve Osmanlıca yazıldığını ve bundan kırk yıl önce bu hikâyelerin okunduğunu söylemektedir. Aynı kaynağımız imamlığa başladığı dönemlerde eski hocaların bu kısımları okuduğunu fakat makam üzerinde okumadığını ya da kendi uydurdukları makamlara göre okuduklarını söylemektedir. Kendisinin bu zamanda hikâyeleri okuyanları duymadığını, şu anda da halktan bilenin olmadığını söylemektedir (K5, 25.03.2019). Eski alfabeli mevlidlerde hikâyelerin varlığı ve icra edilişi hakkında başka kaynak kişiler de bilgi vermektedir. Örneğin Tekin Karayel, görev yaptığı Tüney köyünde (1997-2002 yılları arasında) köylülerin mevlidin bazı bölümlerini bildiklerine şahit olduğunu söylemektedir. Bu duruma da şöyle yorumlamıştır: "Eskiden vatandaşın oyalanacağı bir şey yoktu, izleyeceği bir televizyon yoktu, oynayacağı bir telefon yoktu." Kaynak kişi bu sebepten köylülerin "Vesilet'ün-Necat"ın sonundaki hikâyeleri bildiğini (Kesikbaş, Güvercin, Geyik, Deve, Hz.

İsmail, Hz. İbrahim) söylemektedir. Ayrıca bu hikâyelerin ehil bir ağızdan okunduğunu ve köylülerin de saygıyla dinlediğini belirtmiştir (K6, 25.03.2019).

Hüseyin Yazıcı, "Vesilet'ün-Necat"ın yaklaşık 1400'lerde yazıldığını, aradan altı yüz yıl geçtiğini fakat bu coğrafyada ve balkanlarda rağbet görmüş ve en çok rağbet gören şiir olduğunu söylemektedir. Bu rağbetin insanlar arasında farklı ve yanlış görüşlere de sebep olduğunu belirten Hüseyin Yazıcı "Babası, anası öldü de bir mevlid okutturamadı." gibi sosyal baskı, çevre baskısı sebebiyle insanların kendilerini buna zorunlu hissettiklerini ifade ediyor. Kaynak kişi, bu durumun maddi olarak imkânı olmayan insanları sıkıntıya sokabildiğini ve bunu adetten dolayı zorunlu olarak gören bir kısım insanların olduğunu söyleyerek mevlidin Peygamberimizin vefatından sekiz asır sonra yazılmış bir eser olduğunu ve dini olarak hiçbir zorunluluğunun olamayacağını belirtmiştir. Ona göre zorunlu olmasa da mevlid içerik olarak, beyitleri bakımından güzel bir eserdir ve insanları bir araya getirmesi gibi faydaları da vardır. Kaynak kişi mevlidin dini hükümler içerisinde mubah denilen, istenirse yapılan istenirse yapılmayan bir program olduğunu fakat bir farz, bir vacip, bir ibadet olmadığını söylemektedir (K8, 15.04.2019).

Kaynak kişilerimizden İlhami Karadere ise mevlidin icra mekânlarına dikkat çekmektedir. Bu kaynak kişi, ticari şeylere alet etmemek üzere bir vesile kılarak irşada davet anlamında mevlidi kullanmak gerektiğini, o bidat, bu bidat diyerek toplanacak insanları belli yerlerden uzaklaştırmamanın önemli olduğunu söylemektedir. Mevlidin aslında cami de okunmasını, düğün esnasında ses gürültü olabildiğini, giyinme kuşanma noktasında mevlid programına uymayan sıkıntıların olduğunu, mevlid okumaya çalışıyorken herkesin gürültü, patırtı ve bir karmaşa içinde olduğunu söylemektedir. Kaynak kişi mevlidi sükûnetle dinleme noktasında -özellikle arada Kuran'da okunuyor- bir eksiklik meydana geldiğini fakat camide okunduğu zaman gürültüsüz, patırtısız huşu içinde dinlenebileceğini, namahreme uygun olduğunu ve böylece insanların daha dikkatli dinlediğini söylemektedir. Ayrıca bu dediğinin köylerde olduğunu, köylerde mevlidin camide okutturulabildiğini fakat şehirlerde farklı farklı yer tutulamadığı için camide pek yapılmadığını söylemektedir. Aynı mikrofonla mevlid okunmasının peşinden de eğlence başlıyor diyen İlhami Karadere:

"*Allah adın zikredelim evvela ile başlıyor sonra akla hayale gelmedik eğlence ortamları mevlidle aynı ortamda yapılıyor. Burada bir karmaşa yaşanıyor. Yolumuzu seçeceğiz ya mevlidli ya da oyunlu eğlenceyi yapacağız. İkisi aynı zamanda uygun olmaz.*" demektedir (K11, 17.04.2019).

Mustafa Tarhan ise mevlid için, "Süleyman Çelebi hazretlerinin Peygamberimize (sav) sevgisinden, ilgisinden dolayı yazmış olduğunu söyleyerek Peygamberimize (sav) övgüler içeren bir medhiye, bir şiirdir." demiştir. Kaynak kişi bu eserin daha sonradan halk tarafından benimsendiğini ve sevildiğini söyleyerek daha sonradan dini günlerimizde, özel günlerimizde eserin kullanılmaya başlandığını belirtmiştir (K18,12.03.2020).

5.1.2. Çankırı'daki Mevlid Programlarının İçeriği

Türkiye'nin farklı bölge ve illerinde yapılan mevlid programları, özellikle de resmi makamlar vasıtasıyla yapılan programlar, genel olarak aynı icra kalıbı içerisinde düzenlenmektedir. Bununla birlikte bu programların içeriği yöreden yöreye ufak çaplı olsa da değişebilmektedir. Nitekim alan araştırması esnasında kaynak kişiler bu hususla ilgili bilgiler vermiştir. Özellikle alan araştırması yapılırken kaynak kişilerin Çankırı'da icra edilen mevlid bahirleri hakkında bilgi vermesi dikkat çekici olmuştur. Örneğin kaynak kişilerimiz arasında yer alan Tekin Karayel program yapılırken mevlidin bahirleriyle ilgili şu bilgileri aktarmaktadır:

"İlk Allah adın bahriyle başlar, daha sonra veladet bahri var; Amine Hatun bahri olarak da bilinir. Peygamberimizin doğumu anlatılır. Veladet bahrinden sonra merhaba bahri var (yaratılmış cümle olmuş şaduman). Arkasına miraç mucizesini anlatan bölümü var. Bu bölümü de iki bölüm şeklinde okuyoruz: birinci bölümde "söyleşirken Cebrail ile" diye başlar, ikinci bölüm de "Hak Teala'dan erişti bir nida" diye başlamaktadır. Zaman yeterse de münacat bölümü "Ya İlahi ol Muhammed hak içün". Bir de sık sık okuduğumuz Peygamberimizin vefat bahri vardır: Fahri âlem göç eyledi dünyadan, ümmetlerim size olsun elveda ile başlayan bölümdür" (K6, 25.03.2019).

Bu kaynak kişi arz ve talep meselesine ve programının süresine göre mevlidin hepsinin okunabileceğini söyleyip, bahir aralarında da Kuran ve aşrı şeriflerden doldurmak üzere programı devam ettirdiklerini belirtmiştir. Kaynak kişi, her mevlid programına uygun farklı ilahi ve kaside okuduklarını, vaaz ve nasihatlerde bulunduklarını belirtmiştir. Program kısa ise mevlidin bazı kısımlarını okuduklarını, mübarek gecelerde ise gecenin önemine göre bahir bölümü okuduklarını ifade etmiştir. Kaynak kişi bu konuda:

> "*Örneğin mevlid kandilinde Amine Hatun kısmı olmazsa olmaz bölümdür. Yine Allah adın bölümünü –biz buna tevhid bahri diyoruz- her mevlid programında okuruz. Miraç kandilinde ise özellikle 'Söyleşirken Cebrail ile oldu kelam' kısmı kesinlikle okunur. Berat kandilinde münacat manasına gelen, -biz de beratımızı elimize alacağız- Cenab-ı Hakk'tan af ve mağfiret dileme manasına gelen 'Ya İlahi ol Muhammed hak içün' denilerek: efendimiz hürmetine beni affet, Sidretül Münteha hürmetine beni affet, Kudüs, Kâbe hürmetine beni affet gibi anlamlara gelen bahir okunur*" demektedir (K6, 25.03.2019).

Aynı kaynak kişi, her ilahinin de bahirler gibi kendine has makamlarının olduğunu söylemektedir. Kaynak kişi tevhid bahrinin saba makamıyla okunduğunu ve ona saba makamıyla başlayan bir ilahi ile girmek gerektiğini, Âmine Hatun bahrine rast makamı ya da hicaz makamıyla okunan ilahiyle girilmesi gerektiğini söylemektedir (K6, 25.03.2019: 13.52).

Başka kaynak kişiler de program esnasında sadece mevlid okunmadığını belirtmektedir. Mesela Hüseyin Yazıcı mevlid programı içerisinde sadece mevlid okunmadığını, ayetlerin, aşr-ı şeriflerin, Kuran-ı Kerim'in okunduğu ve arada diyanet görevlilerinin de ilahi okuduğunu söylemektedir. Dua edilip salâvatlar getirildiği için de dini bir program haline geldiğini belirtmiştir (K8, 15.04.2019). Aynı kaynak kişi mevlidin icrasının tek bir format halinde okunmadığını söylemektedir. Mevlid okunurken kalıp ilahileri olmadığını, hocaların kendi bildikleri ilahileri okuduklarını söyleyen Hüseyin Yazıcı her ilahinin bir okunuş tarzının olduğunu ve hocanın da gittiği programa göre okuyacağı ilahiyi kendi seçebileceğini söylemektedir. Kaynak kişi, mevlid programının hangi amaçla

yapılırsa ona uygun ilahi seçidiğini ve programın uzunluğuna göre farklı bahirlerin de okunabileceğini belirtmektedir. Mesela kandil akşamlarında mevlid okunurken başında "Allah adın" ile başlayan bölümün, daha sonra Peygamberimizin doğduğu veladet bölümünün, süre yeterse diğer bölümlerin okunduğunu söylemektedir. Ayrıca mevliddeki bahirlerin uzun olduğu için okumanın da zor olduğunu belirtip mevlidden kalıp bölümler, ilahiler, Kuran-ı Kerim ayetleri ve en son dua ile bağlanarak program icra edildiğini sözlerine eklemektedir (K8, 15.04.2019).

Hidayet Özkan Hoca ise bahirler için şunları dile getirmektedir:

> "*Birinci okunan 'Allah adın bahri'dir. 'Allah adın zikredelim evvela/ vacip olur cümle işler o kula' derken ne diyor yazar? Allah'ı çok çok zikretmek o kula vaciptir. Ne güzel değil mi? Ama anlarsan çok güzel anlamazsan sade kuru dinlersin. Daha sonra veladet bahri okunur. Âmine Hatun bahri okunur arada Merhaba bölümü vardır. Onu okumadığın zaman bayanlar bunu okumadı derler. Sonra 'Söyleşirken Cebrail'e bahri yani Peygamberimizin Cebrail'le söyleşmesi, konuşması vardır. Burası biraz uzundur ve bunu ikiye bölerler ya da iki kişi olur. İki kişi olmazsa tek kişi bunun hepsini okumaz, atlama şeklinde okur. Sonra da 'Ya İlahi' bahri vardır. Vefat bahri ise orijinalinde yoktur. Sonradan esere eklenmiştir. Burada da hemen birkaç satır okunur ve iş biter*."

Kaynak kişi daha sonra görevlinin aşır okuduğunu, dua edildiğini söylemektedir. Kuran'da bir eksik sure okusan hatim olmaz ama mevlidde öyle değildir diyen Hidayet Özkan mevlidin insan kelamı olduğu için eksik veya fazla okunmasının önemli olmadığını söylemiştir. Mevlidi okuyan da okutan da mutlaka sevap kazanır ama maddi düşünmemek lazımdır, demektedir (K10, 20.04.2019).

Çankırı'da eskiden mevlidin daha fazla kısmı okunduğunu söyleyen İlhami Karadere ise kendi hocalarından duyduğuna göre, günümüzde Miraçla ilgili sadece refref bölümü okunurken (söyleşirken Cebrail ile kelam) eskiden miraç bahrine ilave bazı bölümlerin eklendiğini duyduğunu ifade etmektedir. Kaynak kişi aynı zamanda hocalarından Hz. Âdem'den bahsedilen yerler, Peygamberimizin nurunun nesilden nesile nasıl geldiği ile ilgili bölümlerin de okunduğunu duyduğunu söylemiştir. Fakat

şu anda hem köy hem de kentte mevlidin aynı bölümlerinin okunduğunu söylemektedir (K11, 17.04.2019).

Mustafa Gümüş de mevlid programlarında Allah'ın adını zikretmekle başladıklarını daha sonra "Vesilet'ün-Necat"ı yazan Süleyman Çelebi'nin ruhuna bir dua okuduklarını söylemektedir. Devamında Peygamberimizin (sav) doğumuna hürmeten ayağa kalkılıp tekrar dua edildiğini, Peygamberimizin mucizeleri, kişiliğinin anlatıldığını, en sonunda da Peygamberimizin vefatıyla bitirildiğini söylemektedir. Kaynak kişi mevlidin Peygamberimizin hayatını aşağı yukarı anlatan bir eser olduğunu söyleyerek bunu anlatırken de şiir, naat üslubunda anlatan bir methiye olduğunu belirtmiştir. Ayrıca mevlidin sonunda olan Kesikbaş, Güvercin gibi hikâyelerin sonradan eklenmiş ve uydurma olduğunu, eskiden bunların ezbere bilindiğini fakat şu anda bilen bir kişi duymadığını söylemektedir (K13, 18.04.2019).

Osman Uysal Yapraklı ilçesinde yapılan mevlid programlarının genelde namazdan önce yapılığını, programda her bahrin okunmadığını, en fazla dört bahrin okunduğunu ve programlarda sohbetin daha uzun tutulduğunu belirtmiştir. Kaynak kişi okunan bahirlerin genelde Allah Adın, Amine Hatun, Merhaba ve Mirac bahirleridir demiştir. Bahirlerin akabinde okunan ilahilerin de programın konusuna göre okunduğunu söyleyen kaynak kişimiz daha çok Hz. Peygamber ile ilgili olan ilahileri ön plana çıkardıklarını söylemektedir. Kaynak kişi 4 bahir, 4 ilahi, 4 aşır ve sonunda (kendi ifadeleriyle hazır cemaati bulmuşken) sohbet ile program tamamlanır demiştir. Kendilerinden önceki dönemlerde yapılan mevlid programlarında okunan ilahilerin çok farklı olduğunu ve farklı makamlarda okunduğunu söyleyen kaynak kişimiz, örneğin çeyiz çıkarma için ayrı, gelini getirme için ayrı, çeyiz yıkma için ayrı damadı getirme ve gerdeğe götürme için ayrı ilahilerin bile okunduğunu fakat kendilerinin o ilahileri bilmediklerini belirtmiştir. Kaynak kişimiz ayrıca Güvercin ve Kesikbaş gibi hikayeleri bilmediğini, günümüzde de okunduğunu görmediğini söylemiştir (K17,12.03.2020).

Mustafa Tarhan Ovacık köyünde yapılan mevlid programlarında her bahrin okunmadığını söyleyerek mevlid programları başlamadan beş on dakika önce sohbet yaptıklarını, arkasından Kur'an okunduğunu daha sonra sırasıyla Allah Adın, Amine Hatun (bahrin sonunda ayağa kalkıp ara duanın yapılıyor), Merhaba, Söyleşirken

bahirlerini okuduklarını ve dua ile de programı bitirdiklerini söylemiştir. Kaynak kişimize -köyünüzde yapılan mevlid programlarında "Vefat Bahri okunur mu?" sorusunu sorduğumuzda ise köylerinde hiçbir programda okunmadığını hatta cenaze mevlidin de bile Vefat Bahri okunmadığını söylemiştir (K18,12.03.2020).

Hüseyin Baldan ise bahirlerin her birini okuduğunu, soğuk günlerde bazen bahirlerin kısaltıldığını ya da kısa bahirlerin okunduğunu, bazen de vakit varsa uzun bahirlerin okunduğunu söylemiştir. Özellikle programlarda belli kasideler değil herkes kendi bildiği kasideleri okuduğunu söylemektedir. Köylerinde eskiden Kesik Baş, Güvercin, Geyik gibi hikayelerin okunduğunu, kendisinin de ezbere bildiğini fakat artık ezberinde olmadığını, artık yaşlandığını belirtmiştir (K20, 12.03.2020).

5.2. ÇANKIRI MEVLİD TÖRENLERİNİN İCRA BAĞLAMLARI

Müslüman Türk milleti arasında çok yaygın hâle gelen mevlid törenleri eski dönemlerden beri çeşitli vesilelerle okunduğu, okutulduğu ve böylece hem sevap kazanıldığı hem de manen huzura sebep olduğu kanaati bulunduğu bilinmektedir. Bunu ise daha ziyade erkekler tarafından çeşitli icra bağlamlarında uygulandığı dile getirilen bir husustur. Bu manada kaynak kişilerden Hamdi Mercan, Çankırı'da mevlidi diyanet görevlilerinin icra ettiğini söylese de banayanların da kendi içlerinde bu törenleri gerçekleştirdiği ifade edilebilir.

Hamdi Mercan diyanet görevlisi olmayan fakat mevlid programı icra edilirken diyanet görevlilerinin yanlarında sesi güzel kişilerin de mevlid programına katılabildiklerini, ilahi okuyabildiklerini, Kuran okuyabildiklerini ya da mevlidin bir bölümünü okuyabildiklerini söyleyerek mevlid okuyanın illa diyanet görevlisi olmasının şart olmadığını belirtmiştir. Bazı cemaatlerin de kendi yetiştirdikleri elemanlara, hafızlara mevlid okutturduğunu söylemektedir (K1, 15.03.2019).

Aynı kaynak kişiye göre mevlid programları daha çok erkeklere hitap etmektedir. Kadınların kendi aralarında çok az mevlid programı yaptığını, eskiden köylerde erkekler köy odalarında mevlid okurken bayanların da evlerde mevlid okuduğunu hatta köylerde teyzelerin mevlidin bazı bölümlerini ezbere bildiklerini belirtmiştir. Kaynak kişi Süleyman Çelebi'nin orijinal metinlerinde bulunmayan daha sonradan kimin eklediği de belli olmayan Kesik Baş, Geyik, Güvercin gibi hikâyelerin de köylüler tarafından bilindiğini belirtmiştir (K1, 15.03.2019, 15.13).

Hamdi Mercan'ın gözlemlerine göre Çankırı'da yapılan mevlidlerde "Vesiletü'n Necât" adlı eser kısaltılarak okutulmaktadır. Kaynak kişi "Vesiletü'n Necât"ın içinde olmayan sevgi ve muhabbeti artırıcı, Peygamberimizi (sav) övücü, aşk ve muhabbeti artırıcı ilahilerin, bölümler arasında güzel sesli hafızlar veya mevlid okuyucuları tarafından okunduğunu söylemektedir (K1, 15.03.2019).

Kaynak kişi Hamdi Mercan, Çankırı'da mevlidin düğünlerde, cenazelerde akrabayı anmak için, mübarek gecelerde, kandil gecelerinde okutulduğunu söylemektedir. Kaynak kişi mevlidin basın yayın, televizyon gibi çeşitli şeyler icat edilince halka daha çok ulaştığını ve mevlid programlarının eskisine göre daha çok bilindiğini söylemektedir. Mevlidin halk tarafından yaşatılmasını desteklediğini, unutulmamasını, okutulmasını arzu ettiğini söyleyerek kişisel görüşlerini belirtmiştir (K1, 15.03.2019).

Kaynak kişilerden Mustafa Ünver, Çankırı'da düzenlenen mevlid programlarının ortamına göre "Vesilet'ün Necât"ın bazı bahirleri okunduğunu, kendisinin de programlarda her bahri okumadığını belirtmekte ve hangi bağlamlarda mevlidin icra edildiğini söylemektedir. Mesela kaynak kişi bir cenaze mevlidinde ölümle, ahiretle ilgili kısımlar okunurken doğum mevlidin de ise Peygamberimizin (sav) doğumuyla ilgili kısımlar okunacağını belirtmiştir. Ona göre Peygamberimizin (sav) doğumuyla ilgili program yapılıyorsa tutup da ahiretle ilgili kısımlar okunmaz ya da ölümle ilgili ilahiler okunmaz. (K2, 21.03.2019). Sözlerinin devamında kaynak kişi aslında mevlidin en çok icra edildiği bağlamları da ifade etmektedir.

Aynı kaynak kişiye göre insanların bir araya gelmesi için bazı şeylerin vesile olması gerekmektedir. Dolayısıyla kaynak kişi, Türkiye'de mevlid programları halkı bir araya getiren bir etkinlik, birliği, beraberliği sağlayan güzel bir adet olduğunu düşünmektedir. Bu bağlamda Çankırı'da halkın daha çok ölüm, düğün ve kandillerde mevlid okutturduğunu belirtmiştir. Mustafa Ünver'e göre mevlid bir ibadet değildir, gelenektir. Kaynak kişi insanın istediği zaman mevlid programı yapabileceğini mevlid okutmanın şahsî bir hadise olduğunu söylemektedir.

Kaynak kişilerden Muharrem Salat da Çankırı'da halkın genelde düğün ve cenaze olaylarında mevlid programı yaptırdığını, bunun haricinde pek yaptırmadığını

söylemektedir. Ayrıca Çankırı'da bayanların da kendi aralarında mevlid yaptıklarını duyduğunu ama çok bilgisinin olmadığını belirtmektedir (K3, 21.03.2019).

Başka bir kaynak kişi olan İsmail Yavuz da mevlidin hem icrası hem de bağlamları hakkında bilgi vermektedir. Kaynak kişi bununla ilgili olarak "Mevlid programlarında, program vefatla ilgiliyse ölümle alakalı ilahi okunmalıdır ve her bahirden önce bahire uygun ilahi söylenir." demiştir. Bu işi icra eden mevlidhanların programa uygun belli başlı ilahileri olduğunu, her bahire uygun ilahi ile mevlidi okumakta olduklarını söylemektedir. Çankırı halkı özellikle düğünlerde ve vefat olaylarından sonra mevlid okutturduğunu, sünnet düğünlerinde, hac ibadetini yapıp da hacdan dönenler veya kandil gecelerinde de mevlid okunduğunu da belirtmiştir. İsmail Yavuz, halkın bazı yanlış düşüncelerinin de olduğunu söylemiştir:

> *"Halk bir akrabası öldükten sonra mevlid okutturma ihtiyacı hissediyor, okutturmazsa kendini mahcup hissediyor, birileri ölmüş akrabasına mevlid okutturdu, biz de okutturmalıyız, diye zorunlu hissediyor. Akrabaları bir mevlid bile okutturamadı denmesin diye de mevlid okutturulabiliyor."*

Ona göre illa ki mevlid okunması şart değildir fakat okutmasının da bir zararı yoktur. Burada önemli olanın Peygamber efendimizin (sav) övülmesi, Kur'anın okunması, Allah (c.c) zikredilmesidir demektedir (K4, 21.03.2019).

Mevlidin icrasına dair Ali Bulut isimli kaynak kişi de bilgiler aktarmıştır. Bu kaynak kişi mevlid programlarında Kuran'dan istenilen yerin okunabileceğini, herhangi bir sınırlamanın olmadığını belirtip toplumun en çok bildiği Yasin'in mevlid programından önce okunduğunu söylemektedir. Kaynak kişi, mevlid programlarında mevlidin her bahrinin okunmadığını, programın süresine göre uzayıp kısalabileceğini söylemektedir. Ali Bulut ayrıca mutlu bir zamanda üzücü bir bahrin okunmayacağını söylemektedir. Mesela bir vefat programında Peygamberimizin ölüm bahrini okuyup ölümle ilgili ilahiler söylemenin, insanlara ölümü hatırlatmak açısından güzel olacağını fakat bir düğün programında, sünnet programında üzücü ayetler, üzücü ilahiler okunmasının doğru olmadığını söylemektedir. Mevlid programlarında "Vesilet'ün Necat"ta bulunmayan ilahilerin de okunabileceğini söyleyen Ali Bulut

programlarda genelde Yunus Emre'nin ilahilerinin belli bir makamda icra edildiğini söylemektedir (K5, 25.03.2019).

Hidayet Özkan da gerek mevlidin icra bağlamları gerekse mekânları hakkında bilgi veren kaynak kişilerimizden biridir. H. Özkan, "Her Müslüman mevlidi düğünlerinde, ölümlerinde, kandillerde ve buna benzer günlerde; evde, mahallede, mescitte okutur." demektedir. Merkezi yerlerde mevlid programının genelde büyük tarihi camilerde yapıldığını, hatta Diyanet İşleri Başkanlığı'nın da böyle yaptığını, camide canlı yayın yapıp, mevlidi, Kuran-ı iyi okuyanları getirip okuttuğunu söylemektedir. Kaynak kişi mevlid programlarında Peygamberimize (sav), gazilerimize, şehitlerimize dua edildiğini ve onların bizden dua beklediğini söyleyip azap çekenlerin ve azap çekmeyenlerin olabileceği, ahiret âlemini kimse bilemeyeceğini, bu yüzden de mevlidin güzel bir şey olduğunu söylemektedir (K10, 20.04.2019).

İcra esnasında mevlid kısımları arasında geçiş yapılırken ilahilerin kullanıldığını kaynak kişilerden bazıları ifade etmektedir. Mesela İlhami Karadere Peygamberimizin doğumunu anlatan ilahilerden aralara serpiştirip veya son bölümde: "İlahi Cennet Evlerine Girenlerden Eyle Bizi" gibi ilahilerle geçiş yapılabildiğini belirtmiştir. Ayrıca, mevlidin uzunluğu, kısalığına göre değişkenlik gösterebileceğini söylemektedir. Kaynak kişi icra bağlamlarını da belirtmek suretiyle ölümle ilgili bir mevlidde ahretle ilgili ilahiler, bir sünnet mevlidinde "Gördüm göbeği kesilmiş, sünnet olmuş, tuz ekilmiş" gibi sözleri olan ilahilerin okunduğunu söylemektedir. Kaynak kişiye göre mevlidi okuyan kişilerin gündeme göre hangi ilahileri okuyacağını belirlemesi gerektiğini, yoksa programa uygun düşmeyeceğini söylemektedir. Kaynak kişi ayrıca aralarda Kuran-ı Kerim'in de okunduğunu, hangi surelerin okunacağını, süresini mevlidi okuyanın belirlediğini söylemektedir. Şu sureler okunacak diye bir zorunluluk yoktur, demektedir (K11, 17.04.2019).

Diğer kaynak kişimiz Şahin İpek mevlid programlarında okunan bahirler hakkında da her programda her bahrin okunmadığını, bahirlerde kısaltma yaptıklarını söylemektedir. Kaynak Kişi mevlid programlarında genelde "Allah Adın, Amine Hatun, Merhaba, Söyleşirken ve Ya İlahi" bahirlerini okumakta olduklarını ve programa uygun ilahi seçtiklerini belirtmiştir. Fakat bazı zamanlar programa gelen

misafir hocaların düğün mevlidine ölüm ilahisi ile başladıklarına da şahit olduklarını söylemektedir. Kaynak kişi ayrıca mevlid programlarının usulüne göre okunmasının önemini belirterek Allah Adın Bahri Saba makamında, Amine Hatun Bahri Rast makamında, Merhaba Bahri Uşak makamında, Söyleşirken Bahri Hicaz makamında, Ya İlahi Bahri de Segâh makamında okunur demiştir. Ayrıca kaynak kişi aralarda okunan ilahilerin de bu makamlarda okunması gerektiğini belirtmiştir (K15, 21.02.2020).

Mustafa Tarhan, insan vücudundaki midenin nasıl gıdasını alması gerekiyorsa ruhun da gıdasını alması gerekir diyerek mevlid programlarında okunan ilahi ve kasidelerin önemine değinmiştir. Kaynak kişimiz programın konusuna göre farklı ilahilerin okunduğunu söyleyerek mutlu olunması gereken bir programda üzücü ilahilerin okunamayacağı gibi üzgün olunması gereken bir programda da eğlendirici ilahilerin okunamayacağını belirtmiştir (K18,12.03.2020).

İcra süresine de dikkat çeken kaynak kişiler vardır. Örneğin Mustafa Gümüş, mevlidin detayına inilirse çok uzun bir metin olduğunu ve kendilerinin camilerde kırk beş dakikayı, bir saati geçirmediklerini, bunun içerisinde ilahiler, başka kasideler ve aşırlar da okunduğunu, zamana sığdırmak için beyitlerde kısaltmalar yaptıklarını, hatta kısaltma yapılmış kitapçıkların da olduğunu söylemektedir. Mevlid okurken bazı yerlerine kısaltma veya ekleme yaptıklarını, özet yerlerini, konu başlıklarını alır gibi okuduklarını, sonuçta Kur'an olmadığını, kısaltıldığı zaman bir mahsuru olmadığın, farz-vacip, sünnet olmadığını belirtmiştir. Mevlidin, Peygamberimize (sav) övgü olarak, sevabını umarak okunan bir kitap olduğunu ve aynı zamanda bir gelenek olduğunu söylemektedir (K13, 18.04.2019).

Mevlid icrasına dair bu genel girişten sonra icra bağlamları hakkında kısa da olsa bilgi vermek faydalı olacaktır. Bu manada Çankırı'da kandiller başta olmak üzere düğün, ölüm, sünnet vb. gibi çeşitli bağlamlarda mevlidlerin icra edildiği tespit edilmiştir.

5.2.1. Mübarek Günler Vesilesiyle Düzenlenen Mevlidler

Çankırı'da eskiye nazaran mevlid icra geleneği bazı açılardan değişime uğrasa da mevlidler çoğunlukla mübarek gün veya geceler yani kandiller vesilesiyle düzenlemektedir, denebilir. Buna göre kaynak kişilerden Mustafa Ünver, günümüze baktığımız zaman mevlid adetlerinin değiştiğini söyleyerek, eskiden köylerde Rebiül Evvel ayına mevlid ayı dendiğini, bu ay geldiği zaman köylünün sırayla mevlid okuttuğunu ve o zamanlar mevlid programlarının sadece Peygamber Efendimize (sav) atfedilerek yapıldığını belirtmek suretiyle önemli bir hususa işaret etmektedir. Günümüzde ise bunun değiştiğini, kendi ölümüzün ölüm yıl dönümünde, doğum olaylarında veyahut düğünlerde kendimize atfederek mevlidler okunmaya başladığını söylemektedir. Ona göre mevlid, efendimize gönülden bağlılığımızı ifade etmek amacıyla okunması gerekmektedir (K2, 21.03.2019). Kaynak kişinin verdiği bilgiye bakılırsa mevlidin ana amacının mevlid kandilinde icra edilen bir bağlama sahiptir.

Özellikle kandil gecelerinde görevli olduğu camiye yoğun bir cemaatin geldiğini söyleyen Şevki İpek de Çankırı halkının kandillerde mevlide önem verdiğine şahitlik etmektedir (K12, 17.04.2019). Tekin Karayel de mevlidin mübarek gecelerimizde kesinlikle okunduğunu, cenazelerde yedisinde, kırkında, elli ikinci gecelerinde okunduğunu, hacca giden kişi gitmeden helalleşerek okuttuğu ya da hacdan geldikten sonra okuttuğunu söylemiştir (K6, 25.03.2019). Ali Bulut ise mevlidin mübarek güne dönüşmesinin tarihî arka planına işaret ederek, Peygamberimizin doğum kutlamalarının Peygamberimizin zamanında, Halifeler, Emeviler ve Abbasiler döneminde yapılmadığını söylemektedir. Bu kutlamaların ilk defa Mısır'da kurulan Şii-Fatımi devleti zamanında "biz peygamber soyundanız" diyerek başladığını ve bu olayların miladi 972-975 yıllarına tekabül ettiğini belirtmiştir. Memlükler zamanında da kutlanılmadığını fakat Eyyübiler ve Osmanlılar zamanında kutlamaların yapıldığını belirtmiştir. "Osmanlıda III. Murad'a kadar resmi olarak kutlanmamış, bundan sonra resmi kutlamalar yapılmıştır" diyen Ali Bulut zamanımızda da devlet tarafından resmi bir kutlamanın olmadığını ancak ülkemizde kandil gecelerinde kutlanmakta olduğunu belirtmiştir (K5, 25.03.2019).

Kaynak kişilerimizden Şahin İpek mevlid programlarının öncelikle kandillerimizde okunan bir kültür olduğunu, bu kandillerin Miraç, Berat, Regaip ve Mevlid

kandillerinin olduğunu söylemektedir. Günümüzde kandil programları televizyondan canlı olarak yayınlanmaktadır diyerek kandil programlarının televizyonda yayınlanması ise 1980'li yıllara kadar uzanmaktadır demektedir (K15, 21.02.2020).

Hasan Karakuş ise mübarek gün ve gecelerde yapılan mevlid programlarının farklı bir yönüne değinerek Yapraklı ilçesinde mevlid programlarına eskisi kadar değer verilmediğini, özellikle gençlerin mevlid programlarını hiç önemsemediğini, kandil gecelerinde camiye gençlerin rağbet etmediğini fakat eskiden Yapraklı merkezde camilerin dolup taştığını bunu da gençliğinde mevlid okumak için geldiği zamanlardan bildiğini söylemiştir. Kandil gecelerinde yapılan mevlide bile sadece sekiz, on kişi katılıyor diye üzüntülerini belirtmiştir (K16,12.03.2020).

M. Çağrı Çetin kandil programlarının icrası konusuna değinmiştir. Kaynak kişi kandillerde okunan bahirlerin ve ilahilerin değiştiğini; mevlid kandilinde Merhaba Bahri'nin okunduğunu, Mirac Kandili'nde Mirac Bahri'nin okunduğunu, diğer kandillerde Allah Adın ve Nur bahirlerinin okunduğunu, buna göre de ilahilerin değişiklik gösterdiğini belirtmiştir (K19,12.03.2020).

5.2.2. Düğün Vesilesiyle Düzenlenen Mevlidler

Ülkemizde mevlidlerin icra edildiği diğer bağlamlardan biri de düğünlerdir. Özellikle yeni kurulan yuvanın bu mevlid okutma vesilesiyle berekete kavuşacağına dair olan inanç düğünlerde mevlidin icrasını yaygın hale getirmiştir, denebilir. Nitekim Muharrem Salat düğünlerde mevlidin önemine değinmektedir. Bu kaynak kişi kendi köyü için düğünlerde bazen mevlid programı, yeme ve içmelerin olduğunu söylemektedir. Köyde mevlidin bölümlerini bilenin olmadığını söylemektedir. Çankırı halkının mevlidi bildiği ve sahiplendiğini ama düğün dernek harici pek okutulduğuna şahit olmadığını belirtmiştir (K3, 21.03.2019).

Başka bir kaynak kişi olan Ali Bulut da düğünlerde, nişanlarda kutlanılmakta olduğunu fakat bu kutlamaların Süleyman Çelebi'nin yazmış olduğu "Vesilet'ün-Necat" isimli eserinin okunuşu olduğunu belirtmiştir (K5, 25.03.2019). Bu kaynak kişi eskiden bayanların kendi aralarında mevlid okumadığını fakat şu anda kız mevlidi denilen mevlid programının, gelin çıkarken bayan hocalar tarafından icra

edildiğini söylemekte olup bayanların genelde Âmine hatun ve merhaba bahirlerini okuduğunu belirtmiştir (K5, 25.03.2019).

Tekin Karayel de Çankırı'da ve İç Anadolu'da beşik mevlidi, çocuk sünnet olduğunda sünnetinde yapılan mevlid, delikanlının biri askere giderken delikanlı için yapılan mevlid, düğünde okunan mevlid gibi mevlid programları yapılmaktadır demektedir. Kaynak kişi eğlence bile olsa –bu işin fıkhi yönü tartışılır- vatandaşın düğün salonunda da olsa evinde de olsa bir saatlik bir mevlid programına yer ayırdığını belirtmektedir (K6, 25.03.2019). Ceylan Şimşek ise köylerde düğünlerden sonra mutlaka mevlid okutulduğunu söylemektedir (K7, 03.04.2019).

Şahin İpek ise Ilgaz'da düğün programları ve sünnet programlarında da mevlid okutulduğunu, programların namazdan hemen sonra yapıldığını mevlid okuma sırasında yemek verildiğini söyleyerek programı kimsenin dinlemediğini kendilerinin okuyup kendilerinin dinlediklerini belirtmiştir. Programın akabinde ise sazların hazır beklediğini ve mevlid programı biter bitmez sazların çaldığını söylemektedir. Bazı vatandaşların bayrak dikiminden önce programı camide yaptırıp yemeğe öyle geçilmesini talep ettiği fakat bu gibi durumlarda da camideki programa kimsenin katılmadığını, camide sadece kendilerinin olduğunu söylemektedir (K15, 21.02.2020).

Kaynak kişimiz Hasan Karakuş Yapraklı ilçesinde düğün ve sünnet için mevlid programlarının tertiplendiğini ve bu programların genelde evin bahçesinde, meydanda ya da açık alanda yapıldığını belirtmiştir. Yapılan mevlid programlarına davetiyeler bastırılarak, anonslar ettirilerek tüm vatandaşların davet edildiğini belirtmiştir. Programı düzenleyenlerin de maddi durumlarına göre ikramda bulunduğu, bazen pide, bazen de yemek verdiklerini söylemektedir (K16,12.03.2020).

Mustafa Tarhan düğün mevlidlerinin köylerinde sıkça yapıldığını, camide namaz kılındıktan sonra camiye ait olan ve caminin altında bulunan yemekhanede yemek yendiğini ve düğün zamanı camide yapılan mevlid programlarının çok kalabalık olduğunu belirtmiştir (K18,12.03.2020).

Hüseyin Baldan ise köylerinde bir zamanlar düğün başlangıcı sayılan bayrak dikme merasiminde mevlid okunduğunu, hocanın dua ettiğini, gelin çıkarken de davul zurna yerine ilahiler okunduğunu belirtti fakat bu adetin sonradan ortadan kalktığını ve buna üzüldüğünü söylemektedir (K20, 12.03.2020).

Kaynak kişilerimizden Mustafa Tarhan ile Hüseyin Baldan'ın düğün mevlidleri hakkındaki görüşlerinin birbirinden farklı olması ilgimizi çekmiştir. Hüseyin Baldan'ın söylediklerine göre Ovacık'ta yapılan mevlid programları bayrak dikimi günü evin önünde yapılması gerektiğidir. Fakat programların artık sadece camide yapıldığı görülmektedir.

5.2.3. Cenaze Dolayısıyla Düzenlenen Mevlidler

Mevlidin Çankırı'da icra edildiği en yaygın bağlamlardan biri de ölüm vakasıdır. Nitekim Mustafa Ünver, yanlış olduğunu düşünse de ölünün arkasından mevlid okutturduğunu dile getirmiştir. Kaynak kişi, Çankırı halkının mevlid okutturmayı sevdiği gibi gereklilik olarak da gördüğünü söylemektedir. Mesela bir cenaze olduğu zaman bunun mevlidi okunmadı gibi yanlış algıların olduğunu belirtmiştir. Ona göre mevlid biraz amacından sapmış olsa da Peygamberimizi (sav) sevdiğimiz için her halükârda O'nu anmaya, yâd etmeye gönüllü insanlar olduğumuzu söylemektedir. Sonuçta mevlid programında bir vaaz edilir, ayet okunur, topluma da bir irşat vesilesidir demektedir (K2, 21.03.2019).

Tekin Karayel de ölüm hadisesi neticesinde mevlidin cenazelerde yedisinde, kırkında, elli ikinci gecelerinde okunduğunu söylemiştir (K6, 25.03.2019). Ceylan Şimşek ise düğünlerin haricinde cenazelerden sonra hatta yedisinden ve kırkından sonra bir yemek verilip mevlid okutulduğunu söylemektedir. Kaynak kişinin özellikle ölü ardından okunan mevlidlerle ilgili verdiği başka ilginç bilgiler de vardır. Mesela o, fakir veya zengin herkesin bu uygulamayı yapmadığı zaman bir sorumluluk hissettiğini ve "Annesine bir mevlid okutamadı. Daha ağzının köpüğüyle yatıyor" gibi çevresinden sözleri duymamak için gücü yetmediği hatta çok fakir olduğu halde ve senin bu insanın arkasından bunca kişiye yemek vermeye gücün yetmez denilmesine rağmen "Yapamayız hocam. Biz bunu yapmak zorundayız" diyerek borç dert bunu yapmak zorunda hissettiğini belirtmiştir (K7, 03.04.2019).

Benzeri durumu İsmail Yavuz da dile getirerek, halkın bazı yanlış düşüncelerinin de olduğunu söylemektedir. Bu kaynak kişi de halk bir akrabası öldükten sonra mevlid okutturma ihtiyacı hissettiğini, okutturmazsa kendini mahcup hissedeceğini, birileri ölmüş akrabasına mevlid okutturmuş, biz de okutturmalıyız diye zorunlu hissettiğini, akrabaları bir mevlid bile okutturamadı denmesin diye de mevlid okutturulabildiğini belirtmiştir. İsmail Yavuz'a göre mevlid okutulması şart değildir fakat okutulmasının da zararı yoktur (K4, 21.03.2019).

Şahin İpek ise Ilgaz'da mevlid programlarının yüzde doksanının vefat dolayısıyla okutulduğunu hatta vefatın ilk günü okutulacak kadar acele edildiğini, vefat eden il dışındaysa cenaze için bir otobüs tutulup köye sabah namazına gelindiğini, bir çorba içildikten sonra mevtanın defnedildiğini, öğleden sonra da alel acele mevlid programının tertip edildiğini belirmiştirtir. Şahin İpek ayrıca bazı kişilerin annesi ve babası için her yıl düzenli olarak vefat tarihinde bütün Ilgaz'ı davet ederek mevlid okutturduğunu belirtmiştir (K15, 21.02.2020).

Kaynak kişilerimizden Yapraklı/Ovacık köyünden Mustafa Tarhan'ın mevlid programları hakkında verdiği bilgiler ile Ilgaz ilçesinden Şahin İpek'in verdiği bilgiler birbiriyle örtüşmektedir. Mustafa Tarhan mevlid programım yaptırmak isteyen kişilerin genelde uzaktan geldiğini ve vakitlerinin olmadığını, bu sebepten dolayı da mevlid programını kısa sürede yaptırıp gittiğini söylemektedir. Bununla birlikte köylerinde son zamanlarda bayram günlerinde köylerinin dışarıdan gelenlerle çoğalmasından dolayı cenaze mevlidlerinin sıkça yapılmaya başlandığını söylemektedir. Cenaze mevlidleri için diğer yerlerdeki gibi yedinci, kırkıncı, elli ikinci günü mevlid yapılmalıdır gibi inançlarının olmadığını, zaten buna da vakit kalmadığını belirtmiştir (K18,12.03.2020).

Ovacık'ta bulunan diğer kaynak kişimiz M. Çağrı Çetin mevlid programlarının genelde geçmişteki kişilerini yad etmek amacıyla yapıldığını söylemektedir. Kendisinin Ovacık'ta bir buçuk yıllık görevi esnasında ölüm dışında başka bir amaçla yapılan mevlid programına katılmadığını fakat köylerinde düğün ve hac konulu mevlidlerin de yapıldığını belirtmiştir (K19,12.03.2020).

5.2.4. Hacca Gitme Vesilesiyle Düzenlenen Mevlidler

Mevlidin icra bağlamlarından biri de çok yaygın olmasa da hacca gitme ve haccan dönme esnasında mevlid okutturmasıdır. Örneğin kaynak kişimiz İsmail Yavuz, Çankırı halkının özellikle düğünlerde ve vefat olaylarından sonra mevlid okutturduğunu, Sünnet düğünlerinde, hac ibadetini yapıp da hacdan dönenler veya kandil gecelerinde de mevlid okunduğunu belirtmiştir (K4, 21.03.2019).

Mustafa Yılmaz da Çankırı halkının genelde cenaze, düğün, sünnet, asker uğurlamaları yanında hacı uğurlamalarında veya hac dönüşlerinde mevlid okutturulduğunu söylemektedir (K9, 17.04.2019). İlhami Karadere ise mevlidin ilk başta Peygamberimizin doğumunu anmak için çıkan bir olay olduğunu fakat daha sonra hayatın her alanına sirayet ettiğini söylemektedir. Sözlerinin devamında ise mevlidin Çankırı'da hayatın her alanında yansıdığını söyleyerek bir çocuk doğduğunda beşik mevlidi, düğün mevlidi, cenaze mevlidi, diğer kandil gecelerinde okunan mevlidler yanı sıra bazı köylerde hacca gitmeden bazı köylerde hacdan geldikten sonra okutulan mevlidler bulunmaktadır, demektedir (K11, 17.04.2019).

5.2.5. Çocukların Çeşitli Dönemleri Dolayısıyla Düzenlenen Mevlidler

Çankırı'da mevlid icralarının çocukların farklı dönemlerinde uygulandığı da tespit edilmiştir. Bu bağlamda doğum, beşik ve sünnet gibi uygulamalar için mevlid okutma en yaygın icra bağlamlarından bazılarını oluşturmaktadır. Örneğin Tekin Karayel, kadınların kendi aralarında yaygın olarak yapılan beşik mevlidi, çocuk sünnet olduğunda sünnetinde yapılan mevlid, delikanlının biri askere giderken delikanlı için yapılan mevlid, düğünde okunan mevlid gibi mevlid programları yapılmaktadır demektedir (K6, 25.03.2019). Başka bir kaynak kişimiz Hüseyin Yazıcı da insanların çeşitli vesilelerle mevlid programı tertip ettirdiklerini söylemektedir. Bazen çocuk doğumu için –genelde kadınlar kendi arasında yapıyorlar- mevlid okutturulabildiği, bazen ölüm vesilesiyle okutturulabildiğini belirten Hüseyin Yazıcı Hoca bir toplanma vesilesi olduğu için bu programlara genelde mevlid programı dendiğini söylemektedir (K8, 15.04.2019).

5.2.6. Askere Uğurlama Dolayısıyla Düzenlenen Mevlidler

Çankırı'da mevlid icra bağlamlarından biri de vatani vazifeye giden gençler için düzenlenmektedir. Nitekim Mustafa Yılmaz Çankırı halkının, bütün dini programlarında, asker uğurlamasında, düğününde, sünnet düğününde, cenazesinde, hacı uğurlamasında, hac dönüşlerinde mevlid programlarını yaptırdıklarını söylemektedir (K9, 17.04.2019, 09.45). Mustafa Gümüş adlı kaynak kişi de Çankırı'da insanların, cenazelerden sonra, düğünlerde, kandil gecelerinde, sünnetlerde, hacca gitme, hacdan dönme, hacı uğurlama gibi olaylardan sonra mevlid okuturlar, demektedir (K13, 18.04.2019).

Hüseyin Yazıcı ise Çankırı'da insanların genelde düğünlerde, vefattan sonra, doğumla beraber mevlid okutturduklarını söylemektedir. Mevlidin Kastamonu'da biraz daha farklı vesilelerle okutturulabildiğini söyleyen Hüseyin Yazıcı Hoca herhangi bir sevinçli olaydan sonra, oğlu askerden gelince, bir ev yaptırdığı zaman mevlid okutturulabildiğini fakat Çankırı'da genel yapılan mevlidler haricinde mevlidleri pek duymadığını söylemektedir. Kaynak kişi ayrıca Kastamonu'da mevlidin namazdan sonra okunduğunu, Çankırı'da ise namazdan önce okunduğunu gözlemlediğini söylemektedir (K8, 15.04.2019).

Kenan Menceloğlu da mevlidlerin nişanlarda, düğünlerde, sünnetlerde, askere uğurlamadan önce ya da göreve atandıktan sonra, hacca ya da umreye gidişlerde okunduğunu ve mutlaka bir ikramda bulunulduğunu belirtmiştir. Mevlid programlarının ülkemizde her yerde yapıldığını hatta sınırlarımız dışında da kutlandığını hatta Türk'ün olduğu her yerde bu programların yapıldığını söylemektedir. Müftü Bey Avrupa'da da çalıştığını ve orada da Türklerin mevlid programları tertiplediğini belirtmiştir (K14, 21.02.2020). Netice itibarıyla Çankırı'da mevlidlerin icra edildiği bağlamları kutsal, günler, düğünler, hacca gitme, sünnet düğünleri gibi çeşitli vesilelerle yapıldığı söylenebilir.

5.3. MEVLİD OKUMA GELENEĞİNDE ÜCRET HUSUSU

5.3.1. Mevlid İcracılarının Okuma Ücretine Bakışı

Mevlid icra geleneğinde söz konusu olan hadiselerden biri de ücret alma meselesidir. Bu hususta mevlidhanların veya mevlid icracılarının çoğu ücretin talep edilmesinin

doğru olmadığını, ancak verilen hediyenin de kabul edilmesinin bir sakıncası olmadığını çeşitli örnekler üzerinden aktarmaktadır. Örneğin Mustafa Ünver'e göre Efendimiz zamanında kaside-i bürde okuyan Kab bin Züheyr'e Efendimiz (sav) hırkasını hediye olarak verdiğini, Osmanlı zamanında da mevlid okuyan mevlidhanlara padişah ve devlet adamlarının hediyeler verdiğini söylemektedir. Bundan dolayı mevlid her ne kadar farz, vacip, ibadet olmasa da bir irşad vesilesi olduğu için önceki örneklere bakarak programa gelen mevlidhana hediye karşılığı bir ücret verilmesinin uygun olacağını belirtmiştir (K2, 21.03.2019).

Mevlidhan olmayan kaynak kişilerimizden Hamdi Mercan da Çankırı'da mevlidin genellikle ücret verilmemek üzere okutulduğunu fakat hediye olarak birer zarf şeklinde hocaların cebine para konduğunu söylemektedir. Kendisi de mevlid programı düzenlerse mevlidhana zarfın içine para koymak suretiyle hediye verdiğini belirtmiştir. Kaynak kişi bazı hocaların ise bir yere gitmeden önce mevlid programını düzenleyen kişiye: "Mevlid okuruz ama bizim ücretimiz şudur" diye beyan ettiğini duyduğunu belirtmiştir. Ona göre bu davranış halk tarafından pek beğenilmemektedir fakat kendisi bu konuda böyle düşünmemektedir. Mevlidhanın da aslında bir sanat icra ettiğini, bu yüzden de karşılığında da alınan paranın dinimizce sakıncası olmadığını belirtmiştir (K1, 15.03.2019).

Bir başka kaynak kişi Muharrem Salat da Çankırı'da mevlid okunduğu zaman genelde halkın hediye mahiyetinde hocalara bir şeyler verdiğini ama hiçbir meslektaşının ben mevlid okumak için şunu alacağım, bunu alacağım demeyeceğini söylemektedir. Hediyeyi verenin kendi gönlünden gelerek verdiğini belirtmektedir (K3, 21.03.2019).

Bu işi icra edenlerden İsmail Yavuz ise bir mevlidhan olarak vatandaş tarafından hediye verildiği zaman kabul etmemezlik yapmadığını ama programa gelmek için asla pazarlık yapmadığını söylemektedir. Vatandaşın bazen "Hocam ne ücret vereceğiz" dediğini söyleyen İsmail Yavuz böyle bir durumda şu parayı ver gibi ifadelerden kesinlikle kaçındıklarını belirtmiştir. Bu mevlidhan ayrıca böyle bir durumda vatandaşın, biz falanca hocaya mevlid okutturduk bizle pazarlık yaptı, bizden şu kadar para istedi diyebildiğini söylemektedir. İsmail Yavuz hediye almanın bir sakıncası olmadığını fakat hatmi şerifi parayla okutturmanın ve parayla okumanın

yanlış olduğunu, Allah'ın ayetlerinin parayla satılamayacağını söylemektedir ve bunun yerine kişinin kendisinin Kuran okumayı öğrenmesi daha önemlidir, demektedir (K4, 21.03.2019).

Mevlidin icracılarından biri olan Ali Bulut mevlid okuyan hocanın para talep etmesinin yanlış olduğunu ve Kuran ayetlerinin parayla satılamayacağını belirtmiştir. Kaynak kişiye göre mevlidhan programa vaktini ayırdığı için mevlidhana hediye mukabilinde para verilmesi caizdir fakat ben şu kadar para isterim mevlide gelmek için demesi bu doğru değildir. Kaynak kişi mevlidhana para ya da başka bir şey hediye olarak verilebileceğini söyleyip mevlidhanın da mevlid okumaya işini gönülden yapmalı, para alırım ümidiyle programa gitmemelidir demiştir. Mevlidin okunmasını rıza-ı İlahi için yapması lazımdır, ihlâs ve samimiyet önemlidir (K5, 25.03.2019).

Çankırılı başka bir mevlidhan olan Tekin Karayel yirmi beş yıllık görev hayatında, okul yılları da dahi mevlid programına gittiğinde hiçbir vatandaştan program için ücret talep etmediğini söylemektedir. Böyle bir söylemde bulunulursa yapılan program vatandaşın vermiş olduğu o meblağın gölgesinde kalabileceği fakat mevlidin de mevlidhan için fazladan bir mesai olduğunu, asli olmayan bir görev olduğunu belirtmiştir. Bu sebepten vatandaşın yapılan bu hizmet karşılığında hediye vermesinde bir sakınca olmadığını fakat alınan meblağın da mevlidhan tarafından küçümsenmesinin mevlidhana yakışmayacağını belirtmiştir. Kaynak kişi ayrıca vatandaşın hediye vermek zorunda olmadığını, vermeyene de niçin bana para vermedin denemeyeceğini söylemektedir. Hediye verilirse kabul edilebileceğini fakat bu konuda da vatandaşın çeşitli sıkıntılarının olduğunu söylemektedir. Bu konuda, mesela bir programı icra ettikten sonra vatandaşın size hazırladığı hediyeleri cemaatin içinde kafanıza çarparcasına atması hoş bir olay değildir, demektedir (K6, 25.03.2019).

Mevlidi icra eden bir şahıs olarak Ceylan Şimşek mevlid okumak için para talep eden hocaların olup olmadığını duymadığını söylemektedir. Kaynak kişi, para talep edilmese de halkın hediye mahiyetinde bir zarfın içinde para takdim ettiğini söylemektedir. Mevlidi okuyan insanların diyanette görevli olduğunu, rızıklarının buna bağlı olmadığını, hediye alınmasa daha güzel olacağını söylemektedir. Halk bu

hediyeyi severek verse de hediye alınmadığı zaman hoca ile halk arasında daha iyi ilişkiler kurulacağına inandığını söylemektedir (K7, 03.04.2019). Ceylan Şimşek bu hususu başka örneklerle destekleyerek, diyanet görevlilerinin diyanetten maaş aldığını, imamın boş vakitlerinde cenazelerde, ölünün mezarını kazarken, namazını kılarken, toprağını atarken nasıl talepte bulunmuyorsa mevlid programında da bir talepte bulunmamasının daha hoş olacağını söylemektedir (K7, 03.04.2019).

Mevlid icralarını gerçekleştiren Hüseyin Yazıcı Kur'an-ı Kerim okumanın bir ibadet olduğunu fakat mevlidin içerisinde bir sanat boyutunun var olduğunu söylemektedir. Ona göre dışarıdan bir sanatçı çağırıldığında nasıl bir ücret alınıyorsa veya eve dışarıdan bir doktor çağırıldığında doktor nasıl ücret alıyorsa mevlidhanların da ücret alabileceğini fakat konunun yine de tartışmaya açık olduğunu söylemektedir. Hüseyin Yazıcı, dini konularda ücretin çok fazla gündeme gelmemesi gerektiğini belirtip Kuran-ı Kerimde "Benim ücretim ancak Allah'tandır" ayetine binaen biz onun ücretini Allah'tan bekleriz, diye düşünülmeli ve dünyalık bir karşılık beklemenin aslında uygun olmadığını söylemektedir. Ona göre mevlid programlarını dini boyutta yapmakla beraber bu işi sanatsal boyuta çevirmemek daha doğrudur. Kaynak kişi, insan Kuran-ı Kerimi önce kendisinin okuması ve başkasından medet bekleyip bir ücret ödememesi gerektiğini söyleyip, mevlidin tamamen Kur'an okuma olmadığına da dikkat çekmektedir (K8, 15.04.2019).

Mevlidhan Hidayet Özkan'a göre maddi bir şey düşünmemek gerekmektedir. Gerek okuyanlar gerek dinleyenler hep manevi düşünmeli, okuyan Allah rızası için okumalıdır. Hidayet Özkan: "Namazı niye kılıyoruz, ibadeti niye yapıyoruz, orucu niye tutuyoruz, hacca niye gidiyoruz, umreye niye gidiyoruz, hayrı niye yapıyoruz? Gayemiz hep Cenab-ı Hakk'ın rızasını kazanmaktır." demektedir. Kaynak kişiye göre bu artık para kazanma kapısına dönmüştür ve gelen mevlidhanlara para vermezsen mevlid okumaya bir daha hiç gelmezler, demektedir. Kendisinin fakir fukaraya hep gittiğini maddi imkânına bakmadığını, gidip o adamın mevlidinin de okunması gerektiğini söylemektedir. Bu konuda: "Okusan ne olacak ya! Sağlığının, sıhhatinin bedeli olur. Gitsen ne kaybedersin?" demiştir. Kaynak kişi mevlidlerin artık biraz daha değiştiğini, insanların bunu bir lüks haline getirdiğini ve mevlidi başka hallere soktuklarını söylemektedir. Kaynak kişiye göre bir kimsenin anası ölmüş, babası ölmüş, kardeşi ölmüş; kimseye hatim okutmak zorunda değil, mevlid

okutmak zorunda değil demektedir. Okutursa da verirse okutturan bir hediye verir, vermezse okuyan kişi: "Bana niye hediye vermedin" diyemez. Kaynak kişi zaten onun sevabının okuyana da okutturana da kalmayacağını söylemektedir (K10, 20.04.2019).

Mevlidi icra eden bir kaynak kişi olarak İlhami Karadere, mevlidin sadece bir sanat icrası olmadığını, ibadet tarafının da olduğunu söylemektedir. Bu yüzden mevlid okumak için para pazarlığı yapılamayacağını, davet eden kişinin "Hocam vaktinizi ayırdınız, emek sarf ettiniz" diyerek bir hediye gönlünden kopup verirse azına çoğuna bakmadan kabul edilmesi gerektiğini, hediye verene az verdi, diyerek yorum yapılamayacağını söylemektedir (K11, 17.04.2019).

Başka bir mevlid icracısı Şevki İpek de mevlid okutmanın kişinin keyfiyetiyle alakalı olduğunu, okuyucunun buna bir zorunluluğu olmadığını, dolayısıyla mevlid okutturan kişinin mevlidhana hediye vermesinde bir sakınca görmediğini söylemektedir. Hediyeleşmenin sünnet olduğunu fakat bunu bir pazarlık malzemesi olarak kullanıp, bunun karşılığında mevlid sahibiyle bir miktar belirlemenin, bir şart koşulmasının uygun olmadığını belirtmiştir (K12, 17.04.2019).

Bir başka mevlidhan olan Mustafa Gümüş, Çankırı'da mevlid karşılığında para talep eden hoca duymadığını, talep edilirse de terbiyesizlik yapılmış olduğunu, bu durumun bir imama yakışmayacağını söylemektedir. Kaynak kişi mevlid okumanın imamın asli görevi olmadığını, devlet tarafından verilmiş bir görev ya da dini bir vecibe olmadığını söylemektedir. Halkın hocaya saygıdan para olarak değil de hocanın hakkı geçti, diyerek bir hediye verebileceğini fakat hediyenin pazarlık olarak yapılmasının hoş olmayacağını söylemektedir. Sonuçta bir ibadet şekline az çok dönüşen mevlidin pazarlığının olamayacağını, Çankırı'da yapanı da duymadığını söylemektedir. Kaynak kişi yine de bir ses sanatçısı getirildiğinde yüksek paralar ödendiğini söyleyip imamın da programı düzenleyenin hatırını sayıp geldiği ve bir mesai harcadığı için imama bir hediye vererek gönlünün edilebileceği, bunda bir sakınca olmadığını belirtmiştir (K13, 18.04.2019).

Kaynak kişilerimizden Şahin İpek, mevlid programlarının ücret mukabilinde yapılmaması gerektiğini, "Benim ekibim var, üç kişi, beş kişi, ücret mukabilinde" gibi sözlerle iş yapılmaması gerektiğini, bu işin bir sanat icra etmek demek olsa bile

pazarlık olayının doğru olmadığını fakat bir zaman ve mesai harcanmasından dolayı hediyenin alınabileceğini belirterek işin Kurân ayetlerinin para karşılığında okunması durumuna gelirse de doğru bulmadığını belirtmiştir (K15, 21.02.2020).

Hasan Karakuş ise verilen hediyeler hakkında olumlu görüş belirtmiştir. Kaynak kişimiz, mevlid programı bittikten sonra vatandaşın hocaya kendisine vakit ayırmasından ve girdiği zahmetten dolayı zarfın içinde bir hediye verdiğini ve verilen hediyenin yanlış olmadığını düşündüğünü söylemektedir. Kaynak kişi program için para talebinde bulunmanın, pazarlık yapmanın da yanlış olduğunu belirtmiştir. Kaynak kişi ayrıca bu gibi kimselerin bazen Yapraklı dışından, Çankırı merkezinden geldiğini ve program biter bitmez başka bir yerde daha mevlid okuyacağız diyerek alel acele programı terk ettiklerini söyleyerek "Halbuki orada vatandaşla yemek yemesi, cemaatle namaz kılması, tüm program bittikten sonra oradan ayrılması gerekir." demektedir (K16,12.03.2020).

M. Ağrı Çetin ise mevlid programlarının diyanet tarafından kendilerine görev olarak verilmediği, halkın talebi üzerine yaptıklarını, bunun içinde bir mesai harcandığını söyleyerek vatandaşın program sonunda mesai harcandığı için ücret vermesini yanlış karşılamadığını ancak bu hususta pazarlık yapmanın ya da para verilmediği durumda hesap sormanın yanlış olduğunu belirtmiştir. Kaynak kişimiz bununla birlikte mevlid programlarında geçleri ekibe dahil ettiklerini, aşır ve ilahi okuyarak onların da ücret almalarını sağladıklarını ve gençlere teşvik olduğunu söylemektedir. Kaynak kişimiz kendi köyünde bu konuda gençler teşvik edilip yetiştirilmediği için kendisinin mevlid okumayı bilmediğini, Ovacık'a geldiği zaman gençlerin dahi mevlid programlarına ilgi göstermesine şaşırdığını fakat bunun güzel bir kültür olduğunu ve sevindiğini söylemiştir (K19,12.03.2020).

5.4. ÇANKIRI MEVLİD GELENEĞİNE DAİR DÜŞÜNCELER

5.4.1. Mevlid Okuma/Okutma Hakkındaki Yaygın Kanaatler

Yapılan araştırmalardan hareketle, Çankırı'da çeşitli bağlam ve mekânlarda icra edilen medlid okuma/okutma geleneği hakkında çok yüksek düzeyde olumlu bir bakış açısının olduğu ifade edilebilir. Nitekim mevlidin Çankırı'da doğum, düğün, askerlik, hac, ölüm vb. gibi çok farklı vesilelerle bir tören şeklinde düzenlenmesi onu

bu ilimizde hayatın rutin bir parçasına dönüştürmüştür, denebilir. Bu manada halkın çoğunluğu mevlide karşı olumlu kanaatlere sahiptir. Mesela kaynak kişilerden Hamdi Mercan'a göre mevlid dini bir vecibe olmamakla birlikte halkın bir araya toplanıp dini duygularla bezenmiş bir topluluk meydana gelmesinde faydalar sağlamaktadır. Allah (cc) tarafından ayetle, Peygamberimiz (sav) tarafından hadisle, âlimler tarafından da mevlid okutulmak zorundadır, diye bir şey söylenmediğini fakat dini duyguları heyecanlı bir şekilde yaşamak için mevlidin bir vesile olduğunu belirtmiştir (K1, 15.03.2019). Mevlidin dini bir ibadet şekli olmadığını fakat dini kuvvetlendiren bir araç olduğunu düşünen Hamdi Mercan, mevlidin sevgi ve muhabbeti geliştirdiğini ve insanların dini duygularını canlandırdığını da sözlerine eklemektedir (K1, 15.03.2019).

Mevlid bidat olmadığı gibi ibadet de değildir fakat bir irşad vesilesidir, diyen İsmail Yavuz mevlid caiz değildir veya haramdır demeye de gerek olmadığını dile getirmektedir. Peygamberimizi öven sözlerin hiçbir zararı olmayacağını ve mevlidin de okunmasında hiçbir zarar olmadığını söyleyen kaynak kişi mevlidin çok güzel bir eser ve bu esere sahip çıkılması gerektiğini belirtmiştir (K4, 21.03.2019). Kaynak kişi mevlidin bir ibadet olarak geçmediğini fakat dinimizi anlatma adına yapılan güzel bir iş olduğundan bir sakıncası olmadığını ve Peygamberimizi öven güzel bir eser olduğu için okunmasında bir mahsur olmadığını söylemektedir (K4, 21.03.2019).

Mevlidin içinde ibadet barındıran güzel bir gelenek olduğunu söyleyen Ali Bulut da bir cenazeden sonra "Ben bu mevlidi okutmazsam, Allah bana hesabını sorar" denmesi gibi düşüncelerin yanlış olduğunu, kişinin ölü arkasından mevlid okutmak zorunda olmadığını belirtmiştir (K5, 25.03.2019). Mevlidhan Ali Bulut mevlidin, insanları bir araya getiren bir program olduğunu, bu programa katılanların en azından dışarıda karşılaşacakları menfi zararlardan korunduğunu söylemektedir. Ona göre mevlid güzel bir gelenektir, halkın elinden alınırsa yapılacak bir şey kalmaz. Kaynak kişi mevlidi de zaman zaman bozduklarını söyleyip eğlenceyle birlikte yapılan mevlid programından manevi bir feyiz beklemek boşunadır, demiştir (K5, 25.03.2019).

Tekin Karayel'in mevlid hakkındaki kanaatlarine bakılırsa o, mevlidin doğum, doğum vakti, doğum yeri anlamına geldiğini ve efendimizi ve doğumunu övgüyle anlatan Süleyman Çelebi'nin yazdığı "Vesilet'ün-Necat" adlı eser olduğunu söylemektedir (K6, 25.03.2019). Kaynak kişi mevlide ibadet diyemeyeceğini ama mevlid programı içerisinde ibadet oluşturan hususlar bulunduğunu söylemektedir. Mevlid içerisinde Kuran-ı Kerim'in okunmasının hem dinleyen hem de okuyan açısından bir ibadet olduğunu, dolayısıyla mevlidin kendi içerisinde bir ibadet barındırdığını söylemektedir. Tekin Karayel, Peygamberimize çokça salavat getirilmesi ve dua edilmesinin bir ibadet olduğunu, buna bidat-ı hasene diyenlerin ve Kuran'ın önüne geçti diyenlerin olduğunu söylemektedir. Kaynak kişi, mevlid programlarının Çankırı'da takva sahibi insanlar için toplanma vesilesidir, demektedir (K6, 25.03.2019). Bu kaynak kişiye göre bir düğünde dernekte bir mevlid programı yapılacaksa ya mevlid programı, Kur'an ziyafeti ya da düğün dernek, saz, söz, davul, zurna yapılmalıdır. İkisi yan yana getirilmemelidir. T. Karayel bu konuda: "Bir kâse içerisinde bir bardak balınız var, içine zehir katıyorsunuz. Bal da ballıktan çıkıyor. Bu şekilde olursa yapılan dini programı da ayaklar altına alıyorsunuz. Tecrübelerimiz bunu gösteriyor ki bu işin cami dışında yapılması doğru değildir." demiştir (K6, 25.03.2019).

Ceylan Şimşek, mevlidin bir gelenek olduğunu fakat yapılmasında bir sakıncası bulunmadığını söylemektedir. Kur'an-ı Kerim okunması, mevlid bahirlerinin okunması, kasidelerin okunmasından dolayı manevi açıdan sevap yönü de elde ediliyor, diyen C. Şimşek, mevlidin farz ya da sünnet olmadığını, yapılmasında da bir sakınca bulunmadığını ancak halk arasında ise bir görev icra edilmiş gibi düşünüldüğünü söylemektedir. O, bir düğün veya cenazenin arkasından mevlid okutulmasının şartmış, farzmış gibi algıladığını söylemektedir (K7, 03.04.2019). Kaynak kişi mevlidi dinleyen herkesin manevi yönden bir şeyle elde ettiğini, mevlidi dinleyerek salâvat getirdiğini, akrabasını ziyaret ettiğini söyleyerek mevlidi dinlemenin zararının olmadığını ama farz, sünnet ya da zorunlu bir ibadet olmadığını söylemektedir. Ceylan Şimşek, mevlidi okutmanın nafile sayıldığını, mubah olduğunu, yapıldığı zaman sevap kazanıldığını belirtmiştir (K7, 03.04.2019).

Mevlid programında arada dualarla, ayetlerle hadislerle insanların bilinçaltına aslında mesajlar gönderilmektedir, diyen Hüseyin Yazıcı aynı zamanda eserin kendisini de

düşünerek dinlenirse kişiye çok katkısı olacağını ve mevlidin aslında bir irşad vesilesi olduğunu söylemektedir (K8, 15.04.2019). Mustafa Yılmaz ise mevlidin bir ibadet olmadığını, gelenek, görenek, örf ve âdet olduğunu, merasimlerde okutulan bir eser olduğunu söylemektedir. Mevlidin okutturulması zorunlu bir eser olmadığını fakat toplumda maalesef okutturulması zorunluymuş gibi insanlara lanse edildiğini söyleyerek cenazesinde, yedisinde, kırkında mevlid okutturmadı gibi yanlış bir anlayışın olduğunu belirterek böyle bir uygulamanın dinimizde, sünnette, hadiste olmadığını dile getirmektedir (K9, 17.04.2019).

Diğer bir kaynak kişi olan Hidayet Özkan 1939 yılında Çankırı merkeze bağlı Çayırpınar köyünde doğmuş olup 1962'de Çankırı da imamlık vazifesine başlamış daha sonra da Sultan Süleyman Cami'sinden emekli olmuştur. Hidayet Özkan Hoca ile 20.04.2019 tarihinde kendi evinde mülakat yapılmıştır (K10, 20.04.2019). Hidayet Özkan da mevlidin dini bir görev, bir ibadet olmadığını, insanların toplu bir şekilde mevlidi dinlediğini, Kelime-i Şahadet, Kelime-i Tevhid getirdiğini, Kur'an-ı Kerim, aşırlar okuduğunu söylemektedir. Mevlidin içinde Peygamberimizin vefatı ile ilgili bölümler olduğunu, yazarın bunu canlandırdığını belirtmiştir. Ona göre mevlid okunduğu zaman insanlar daha huzurlu oluyor, Peygamberimize çokça salâvat getiriliyor ve insanlar çok ağlayarak huzur buluyor (K10, 20.04.2019). Bu kaynak kişi: "İnsan Kur'an okuyunca rahatlar, manevi bir hava bulur çünkü Allah kelamıdır. Ama mevlidde bunu bulamazsın çünkü Allah kelamı değildir, insan sözüdür" demektedir. Hidayet Özkan mevlidin Peygamberimizi çokça övdüğünü, Peygamberimiz de çokça övülesi bir Peygamber olduğunu söylemektedir. Bütün ahiretin de âlemin de başında olduğunu, insanın onu görebilmeyi can-ı gönülden arzu ettiğini söylemektedir. Kaynak kişi mevlid hakkında büyüklerin mevlide bidat-ı hasene dediğini ve mevlidin de yıllardır okunduğunu belirtmiştir (K10, 20.04.2019).

Başka kaynak kişilerimizden İlhami Karadere bazı kesimlerin "Mevlid bidattir, sonradan çıkmıştır" dediğini söylemektedir. Fakat burada dine zararı olan bir durumun olmadığını, sonuçta irşad için her vesileyi kullanmak gerektiğini belirtmektedir. Mevlidin sadece okunup hemen akabinde dağılan bir program olmaması ve bir saatlik, iki saatlik bu programların son yirmi dakikasınının ise sohbete ayrılması gerektiğini belirtmektedir. Bu kaynak kişi mevlidin sözlerinin eski zamanda yazıldığı için okuyan ve dinleyenin anlamadığını, en azından mevlidin

içerisinde ne yazıldığını birisinin açıklaması gerektiğini söylemektedir (K11, 17.04.2019).

Kaynak kişimiz Şevki İpek de mevlidin bir ibadet olmadığını fakat örfümüzde, geleneğimizde okutulmazsa "olmazsa olmaz" görüşünün hâkim olduğunu söylemektedir. Kaynak kişi mevlidin okunacak Kuran-ı Kerim'le, Peygamberimize getirilecek salât ve selamlarla, ilahi ve kasidelerle, ikram edilecek yemeklerle, fakirlerin istifade etmesiyle günümüze kadar gelen güzel bir gelenek olduğunu söylemektedir. Ona göre günümüzde ikrama pek gerek olmayabileceğini fakat eskiden mevlidi bekleyen, mevlid programında karnını doyurmayı uman fakir, fukaranın olduğunu söylemektedir. Kaynak kişi bu açıdan da bakıldığı zaman mevlidin isabetli bir şey olduğunu düşünmektedir (K12, 17.04.2019). Kaynak kişi hocasının mevlidle ilgili bir anısını kendisine aktardığını ve mevlid programlarına bu açıdan da bakmak gerektiğini söylemektedir:

> "*Ben eskiden mevlidin okunmasına karşı idim. Bir yurtdışı gezisinde Rusya taraflarında bulunan Türk cumhuriyetlerinden bir yer ziyarete gittim. O ziyaretim esnasında dillerinin çok tahribe uğramasına rağmen yine de dillerini nasıl korumayı başardıklarını sorduğumda bana: "bizim bütün kitaplarımız toplandı fakat mevlid kitaplarımıza dokunmadılar. Biz bu mevlidi okuyarak, dinleyerek dilimizi muhafaza ettik." diye bana söylediler. Ben de o gün bu gündür mevlidin okunması ve icra edilmesi taraftarıyım. O fikrimden de vazgeçtim.*" (K12, 17.04.2019).

Mustafa Gümüş adlı kaynak kişimiz de mevlidin Peygamberimize saygıdan yazılmış olduğunu çeşitli makamlarda söylenebileceğini fakat özünde Peygamberimizi methetmek amacıyla yazılmış şiirlere dendiğini söylemektedir (K13, 18.04.2019). Çankırı'da insanlar mevlidi bir ibadet olarak görüyor, diyen Mustafa Gümüş bunun yanlışlığını, bir zorunluluk olmadığını anlattıklarını fakat yine de herkesin kendini mecbur hissettiğini söylemektedir. Hâlbuki farz, vacip, sünnet, ibadet gibi bir mecburiyetin olmadığını, yapılmadığı zaman günaha girilmediğini söyleyip "Bir eksikliğimiz, bir kusurumuz olur" gibi düşünmemek gerektiğini belirtmiştir. Mevlid programı yapılırsa sevap alınacağını çünkü içerisinde ibadet barındıran şeyler

yapıldığını, arkasından verilen ikramın, yemeğinin dinimizde sakıncasının olmadığını, eş, dost, çevreye bir yemek yedirip onların bir duasını almak istenildiğini, geçmişlerine bağışlamanın sevap olduğunu söylemektedir. Bunlar ibadetten sayıldığı için yapılmasında da bir mahsur yoktur, demektedir (K13, 18.04.2019).

21 Şubat 2020 tarihinde Çankırı'nın Ilgaz ilçesine saha çalışması yapmak için gidilmiştir. Burada ilk olarak Ilgaz Müftülüğü ziyaret edilmiş olup Ilgaz Müftüsü Kenan Menceloğlu'ndan çalışmamız hakkında yardımcı olmalarını rica ettik. Kendileri bizle mülakat yapıp gerekli kişilerle görüşmemize de yardımcı olmuştur (K14, 21.02.2020). Kaynak kişimiz Kenan Menceloğlu, 1961 yılında Ordu, İli Korgan İlçesi, Tepe Köy Köyü'nde dünyaya gelmiştir. 19 Mayıs İlahiyat Fakültesi'nden mezun olup 1984'te göreve başlamıştır. 29.03.2019 tarihinden itibaren Ilgaz ilçesine müftü olarak atanmıştır. Ayrıca kaynak kişimiz edebiyata ve tarihe ilgisinin olduğunu söyleyerek şair olduğunu belirtmiş, "Gönülden Gözlere, Özlerden Sözlere" adlı yayımlanmış iki şiir kitabının olduğunu söylemiştir (K14, 21.02.2020). Kenan Menceloğlu adlı kaynak kişimiz mevlid okumanın birkaç asırdan beri devam eden bir kültür olduğunu, farklı çeşitlerinin de bulunduğunu söyleyerek mevlidin aslında bir şiir olduğunu belirtmiştir. K. Menceloğlu, mevlidi (Vesiletü'n Necât), şiirin belli makamlarda okunan bir şekli olduğunu söylemektedir. Fakat bu şiirin sıradan olmadığını, Hz. Peygamberimizi (s.a.v) çok güzel anlatan bir şiir olduğunu söyleyerek mevlidin, O'nun hayatını ve mücadelesini anlattığını belirtmiştir (K14, 21.02.2020).

Aynı kaynak kişi, Süleyman Çelebi'nin bu eseri Bursa'da yazdığını söylemiştir. Süleyman Çelebi'nin eseri Peygamber Efendimizi (s.a.v) görmüş, tanıyormuş gibi samimi, içten ve aşkla kaleme aldığına inandığını ve bu sayede milletin gönlünde yer ettiğini söylemiştir. Milletin gönlünde yer etmesinin ise bazı çevreler tarafından yanlış anlaşıldığını ve mevlidin Kur'an-ı Kerim'in yerine mi geçtiğini sorduklarını söylemektedir. Kaynak kişi Kur'an-ı Kerim'in yerine hiçbir şeyin geçemeyeceğini fakat "Vesiletü'n Necât"ın İslam'a ait duygu ve düşünceleri canlandıran bir unsur olduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda bazı insanların mevlid okutunca tüm günahlarının silineceğini ve tüm dini görevlerini yerine getirdiğine inanmalarının da yanlış olduğunu söyleyerek Süleyman Çelebi'nin de bu eseri yazarken niyetinin bu

olmadığını, bu niyette olan insanların zararda olduğunu belirtmiştir (K14, 21.02.2020). Kenan Melceloğlu, mevlid programlarında Kur'an okunması, salavatlar getirilmesi, sohbetler yapılması, kasideler okunması, ilahiler okunmasının amacı Hz. Peygamberimizi (s.a.v) ve İslam'ı anlatmak ve tanıtmak için olduğunu söylemektedir. Kur'ansız mevlid programının olamayacağını söyleyen kaynak kişimiz mevlid programlarının en önemli unsurunun Kur'an olduğunu belirtmiştir. Başka milletlerde de mevlid kültürü olmasına rağmen bunun en güzel yaşayan bizim milletimiz demektedir (K14, 21.02.2020).

Hasan Karakuş mevlidin bir gelenek olduğunu, ibadet olmadığını, ibadetlerin sürekli yapılması gereken bir durum olduğunu söylemektedir. Bu durumun bir zaman gerçek manada bir probleme dönüştüğünü hatta bir ara mevlid programlarının kaldırılmak istendiğini belirtmiştir. Mevlid programlarında sadece Kur'an okumanın doğru olmayacağını, okunan şiir ve ilahilerin mevlidin süsü olduğunu ve konu olarak çok güzel şeylere değindiğini söylemektedir (K16,12.03.2020).

Osman Uysal mevlid programlarının vatandaş tarafından ibadet olarak görüldüğünü fakat diyanet camiası tarafından da bidat olarak görüldüğünü söylemekte ve kendisinin ise mevlid programlarını bidat-ı hasene olarak gördüğünü belirtmektedir. Kaynak kişi mevlid programlarının insanları bir araya getirmesi, ikramda bulunulması, Kur'an okunması, geçmişlerin anılması, insanların duygulanması açısından ibadet içerdiğini söylemektedir. Daha önceki dönemlerde, "Cenazenin yedinci, kırkıncı ya da elli ikinci günü, seneyi devriyesi mevlid okutmak gerekir" gibi inanışlarının olduğunu fakat bu gibi inanışların zamanla kaybolduğunu söyleyen kaynak kişimiz şimdilerde vatandaşın yedinci günü beklemediğini, acileyete göre mevlid okutturduğunu belirtmiştir (K17,12.03.2020).

Mustafa Tarhan, mevlid programlarının ibadet olmadığını söyleyerek mevlid programlarının başka bir açıdan önemine vurgu yapmıştır. Kaynak kişimiz mevlid programlarının sayesinde vatandaşların arasında birlik ve dirlik sağlandığını söylemektedir. Mustafa Tarhan köylerinde bir mevlid programını duyurmak için sela okuduklarını ardından da bir ilahi okuduklarını ve programı haber verdiklerini söylemiştir. Kaynak kişi köylünün de birbirleriyle akraba ve komşu olduklarından dolayı her mevlid programına katılımın da geniş olduğunu belirtmiştir. Kaynak kişi

mevlid programlarının köylerde daha önemli olduğunu, mevlid programına köydeki herkesin mutlaka katıldığını, köylülerin mevlid programı sahibine yardımcı olduğunu ve herkesin bir işin ucundan tuttuğunu söylemektedir (K18,12.03.2020).

Hüseyin Baldan ise mevlid programlarının bir gelenek olduğunu, ibadet olmadığını söylemiştir. Ama mevlid programlarının ibadet de içerdiğini, sonuçta Hz. Peygamber'den (s.a.v) bahsettiğini belirtmiştir (K20, 12.03.2020).

Görüldüğü üzere Çankırı'da yapılan alan araştırmasında bilgisine başvurulan kaynak kişilerin hepsinin mevlid hakkındaki görüşlerinin olumlu olduğu tespit edilmiştir. Üstelik bu kaynak kişiler vazifeleri icabı ya mevlid icralarını gerçekleştirmekte ya da amatör de olsa mevlidhanlık icea etmektedirler. Dolayısıyla sürekli halkla içiçe bulunmakta ve halkın mevlide dair kanaatlerini de bilmektedir. Onların belirttiğine göre halk arasında mevlide dair bazı yanlış anlama ve algılamalar olsa da mevlid daima değer verilen, benimsenen ve çeşitli vesilelerle okutulan bir gelenek halinde Çankırı'da devam etmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

6. SONUÇ

Bu tezde Çankırı geleneksel mevlid törenleri ve bu törenlerin icra bağlamları ele alınmaya çalışılmıştır. Bunun için de tarafımızdan saha araştırması yapılmış, Çankırı'da kaynak kişiler tespit edilmiş ve onlarla mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Neticede bugün de Çankırı'da yaşatılan mevlid kültürü hakkında önemli bilgiler elde edilmiştir. Bu kapsamda ulaşılan sonuçları genel olarak aşağıdaki şekilde kısaca özetlemek mümkündür.

Çankırı'da devam eden mevlid kültürünü araştırmak ve sorularımıza cevap bulabilmek için Çankırı'nın merkezi ile birkaç ilçesinde saha çalışması yapılabilmiştir. Zira tez aşamasında Korona salgını başlamış ve istediğimiz düzeyde saha araştırması yapılamamıştır. Buna karşın mevlidhan olan diyanet görevlileri, mevlidhan olmadığı halde mevlid hakkında bilgisi olan diyanet görevlileri ve ayrıca diyanet görevlisi olmayan Çankırılı sıradan vatandaşlarla mülakatlar yapılmıştır. Bu kaynak kişilerin haricinde Çankırılı olmayıp da Çankırı'da uzun süredir yaşayan kişilerle de görüşmeler yapılmıştır.

Buna göre Çankırı'nın merkezi ile ilçelerine bağlı köyler arasında mevlidle ilgili bazı farklılıklar bulunmaktadır. Yapılan araştırmalarda merkeze uzak köylerde eskiden "Vesilet'ün-Necât" adlı eserin sonunda bulunan hikâyelerin az çok bilindiği ve köylü tarafından anlatıldığı tespit edilirken merkeze bağlı köylerde böyle bir duruma sık rastlanmadığı gözlemlenmiştir. Bunun haricinde köyler arasında ya da köylerle şehir arasında yapılan mevlidler arasında işleyiş bakımından çok büyük farklılıklar bulunmadığı tespit edilmiştir. Dikkatimizi çeken en büyük farklılık ise Yapraklı İlçesi'ne bağlı Ovacık Köyü'nde düğünlerde düğün mevlidinin sadece camide yapılmasıdır. Bununla birlikte Çankırı'nın merkezinde yapılan düğün mevlidleri camide düzenlenirse vatandaşın bu mevlid programına katılmadığını, köylerde ise bunun tam tersi bir durumun söz konusu olduğu tespit edilmiştir.

Çankırı'da usta-çırak ilişkisine göre mevlidhan yetişmemekle birlikte usta-çırak ilişkisine benzer durumların olduğunu gözlenmiştir. Çankırı'da mevlidhanlar ya toplumun "İmam mevlid okumasını bilmek zorundadır." düşüncesinden dolayı ya da kendi gayretiyle ve meraklarından dolayı mevlid okumayı öğrenmektedir. Kendi

gayretiyle öğrenenler ise dinleyerek, taklit ederek mevlidhanlığı öğrenip icra etmektedir. Bu şekilde mevlidhanlığı öğrenen şahıslar bunun için de genellikle günümüzdeki teknolojik imkânları kullanmaktadırlar. Çankırı'da diyanet görevlisi olmayan mevlidhan neredeyse hiç bulunmamaktadır. Saha çalışması sırasında diyanet görevlisi olmayan sadece bir kişi ile mülakat yapılabilmiştir. Bazı kaynak kişiler alaylı mevlidhanları hiç duymadıklarını, bazıları bir iki tane gördüklerini söylemektedir. Bayanlar arasında ise diyanet görevlilerinin yetersizliğinden dolayı diyanet görevlisi olmayan mevlidhanların bulunduğunu bildiklerini söylemişlerdir.

Çankırı halkı mevlidi genel itibarı ile bir ibadet olarak, zorunluluk olarak görmektedir. Fakat diyanet görevlileri bunun yanlış olduğunu halka anlatmaya çalıştıklarını ifade etmektedirler. Çankırı halkı genel olarak, düğünlerde, cenazelerde, sünnet düğünlerinde, asker uğurlamalarında, bebek doğumunda (beşik mevlidi), hacı uğurlaması ve karşılamasında mevlid okutturmaktadır.

Çankırı'da yapılan mevlid programlarında okunan bahirlerin programın uzunluğuna göre kısaltma veya ekleme yapılabildiği gözlenmiştir. Bahirde geçen konuya göre farklı ilahiler okunmaktadır. Programın içeriği de bazı bahirlerin okunup okunmamasını etkilemektedir. Mesela bir cenaze de Miraç bahri okunmazken bir düğünde de vefat bahri okunmamaktadır.

Çankırı'da yapılan mevlidlerde halkın hocalara teşekkür mahiyetinde hediye verdiği gözlenmiştir. Genel olarak diyanet görevlileri hediyeye karşı değildir fakat mevlid programını düzenleyen kişi ile mevlid okumak için fiyat pazarlığı yapmaya şiddetle karşı olduklarını söylemektedirler. Bazı hocalar hediye bile alınmaması gerektiğini savunurken bazıları hediye almakta bir sakınca olmadığını söylemektedir. Fakat kaynak kişiler genel olarak din işlerine paranın karışmasının uygun olmadığını ifade etmektedirler.

Kısaca, bu tez çalışmasının neticesinde Çankırı'da devam eden geleneksel mevlid törenleri, bu törenlerin icra bağlamları, mevlid hakkında kaynak kişilerin ve halkın düşünceleri, mevlidin icra edildiği mekânlar ortaya konulmuştur. Çankırı hakkında ilk defa yapılan böyle bir çalışmada bazı zorluklarla da karşılaşılmıştır. Örneğin bayanlar arasında yeteri kadar derleme yapma imkânı olmamıştır zira Çankırılı bayanların çeşitli dinî gerekçelerle bu tarz görüşmeleri pek kabul etmediği

görülmüştür. Tez sürecinde Covid-19 pandemisinin ortaya çıkması da alan araştırmalarını sekteye uğratmıştır. Yine de tez çalışması için gerekli olan malzeme sahadan derlenebilmiştir, denebilir. Bu araştırmanın başka çalışmalara kaynaklık edeceğini düşünmekteyiz ancak yeni incelemelerle konu başka açılardan da aydınlatılabilecektir.

KAYNAKÇA

AKARPINAR, R. Bahar. (2006). Mevlid Törenlerinin Yapısı, Türkbilig/Türkoloji Araştırma Dergisi, Sayı 12, s.38-63

AKARPINAR, R. Bahar. (1999). *Türk Kültüründe Dini Törenler ve Mevlid Kutlamaları*. (Doktora Tezi). Yök Tez Kataloğu veri tabanından erişildi.

AKDAĞ, Soner. (2008). *Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i Üzerine*. Atatürk Üniversitesi/Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Sayı 36, s.81-98

AKSOY, Hasan. (2004). *Mevlid (Türk Edebiyatı)*. DİA, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, C. 29, s. 482- 484.

AKSOY, Hasan. (2007). *Eski Türk Edebiyatında Mevlidler*, Türkiye Araştırmalar Literatür Dergisi, C. 5, Sayı 9, s.323-332

ARVAS, Abdulselam. (2017). *Bir Halk Kitabı Olarak Mevlidün Nebi*. Sonçağ Yayınları, Ankara,

ATEŞ, Ahmet. (1954). *Vesiletü'n-Necât Mevlid*. TTK Yayınları, Ankara.

AYMUTLU, Ahmet. (1995). *Süleyman Çelebi ve Mevlid-i Şerîf*, MEB Yay., İstanbul.

BANARLI, N. Sami. (1971). *Siretü'n-Nebi ve Mevlid Manzumesi*. Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C. I, MEB Yay., İstanbul.

ÇETİNKAYA, Nuran. (2019) *Tarihî Süreçte Mevlid*. (Yüksek Lisans Tezi). Yök Tez Kataloğu veri tabanından erişildi.

DURMUŞ, İsmail. (2004). *Mevlid*. Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi, Cilt 29, s.481-482

EFE, Âdem. (2009). *Türk Toplumunda Mevlid Merasimlerinin Yeri ve Fonksiyonları*. Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 29, s.9-30

EROĞLU, Süleyman. (2010). *Edebi Bir Tür olarak Mevlidler*. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 11, Sayı 18, s.125-142

KADEROĞLU, Metin. (2007) *Âşık Edna Murat'ın Hayatı-Edebî Şahsiyeti-Eserleri.* (Yüksek Lisans Tezi). Yök Tez Kataloğu veri tabanından erişildi.

KARATAŞ, A. İhsan. (2008). *Osmanlı Toplumunda Mevlid Vakıfları/Bursa Örneği*. Osmangazi Belediyesi Yayınları, 2. Baskı, s. 34-42.

KAŞIKÇIOĞLU, M. Efe. (2014). *İzmir ve Manisa'daki Son Dönem Önemli Mevlidhânlar*. (Yüksek lisans Tezi). Yök Tez Kataloğu veri tabanından erişildi.

KEMİKLİ, Bilal. (2008). *Süleyman Çelebi'nin Muhiti –Vesiletü'n-Necât'ın Yazıldığı Ortam Üzerine Bazı Değerlendirmeler*. Osmangazi Belediyesi Yayınları, Bursa, 2. Baskı, s. 17-23.

KİRAZ, Seydi. (2019). *Enverî-i Erzincânî ve Mevlûd-i Şerîf'i*. Cumhuriyet İlahiyat Dergisi, Cilt 23, Sayı 1, s.461 – 495

KOCATÜRK, V. Mahir. (1970). *Manzum Dinî Destanlar*. Türk Edebiyatı Tarihi, Edebiyat Yayınevi, Ankara.

KÖKSAL, M. Fatih. (2011). *Mevlid-nâme*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.

NECİPOĞLU, M. Cemalettin. (2021). *Mevlid İcrâsında İstanbul Tavrı*. (Yüksek Lisans Tezi). Yök Tez Kataloğu veri tabanından erişildi.

ÖZALP, N. Ahmet. (2014). *Mevlid Hikâyeleri*. Büyüyenay Yayınları, İstanbul.

ÖZEL, Ahmet. (2004). *Mevlid*. Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi, Cilt 29, İstanbul, s.475-479

ÖZTÜRK, Mustafa. (2018). *Süleyman Çelebi ve Mela Huseynê Bateyî'nin Mevlidlerine Karşılaştırmalı Bir Bakış*. Turkish Studies Dergisi, Cilt 13, Sayı 5, s.390-418

ÖZTÜRK, Zehra. (2007). *Osmanlı Döneminde Kıraat Meclislerinde Okunan Halk Kitapları*. Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, Sayı 9, s. 401-445

PEKOLCAY, Necla. (1950), Türkçe Mevlid Metinleri I-II, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi/Edebiyat Fakültesi, İstanbul.

PEKOLCAY, Necla. (1980). *Mevlid/Süleyman Çelebi*, Dergâh Yayınları, Ankara.

PEKOLCAY, Necla. (1955). *Süleyman Çelebi Mevlidi Metni ve Menşei Meselesi*. Türk Dil ve Edebiyat Derneği Dergisi, Sayı 6, s.39-64

ŞEKER, Mehmet (2004). *Mevlid*. Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi, Cilt 29, İstanbul, s.479-480

ŞENGÜN, Necdet. (2008). *Hz. Fâtıma Mevlidi ve Vesîletü'n-Necât İle Mukayesesi*. Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt 12, Sayı 2, s.420-438

TAVASLI, Yusuf. (1976). *Günümüzde Okunan Mevlid'i Şerif*. Hattat Tavaslı Yayınları, İstanbul.

TİMURTAŞ, F. Kadri. (1990). *Mevlid/Süleyman Çelebi*, KB Yay., Ankara.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri. (1972). *Mevlid (Vesilet-ün-Necât)*. Milli Eğitim yayınları, İstanbul.

TUNA, Fikret. (2010). *Çankırı'nın Coğrafî Özelliklerinin Şehirsel Gelişim Potansiyeli Yönünden Değerlendirilmesi*. Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı 21, İstanbul, s.222.

YAVUZ, Kemal. (2008), *Mevlid'in Türkçe Kaynakları Şerhleri ve Mevlid Metni Üzerine*. Osmangazi Belediyesi Yayınları, Bursa, 2. Baskı, s. 61-86.

www.cankiri.gov.tr, (Erişim: 04.05.2021)

www.nufusu.com, (Erişim: 04.05.2021)

KAYNAK KİŞİLER

K1: Hamdi Mercan,1947, Öğretmen Okulları Mezunu, Emekli Memur, Çankırı-Korgun/Çukurören Köyü, 15.03.2019, 15.13

K2: Mustafa Ünver,1967, Üniversite Mezunu, Diyanet Görevlisi, Çankırı-Şabanözü/ Bakırlı Köyü,21.03.2019, 13.40

K3: Muharrem Salat, 1958, Lise Mezunu, Diyanet Görevlisi, Çankırı-Merkez/Dereçatı Köyü,21.03.2019, 13.55

K4: İsmail Yavuz, 1973, Lise Mezunu, Diyanet Görevlisi Çankırı-Korgun/Çukurören Köyü, 21.03.2019, 15.18

K5: Ali Bulut, 1958, Üniversite Mezunu, Diyanet Görevlisi, Çankırı-Merkez/ Başeğmez Köyü, 25.03.2019, 13.52

K6: Tekin Karayel, 1974, Üniversite Mezunu, Diyanet Görevlisi, Çankırı-Merkeze/Beşdut Köyü, 25.03.2019, 19.58

K7: Ceylan Şimşek, 1947, Lise Mezunu, Emekli Diyanet Görevlisi, Ankara-Kalecik/Hacı Köyü, 03.04.2019, 22.06

K8: Hüseyin Yazıcı 1979, Üniversite Mezunu, Diyanet Görevlisi, Kastamonu/Merkez, 15.04.2019, 15.45

K9: Mustafa Yılmaz, 1984, Üniversite Mezunu, Diyanet Görevlisi, Çankırı-Merkez/Akçavakıf Köyü, 17.04.2019, 09.45

K10: Hidayet Özkan, 1939, İlkokul Mezunu, Emekli Diyanet Görevlisi, Çankırı-Merkez/Çayırpınar köyü, 17.04.2019, 13.20

K11: İlhami Karadere, 1968, Üniversite Mezunu, Diyanet Görevlisi, Çankırı-Korgun/Maruf Köyü, 17.04.2019, 13.37

K12: Şevki İpek, 1974, Üniversite Mezunu, Diyanet Görevlisi, Çankırı-Ilgaz/Eskice Köyü, 17.04. 2019, 16.25

K13: Mustafa Gümüş, 1975, Üniversite Mezunu, Diyanet Görevlisi, Çankırı-Merkez/Başeğmez Köyü, 18.04.2019, 16.15

K14: Kenan Meneceloğlu, 1961, Üniversite Mezunu, Diyanet Görevlisi, Ordu-Korgan/Tepe Köy Köyü, 21.02.2020, 13.55

K15: Şahin İpek, 1976, Üniversite Mezunu, Diyanet Görevlisi, Çankırı-Ilgaz/Eskice Köyü, 21.02.2020, 14.33

K16: Hasan Karakuş, 1972, Lise Mezunu, Diyanet Görevlisi, Çankırı-Yapraklı/Ovacık Köyü, 12.03.2020, 11.32

K17: Osman Uysal, 1974, Üniverite Mezunu, Diyanet Görevlisi, Çankırı-Yapraklı, 12.03.2020, 12.28

K18: Mustafa Tarhan, 1965, Lise Mezunu, Diyanet Görevlisi, Çankırı-Yapraklı/Ovacık Köyü, 12.03.2020, 14.57

K19: Muaz Çağrı Çetin, 1990, Ön Lisans, Diyanet Görevlisi, Isparta, 12.03.2020, 16.52

K20: Hüseyin Baldan, 1945, İlkokul Terk, Çiftçi, Çorum-Bayat, 12.03.2020, 17.27

EKLER

Ek-1: Yusuf Tavaslı'nın Mevlid Kitabının Kapak ve Giriş Kısmı

Hattat TAVASLI Neşriyatı, No : 4

Hak yarattı âlemi, aşkına Muhammedin
Ây-ü günü yarattı, şevkine Muhammedin

Ol dedi oldu âlem, yazıldı levh-ü kalem
Okundu hatm-i kelâm, şanına Muhammedin

Âlemler nûra gark_oldu, Muhammed doğduğu gece
Mü'min münâfık fark_oldu, Muhammed doğduğu gece

Arayı arayı bulsam izini
İzinin tozuna sürsem yüzümü

Hak nasib_eylese görsem yüzünü
Yâ Muhammed cânım arzular seni

بسم الله الرحمن الرحيم

BAŞLANGIÇ

Günümüzde okunmakta olan «Süleyman Çelebi MEVLİDİ»nin basılmış nushaları hayli kabarıktır. Baskı çeşitlerinin bol olmasına rağmen, Mevlid okuyucuları aradıklarını bulamamış olacaklar ki, içlerinde «MEVLİD» kelimelerinin okunuş şekillerini öğrenebilmek için hoca arayanların çok sayıda mevcûd olduğunu görüyoruz.

Biz burada meslekdaşlarımıza bir kolaylık olur ümidiyle birbirine bağlı olarak okunması gereken kelimelerin, aralarına alttan bağlama-liyazon- (‿) işâreti koyarak belirttik.

Bağ işareti bulunan kelimelerin yazılışı :

«Allâh‿âdın - Vâcib‿oldur - her kim‿ol - pâk‿olur - zikr‿eyleyen»

Okunuşu :

«Allâhâdın - Vâciboldur - herkimol - pâkolur-zikreyleyen».. gibi.

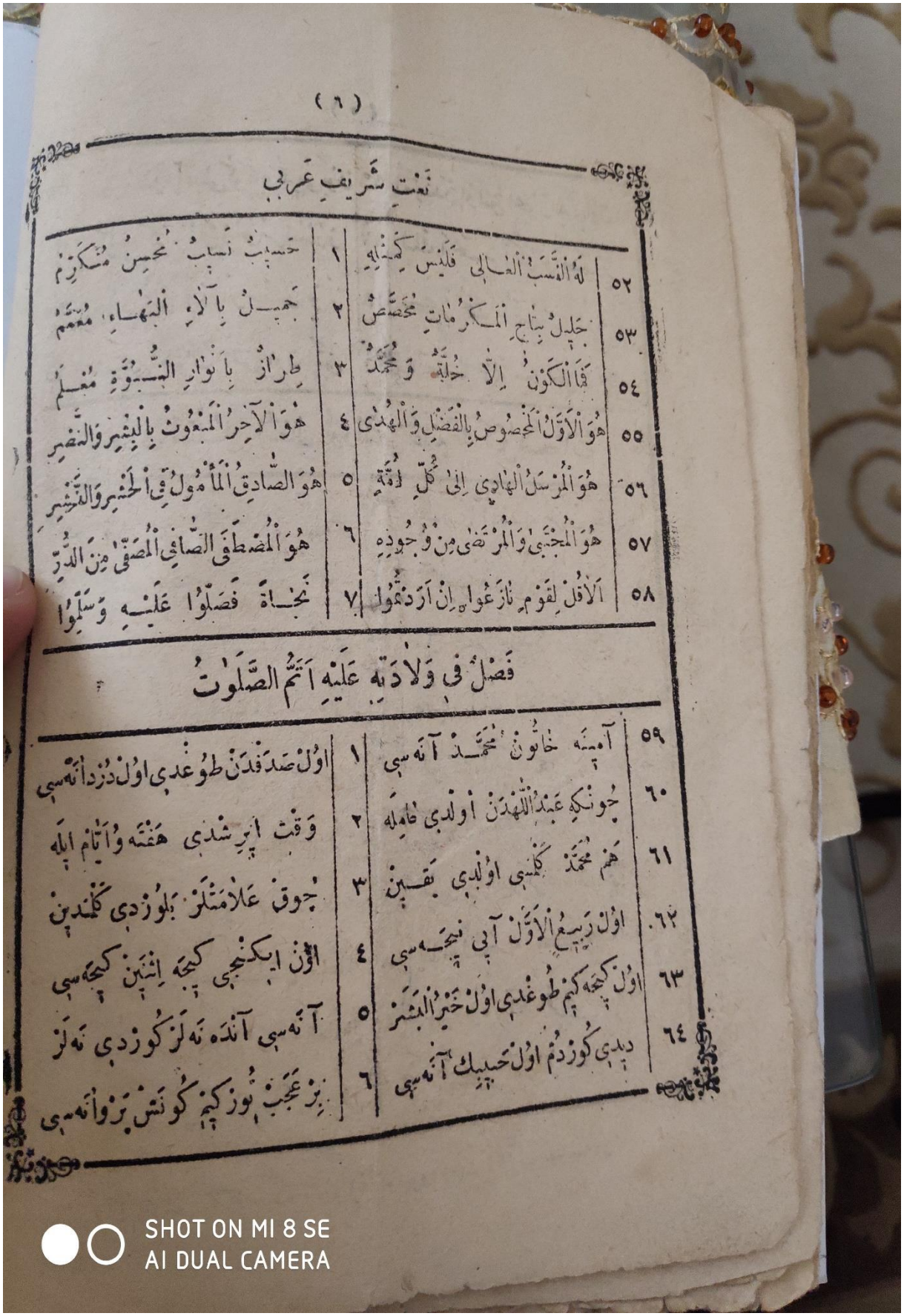
Diğer kelimeler de böyle dikkatlice okunmalıdır.

Ayrıca, uzatılması gereken harflerin üzerine aksan (^) işâreti koyduk. Bu işâret kitabımızda uzatma (med) vazîfesi görmektedir.

«MEVLİD» okumak arzusunda olan meslektaşlarıma ufak bir hizmette bulunmak istedim. Cenâb-ı Hak'dan başarılar dilerim. Muvaffakiyet ancak Allahü Zülcelâl'dandır.

Hattât
Hâfız Yûsuf TAVASLI

Ek-2: Eski Alfabeli Osmanlıca Mevlid Metni-1

(٦)

نعت شريف عربي

٥٢	لَهُ النَّسَبُ الْعَالِي فَلَيْسَ كَمِثْلِهِ	١	حَسِيبٌ نَسِيبٌ مُحْسِنٌ مُتَكَرِّمٌ
٥٣	جَلِيلٌ بِتَاجِ الْمَكْرُمَاتِ مُخَصَّصُ	٢	جَمِيلٌ بِآلَاءِ الْبَهَاءِ مُعَمَّمُ
٥٤	فَمَا الْكَوْنُ إِلَّا خُلْقُهُ وَمُحَمَّدٌ	٣	طِرَازُ بِأَنْوَارِ النُّبُوَّةِ مُعْلَمُ
٥٥	هُوَ الْأَوَّلُ الْمَخْصُوصُ بِالْفَضْلِ وَالْهُدَى	٤	هُوَ الْآخِرُ الْمَبْعُوثُ بِالنِّذْرِ وَالنَّذِيرِ
٥٦	هُوَ الْمُرْسَلُ الْهَادِي إِلَى كُلِّ أُمَّةٍ	٥	هُوَ الصَّادِقُ الْمَأْمُولُ فِي الْحَشْرِ وَالنَّشْرِ
٥٧	هُوَ الْمُجْتَبَى وَالْمُرْتَضَى مِنْ وُجُودِهِ	٦	هُوَ الْمُصْطَفَى الصَّافِي الْمُصَفَّى مِنَ الدُّرِّ
٥٨	أَلَا قُلْ لِقَوْمٍ نَازَعُوا إِنْ أَرَدْتُمُوا	٧	نَجَاةً فَصَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا

فَصْلٌ فِي وِلَادَتِهِ عَلَيْهِ أَتَمُّ الصَّلَوٰتُ

٥٩	آمِنَه خَاتُونْ مُحَمَّدْ آنَه سِي	١	اُولْ صَدَفْدَنْ طُوغْدِي اُولْ دُرِّ دَانَه سِي
٦٠	چُونكِه عَبْدُاللَّهْدَنْ اُولْدِي حَامِلَه	٢	وَقْتِ اِيرِشْدِي هَفْتَه وُ اَيَّامِ اِيلَه
٦١	هَم مُحَمَّدْ كَلْسِي اُولْدِي بَقِينْ	٣	چُوقْ عَلَامَتْلَرْ بُلُوزْدِي كَلْمَدِينْ
٦٢	اُولْ رَبِيعُ الْأَوَّلْ آيِي نِيچَه سِي	٤	اُوْنْ اِيكِنْجِي چِيچَه اِشِينْ چِيچَه سِي
٦٣	اُولْ چِيچَه كِيمْ طُوغْدِي اُولْ خَيْرُ الْبَشَرْ	٥	آنَه سِي آنْدَه نَه لَرْ كُوزْدِي نَه لَرْ
٦٤	دِيدِي كُوزْدُمْ اُولْ حَبِيبِكْ آنَه سِي	٦	بِرْ عَجَبْ نُورْ كِيمْ كُونَشْ بِرْ وَانَه سِي

SHOT ON MI 8 SE
AI DUAL CAMERA

١٥٧	جُونْ اِشارَتْ قِلدِی اُولْ مَحْبُوبِ حَقّ	١٦	بَازْ مَشْعَلَه آیَه اُولدِی اِپکی شَقّ
١٥٨	دَرْلَسَه بِکْلَرْ اُولُورْدِی هَرْ دَرِی	١٧	خُوشْ دَرَرْلَرْدِی دَرِنْدَنْ کُلَرِی
١٥٩	دِیکْدِی خُورْمَایِی هَمْ اُولْ شَاهِ جِهَانْ	١٨	دِیکْدِیکِی سَاعَتْ یَمِشْ وِیرْدِی هَمَانْ
١٦٠	مُعْجِزَاتِی حَشْرَه دَکْ دِینْسَه مُدَامْ	١٩	پَنْجَه حَشْر اُولْسَه بُوکَا کَمْتَرْ خِتَامْ

١٦١	کَرْ دِیلَرْسِزْ بُولَه سِزْ اُوذَنْ نَجَاتْ عِشْق اِیلَه دَرْد اِیلَه اِیدَکْ اَلصَّلَاتْ	

فَصْلٌ فِی مِعْرَاجِهِ عَلَیْهِ وَعَلَی آلِهِ الصَّلَاتْ

١٦٢	کَلْ بَرُو اَی عِشْق اُودِنَه یَانْمَجِی	١	کَنْدُوِیِی مَعْشُوقَه عَاشِقْ صَانْمَجِی
١٦٣	دِیکْلَه کَلْ مِعْرَاجِنِی اُولْ شَاهِکْ عُمَانْ	٢	عَاشِقْ اِیسَکْ عِشْق اُودِنَه طُوزْمَه یَانْ
١٦٤	بِرْ دُوشَنْبِه کِیجَه سِی تَحْقِیقْ خَبَرْ	٣	لَیْلَةُ قَدْر اِیدِی اُولْ کِیجَه مَکَرْ
١٦٥	اُولْ هُمَایُونْ بَخْتْ اُولْ قَدْرِی بُوجَه	٤	اُمِّ هَانِی خَانَه سِنْدَه یَدِی کِیجَه
١٦٦	آنْدَه اِیکَنْ نَاکَهَانْ اُولْ یُوزِی آقْ	٥	جَنَّتَه وَارْ دِیدِی جِبْرَائِیلَه حَقّ
١٦٧	بِرْ مُرَصَّعْ تَاخْ آلْ خِلْعَه کَمَرْ	٦	هَمْ دَخِی آلْ بِرْ بُرَاقِ مُعْتَبَرْ
١٦٨	اُولْ حَبِیبِمَه اِیلَتْ یِلْسُونْ آنِی	٧	عَرْشِ سِیرِ اَیْلَسُونْ کُوزْسُونْ بِنِی
١٦٩	جِبْرَائِیلْ جُونْ جَنَّتَه وَارْدِی رَوَانْ	٨	کُوزْدِی کِیمْ بِی حَدّ بُرَاقْ اُوْتْلَارْ هَمَانْ

SHOT ON MI 8 SE
AI DUAL CAMERA

قدس سره المنیرك امر واشارت بر بشارتیله بنجه ایام جامع کبیر لازم التوقیرده
مقتدای انام اولدقلری و منظومهٔ شریفه‌یی نه سوق و حکمتله تألیفه موفق
بیورلدقلری (کلدستهٔ ریاض عرفان) نام وفیات اعیانده مسطور اولمغله
تفصیل احوال محاسن مآللری اندن وسائر تواریخ ومناقبدن مستبان اولور.

بو تطبیقك برقات دهـا اکمالی ایچون یقین محالمردن بشقه بغداده
قدر بلاد بعیده دنده آراشدیرلدیغی صرده اینشاب شهرنده مؤخراً
بولنوب کلان برنسخهٔ قدیمه‌ده (هم سکز یوز اون ایکیدو تاریخی .
بورسه‌ده اولدی تمام بیل ای اخی) بیتی محرر اولمغله (انتقال امیر) ٨٣٣
خسبانجه (حضرت امیر) ك عالم بقایه ارتحاللرندن یکرمی برسنه‌مقدم تألیف
بیورلدیغی وحضور پرنورلرنده‌ده بالدفعات قرائت اولندیغی آکلاشیلور .

طاب ثراهم اجمعین

SHOT ON MI 8 SE
AI DUAL CAMERA

Ek-3 Eski Alfabeli Osmanlıca Mevlid Metni-2

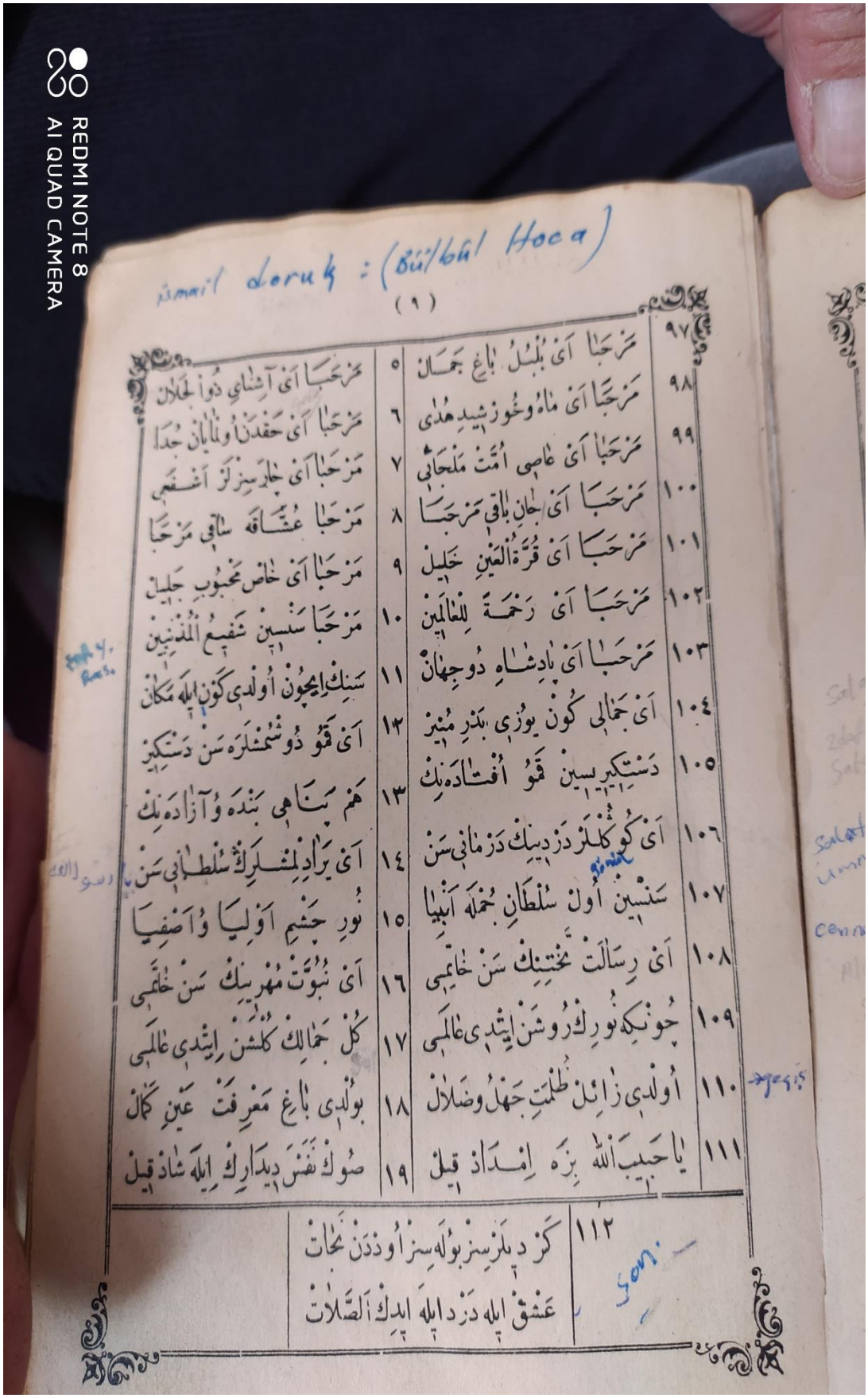

٩	جُمله عالَم یوغ ایکن اول وار ایدی	١٠	یارادِلمشدن غنی جبّار ایدی
١١	وار ایکن اول یوق ایدی انس و ملك	١١	عرش و فرش و آی و کون همدنه فلك
١٢	صُنعله بو نلری اول وار آیلدی	١٢	بز لکینه جمله اقرار آیلدی
١٣	قدرتین اظهار ایدوب هم اول جلیل	١٣	بز لکینه بو نلری قیلدی دلیل
١٤	اول دیدی بز کره وار اولدی جهان	١٤	اول دیدی بز سه محو اولور اول دکم همان
١٥	بارئ الله خاصیت قلاوز سوزی حوق	١٥	بز دن الله آندن آرتق تکری یوق
١٦	حشر دك کز دینیلور سه بو کلام	١٦	نیجه حشر اوله بو اولمایه تمام
١٧	پس ممکنز بو وارلغه سبب	١٧	صدق الله آنك رضاسین قیل طلب

١٨	کز دیلن سز بو له سز اولدن نجات عشق الله دزد الله ایدك الصلات	Hüseyni

١٩	ای عزیز لز ایشته باشلادز سوزه	١	بز وصیّت قیلادز الّا سزه
٢٠	اول وصیّت کیم دیرم هر کیم طوته	٢	منك کبی قوقوسی جانلرده توته
٢١	حق تعالی رحمت آیلیه آکا	٣	کیم بنی اول بز دعا الله آکا
٢١	هر که دیلز بو دعاده بولنه	٤	فاتحه احسان ایده بن قولنه

لله الفاتحه

İsmail Doruk : (Bülbül Hoca)

(٩)

٩٧ مَرحَبا اَی بُلبُلِ باغِ جَمال
٩٨ مَرحَبا اَی ماهِ وخورشیدِ هُدی
٩٩ مَرحَبا اَی عاصِی اُمَّتَ مُلتَجائی
١٠٠ مَرحَبا اَی جانِ باقی مَرحَبا
١٠١ مَرحَبا اَی قُرَّةُ العَینِ خَلیل
١٠٢ مَرحَبا اَی رَحمَةً لِلعالَمین
١٠٣ مَرحَبا اَی پادِشاهِ دُوجِهان
١٠٤ اَی جَمالِی کُون یوزِی بَدرِ مُنیر
١٠٥ دَستگیر یسین قَوُ اُفتادَه نِك
١٠٦ اَی کُو کُلَر دَرد دِیَنك دَرمانِی سَن
١٠٧ سَنسِین اُول سُلطانِ جُملَه اَنبیا
١٠٨ اَی رِسالَت تَختِینك سَن خاتَمِی
١٠٩ جُونکه نُورِك رُوشَن اِیتدِی عالَمِی
١١٠ اُولدِی زائِل ظُلمَتِ جَهل وضَلال
١١١ یا حَبیبَ اللهُ بِزَه اِمداد قِیل

٥ مَرحَبا اَی آشنایِ ذُوالجَلال
٦ مَرحَبا اَی حَفدَنا وُنایان جُدا
٧ مَرحَبا اَی خاصِ سِزلَر اَشفَعی
٨ مَرحَبا عُشّاقه ساقِی مَرحَبا
٩ مَرحَبا اَی خاصِ مَحبُوبِ جَلیل
١٠ مَرحَبا سَنسِین شَفیعُ المُذنِبین
١١ سَنِك اِیچُون اُولدِی کَون اِیله مَکان
١٢ اَی قَوُ دُوشمَشلَرَه سَن دَستگیر
١٣ هَم پَناهِی بَندَه وُآزادَه نِك
١٤ اَی یَرادِلمِشلَرِك سُلطانِی سَن
١٥ نُورِ چَشمِ اَولیا وُاَصفیا
١٦ اَی نُبُوَّت مُهرِینِك سَن خاتَمِی
١٧ کُل جَمالِك کُلشَنِ اِیشدِی عالَمِی
١٨ بُولدِی باغِ مَعرِفَت عَینِ کَمال
١٩ صُوك نَفَس دِیدارِك اِیله شادِ قِیل

١١٢ کَرد یلَرسِز بُولَه سِز اُوذدَن نَجات
عَشقِ اِیله دَرد اِیله اِیدِك اَلصَّلات

Ek-4 Eski Alfabeli Osmanlıca Mevlid Metni-3

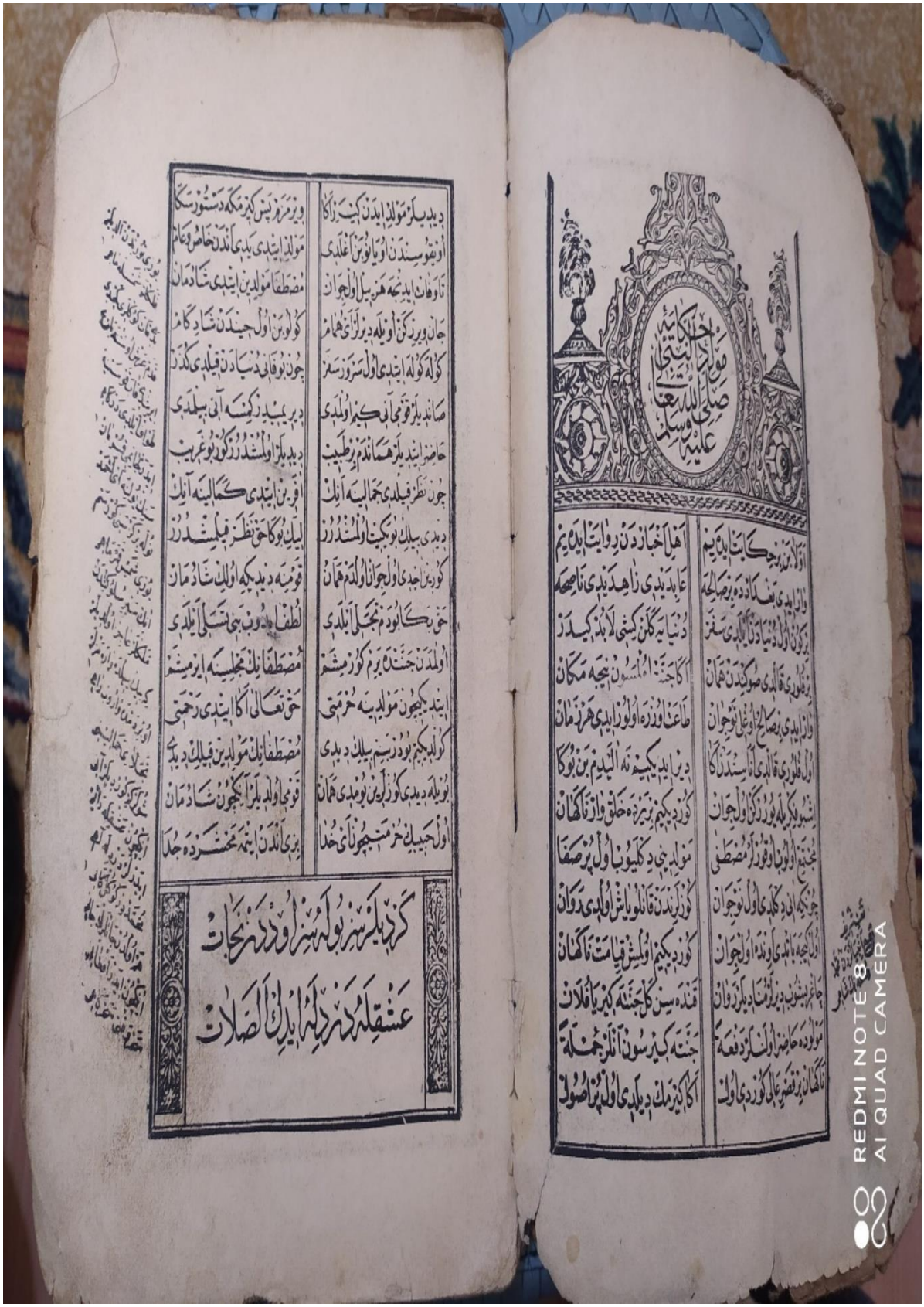

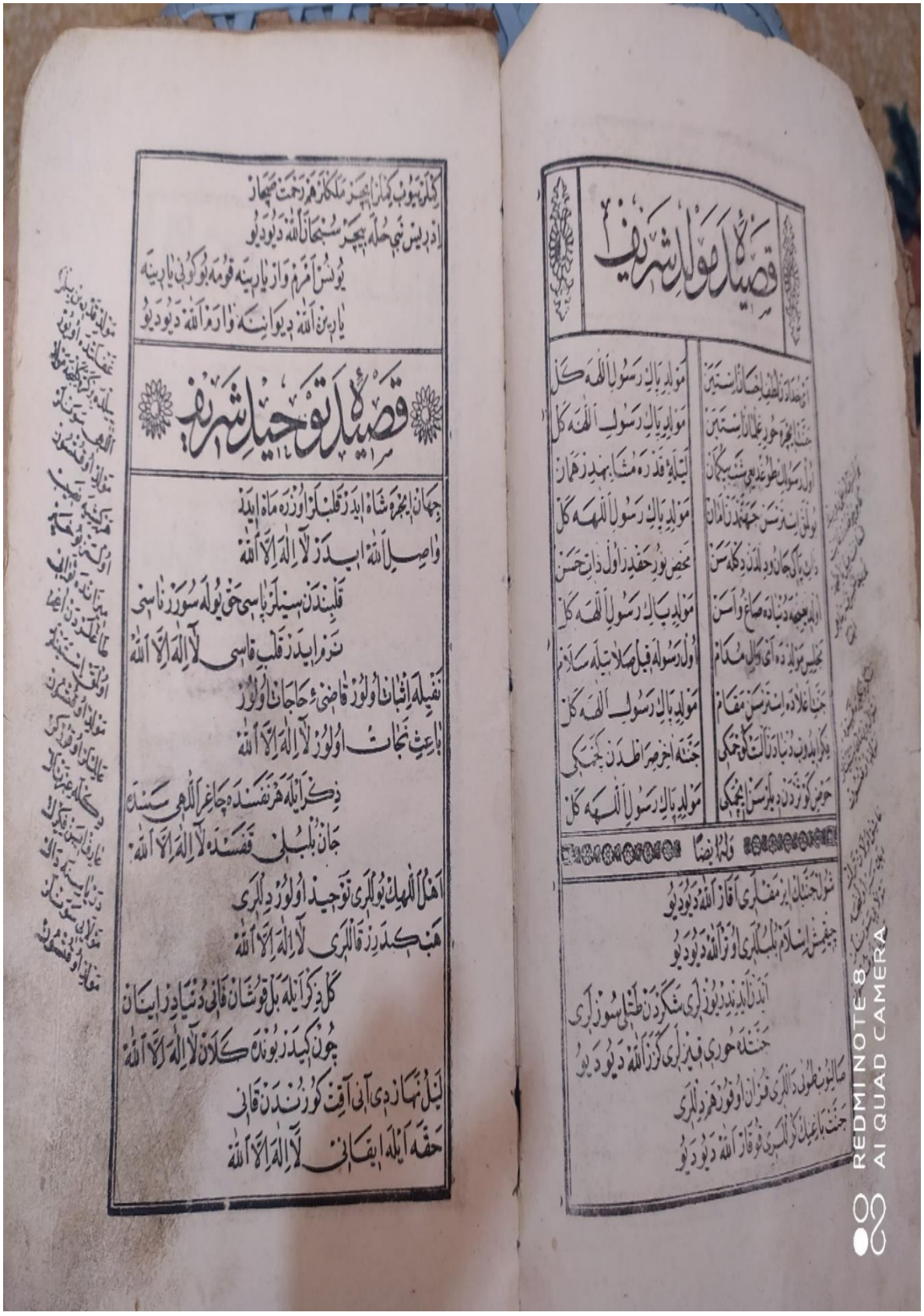
فهرست

حکایۂ مولد	قصیدۂ مولد	قصیدۂ توحید
الٰہی ابراہیم حق	مولد شریف	قصیدۂ عربی
معراج النبی علیہ السلام ۱۳	وفات النبی علیہ السلام ۱۸	
وفات فاطمۃ الزہراء رضی اللہ عنہا ۲۱	حکایۂ گیان ۲۶	
حکایۂ کوکرنجین ۳۲	حکایۂ ابراہیم علیہ السلام ۳۱	
حکایۂ کنان ماش ۳۸	حکایۂ اسلام یہود ۴۲	حکایۂ دوہ ۴۵
نعت شریف کارندہ	الٰہی کنارندہ	دعاء مولد شریف

بو کرہ مولد شریفی کمال دقتایلہ تصحیح وطبعنہ
اعتنا واہتمام اولندرق اشبو بیلک اوچیوز اون بر
سنہ ہی مطبعۂ عثمانیہ ده طبع
اولنمشدر

REDMI NOTE 8
AI QUAD CAMERA

صلی الله علیه وسلم
REDMI NOTE 8
AI QUAD CAMERA

قصیدهٔ مولد شریف

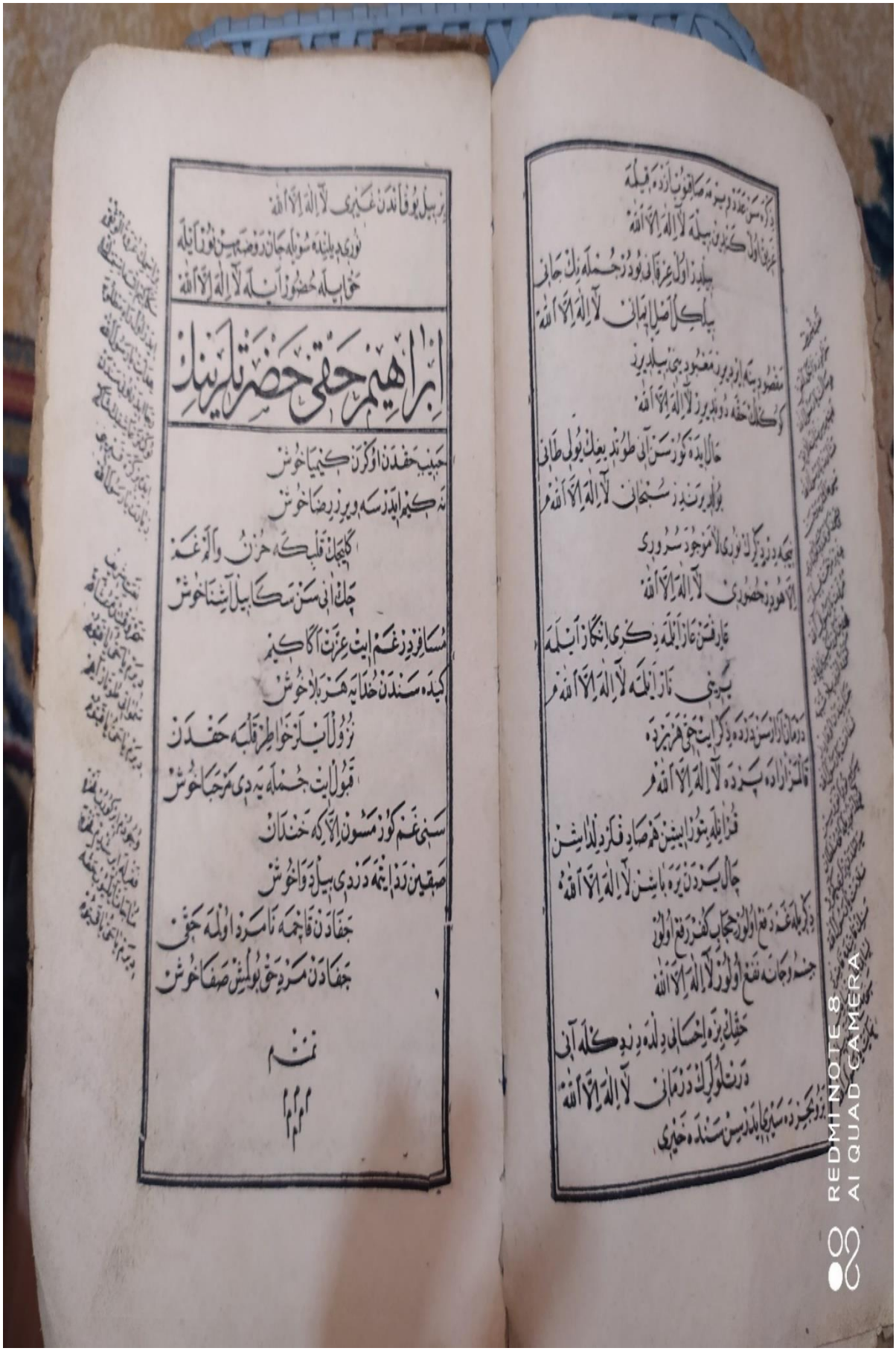
مولدِ یا لِ رسولَ اللهِ کل
مولدِ یا لِ رسولِ اللهِ کل
لیلهٔ قدره مشابهدر زهمان
مولدِ یا لِ رسولَ اللهِ کل
مخیص نورحقدر اولدذات حسن
مولدِ یا لِ رسولَ اللهِ کل
اولدرسولهٔ قبل صلاتیله سلام
مولدِ یا لِ رسولِ اللهِ کل
جنتغلاده اسدرمسکن مقام
مولدِ یا لِ رسولِ اللهِ کل
جنته اخرصراطدن کچمک
مولدِ یا لِ رسولَ اللهِ کل

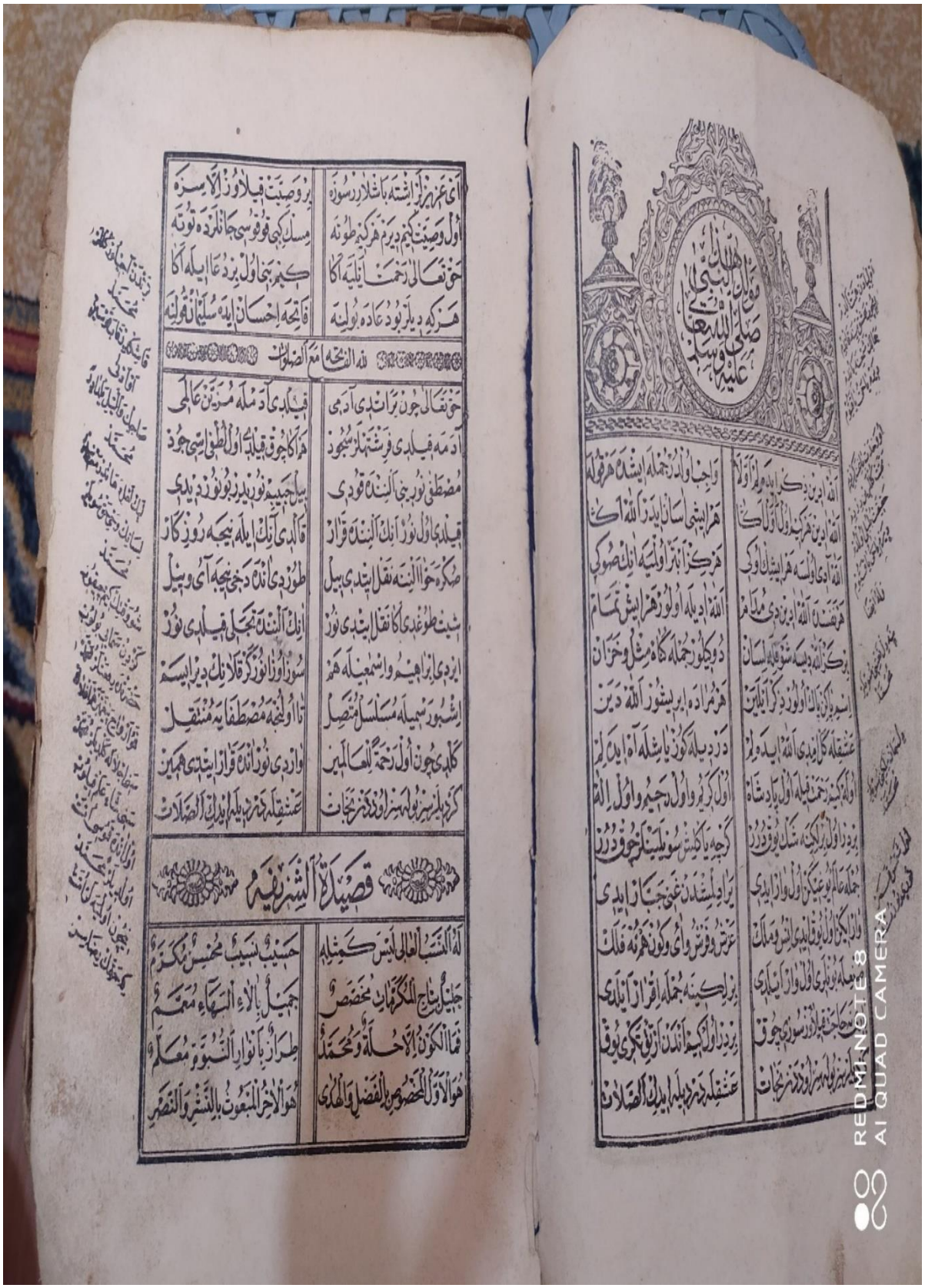
ولهٔ ایضاً

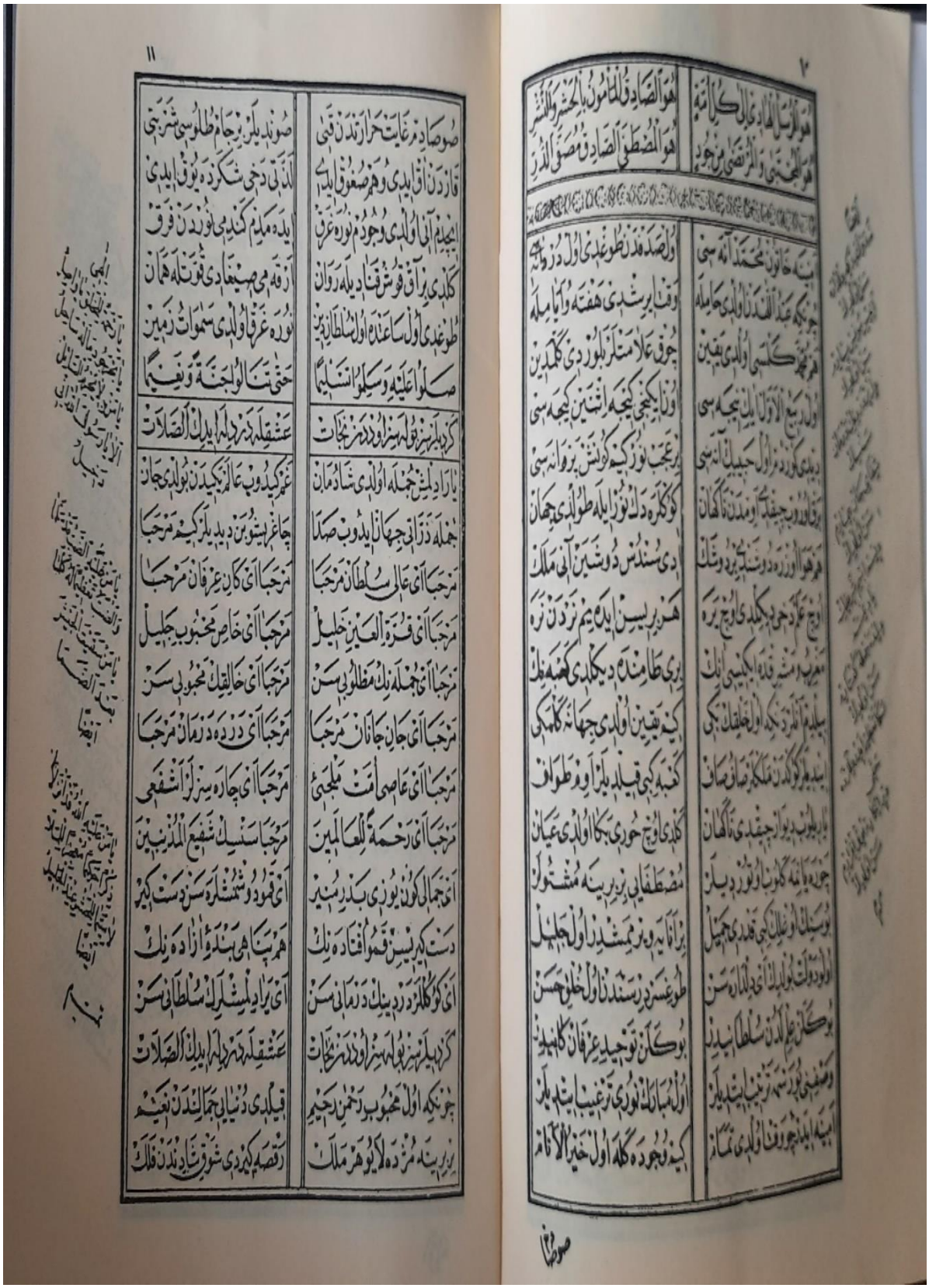
شول جنتیلر ایرمقدری اقاز الله دیودیو
چیقمش اسلام بلبلری اوزالله دیودیو
ایدن ایلهدیدیورلری شکردن طشلی سوزلری
جنته حوری قیدیلری کزالله دیودیو
صالیورطولدیللری قرآن اوقورهردیللری
جنت باغلرکزللری قوقاز الله دیودیو

قصیدهٔ توحید شریف

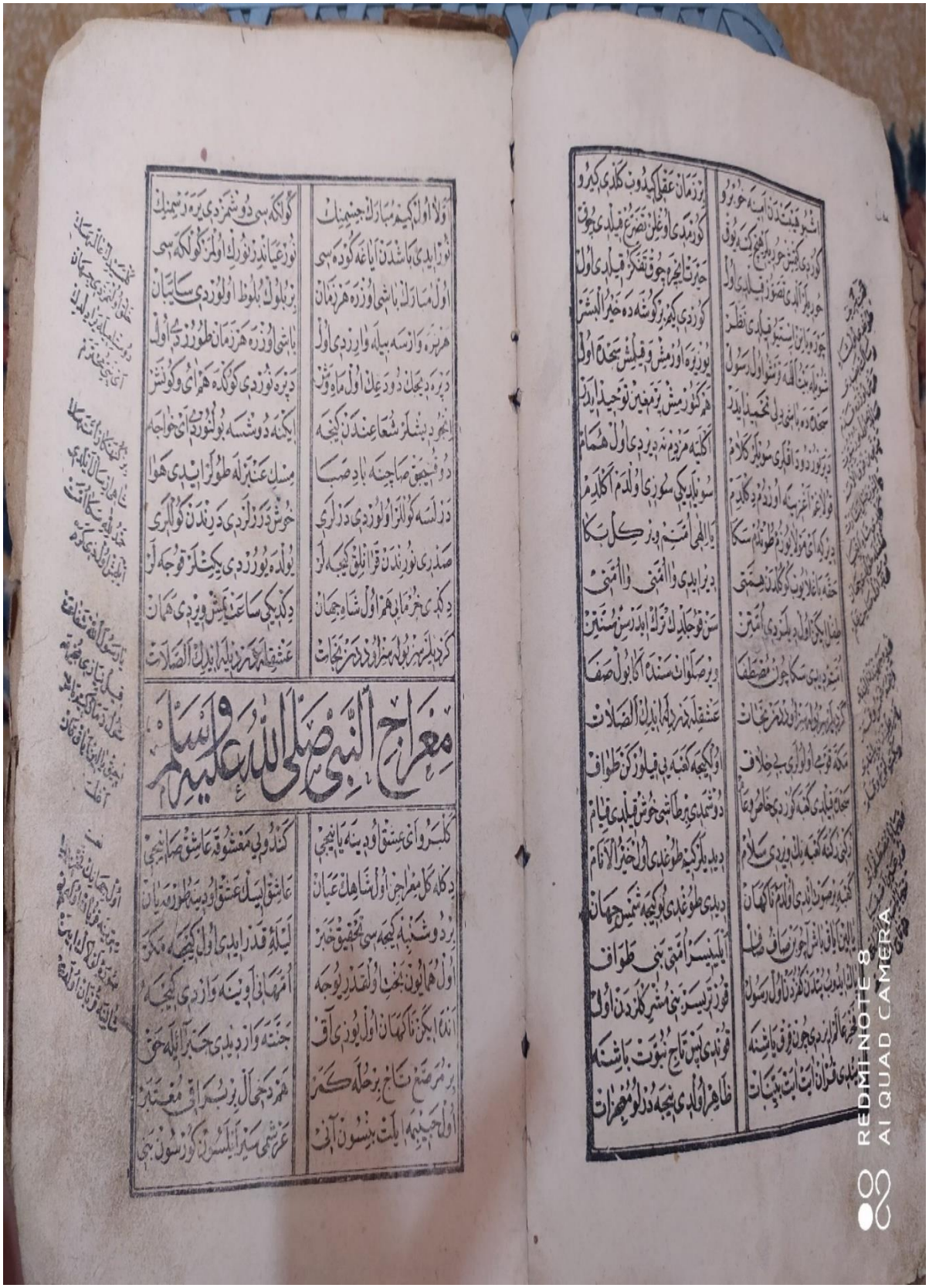
جهان ایجره شاه ایدر قلبلره اوزره ماه ایدر
واصل الله ابدر لا اله الا الله
قلبندن سیلرپاسی حق یولنه سورر ناسی
نورایدر قلب قاسی لا اله الا الله
نفیله اثبات اولور قاضی حاجات اولور
باعث نجات اولور لا اله الا الله
ذکر ایله هر نفسده چاغرالهی سسنه
جان بلبل قفسده لا اله الا الله
اهل اللهیک یولری توحید اولور دللری
هب کدرزقه للری لا اله الا الله
کل ذکر ایله بل قوشان قالمی دنیادن ایمان
چون کیدرزبونان کادن لا اله الا الله
لیل نهاردی آنی آفت کورندن قالمی
حقه ایله ایقانی لا اله الا الله

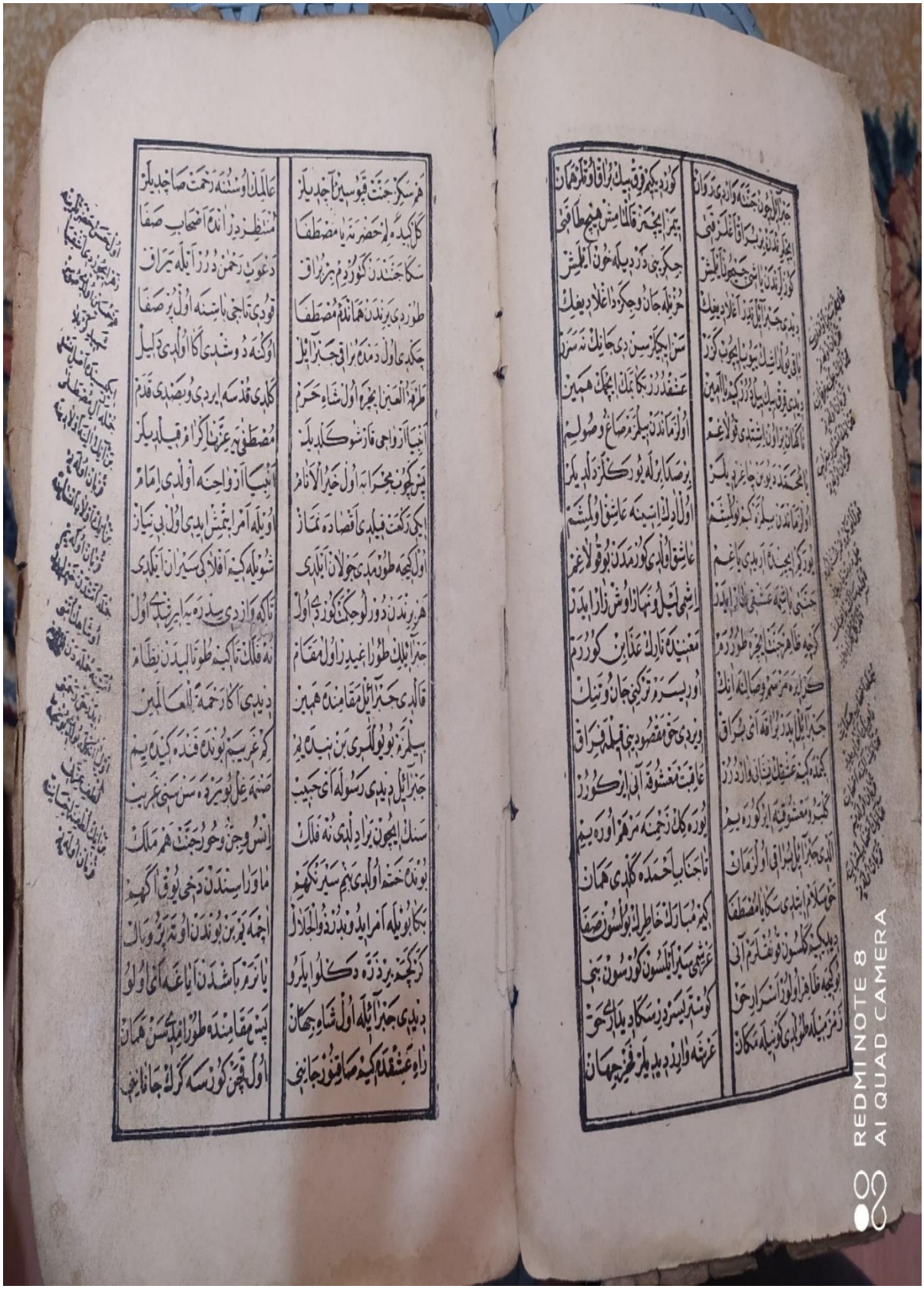

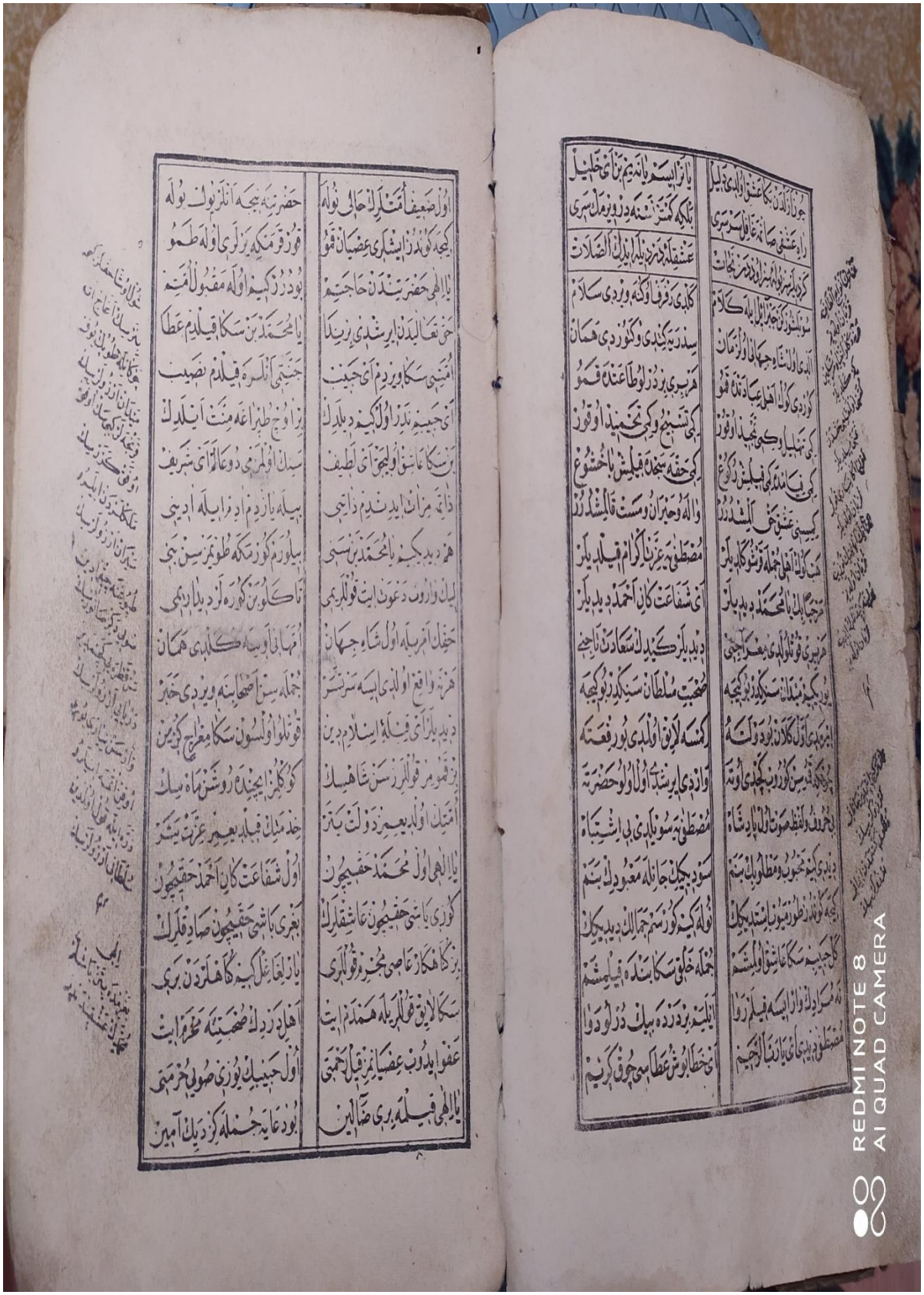

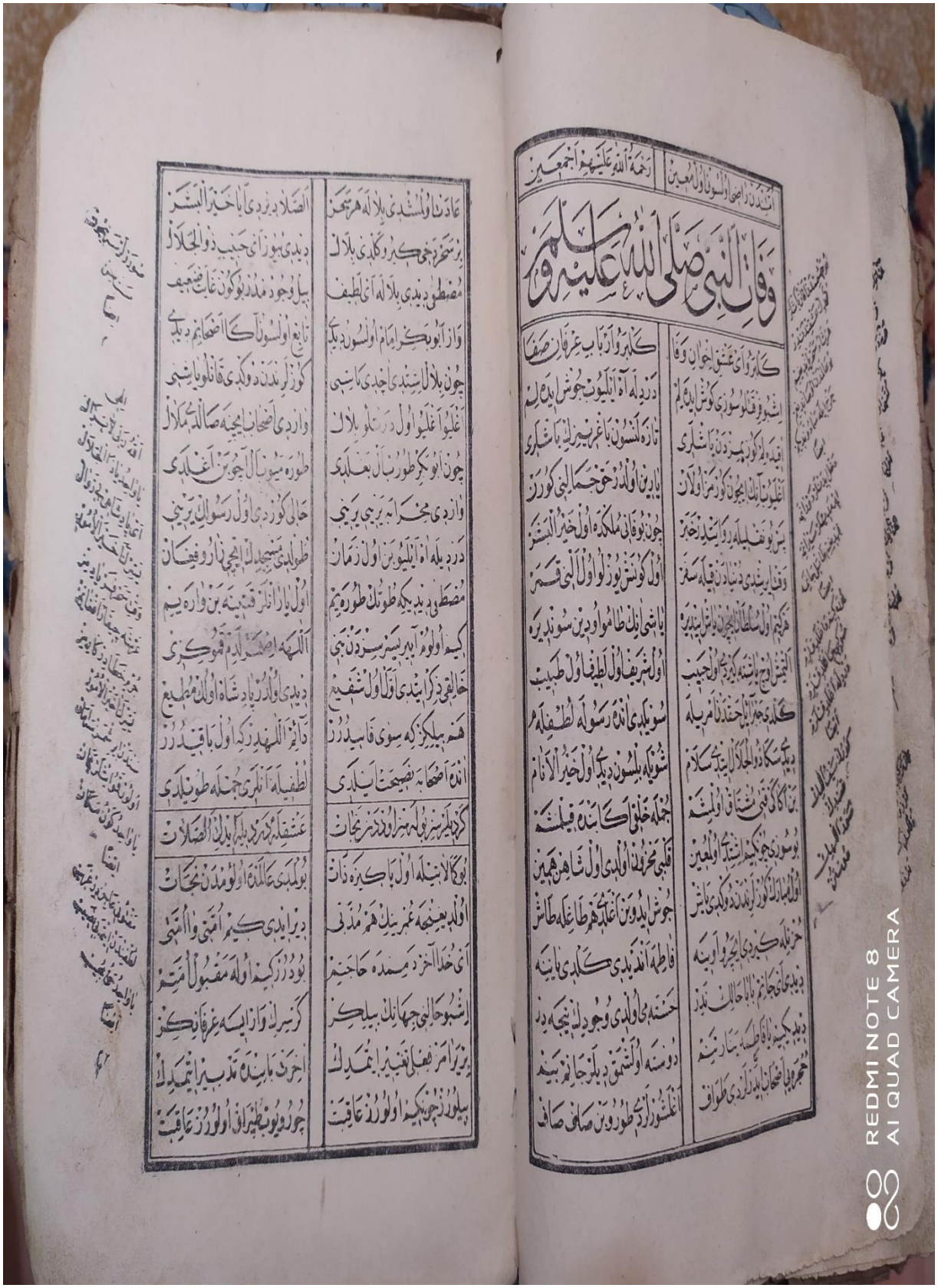
Not: Eksik sayfadır. Başka bir Mevlid-i Şerif kitabından alıntıdır.

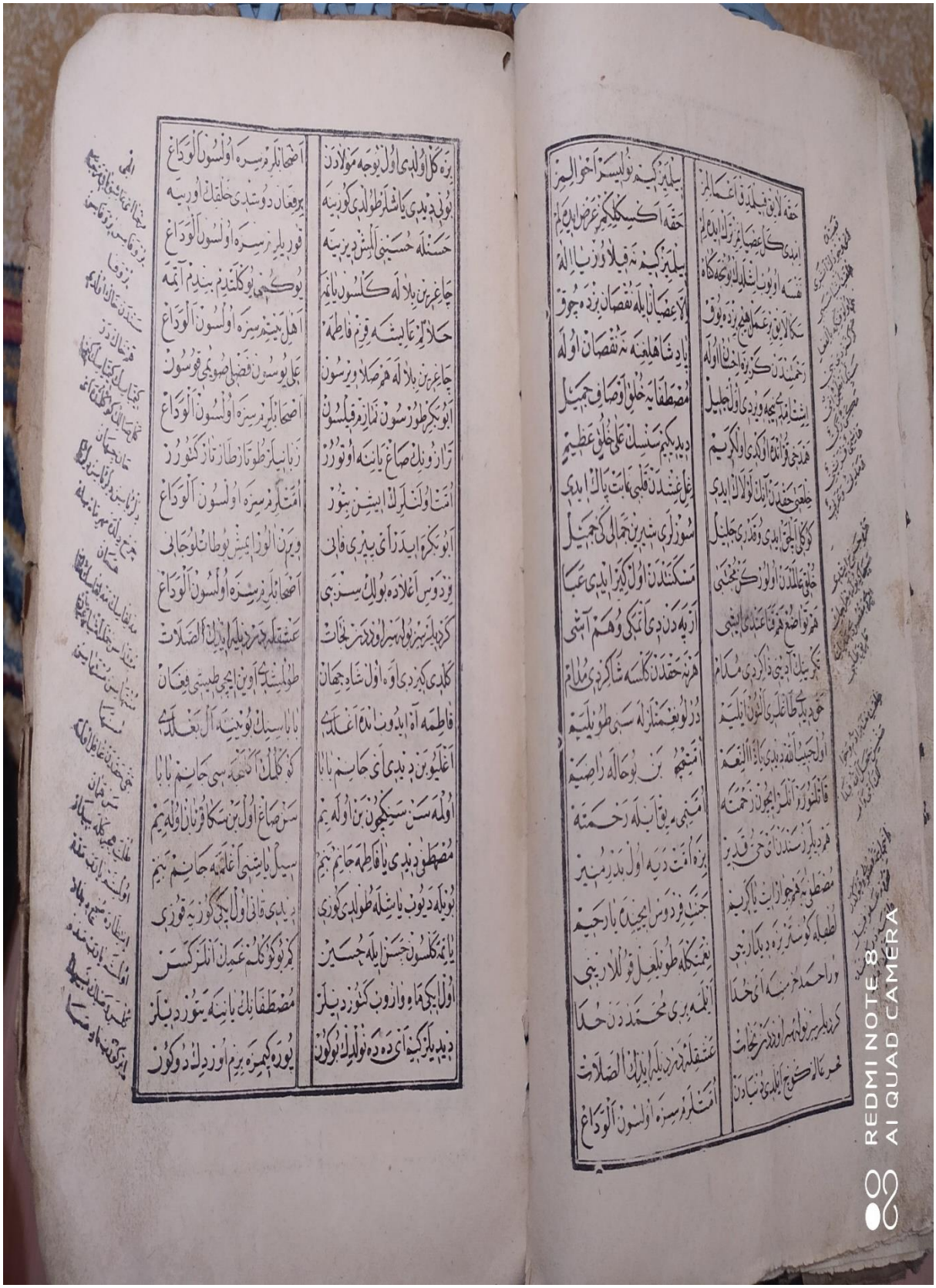

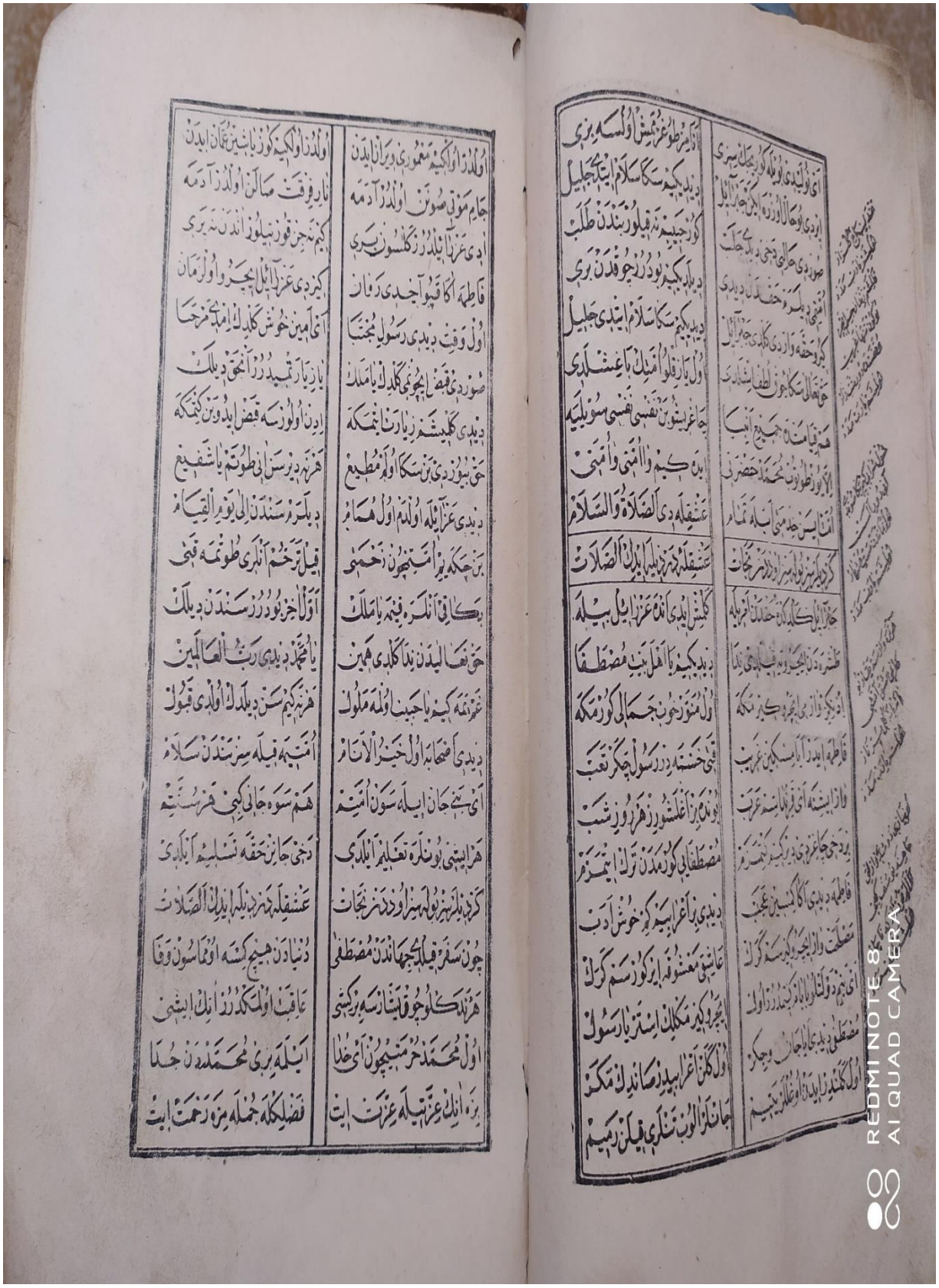
معراج النبی صلی الله علیه وسلم

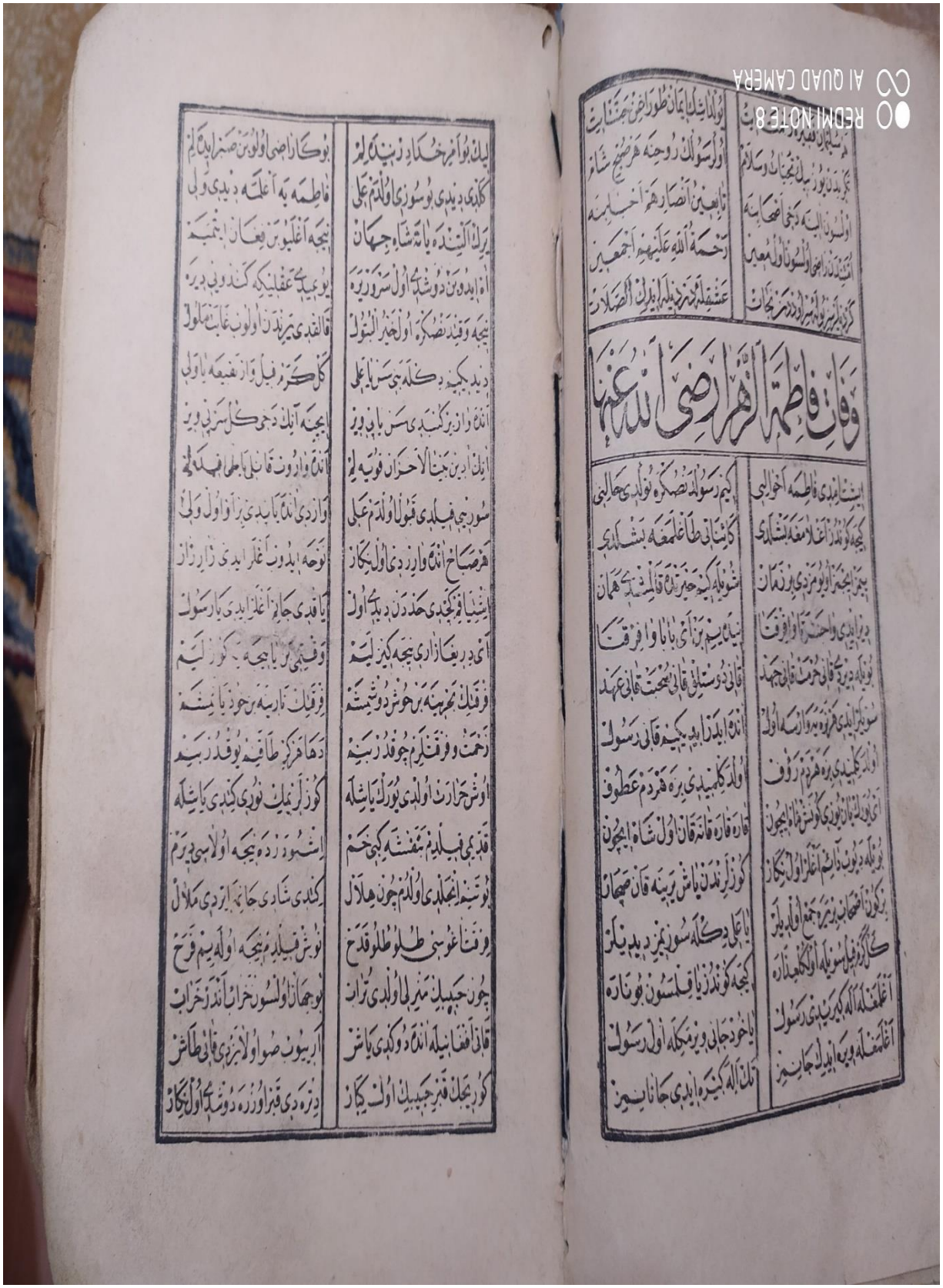

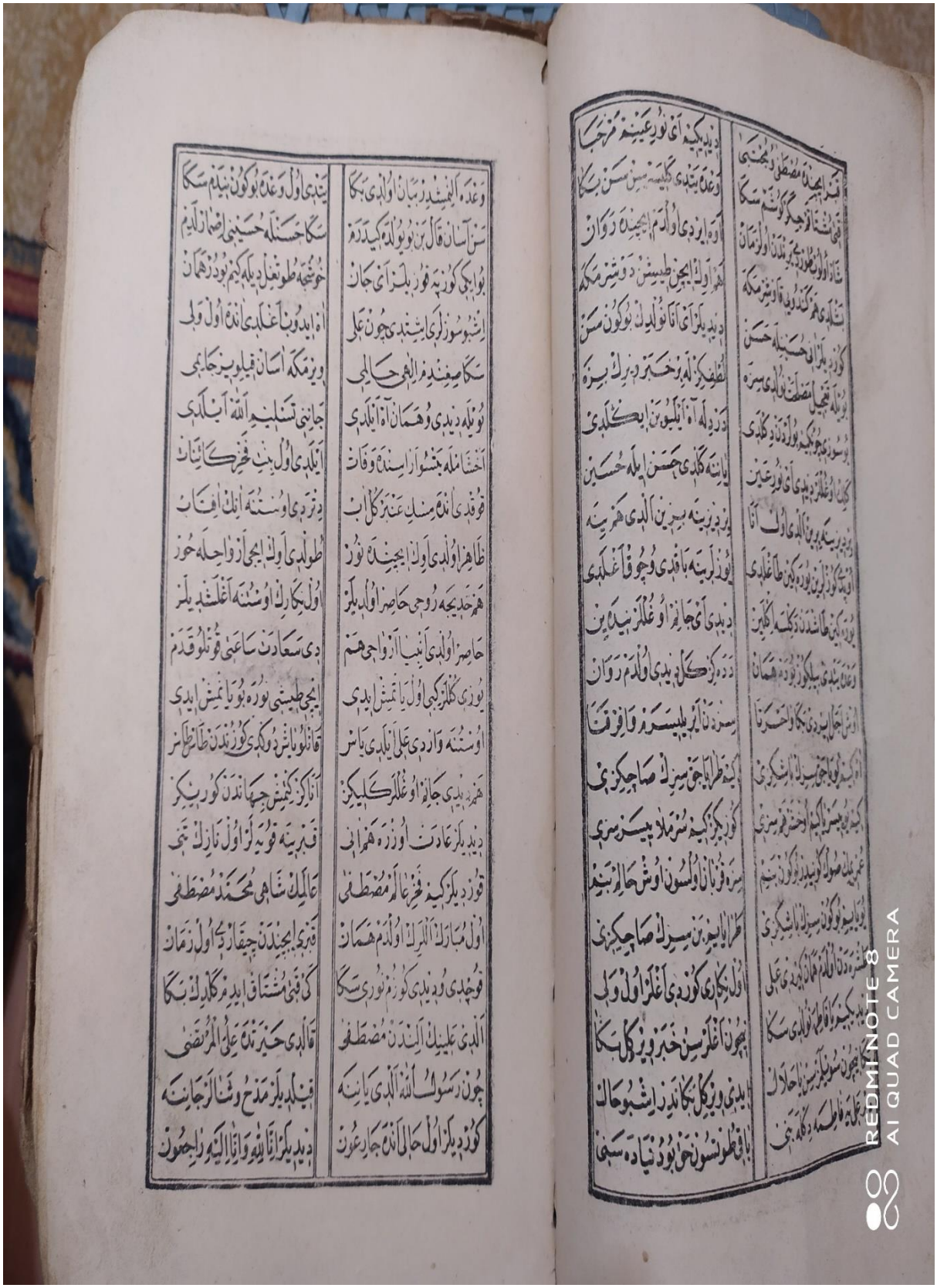

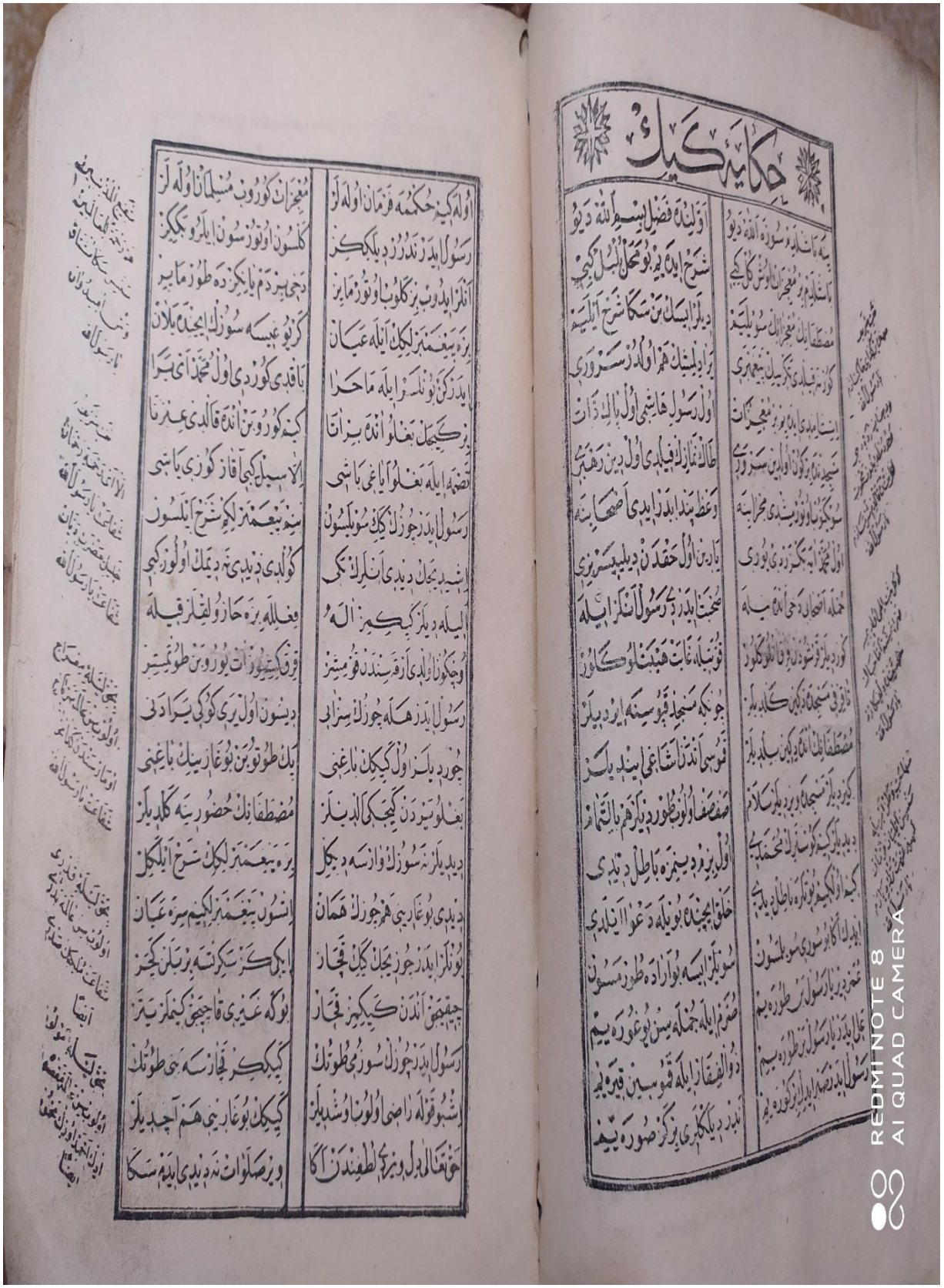

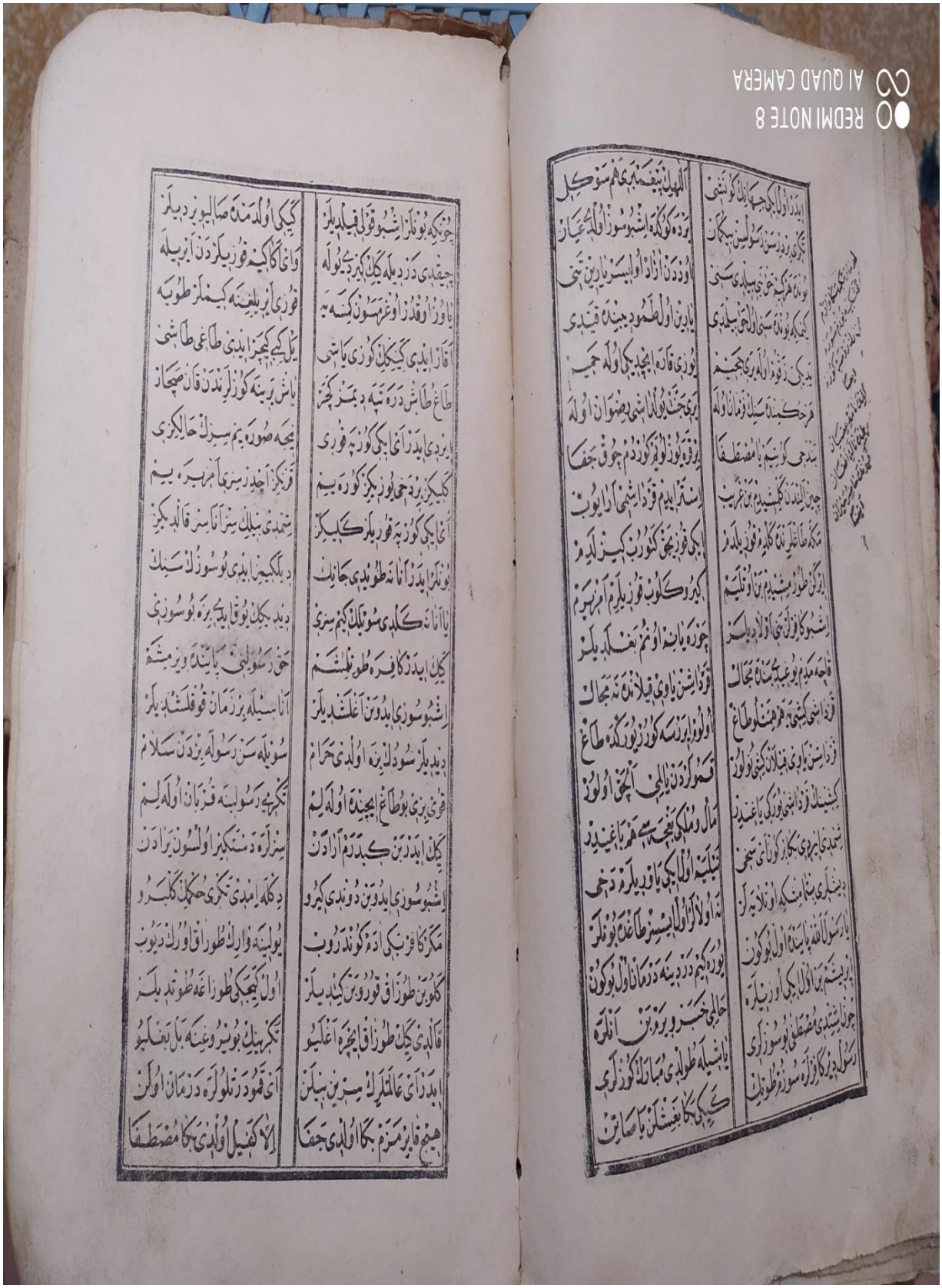

وفات فاطمة الزهرا رضي الله عنها

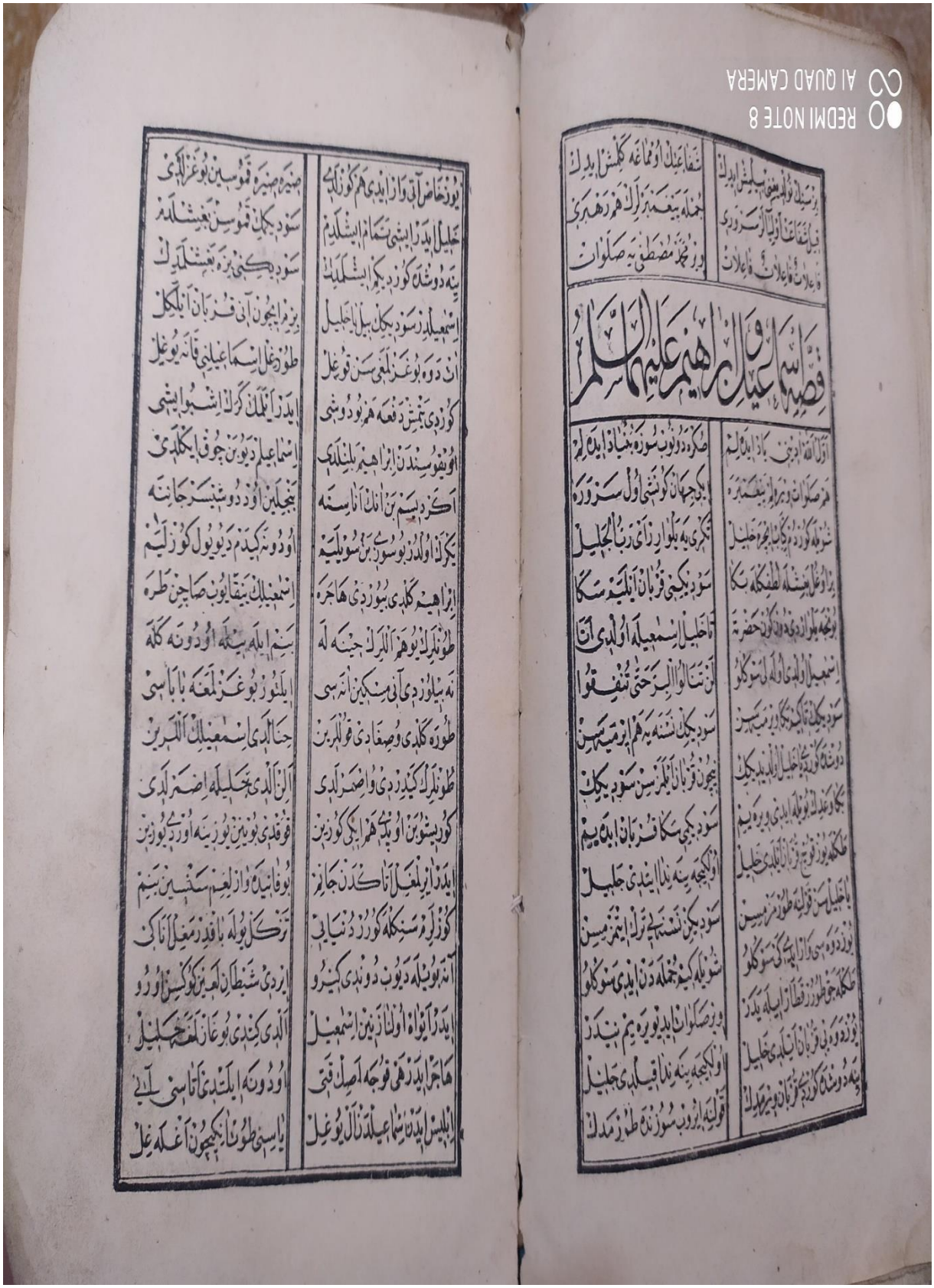
حکایه کبک

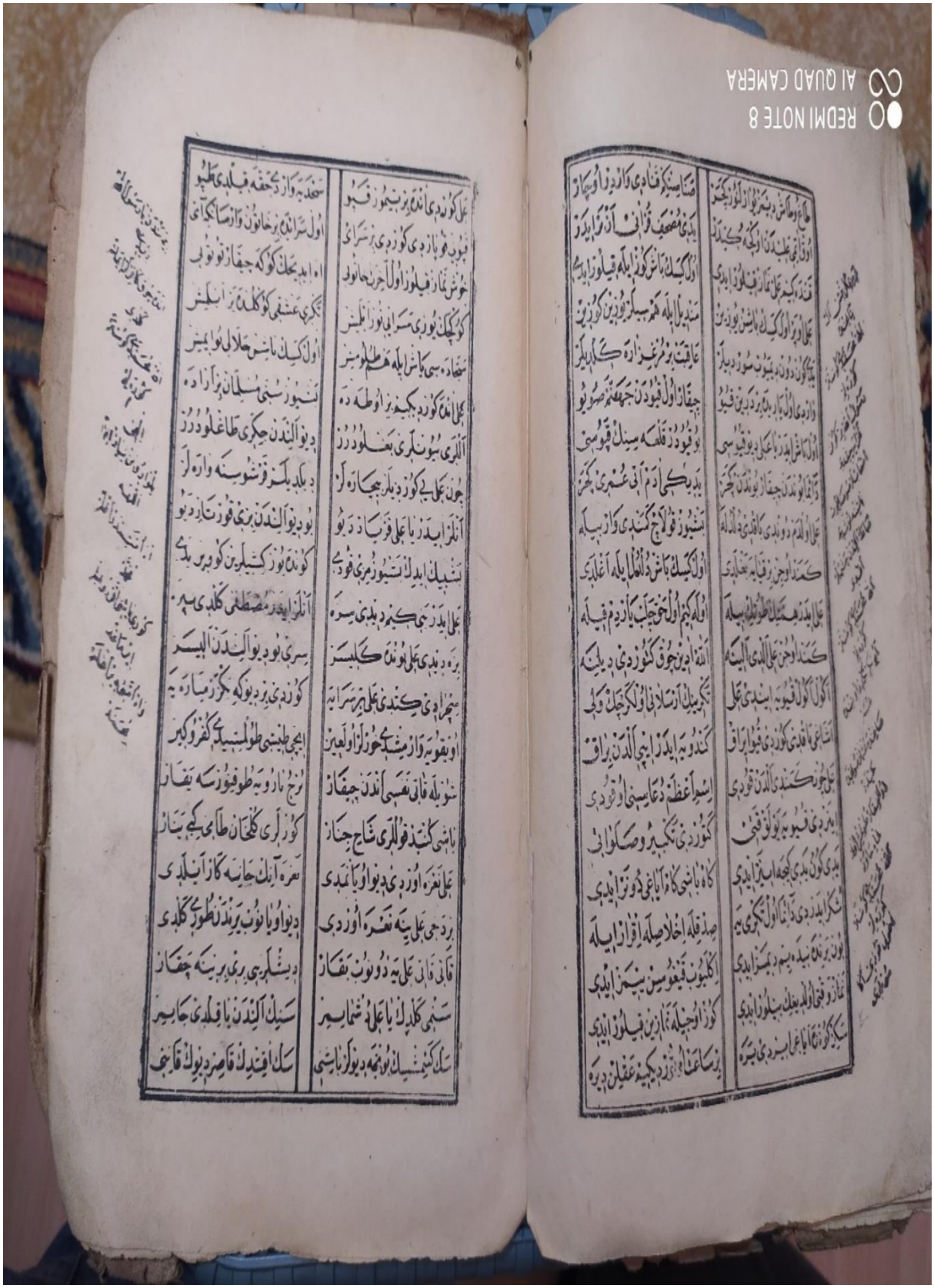

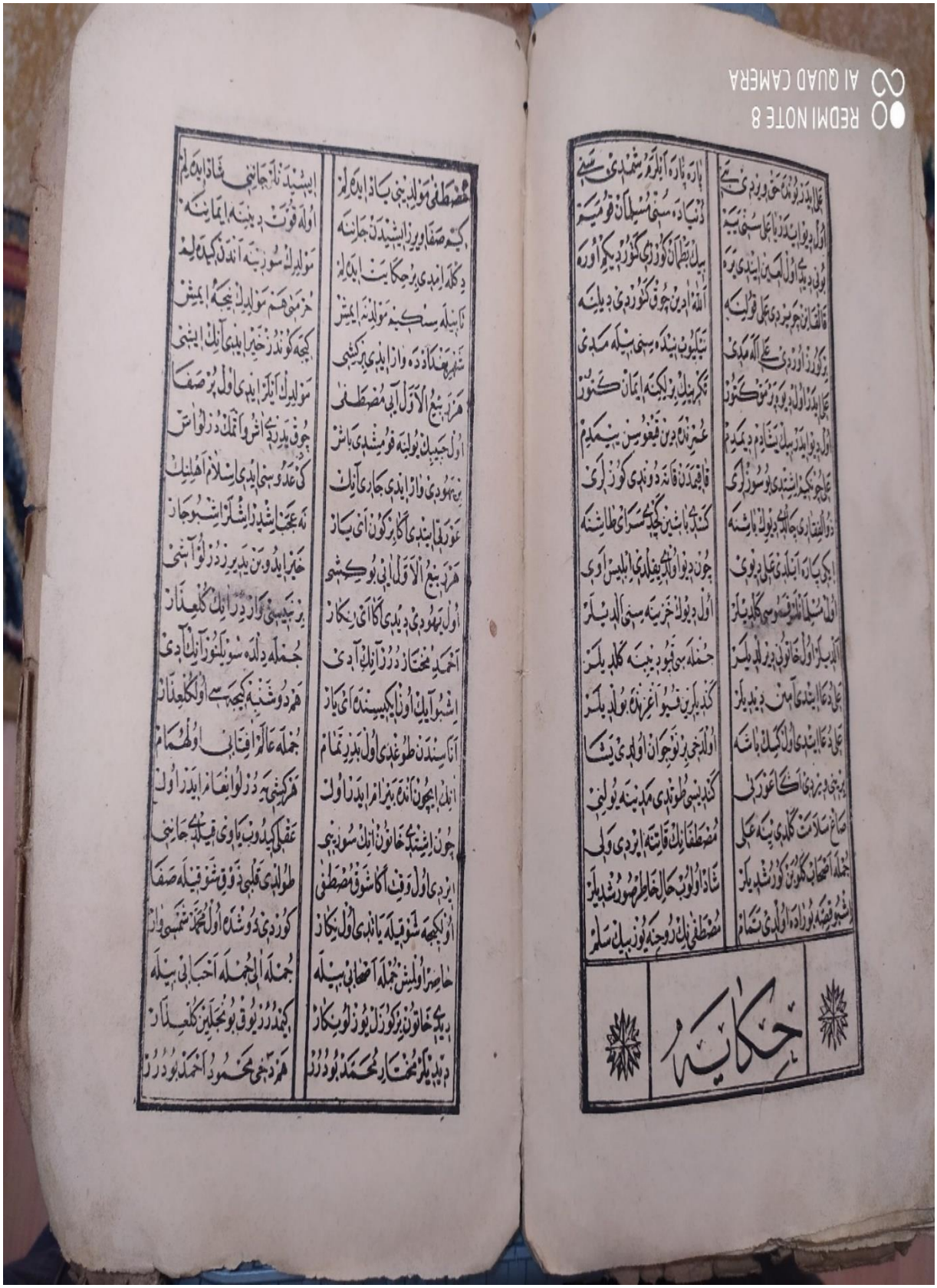
حکایهٔ کورکجین

قصة اسماعيل و ابراهيم عليهما السلام

REDMI NOTE 8
AI QUAD CAMERA

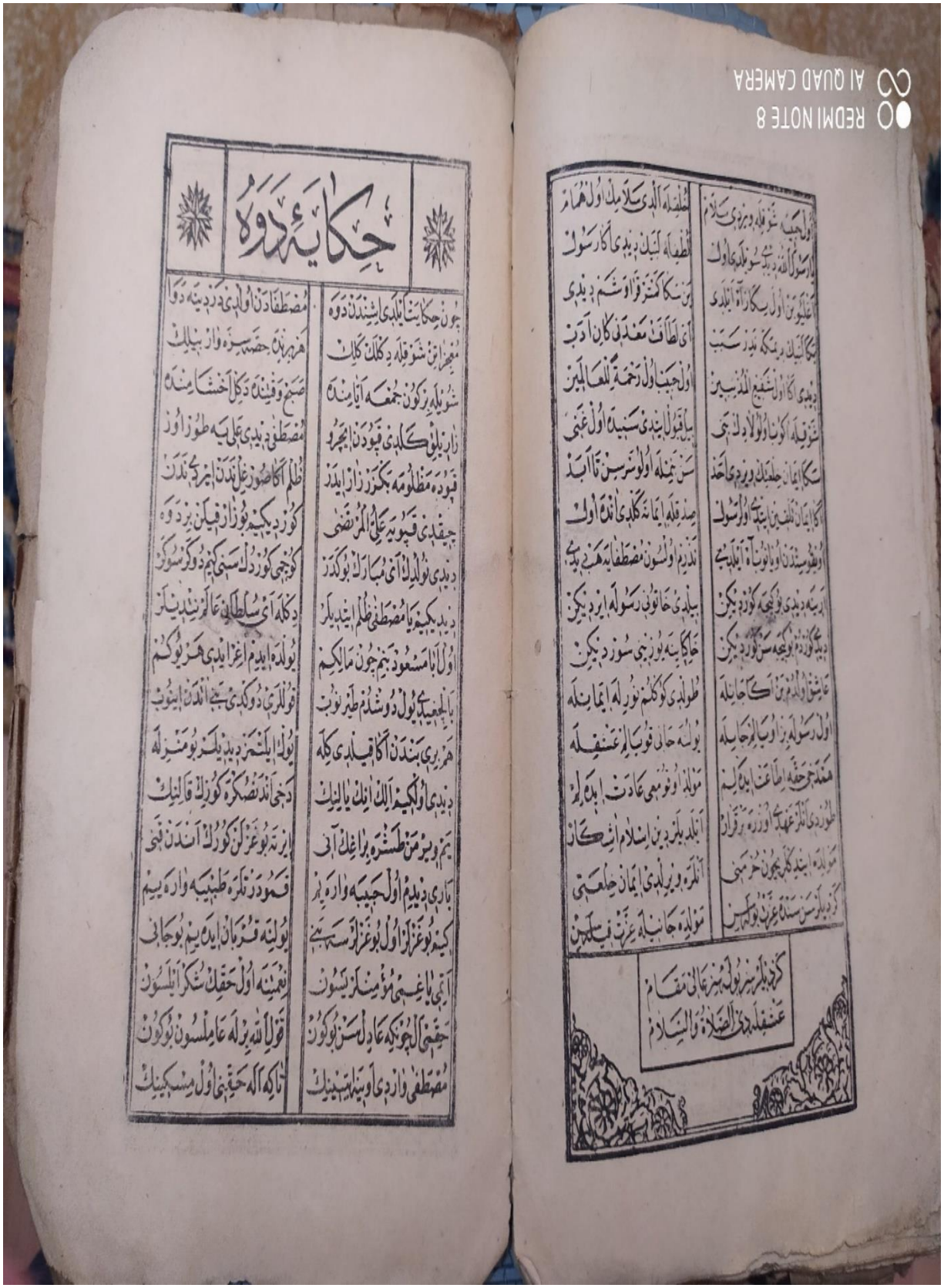
حکایه

پاره پاره آیلر و رشیدی سینه
علی ایدر نوحه خوانلری یغی
ذنیاده سنی سلیمان قومیه
اول دیوانیدر یا علی سخایه
بیلک طمان کوزی کوزردیکمی اوره
بوی دیدی اول العین ایندی یره
الله ادین چوق کوزردی دیلنه
قالقان جویردی علی قولیکه
یوکوز اوردی عالمدی
علی ایدر اولدیوی کوزمو کوزه
تکرینک یولنده ایمان کوزه
اولدیوایدر بیلیشادم دیمدم
عمرنده دین قیغوسن یمدم
علی جنکیه اشتدی یوسوزلری
قالقدی فانه دونیدی کوزلری
دوالفقار ایله جالدی بویله باشنه
کندی باشین کیدی سرای طاشنه
ایکی یاره ایلدی علی دیونی
چون دیو اولدی بقلدی ابلیس اوی
اول مسلمانلر قصه سی کلدیلر
اول دیو لرخزینه سنی الدیلر
الدیلر اول خاتون پریلدیلر
حمله سی قیو دینه کلدیلر
علی دعا ایتدی آمین دیدیلر
کندیلرین قیو اغزینه بولدیلر
علی دعا ایتدی اول کیمسه باشنه
اولدخی رنوجوان اولدی یاشنه
پریلر دیزدی اکا عورتی
کندینسی طوتدی مدینه یولنی
صاح سلامت کلدی یینه علی
مصطفانک فاتحه ایردی ولی
جمله اصحابک کوزی روشن اولدی
شاه اولوب حال خاطر صورشدیلر
اشبو قصه یی بوراده اولدی تمام
مصطفی نک روحنه اولسون سلام

حکایه

مصطفی مولدینی یاد ایدرلر
یکه صفا ویرر ایشیدنلر جانینه
دکلر امدی برحکایت ایدلم
تا بیله سکنه مولدینه ایمش
شهر بغداده واز ایدی برکیشی
هر ربیع الاول آیی مصطفی
اول جیدک یولنه قوم شدی باشر
بر یهودی واز ایدی جاری آنک
عوره لری اینکی اکا بر کون آی یاز
هر ربیع الاول آیی بوکشو
اول یهودی دیدی کا آی ینکار
احمد مختار در آنلر آدی
اشبو آیک اون ایکیسنده آی یاز
آنا سندن طوغدی اول بدر تمام
آنلر ایچون آنده بیزم ایدر اولر
چون اشتدی خاتون آنلر سوزینی
ایردی اول وقت اکا شوق مصطفی
اولیکیمه شوقیله یاندی اول نکار
حاضر اولمش جمله اصحابی بیله
دیدی خاتون بر کوزل یوز لو نکار
دیدیلر مختار محمد بودر

ایشیدنلر نه جانینی شاد ایدرلر
اولده قوت دینه ایمانینه
مولدینه سوز ینه آندن دکیلنه
خرمه هم مولدینه بیحه ایمش
کیمه کوندر خیر ایدی آنلر اینمش
مولدینه آیلر ایدی اول پر صفا
چوق یدردی اشر و آنلک دلر نواس
کی عدو سنی ایدی اسلام اهلینک
نه عجب ایشیدنلر اشبو حاله
خیر ایدوب بیدیرردی لر نوا آینی
بر یتیمی وار ایدی آنلک کلعدار
جمله دلده سویلنور آنلر آدی
هم دوشنه کیمه سه اولکلعدار
جمله عالم افتابی اولهمام
هر کیشیه دلر نوایغام ایدر اولر
عقل کیدوب یاوی قیله جانینی
طولدی قلبی ذوق شوقیله صفا
کوردی دوشده اول محمد شمسی وار
جمله اول جمله اصحابی بیله
کیمدر رزیوق بو نجلین کلعدار
هم دنی محمود احمد بودر

حکایهٔ دوه

چون حکایتنا یلدی ایشیتدی دوه
مضطفادن اولدی درد ینه دوا

معجزاتن شوقله دیکلک کلیات
هر بریدن حصه سیره وار بیلک

شویله یزکون جمعه آیامنده
صبح وقتنده دکل آخشامنده

زار یلوکلدی قپودن ایچرو
مصطفی یه دیدی علیه طوز اوز

قپوده مظلومه بکزر زار ایدر
ظلم اکا صوزغلدن ایرمز ندن

چیقدی قپویه علی المرتضی
کوردی یکیم بوزاغی یزدوه

دیدی بولدک آی مبارک بوکدز
کوجی کوردک سنی کیم دوکر سوکر

دیدی یکیمه یا مصطفی ظلم ایتدیلر
دکله ای سلطانی عالم نیتدیلر

اول اباسعود بنم جون مالکم
یولده ایدم اغزایدی هر یوکم

یالجعیدی یول دوشدم طیر نوب
قولتری دوکدی بنی اندن ایتوب

هر بری بندن اکا قیلدی کله
یولی ایلنمز دیدیلر بو منزله

دیدی اولکیه الک ایلک یالنیک
دیجی اندن نصکره کوزلک قالنیک

یتمز بو عزلن کورلک اندن فنی
ایزنه بوغزلن کورلک اندن فنی

یاری دیدیم اول حبیبه واره یم
قسم در نلره طبیبه واره یم

کیمه بوغزاز اول بوغزاسه بنی
یولنه قربان ایدیم بوجانی

آنی یا عیسی مؤمنلره یسون
نعمتنه اول حقک شکر ایلسون

حق نبی اجونکه عادل سن بوکون
قول الله یوله عاملسون بوکون

مصطفی وارمدی اوینه یتینیک
تاکه اکه حق نبی اول مسکینک

خلیفه الذی سلامیک اولهمار
خلیفه لیک دیدی کارسول

یارسول الله دیدی سویلدی کاول
یون سکا کنز ایله اوشم دیدی

علیون اولیاکارلرنه آیلدی
ای لطاف معدنی کان ادب

سکا لیک دیکه بدر سب
اول حبیب اول رحمة للعالمین

دیدی کا اول شفیع المذنبین
یا قبول ایتدی سنیه اول غنی

شوقیله کوندی اولادلرنی
سن تمله اولوسرسن تا ابد

سکا ایمان جلیک دیردم واحد
صدقله ایمانه کلدی اندن اول

کا ایمان تلقین ایتدی اول رسول
ندرم اولسون مصطفایه هدیه دیدی

اولدوسندن اولیانوب آیلدی
اربنه دیدی نوبجه کوزه یکن

بیلدی خانونی رسوله ایرمدیکن
دیدی کوزه نوبجه سن کوزه یکن

خاکپایه یوزنی سوزدیکن
عاشق اولدم من کاخانیله

طولدی کوکلم نوریله ایمانیله
اول رسوله یاز اوب اخانیله

یولنه خانی قوبالم عشقله
همده حرفه اطاعت ایدیلم

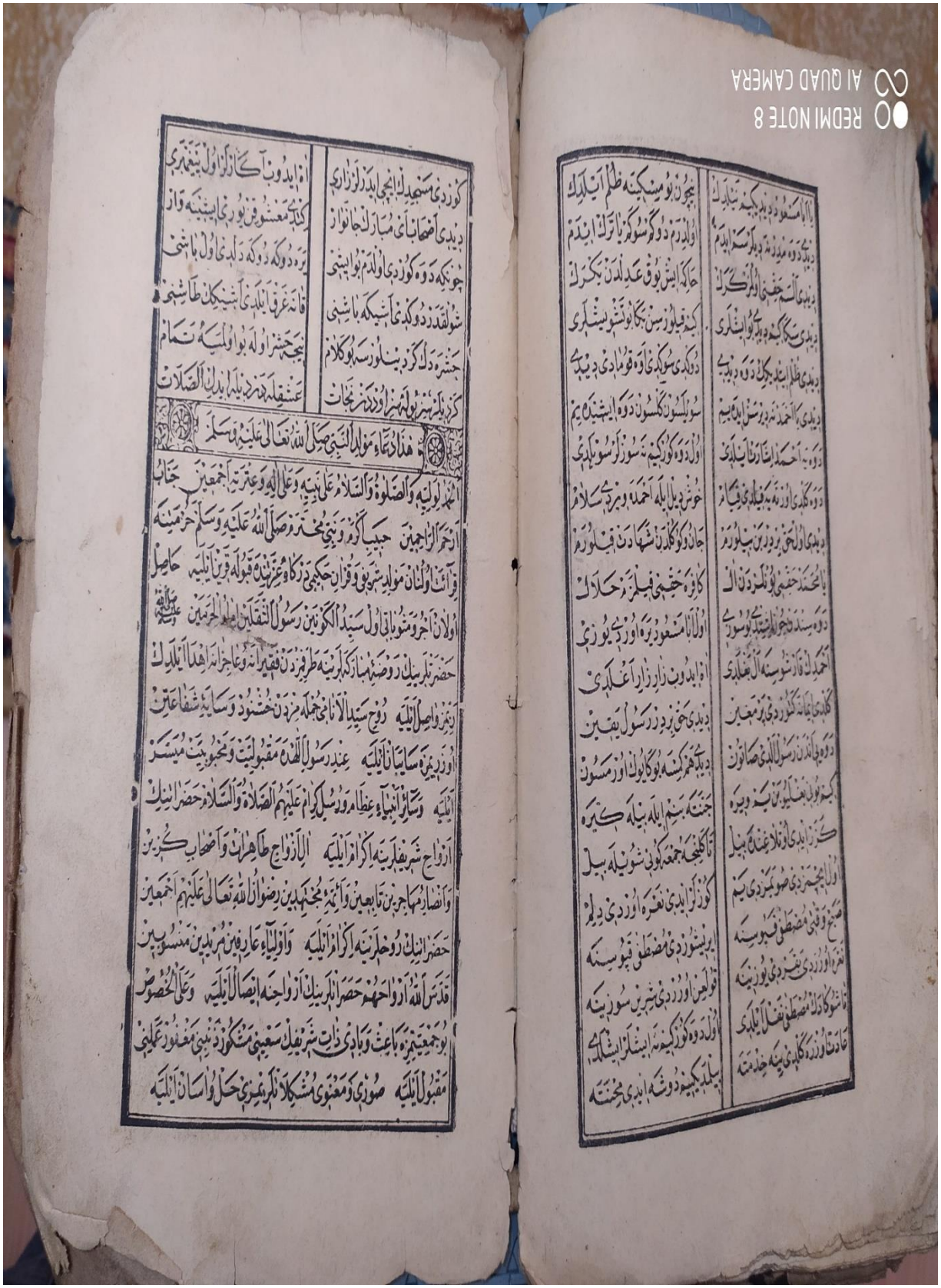
مولد اونومی عادت ایدیلم
طوردی انلر عهدی اوزره برقرار

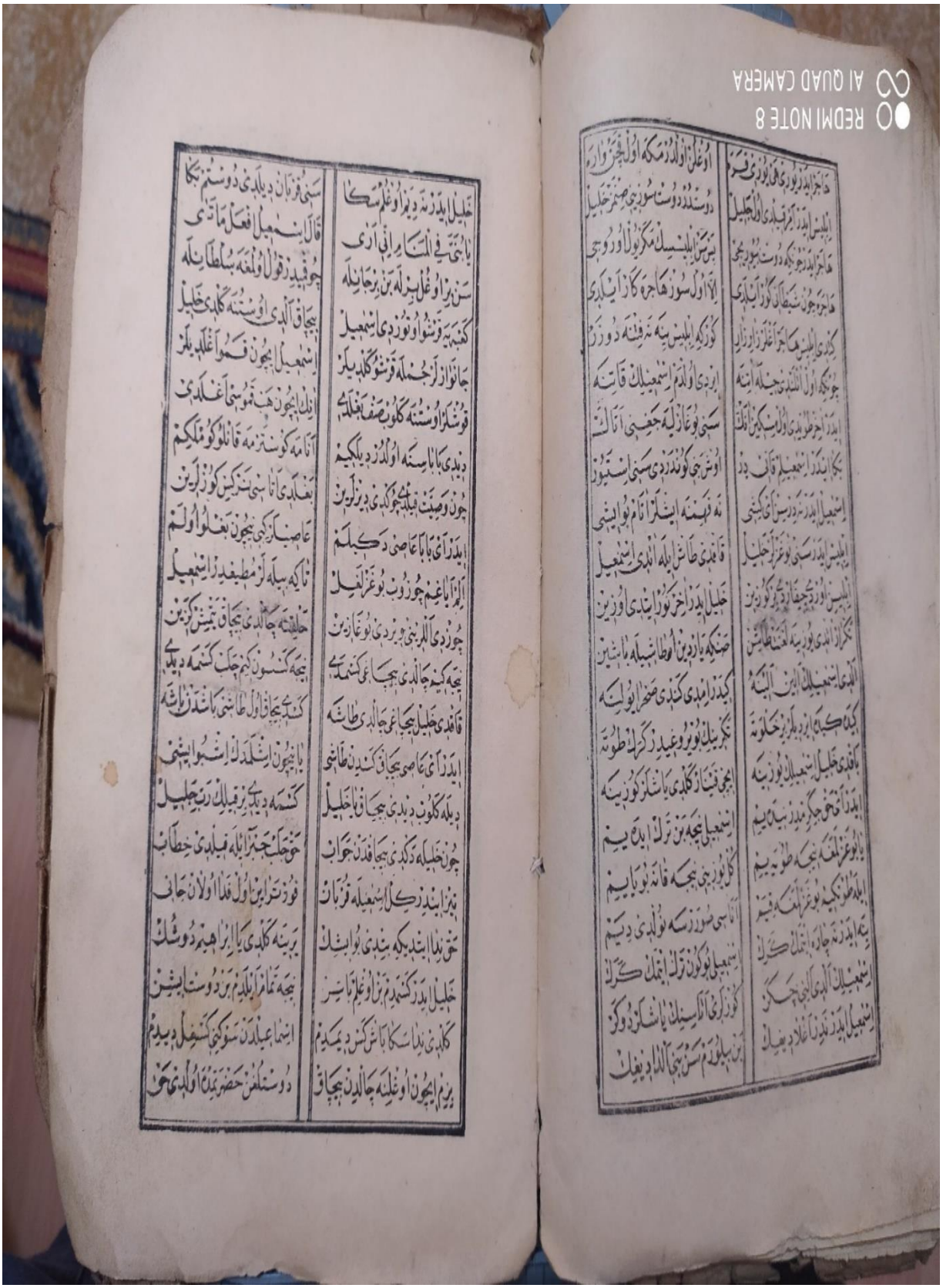
آیلدی بلدین اسلام اشکار
مولده ایندی کلیجون حرمتی

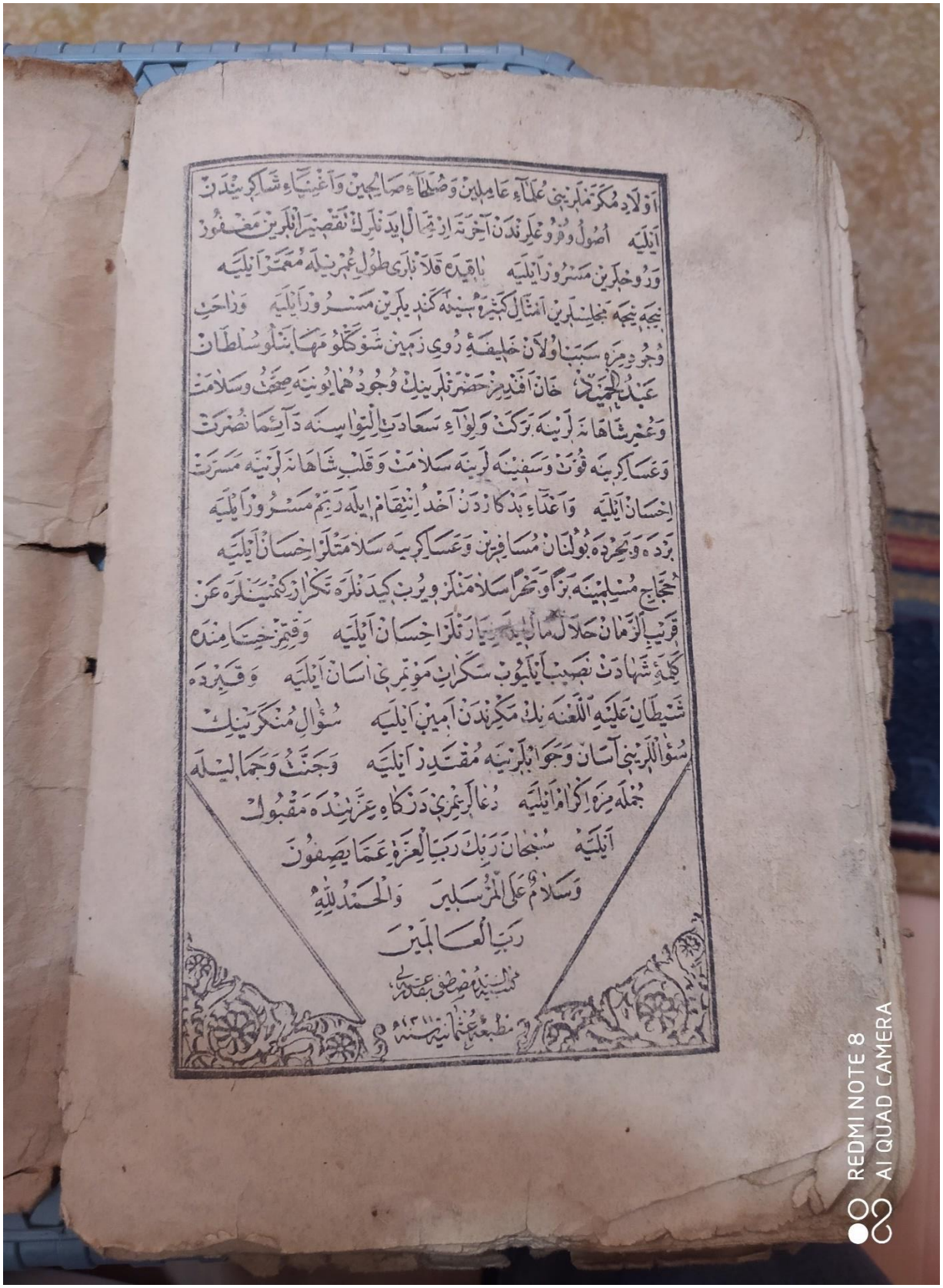
انلره دیرلدی ایمان حلمتی
کرنیلر سن سنده عزت بولمیسن

مولده جانبه عزت نیلمیسن

کرنیلر سن سنده عزت بولمیسن
عشقله دی الصلاة والسلام

اولاد مکرمه لرینی علماء عاملین وصلحاء صالحین واغنیاء شاکرین دن
ایلیه اصول وقواعد علم دن آخرته ارتحال ایدنلرك تقصیرلرین مغفور
ورو خلرین مسرور ایلیه باقیده قلانلری طول عمرینه معمر ایلیه
بجه بجه مجلسلرین امثال کثیره سنه کندیلرین مسرور ایلیه وراحت
وجودمزه سبب اولان خلیفه روی زمین شوکتلو مهابتلو سلطان
عبدالحمید خان افندمز حضرتلرینك وجودلری یونیه صحت وسلامت
وعمر شاهانه لرینه برکت ولواء سعادت التواسینه دائما نصرت
وعساکریه قوت وسفینه لرینه سلامت وقلب شاهانه لرینه مسرت
احسان ایلیه واعداء بدکارزدن اخذ انتقام ایله رغم مسرور ایلیه
بزده وبحرده بولنان مسافرین وعساکریه سلامتلر احسان ایلیه
حجاج مسلمینه برابر سلامتله ویرون بکیدنلره تکرار کمنیلره عن
قریب الزمان حلال مالیله دیار تلرینه احسان ایلیه وقبر نخیامنده
کلمه شهادت نصیب ایلیوب سکرات موتلرینی آسان ایلیه وقبرده
شیطان علیه اللعنه نك منکرین امین ایلیه سؤال منکرینك
سؤالرینی آسان وجوابلرینه مقتدر ایلیه وجنت وجمالیله
جمله مزه اکرام ایلیه دعالرینی درگاه عزتنده مقبول
ایلیه سبحان ربك رب العزة عما یصفون
وسلام علی المرسلین والحمد لله
رب العالمین

تمت بالخیر والرضی بعونه تعالی

مطبعه عثمانیه سنه ۱۳۱۱

REDMI NOTE 8
AI QUAD CAMERA

REDMI NOTE 8
AI QUAD CAMERA

Ek-5 Üçüncü Metinde Bulunan Hikayeler ile Derkenar İlahilerin Çevirisi

Vefat-ı Fatımat'ul-Zehra Radiyallahu Anha

İşit imdi Fatıma ahvalini
Kim resulden sonra noldi halini

Gice gündüz ağlamağa başladı
Kainatı dağlamağa başladı

Yimez içmez uyumazdı bir zaman
Söyliyekim hayretde kalmışdı heman

Dir idi va hasrete va firkate
Nidiyim ben ey baba va firkate

Böyle dirdi kanı hürmet kanı cehd
Kanı dostluk kanı sohbet kanı ahd

Söyler idi her nereye varsa ol
Anda ider idikim kanı resul

Ol da kılmadı bize her dem rauf
Ol da gilmedi bize her dem a'tuf

Ey yürek yan yüzi güneş mah içün
Kare kare kana kana ol şah içün

Böyle deyüb daim ağlar ol nigar
Gözlerinden yaş yerine kan saçar

Bir gün ashab bir yere cem' oldılar
Ya Ali dinle sözimiz didiler

Gel kerem kıl söyle ol gül'izare
Gice gündüz yakılmasun bu nare

Ağlamağla ele gireydi resul
Yahud canı virmeg ile ol resul

Ağlamağla vireyidik canımız
Tek ele gire idi cananımız

Layık bu emri Hüda'dır nidelim
Buna razı oluban sabr idelim

Geldi didi bu sözi ol dem Ali
Fatıma'ya ağlama didi veli

Yerin altında yata şahı cihan
Nice ağlayuban figan itmeyem

Ah idüben düşdi ol server yere
Yoğ idi aklını kendüni dire

Nice vakitten sonra ol hayrülbütul
Kalkdı yerinden olub gayet melül

Didikim dinle beni sen ya Ali
Gel kerem kıl vazifeye ya veli

Anda var bir künbedi sen yapıvir
İçine anın dahi gül serpiver

Anın adın beytül ahzan koyalım
Anda varub kanlı ecel güdelim

Sözini kıldı kabul ol dem Ali
Vardı anda yapdı bir ev ol veli

Her sabah anda varırdı ol nigar
Nevha idüb ağlar idi zarı zar

İştiyakım geçdi hadden didi ol
Yakdı canım ağlar idi ya resul

Ey diri gazarı nice gizleyem
Vaktını ben ya niceye gözleyem

Firkatin bahrine ben hoş düşmişem
Firkatin narına ben hod yanmışam

Zahmet u firkatlerim çokdur benim
Daha hergiz takatım yokdur benim

Uş hararet oldu yürek yaş ile
Gözlerimin nuru gitdi yaş ile

Kaddimi kıldım benekşe gibi hem
İşbu derde nice olası direm

Bu tenim inceldi oldum çün hilal
Gitti şadı canıma irdi melal

Firkat agusın dolu dolu kadeh
Nuş kıldım nice olayım ferah

Çün habibin menzili oldu turab
Bu cihan olsun harab andar harab

Katı efgan ile anda dökdi yaş
Arıyub suval ola yazdı katı taş

Göricek kabri habibin ol kibar
Ditredi kabr üzre düşdi ol nigar

Kabr içinde Mustafa vu mücteba
Didikim ey nur-ı ‘aynım merhaba

Katı müştakam cigerguşem sana
Va’de yetdi geliserin sen bana

Şad olub durdi yerinden ol zaman
Eve irdi ol dem içinde revan

Başladı hem kendüyi kavşirmege
Hem evin için dışın devşirmeğe

Gördiler anı Hüseyn ile Hasan
Didiler ey ana noldın bugün sen

Böyle te’cil maslahat noldi size
Lutfinizle bir haber virin bize

Bu sözi çünkim bulardan dinledi
Derd ile ah eyleyuben inledi

Gelin oğullar didi ey nur-ı a’yn
Yanına geldi Hasan ile Hüseyn

Bir dizine birin aldı ol ana
Bir dizine birin aldı hem yine

Öpdi gözlerin yüreğin dağladı
Yüzlerine bakdı vu çok ağladı

Yüreğin taştan değilse inleyin
Didi ey canım oğullar nideyim

Vade yetdi bilinüz bu dem heman
Dedeniz gel didi ol dem revan

Uş ecel irdi bana va ahrete
Sizden ayrılısaram va firkate

Ah kim yuyacak sizin başınızı
Kim tarayacak sizin saçınızı

Kim yuyisar ya kim ohşar hem sizi
Göziniz kim sürmelayiser sizi

Ömrimin son günidir bugün benim
Size kurban olsun uş halim benim

Yuyayım bugün sizin başınızı
Tarayayım ben sizin saçınızı

Taşradan ol dem heman girdi Ali
Ol nigarı gördi ağlar ol veli

Didikim ya Fatıma noldi sana
Niçün ağlarsın haber vir gel bana

Bana niçün söylemezsin ya helal
İdivirgil bana nedir işbu hal

Dir Ali’ye Fatıma dinle beni
Baki tutsun Hak bu dünyada seni

Va’de alınmışdır beyan oldı bana
Yetdi ol vade bugün nidem sana

Sen esan kal ben bu yolda giderem
Sana Hasan’la Hüseyn’i ısmarladım

Bu iki körpe kozılar ey can
Hoşça tutgıl dileğim budur heman

İşbu bu sözleri işitdi çün Ali
Ah idüb ağladı anda ol veli

Sana sığımdım İlahi, halimi
Virmege esan kılıvir canımı

Böyle didi vü heman ah eyledi
Canını teslim Allah’a eyledi

Ahşamla yatsu arasında vefat

Eyledi ol binti fahr-ı kâinat

Kokdı anda misk-i anber gül âb
Ditredi üstüne anın afitab

Zahir oldı evin içinde nur
Toldı evin içi ervah ile hur

Hem Hadice ruhı hazır oldılar
Ol nigarın üstüne ağlaşdılar

Hazır oldı enbiya ervahı hem
Di saa'det saa'ti kutlu kadem

Yüzi güller gibi ol yatmış idi
İçi dışı nura boyanmış idi

Üstüne vardı Ali eyledi yas
Kanlu yaş dökdi gözinden tas tas

Hem didi canım oğullar geliniz
Ananız gitmiş cihandan göriniz

Didiler a'det üzre hem anı
Kabrine koyalar ol nazik teni

Kordiler kim fahr-i alem Mustafa
Alemin şahı Muhammed Mustafa

Ol mübarek ellerin ol dem heman
Kabri içinden çıkardı ol zaman

Koçdı vü didi gözüm nurı sana
Key katı müştak idim geldin bana

Aldı Ali'nin elinden Mustafa
Kaldı hayretde Ali'yül Mürteza

Çün resulallah aldı yanına
Kıldılar medhu senalar canına

Gördiler ol hali anda cariu'n
Didiler inne lillahi ve inne ileyhi raciu'n

HİKÂYE-İ GEYİK

Yine başladım söze Allah deyu
Evvelinde fadlı bismillah deyu

Başladım bir mu'cizat uş gül gibi
Şerh ideyim bu mahal bülbül gibi

Mustafa'nın mu'cizatın söyleyem
Diler isen ben sana şerh eyleyem

Gör ne kıldı Tanrı'nın peygamberi
Yaradılmışın hem oldur serveri

İşit imdi ideyim bir mu'cizat
Ol resul-ı Haşim ol pak-i zat

Mescidinde bir gün ol din serveri
Tan namazın kıldı ol din rehberi

Söykenub oturmışdı mihrabına
Va'z pend ider idi ashabına

Ol Muhammed aya benzerdi yüzi
Yarın ol Hakk'dan diliser bizi

Cümle ashabını dahi anda bile
Sohbet iderdi resul anlar ile

Gördiler karşudan kırk atlu gelür
Kuvvet ile gayet heybetlü gelür

Nakırgı mescide değin geldiler
Çünki mescidin kubbesine irdiler

Mustafa'nın andadığın bildiler
Kamusu andan aşağı indiler

Girdiler mescide virdiler selam
Saf saf olub turdılar hem bittamam

Didilerkim gösterin Muhammed'i
Ol bizim dinimize batıl didi

Kim olkim putlara batıl didi
Halk içinde böyle da'va eyledi

İydin ana bu sözi söylemesün
Söyler ise bu arada turmasun

Ömer dir ya resul ben turayım
Süzem ile cümlesin yoğurayım

Ali ider ya resul ben turayım

Zülfikar ile kamusın kırayım

Resul ider sabr idin bir göreyim
Nedir dilekleri bir kez sorayım

Olakim hükmüme ferman olalar
Mu'cizat görüb Müslüman olalar

Resul ider nedürür dileğiniz
Gelsün otursun ilerü beginiz

Anlar idüb biz gelüb oturmayız
Dahi bir dem yanınızda turmayız

Bize peygamberliğin eyle a'yan
Ger yoğ ise sözün içinde yalan

İderken bunlar ile mahera
Bakdı, gördi ol Muhammed ey yera

Bir giyecek bağlu anda bir ata
Kim görüben anda kaldı ni'mreta

Tasma ile bağlu ayağı başı
İlla sil gibi akar gözin yaşı

Resul ider çözün geyik söylesün
Benim peygamberliğim şerh eylesün

İşidicek didi anların beni beni
Güldi didi ne dimek olur gibi

El ile diler geyiğimiz ala
Fi'il ile bize hazulıklar kıla

Üç gün oldı arkasından kovmışız
Kırk kişi yüz at yürüben tutmışız

Resul ider hele çözün siz anı
Disun ol yeri göğü yaradanı

Çözdüler ol geyiğin bağını
Pek tutuban boğazının bağını

Bağlu yerden geyiceği aldılar
Mustafa'nın huzuruna geldiler

Didiler ne sözin varsa digil
Bize peygamberliğin şerh eylegil

Didi boğazını hem çözün heman
İtsün peygamberliğim size a'yan

Bunlar ider çözicek geyik kaçar
İki kez seğirtse bir belen geçer

Çıkıcak andan geyiğimiz kaçar
Buna gayrı kaçacak kimler yeter

Resul ider çözün sözümi tutun
Geyiğin kaçarsa beni tutun

İşbu kavle razı olub uşdılar
Geyiğin boğazını açdılar

Hak Teâlâ dil virdi lütfundan ana
Vir salavat ne didi iydeyim sana

İyder ol iki cihanın güneşi
Allah'ın peygamberi hem sevgili

Tanrı birdir sen resulsın bigüman
Yerde gökde işbu söz oldu a'yan

Bunda her kim hak nebi bildi seni
Oddan azad olısar yarın teni

Kimki bunda seni ol hak bilmedi
Yarın ol tamu dibinde kaydı

Yediğin zakkum ola yeri cehim
Yüzü kara içdiği ola hemim

Her hükminde senin ferman ola
Yeri cennet yoldaşı Rıdvan ola

Ben dahi kötüyem ya Mustafa
Bir kara yüzlüyem gördüm çok cefa

Çin elinden gelmişdim ben garib
İster idim kardaşımı arayub

Mekke tağlarında geldim kurıladım
İki kozicek getürüb gizledim

İrken turmışdım ben otlayam
Girü gelüb kozilerim emzirem

İşbu kafirler beni avladılar
Çevre yanım önüm bağladılar

Kaçamadım yoğ idi bende mecal
Kardaşın yavını kılanda ne mecal

Kardaşı kişiye hem himmetlü tağ
Ölüm irerse görür yürekde tağ

Kardaşın yavını kılan kişi n'olur
Kamulardan yalımı alçak olur

Kişinin kardaşı yüreği yağıdır
Mal u mülkü bahçesi hem bağıdır

Şimdi Tanrı diye bana bir gün ey sehni
Neyleyem ol iki yavrılarım dahi

Dişleri bitmemiş ki otlayalar
Ne olalar ol ıssız dağda bunlar

Ya resulallah payende ol bugün
Yüreğim derdine derman ol bugün

İrişem ben ol iki özilere
Halimi haber virem ben anlara

Çün işitdi Mustafa bu sözleri
Yaş ile doldi mübarek gözleri

Resul dir kafirlere sözüm tutun
Geyiği bana bağışlan ya satın

Çünkü bunlar işbu kavli kıldılar
Geyiği ol demde salıverdiler

Çıkdı derd ile geyik girdi yola
Vay anakim kozılardan ayrıla

Yavuz okdur uğramasun kimseye
Kozı ayrılığına kimler toya

Akar idi geyiğin gözyaşı
Yel gibi giçer idi dağı taşı

Dağ, taş, dere, tepe dimez geçer
Yaş yerine gözlerinden kan saçar

İrdi ider ey iki körpe kozı
Nice sorayım sizin halinizi

Geliniz bir dahi yüziniz göreyim
Karnınız açdır sizi emzireyim

Ey iki körpe kozılar geliniz
Şimdi ne bilin siz anasız kaldınız

Bunlar ider ana ne tuydı canın
Dileğimiz idi bu sözün senin

Ya ana ne geldi söylekim sizi
Didigin yok idi bize bu sözi

Geyik ider kafire tutılmışam
Hak resulini payende virmişem

İşbu sözi idüben ağlaşdılar
Anasıyla bir zaman koklaşdılar

Didiler südün bize oldı haram
Söyle sen resule bizden selam

Koy bizi bu dağ içinde ölelim
Tanrı resulüne kurban olalım

Geyik ider ben giderem aradan
Sizlere destegir olsun Yaradan

İşbu sözi idüben döndi girü
Dinle imdi Tanrı hükmün gel berü

Meğer kafir begi adem gönderüb
Yolına varın turak urun deyüb

Gelüben tuzak kuruban gitdiler
Ol geyiceği tuzağa tutdılar

Kaldı geyik tuzak içre ağlayub
Tanrı'nın buyruğuna bel bağlayub

İder ey alemlerin sırrın bilen
Ey kamu dertlilere derman olan

Hiç kayırmazam bana oldı cefa
İlla kefil oldın bana Mustafa

Dertliyem derman ulaştır ya Hekim
Ben zaifem hem senin lütfun azim

Geldi geyik tuzak içre durur
Hak Teala Cebrail'e buyurur

Tiz irişgil geyiği getür didi
Tuzağ ile Ahmed'e yetür didi

Geldi geyik ortaya Allah deyu
Halimi gör ya resulallah deyu

Siz ayıblaman benim geç geldiğim
Size ma'lumdur benim ne oldığım

Ol cuhudlar gördi geyik geldiğin
Mustafa önünde özürlendiğin

Kırkı da ol dem müsliman oldılar
Küfrü koyub ehli iman oldılar

Mustafa ashab ile şad oldılar
Kaygudan cümlesi azad oldılar

Kafirler gör nice dine döndiler
Din şayan olunca neler gördiler

Geyiği girü yerine gönderdiler
Kafirleri hak dine döndürdiler

İşbu kıssa burada oldı temam
Mustafa'nın ruhuna yüz bin selam

Okuyanı dinleyeni yazanı
Rahmetinle yarlığagıl ya Gani

HİKÂYE-İ GÜVERCİN

İşit imdi bir acayib hoş haber
Kim ne dimiş raviyanı mu'teber

Resul ikindi namazın kılmışdı
Dua idüb el yüze sürmişdi

Gördi sağ yanında gögercin uçar
Kondı resulın dizine yaş saçar

Dir resule sana geldim gizlegil
Bir doğan gelürse beni gizlegil

Ol doğan üç gündür beni koğar
Canım almak kasdine olmış suvar

Gizler isen gizlegil şimdi gelür
Altı yavrım ya resul öksüz kalur

Ya gizlemezsen destur vir uçayım
Yüce yüce kayalara kaçayım

Çün resul işitdi bu sözleri
Yaş ile toldı mübarek gözleri

Resul ider yenime gir ey hümam
Harab olmışdır senin işin temam

Yüz bin doğan gelse seni virmezem
Başımı virüb seni terk itmezem

Çün gügercin girdi resul yenine
Sen bak imdi Tanrı'nın takdirine

İndi ol saat havadan bir doğan
Yeri göğü ditredüb kıldı figan

Ya resul gizleme virgil avımı
Yoğsa hasta kıluram ben canımı

Gice gündüz ben havada gezerem
Durmadan ardınca anı süzerem

Ol benim avımdır anı özleme
Virgil avımı ya resul gizleme

Altı yavrım acıkdı bakar yola
Pes anı terk eyleme nite ola

Resul ider bir koyun virem sana
Sen bağışla bu gügercini bana

Ol ider koyun etini yimezem
Bana yaramaz ana ben bakmazam

Kendi etimden vireyim ben sana
Sen bağışla bu gügercini bana

Resul ider adem eti tatludır
Sözim işit söz işitmek kutludır

Çünki bakdı ol doğan bu işlere
Mustafa batmış idi teşvişlere

Destur oldı bıçağı getürdiler

Heb sahabe kayguya oturdılar

Hitap geldi bıçağa kesme didi
Ger kesersen al bizarlık berati

Urdı bıçağı mübarek kolına
Kesmedi bıçak kodı sağ yanına

Kesmedi çünkim tenini ol bıçak
Nice kessün kesme didi ana Hak

Gügercin silkindi oldı Cebrail
Doğan silkindi oldı Mikail

Didiler Hakk'a ki sen oldın habib
Sen olubsın cümle dertlere tabib

Senin içün Hak yaratdı alemi
Arş-ı kürsi ins u vü cinni ademi

Biz senin n'oldığını bilmiş idik
Şefaatin ummağa gelmiş idik

Kıl şefaat evliyalar serveri
Cümle peygamberlerin hem rehberi

Failatün failatün failat
Vir Muhammed Mustafa'ya salavat

KISSA-I İSMAİL VE İBRAHİM ALEYHİMÜSSELAM

Evvela Allah adını yad idelim
Sonra dönüb söze bünyad idelim

Hem salavat virelim peygambere
İki cihan güneşi ol servere

Şöyle gördüm kitab içre Halil
Tanrı'ya yalvarır ey Rabb'ü-l Celil

Bir oğul bağışla lütfunla bana
Sevdiğimi kurban eyleyem sana

Bunca yalvardı dün gün Hazret'e
Ta Halil İsmail'e oldı ata

İsmail oldı olalı sevgülü
Len tenalül birrehata tunfiku

Sevdiğin ta kim bana virmeyesin
Sevdiğin nesneye irmeyesin

Düşde gördi ya Halil oldı dileğin
Niçün kurban eylemezsin sevdiğin

Bana va'din böyle idi vireyim
Sevdiğimi sana kurban ideyim

Tanla yüz koç kurban eyledi Halil
Ol gice yine nida itdi Celil

Ya Halil sen kavline turmaz mısın
Sevdiğin nesneyi terk itmez misin

Yüz devesi var idi key sevgülü
Şöyle kim cümleden idi sevgülü

Tanlacak turub katar ile yeder
Vir salavat idivireyim nider

Yüz deveyi kurban eyledi Halil
Ol gice yine nida kıldı Celil

Yine düşde gördi kurban virmedin
Kavline irüb sözünde turmadın

Yüz has atı var idi hem güzeldi
Dire dire kamusın boğazladı

Halil ider işi tamam işledim
Sevdiğimin kamusın bağışladım

Yine düşde gördikim işlemedin
Sevdiğini bize bağışlamadın

İsmail'dir sevdiğin bil ya Halil
Bizim için anı kurban eylegil

At, deve boğazlamağı sen kogıl
Turgıl İsmail'ini kana yugıl

Gördi yetmiş def'a hem bu düşi
İder eylemek gerek işbu işi

Uykusundan İbrahim belinledi

İsmail'im deyuben çok inledi

Eger disem ben anın anasına
Bencileyin od düşiser canına

Yeğrek oldur bu sözi ben söyleyem
Oduna gidem deyu yol gözleyem

İbrahim geldi buyurdu Hacer'e
İsmail'in yıkayub saçın tara

Tonların yu hem ellerin hınala
Benim ile bile oduna gele

Ne bilürdi anı miskin anası
İletür boğazlamağa babası

Turakeldi vü sığadı kolların
Hınaladı İsmail'in ellerin

Tonların geydirdi vü ısmarladı
Elin aldı Halil'e ısmarladı

Görişüben öpdi hem iki gözin
Kokdı boynın yüzine vurdu yüzin

İder ayrılmagıl atandan canım
Bu fanide varlığım sensin benim

Gözlerim seninle görir dünyayı
Tez gel yola bakdırmagıl ananı

Ana böyle deyüb döndi girü
İrdi şeytan-ı lain göksin ürü

İder eyvah ol nazenin İsmail
Aldı gitdi boğazlamağa Halil

Hacer ider hey koca esin katı
Oduna iletti atası anı

İblis ider İsmail'den el yugıl
Yasını tut anınçün ağlagıl

Hacer ider yüri hey yüzi kara
Oğlun öldürmeğe ol kaçan vara

İblis ider emir kıldı ol Celil
Dostdur dost sözini sınmaz Halil

Hacer ider çünki dost buyurıcı
Pes sen iblissin meğer yol urucı

Hacer'e çün şeytanı gör eyledi
İlla ol söz Hacer'e kâr eyledi

Gitdi iblis Hacer ağlar zarı zarı
Gör ki iblis yine ne fitne düzer

Çünki ol atlandı hile atına
İrdi ol dem İsmail'in katına

İder ahir tuydı ol miskin anan
Seni boğazlayacağını atan

Bana ider İsmail'im kanı dir
Uş beni gönderdi seni isteyür

İsmail ider ne dirsin ey kişi
Ne fehimne işler atam bu işi

İblis ider seni boğazlar Halil
Kakdını taş ile atdı İsmail

İblisi urdı çıkardı bir gözin
Halil ider ahir nur itdi özin

Tekrar atdı yüzine la'net taşın
Sanki yardın o taş ile başın

Aldı İsmail'in elin eline
Gider imdi kendi sahra yolına

Gide gide irdiler bir halvete
Tanrı'nın buyruğıdır gerek tuta

Bakdı Halil İsmail'in yüzine
İçi kaynar geldi yaşlar gözine

İder ey Hak ciğerimdir nideyim
İsmail'i nice ben terk ideyim

Ya boğazlamağa nice toyayım
Gül yüzini nice kana boyayım

İle tutkim boğazlamağa kıyam
Anası sorarsa noldı diyem

Yine ider ne çare itmek gerek
İsmail'i bugün terk itmek gerek

İsmail'in aldı elini çeker
Gözleri atasının yaşlar döker

İsmail ider nedir ağladığın
Ben bilürem sen beni aldadığın

Halil ider ne diyem oğlum sana
Seni kurban diledi dostum bana

Ya buneyye fil menami inni era
Kale İsmailu fe'l matera

Sen bir oğul birle ben bir can ile
Çok mıdır kulu olmağa sultan ile

Kabeye karşı oturdı İsmail
Bıçak aldı üstüne geldi Halil

Canavarlar cümle karşu geldiler
İsmail içün kamu ağladılar

Kuşlar üstüne gelüb saf bağladı
Anın içün heb kamusı ağladı

Didi babasına oldur dileğim
Anama gösterme kanlu gömleğim

Çün vasiyet kıldı çökdi dizlerin
Bağladı atası nergis gözlerin

İder ey baba asi degilem
Asiler gibi niçün bağlu olam

Elim ayağım çözüb boğazlagıl
Ta ki bileler muti'dir İsmail

Çözdi ellerini virdi boğazın
Halkına çaldı bıçak yetmiş kezin

Nicekim çaldı bıçağı kesmedi
Nice kessünkim Çalab kesme didi

Kakdı Halil bıçağı çaldı taşa
Kesdi bıçak ol taşı baştan başa

İder ey asi bıçak kesdin taşı
Ya niçün işlemedün işbu işi

Dile gelüb didi bıçak ya Halil
Kesme didi bir kılın Rabb-ı Celil

Çün Halil'e değdi bıçaktan cevab
Hak Çalab Cebrail'e kıldı hitab

Tiz indirgil İsmail'e kurban
Kurtarayım ol feda olan canı

Hak nida itdi ki bitdi bu işin
Yerine geldi ya İbrahim düşün

Halil ider kesmedim ben oğlum başın
Nice tamam eyledim ben dost işin

Geldi nida sana baş kes dimedim
İsmail'den sevgini kesgil didim

Bizim içün oğlına çaldın bıçak
Dostluğun hazretimde oldu hak

Ta Halil'in emrine ferman ola
İsmail derdine derman ola

Sen dahi Hak'dan hata bulmayasın
Ta bıçağı nefsine çalmayasın

Bunda hatim oldı bu kıssa ey hümam
Mustafa'nın ruhuna bihad selam

HİKÂYE-İ KESİKBAŞ

Başlayalım söze bismillah ile
Dürişelin dün ü gün Allah ile

Bir hikayet dilime geldi arı
İdiserem Hak kılurıser yarı

Hak yarı kıla dilime söyleyem
Mustafa mu'cizatın şerh eyleyem

Otururdu Mustafa dört yar ile
Otuz üç bin sahabe cümle bile

Bakarlardı resulün ay yüzüne
Kulak urmışlardı şeker sözüne

Gördilerkim bir adam kesik başı
Girdi içerü döker gözi yaşı

Aksakallu sanasın nurdır akar
Nura batar kim ki yüzine bakar

Ne ayağı var idi hem ne eli
Bir kesikbaşdır heman söyler dili

Gevdesi yok bir acaib başdurur
Şehid olmuş gözleri hem yaşdurur

Yüzüni urdı yere kıldı zarı
Zarı zarı ağladır peygamberi

Ali turub anda destur diledi
Ol başı getürmeğe kasd eyledi

Tutdi Ali başı kaldıramadı
Miskal zerre yerden ayıramadı

Gayretinden Ali'nin ussı gider
Ol baş ider ya resul Ali n'ider

Ali gibi bin dahi olur ise
Cümlesi da'va ile gelür ise

Kimse hergiz beni kaldıramaya
Zerre kadar yerimden ayıramaya

Dürişürdim dün i gün Allah ile
Allah adı hem dahi benim ile

Elli bir kez dahi varmışam hacca
Çok niyaz eylemişem yalın aca

Gah yürürdim yeryüzünde at ile
Gah çıkardım göğe mu'cizat ile

Gah girerdim ademi suretine
Gah varırdım melekler katına

İsm-i a'zam duasın bilür idim
İsa ile ben namaz kılur idim

Kal'a-i Zerrin idi şehrim benim
Şeyh Abdullah idi adım benim

Bir hub oğlum bir hatunum var idi
İkisi de benim ile yar idi

Oğlum ile gevdemi bir div yedi
Ya resulallah meded eyle didi

Avratımı aldı gitdi kuyuya
Kaygu komaz gözlerimi uyuya

Dadımı ger alıvirmezsen benim
Kıyametde da'vacınam ben senin

Bu sözi işitdi çün Ali turuv
Dülfikar bağladı geldi ilerüv

Dir resule destur virgil varayım
Zülfikar ile divi öldireyim

Ya ben ölem ya devin başın kesem
Yer dibinde görürsem anı basam

Ben erenler mahfilinde turmışam
Ayrık erlik da'vasını kılmışam

Resul ider ya Ali varma ana
Olmasınkim bir ziyan gele sana

Ali ider çare yok varısaram
Başıma geleni göriserem

Div elinden alayım ol avratı
Almaz isem kanı İslam gayratı

Ali'yi gönderdiler ol menzile
Otuz bin sahabe cümle bile

Bindi Düldül'e takındı Zülfikar
Hem Hüseyin'le Hasan eyledi zar

Gitdi Ali dahi Kesikbaş ile
Döndi ashablar ko göz yaş ile

Şol Ali sürer idi Düldül atı
Ol Kesikbaş gider Düldül'den katı

Tağ u taş dimez yuvarlanur geçer
Sanasınkim kanadı vardır uçar

Ok atımı Ali'den önce gider
Yedi mushafı, Kuran'ı ezber ider

Kandakim Ali namaz kılur idi
Ol Kesikbaş göz ile kılur idi

Ali öper olsa kesikbaşın yüzin
Mendil ile hem siler yüzin gözin

Yedi gün dün dimeyüb sürdiler
Akıbet bir murğizare geldiler

Vardı ol yerde bir derin kuyu
Çıkar ol kuyudan cehennem suyu

Ol baş ider ya Ali div kuyusı
Bu kuyudur kal'asının kapusı

Daima bundan çıkar bundan geçer
Yediği adem atı umri geçer

Ali ol dem döndi bakdı Düldül'e
Beş yüz kulaç kemendi var bile

Kemend ucun bir kayaya bağladı
Ol Kesikbaş Düldül ile ağladı

Ali ider himmetin tutın bile
Olakim ol Hak Çalab yardım kıla

Kemend ucun Ali aldı eline
Allah adın çok getürdi diline

Egül egül kuyuya indi Ali
Tanrı'nın arslanı ol gerçek veli

Aşağı bakdı gördi kuyu ırak
Kendüye ider ipi elden bırak

Ali çün kemendi elden kodı
İsm-i a'zam duasını okudı

İnerdi kuyuya yavlak katı
Getürdi tekbir ü salavatı

Yedi gün yedi gice iner idi
Gah başı gah ayağı döner idi

Şükr iderdi daima ol Tanrı'ya
Sıdk ile ihlas ile ikrar ile

Bun yerinde nideyim dimez
Anlayub kayğusın yimez idi

Namaz vakti oldığın bilür idi
Göz uciyle namazın kılur idi

Sekiz günde ayağı irdi yere
Bir saat oturdıkim aklın dire

Ali gördi anda bir timur kapu
Secdeye vardı Hakk'a kıldı tapu

Kapuyu kopardı gördi bir saray
Ol sarayda bir hatun var sanki ay

Hoş namaz kılur ol ahiret hatuni
Ah idecek göğe çıkar tütüni

Gökçek yüzi sarayı nur eylemiş
Tanrı aşkını gönlünde yer aylemiş

Seccadesi yaş ile hem tolumış
Ol Kesikbaş'ın helali bu imiş

Ali anda gördi kim bir otada
Beş yüz sünni Müslüman bir arada

Elleri boyunları bağludurur
Div elinden ciğeri tağludurur

Çün Ali'yi gördiler biçareler
Dilediler karşusına varalar

Anlar ider ya Ali feryad deyu
Bu div elinden bizi kurtar deyu

Beş bin idik beş yüzümüzi kodı
Günde yüz kişilerin gövdesin yedi

Ali ider beni kim didi size
Anlar ider Mustafa geldi bize

Bize didi Ali bunda geliser
Sizi bu div elinden alısar

Sıçradı Ali gitdi bir saraya
Gördi bir div ki benzer minareye

Uykuya varmışdı horlar o lai'n
İçi tışı tolmış idi küfr-ü kin

Şöyle katı nefesi andan çıkar
Burcu baruya tokınursa yakar

Başı künbed kolları şah-ı cınar

Gözleri külhan tamı gibi yanar

Ali na'ra urdı div uyanmadı
Na'ra anın canına kâr eyledi

Bir dahi Ali yine na'ra urdı
Div uyanub yirinden turı geldi

Katı katı Ali'ye dönüb bakar
Dişlerini biribirine çakar

Sen mi geldin ya Ali düşmanımız
Senin elinden yakıldı canımız

Sen kesmişsin bunca divler başını
Sen akıtdın Kasır divin kanını

Ali ider bunda Hak virdi beni
Pare pare eylerem şimdi seni

Ol div ider ya Ali seni yeyem
Dünyada sünni Müslüman komayam

Bunu didi ol lai'n indi yere
Bin batman gürzini getürdükim ura

Kalkanın çevirdi Ali kolına
Allah adın çok getürdi diline

Bir gürz urdı Ali'yi alamadı
Neyleyüb nidesini bilemedi

Ali ider ol dive parmak getür
Tanrı'nın birliğine iman getür

Ol div ider bin yaşadım dimedim
Ömrinde din kayğusın yimedim

Ali çünkim işitdi bu sözleri
Kakımadan kana döndi gözleri

Zülfikarı çaldı divin başına
Kesdi başın geçdi saray taşına

İki pare eyledi Ali divi
Çün div öldi yıkıldı iblis evi

Ol Müslümanlar kamusı geldiler
Ol divin hazinesini aldılar

Aldılar ol hatunı dirildiler
Cümlesi kapu dibine geldiler

Ali dua itdi amin didiler
Kendilerin kuyu ağzında buldular

Ali dua itdi ol Kesikbaş'a
Ol dahi bir nevcivan oldı yaşa

Bir yini virdi ana avratı
Kendisi tutdı Medine yolını

Sağ selamet geldi yine Ali
Mustafa'nın katına irdi veli

Cümle ashab gelüben görüşdiler
Şad olub hali hatır soruşdılar

İşbu kıssa burada oldı temam
Mustafa'nın ruhuna yüz bin selam

HİKÂYE (İslam-Yahudi)

Mustafa mevlidini yad idelim
İşidenler canını şad idelim

Kim safa virir işiden canına
Ola kuvvet dinine imanına

Dinle imdi bir hikâyet idelim
Mevlidin sözine andan gidelim

Ta bilesinkim mevlid ne imiş
Hürmeti hem mevlidin nice imiş

Şehr-i Bağdad'da var idi bir kişi
Gice gündüz hayır idi anın işi

Her rebiül evvel ayı Mustafa
Mevlidin eyler idi ol pür sefa

Ol habibin yolına komışdı başı
Çok yedirdi aş u etmek dürlü ası
Bir Yahudi var idi cariye anın
Ki a'dusı idi İslam ehlinin

Avratı itdi ana bir gün ey yar

Ne aceb işdir işler işbu car

Her rebiül evvel anı bu kişi
Hayr idüben yedirir dürlü aşı

Ol Yahudi didi ana ey nigar
Bir nebisi vardır anın güli'zar

Ahmed-i Muhtar'durur anın adı
Cümle dilde söylenür anın adı

İşbu ayın on ikisinde ey yar
Hem düşenbi gicesi ol güli'zar

Anasından toğdı ol bedir-i tamam
Cümle alem afitab ol hümam

Anın içün anda bayram ider ol
Her kişiye dürlü in'am ider ol

Çün işitdi hatun anın sözini
Aklı gidüb yavı kıldı canını

İrdi ol vakit ana şevk Mustafa
Toldı kalbi zevk-i şevk ile safa

Ol gice şevk ile yatdı ol nigar
Gördi düşde ol Muhammed şemsi var

Hazır olmış cümle ashabı bile
Cümle a'li cümle ahbabı bile

Didi hatun bir güzel yüzlü nigar
Kimdurur yok buncalayın güli'zar

Didiler muhtar-ı Muhammed budurur
Hem dahi Mahmud-u Ahmed budurur

Ol habibe şevk ile virdi selam
Hulk ile aldı selamın ol hümam

Ya resulallah didi söyledi ol
Lütf ile lebbeyk didi ana resul

Ağlayuban ol nigar at eyledi
Ben sana kemter karavaşam didi

Bana lebbeyk dimege nedir sebeb
Ey letafet ma'deni kanı edeb

Didi ana ol şefiül müznibin
Ol habibül rahmeten lil-alemin

Şevk ile anub ululadın beni
Bil kabul itdi seni de ol gani

Sana iman hila'tin virdi Ahed
Sen benimle olusarsın ta ebed

Ana iman telkin itdi ol resul
Sıdk ile imana geldi anda ol

Uykusundan uyanub ah eyledi
Nezrim olsun Mustafa'ya heb didi

Erine didi bu gice gördiğin
Bildi hatunı resule irdiğin

Didi gördüm bu gice sen gördiğin
Hak-i payine yüzini sürdiğin

Aşık oldum ben ana can ile
Toldı gönlüm nur ile iman ile

Ol resule biz uyalım can ile
Yolına canı koyalım aşk ile

Hem dahi Hakk'a itaat idelim
Mevlid okumağı adet idelim

Turdı anlar ahdi üzre berkarar
Eylediler din-i İslam aşikar

Mevlide itdikleri çün hürmeti
Anlara virildi iman hila'ti

Ger dilersen sen de izzet bulasın
Mevlide can ile izzet kılasın

Ger dilersin bularsın a'li makam
Aşk ile di essalat u vesselam

HİKÂYE-İ DEVE

Çün hikayet eyledi işinden deve
Mustafa'dan oldı derdine deva

Mu'cizatın şevk ile dinlen gelin
Her birinde hisse size var bilin

Şöyle bir gün cum'a eyyamında
Sabah vaktinde değil ahşamında

Zarılık geldi kapudan içerü
Mustafa didi Ali'ye tura ur

Kapuda mazluma benzer zar ider
Tolum ana sorgıl neden irdi ne der

Çıktı kapuya Ali'yül Mürteza
Gördikim bu zar kılan bir deve

Didi noldın ey mübarek bu keder
Güç mi gördin seni kim döger söger

Didikim ya Mustafa zulm itdiler
Dinle ey sultan-ı alem nitdiler

Ol Eba Mesud benim çün malikim
Yolda idim ağır idi her yüküm

Balçığ idi yol düşdüm tarınub
Kolları dögdi beni attan inüb

Hem bir benden ana kıldıgıla
Yön iletmez didiler bu menzile

Didi olkim elin anın yalının
Dahi andan sonra gözin kalının

Yem virmen taşra bırağın anı
İrte boğazlan görün andan kanı

Bari didim ol habibe varayım
Kamu dertlere tabibe varayım

Kim boğazlar ol boğazlarsa beni
Yolına kurban ideyim bu canı

Etimi yağımı mü'minler yesün
Nimetine ol Hakk'ın şükr eylesün

Hakkımı al çünkiadilsen bugün
Kavlillah birle amilsün bugün

Mustafa vardı evine itdinin
Ta ki ala hakkını ol miskinin

Ya Eba Mesud didikim neyledin
Niçün bu miskine zulm eyledin

Didi devemdir ne dilersem iderim
Öldirem dögem sögem ya terk idem

Didi alsam hakkını olmaz gerek
Hakime iş yok adilden yeğrek

Didi sana kim didi bu işleri
Kim kılursun bana bu teşvişleri

Didi zulm itdiğin deve didi
Dögdi sögdi eve komadı didi

Didi Ahmed ne dirsen ideyim
Söylesün gelsün deve işideyim

Deveye Ahmed işaret eyledi
Ol deve görkim ne sözler söyledi

Deve geldi ortaya kıldı kıyam
Hoş dil ile Ahmed'e virdi selam

Didi ol Hak birdir ben bilürem
Can u gönülden şehadet kıluram

Ya Muhammed hakkımı bunlardan al
Kafire hakkımı kılmazam helal

Devesinden çün işitdi bu sözi
Ol Eba Mesud yere urdı yüzi

Ahmed'in karşusına el bağladı
Ah idüb zarı zarı ağladı

Geldi imana getürdi parmağın
Didi Hak birdir resul yakin

Deveyi andan resul aldı satun
Didi hem kimse buna yük urmasun

Kim bunı bağlayuban yem vire
Cennete benim ile bile gire

Gezer idi otlağında bile
Ta gelince cum'a güni şöyle bile

Ol içmezdi su yemezdi yem
Gözlerinde na'ra urdı dilim

Sabah vakti Mustafa kapusına
İrişürdiMustafa kapusına

Nara ururdı bakardı yüzine
Kulağın ururdı şirin sözine
Çünki deve gördi ol dem bu işi
Yere döğe döğe deldi ol başı

Şol kadar dögdi eşiğe başını
Kana gark eyledi eşiğin taşını

Haşre dek ger dinlürse bu kelam
Nicesi haşr ola bu ölmeye tamam

Ger dilersiz bularsız oddan necat
Aşk ile derd ile idin esselat

Ta şuna dek Mustafa nakl eyledi
Ol deve görkim ne işler işledi

Adet üzre geldi yine hidmete
Bilmedikim düşe idi mihneti

Gördi mescidin içini iderler zarı
Ah idüb anarlar ol peygamberi

Didi ashab ey mübarek canavar
Gitdi maşukın yüri işine var

HÂZÂ DUA-İ MEVLİDİ NEBİYYİ SALLALLAHU ALEYHİ VESSELAM

Elhamdu liveliyyi vesselatu vesselamu nebiyyihi ve ala alihi ve ıtretihi ecmein. Cenab-ı erhamerrahimin habibi ekrem ve nebiyyi muhterem sallallahu aleyhi vesselam hürmetine kıraat olunan Mevlid-i şerifi ve Kuran-ı hâkimi dergâh-ı izzetinde kabule karin eylesin. Hasıl olan ecrü ve meşubatı ol seyyidül kevneyn, resulü sakaleyn, imamül Haremeyn (sav) hazretlerinin ravda-i barekelerine tarafımızdan fakirane vü acizane ihda eyledik, ruhuna vasıl eyleye. Ruh-ı seyyidül en'ame cümlemizden hoşnud ve saye-i şefaatini üzerimizde sayeban eyleye. İndî resulallahda makbuliyet ve mahbubiyet müyesser eyleye. Vesair enbiya-ı izam ve rusuli kiram aleyhimussalatu vesselam hazeratının ervah-ı şeriflerine ikram eyleye. Âl-i ezvacı tahirat ve eshab-ı güzin ve ensar-ı muhacirin, tabiin ve amme-i müçtehidin rıdvanullahı taala aleyhim ecmain hazaratının ruhlarına ikram eyleye. Ve evliya-ı arifin, müridin, mensubin kaddesellahu ervahehüm hazaratlarının ervahına intisal eyleye. Ve alel husus bu cemiyetimize bağış ve badi zatı şerifin sa'yini meşkûr zenbini mağfur amelini makbul eyleye. Sorı ve manevi müşkilatlarımızı hal u asan eyleye.

Derkenardaki İlahi ve Kasideler

Naat-ı Şerif
Cem'i-i enbiyalardan Muhammed
Cümlenin şahı
Yüzü nurundan aldılar
Felekte şems ile mahı
Bedekat günleri geçti
Kadem arş üstüne tacı
İrişti kabe kavseyne
Tavaf eyledi dergahı
İderem canımı kurban
Senin yoluna ey Ahmed
N'ola bir kere seni görsem
Yüzi şems kamer mahı
Anın seyrü sulukinden
Melekler aciz oldular
Ki bin yılda varamazlar
O bir demde varub rahı
Tecellay-ı cemalini
Şöyle kim gördiler anı
Anın çün aşk ile daim
İderler derd ile ahı
Mehammeddir gönül kanı
Hem oldur canların canı
Seher vakti sehergahı
Bu Eşrefoğlu Rumi'nin
Günahı çoktur gayet
Şefaat kıl ya Muhammed
Yüzü şems-i kamer mahı

Eyzan

Münker ve nekire kabirde
Sual virmek isteyenler
Mevlid okutsun
Aşık olan terk idemez ölünce
Mevlayı sevenler mevlid okutsun
Mevlid kadri bilmeyen gaflette uyur
Yılda bir kere gelince mevlid
Allah'ı sevenler mevlid okutsun
Her kişiye nasib olmaz bu hayır
Mizanda sevabı dağlardan ağır
Olmak isteyenler mevlid okutsun
Alimler okurken dinle ibret al
Arif isen fikrin deryasına dal
Mevlayı sevenler mevlid okutsun

Naat-ı Şerif
Mizadır zatına ancak
Bu salat ya resulalallah
…tızın şanına layık
Beşaret ya resulallah
Seni alemlere rahmet
İçün gönderdi ol Bari
Bize bir rahmet kılmak
Mürüvvet ya resulallah
Yüzün görmeksizin imanı
Getürdün bize bila şübhe
Cenabından umarız
Şefaat ya resulallah
Sırac-ı nurı enversin
Yüzün nurıyla ey sultan
Sıratdan bizleri geçür
Selamet ya resulallah
Senin katında kasırdır
Lisan-ı cümle insanın
Seni mehd eyleyen bilmez
Nihayet ya resulallah
Bir ismin ürvetül vüsak
Sana kim itse istimsak
İder ol rah-ı matluba
Hidayet ya rasulallah
Reca ider bunu senden
Bu kemter aşıkın sana
İder bir kere kabrini
Ziyaret ya rasulallah

Naat-ı Şerif
Seher vaktinde uşşaka
Direm ya hayyu ya kayyum
Semavatı tutar ahım
Direm ya hayyu ya kayyum
Vücudum irgörüb fahre
Fakr ile irişdim fahre
Münacat eyleyüb Hakka
Direm ya hayyu ya kayyum
Evliyadan himmet aldım
İçüb aşkın meyine kandım
Cemalin şem'ine yandım

Direm ya hayyu ya kayyum
O vahdet bağına girdim
Muhabbet güllerin dirdim
Hakikat bülbülü oldum
Direm ya hayyu ya kayyum

Ve lehu eyzan

Yine dil naatını söyler Muhammed
Dil can mülkünü söyler Muhammed
Ol şems ü kamer nurı yüzünden
Varından açılır güller Muhammed
Kaşındır kabe kavseyn ev edna
Saçın ve leyl-i yeldadır Muhammed
Lebin la'li vehandır mutisidur
Lisanın vahy-i Hak söyler Muhammed
Şu vaktin kim çıkub
Gezdin semayı bulub
Hazretde rıf'etler Muhammed
Kamu ervahı peygamber hem eflak
Seni iclale geldiler Muhammed
Seni şahı alem kılub
Ol anda kamusı ümmet
Oldılar Muhammed
Niçün olmayalar ümmet
Ki Hakkın rızasısın

Eyzan

Ne devlettir ki dildare sen oldın
Aheysıl munis yarim sen oldın
Ol pür derdinin dermanı sensin
Şifay-ı can bimarım sen oldın
Bi ismi şerifin yad itmesem
Dilde cümle güftelerim sen oldın
Sana ta'zim ider dillerde Hakkı
Dir inkarım yok ikrarım sen oldın

İlahi
Ya rahmeten lil halkı ya vasil
Ya mahre cudi malehu sahil
Ya men bihi la bi mahrimul tail
Ala ya rasulallah inni dahil

Ya men aleyhi e dabbetül kad selam
Ve dabbetu ta'zimen lehu kelam
Ya men sakaytel ceyşe
Ba'del dammen

Eyzan

Ya men aleyhi Allahu kad enzela
Zikren hakimen mu'cizen lil mela
La siyemma lil haşri indel celil
Eyzan
Hitam

Naat-ı Şerif
Doğdu ol şah-ı
Risalet basdı
Arş üzre kadem
Saldı ol nur-ı nübüvvet
Temiz terin fevkal umam
Çalınub tabl-ı beşaret
Geldi şah-ı enbiya
Gulgula doldı cihan
Kondı ol sahibi alem

Nur-ı vechinden alındı
Encümü şems ü kamer
Zerre ilminden bilindi
Hikmet-i levh ü kalem

Merhaba ya Mustafa ey
Nur-ı aynı esfiya
Merhaba ya sahibel mi'rac
Mahf-ı tacı ez-zelem

Gelmeseydin aleme sen
Halk olunmazdı cihan
Dostluğuyla yaradıldın
Ey nebiy-imuhterem

Biz günahkar ümmete sen
Şah-ı irsal eyledi
Hamd ü lillahi sana ümmet
Eylemiş ol zi kerem

Ya rasulallah şefaat
Kıl niyazı mücrime
Şol zaman kim başın
Açık yalın ayak kan ağlaram

Naat
Ol cihanın fahrının
Mitrine kurban olayım
Suret-i levlakına

Şanına kurban olayım

Kabe kavseyni ev ednasına
Kurban olayım
Ben anın ilmine irfanına
Kurban olayım
Ben anın esrar-ı mi'racına
Kurban olayım

Ol Ebubekru Ömer Osmanu
Ali dört yaridir
Ol risalet bağının
Anlar gül gülzarıdır
Cümle ashabı hidayet
Rahının envarıdır
Ben anın a'line ashabına
Kurban olayım
Ben anın ashabı ahbabına
Kurban olayım

Ol Hasan Hazretlerine
Zehir içürdü eşkıya
Hem Hüseyn öldi susız
Şehid-i Kerbela
İkisinin de aslı nesli
Cümle a'li Mustafa
Ben anın a'line evladına
Kurban olayım
Ben anın evladı ensabına
Kurban olayım
Cümle ümmetden hayırlıdır
O şahın ümmeti
Ümmetine cümleden ……
İder Hakk rahmeti
Evliya ankila buldu bunca
Lütf-i izzeti
Ben anın lütfuna ihsanına
Kurban olayım
Ben anın enva-ı eltafına
Kurban olayım
Her ne denlü enbiya-ı mürselin
Kim geldiler
Ümmeti olmaklığı Hakdan
Tamamına kıldılar
Ağırlıya ana niyar-ı kulı
Kurban oldular
Ben anın ayağının tozuna
Kurban olayım
Mührine gidenlerin izine
Kurban olayım

*****

Can terkini itmedin cananı arzularsın
Fukarını kesmeden imanı arzularsın
Şol uşa haklarını binersin ağaç ata
Pa kan ile topuk yok meydan arzularsın
Karıncalar gibi sen ufak ufak gezersin
Meleklerden ilerü seyran arzularsın
Topuğuna çıkmadın sonu deniz sanırsın
Sen katreyi geçmedin deryayı arzularsın
Var sen niyazı yuyıl okun atma ilerü
Zerre ile kul olmadın sultanı arzularsın
İlahi
Bağrımda bitmez yaşlar
Muhammed'in aşkındandır
Bu çeşmimden akan yaşlar
Muhammed'in aşkındandır

Her şam u seher yandığım
Bu alemden usandığım
Çarh ile sema döndiğim
Eyzan (nakarat)

Dahl idenler devranıma
Girmediler seyranıma
Kıydığım tatlı canıma
Eyzan

Yüreğim dağladıklarım
Sonunı çağladıklarım
Derd ile ağladıklarım
Eyzan

Görün Seyfullah'ın kasdın
Sever Allah'ın dostun
Sorarlar ser mahbub sensin
Eyzan

İlahi
Allahu zennı tibzal
Ya vacudı zel celal
Ey padişah-ı bi zeval
Yeşır lena hayral ömür

Vakt-ı seher feryadımız
Arşa çıkar efganımız

Cürm hatadır nazımız
Yeşır lena hayral ömür

Senden irişmezse eman
Olur kavuşanlar heman
Ya vahidu kevnu mekan
Eyzan

*****

Kaside
Ey vücudun eseri hilkat-ı sebebi
Seni ol vakit ki bil faal gerekmezdi beyini
Seni ger aytmak içün mekiyyün zekiyyün
Haşimiyyün Kureyşiyyün ve Medineyyün ve Arabiyyün
Azm-ı carh itdi
Sayiha ki bula mi'racın
İrdi maksud-ı menziline
Tarik-ı talebi

Hilkat-ı mu'teber Adem ve Havva
Mağsına caelallahu fida
Leke ümmi ve ab

Canını itme fuzuli gam u keder
Mahrut-ı afv kıl
Varsa dergahında
Tek edebi

***

İlahi
Merhaba ey aşk-ı baki merhaba
Pür vefasın pür vefasın pür vefa
Senden halk oldu hem hakdar
Kimyasın kimyasın kimya
Gel salik gönlünde anı han cihan
Dilrübasın dilrübasın dilrüba
Çarh-ı dilde mehr-i mahsın heman
Mehlikasın mehlikasın mehlika
Şeydasın cümle eşyaya ayan
Müntehasın müntehasın münteha
Hakkı hakdan gafil olma sen heman

Zulmet-i hicrinle bidar
Olmışam ya Rab meded
İntizar subhını yeder
Olmışam ya Rab meded
Gülsün vaslı nebinin
İrgörüb bad-ı saba

Hanede yine bağ-ı gülzar
Olmışam ya Rab meded
Kalmışam zindancım içre
Bugün tenha garib
Bu kademde ruz-ı şebzar
Olmışam ya Rab meded

Şol şarabı kim bana sundı
Anı durıb al sat
Gül-i handan mest-i hoş yar
Olmışam ya Rab meded

Her nere varsam yakarub
Bağ-ı aşk atasıl
Cananına gül-i pür nar
Olmışam ya Rab meded

Bu menazi düşdi varlık
Cağına Yusuf gibi
Hal elim kurtar ki naçar
Kalmışam ya Rab meded

Naat-ı Şerif
Mahmurı kizayı hakisarem
Ya rasulallah
Vir niabe zadey-i zünnebi
Vücudumla idüb muhabbet
Leal-i metde kaldım şermesarem
Ya rasulallah

Gönlümin ilacı kıldığım
Fehm itmişem amma hayalin
Mahzitatde zülfikarem
Ya rasulallah

Minel hubb-i vatan emri ile
Sensin eyleyen ferman
Emr-i izzet terk-i diyarem
Ya rasulallah

Şefi-il müznibin
Hem rahmeten lil alemin
Sensin sana müştak
Kamu amisi duvar

Ya rasulallah

Naat-ı Şerif
İlla et rahmet-i rahmana
Mağfiret ya rasulallah
Halili hazreti vatana
Şefaat ya rasulallah

Bi hakkı leyle-i mi'rac
Olubsun aleme ser-i tac
Umar senden günahkar
Şefaat ya rasulallah

Bi hakkı leyle-i kadr
Olubsın aleme bedr
Şefaat mülküne sadr
Eyzan

Bi hakkı leyle-i mevlud
Olubsın aleme maksud
Adın Ahmed özin Muhammed
Eyzan

Umaram ki sezavarem
Eşiğine yüzüm serem
Mübarek ravzanı görem
Eyzan

Elimde ne mah-ı isyan
Dilimde nale-i efgan
Kapunda hazır-ı hayran
Eyzan

İlahi
Hakikat alemin seyran iderken
Allah Muhammed'i göster görelim
Ümmetini alub cennete giderken
Allah Muhammed'i göster görelim
Altun na'lınlar var ayağında
Sağlar mesti gün gün kuşluk çağında
Kırmaz gül nimetin ana yatağında
Allah Muhammed'i göster görelim

Rasulallah bir gün fezaya çıkdı
Ashablar susayub yanına uşdı
Semazen elinden çeşmeler akdı
Allah Muhammed'i göster görelim

Ebubekir bekdir önünde Ömer

Sağında Osman solunda Haydar
Zülfikar tutmuş ok şah-ı havar
Allah Muhammed'i göster görelim

Oğulı kuzı ana söyledi
Beni senden ya rasulallah dedi
Anda çok kafirler atına geldi
Allah Muhammed'i göster görelim

İlahi

Yalvarub ben niyaz idem Allah'ım
Ah ümmetim der ağlar Muhammed
Gözi yaşı akar varmış ırmağa
Vah ümmetim der ağlar Muhammed

,Ek-6 Günümüz Mevlid İcrası Örneği ve Fotoğraf Kareleri
07.03.2020 Tarihinde Düzenlenen "Aziz Şehitlerimiz İçin Mevlid-i Şerif" Programı

Programı başlatan mevlidhan mevlid programının başta İdlib şehitleri olmak üzere tüm şehitlerimiz adına düzenlendiğini söyler. Daha sonra okunan Kur'andan ayetler, bahirler, ilahiler, kasideler, dua aşağıdaki gibidir.

Bakara Suresi

153. Ayet : Ya eyyuhellezine amenustainu bis sabri ves salat, innallahe meas sabirin.

154. Ayet: Ve la tekulu li men yuktelu fi sebilillahi emvat, bel ehyaun ve lakin la teş'urun.

155. Ayet: Ve le nebluvennekum bi şey'in minel havfi vel cui ve naksın minel emvali vel enfusi ves semerat, ve beşşiris sabirin.

156. Ayet: Ellezine iza esabethum musibetun, kalu inna lillahi ve inna ileyhi raciun.

157. Ayet: Ulaike aleyhim salavatun min rabbihim ve rahmetun ve ulaike humul muhtedun.

"Allâhümme salli ala seyyidina Muhammedini'n-nebiyyi'l ümmiyyi ve alâ âlihi ve sahbihi ve sellim."

KASİDE-İ MEVLİD-İ ŞERİF

Ey Hüda'dan lütfi ihsan isteyen
Mevlid-i paki rasulallaha gel

Cennet içre huri gılman isteyen
Mevlid-i paki rasulallaha gel

Ol rasulün doğduğu şeb bigüman
Leyle-i kadre müşabihdir heman

Bulmak istersen cehennemden eman
Mevlid-i paki rasulallaha gel

Zatı paki can u dilden dinlesen
Mahzı nuri Hak'dır ol zatı hasan

Öldiğinçe dünyada sağ u esen
Mevlid-i paki rasulallaha gel

Meclisi mevlidde eyvali müdam
Ol rasule kıl salat ile selam

Cenneti â'lada istersen makam
Mevlid-i paki rasulallaha gel

Fikr idüb dünyadan ilelebet göçmeği
Cennette ahir sıratdan geçmeği

Havzı kevserden dilersen içmeği
Mevlid-i paki rasulallaha gel

Tevhid Bahri

Allah âdın zikredelim evvelâ
Vâcib oldur cümle işde her kulâ

Allah âdın her kim ol evvel anâ
Her işi âsân ider Allah anâ

Allah âdı olsa her işin önü
Hergiz ebter olmaya ânın sonu

Her nefesde Allah âdın di müdâm
Allah âdıyle olur her iş tamâm

Bir kez Allah dese aşk ile lisân
Dökülür cümle günah misl-i hazân

İsm-i pâkin pâk olur zikr eyleyen
Her murâda erişür Allah diyen

Aşk ile gel imdi Allah diyelim
Dert ile göz yaş ile âh îdelim

Ola kim rahmet kıla ol pâdişah
Ol kerîm-ü ol rahîm-ü ol ilâh

Birdir ol, birliğine şek yokdürür
Gerçi yanlış söyleyenler çokdürür

Cümle-âlem yoğ iken ol var idi
Yaradılmışdan ganî cebbâr idi

Vâr iken ol, yok idi ins-ü melek
Arş-ü ferş-ü ay-ü gün hem nüh felek

Sun' ile bunlârı ol, vâr eyledi
Birliğine cümle ikrar eyledi

Kudretin izhâr edüp hem ol celîl
Birliğine bunları kıldı delîl

Ger dilersiz bûlâsız od-dan necât
Aşk-ile derd-ile edin es-salât

Salatullah Selamullah Aleyke Ya Rasulallah
Salatullah Selamullah Aleyke Ya Habiballah

Ey azizler, işte başlarız söze
Bir vasıyyet kılarız illâ size

Ol vasıyyet ki direm her kim tuta
Misk gibi kokûsu canlardâ tüte

Hak-Teâlâ rahmet eyleye anâ
Kim beni ol bir dua ile anâ

Her kim ki diler bu duada buluna
Fâtiha ihsân ede ben kûluna

Dua

Amin! Rasulluah sallalahu aleyhi vessellemin ruhu saadetleri için, onun temiz âlinin, evladının, ezvacının, eshabının, ehl-i beytinin, muhacir ve ensarın temiz ruhları için, sadatı kiram kaddasallahu sırruhları için, mürşd ve sultanların ruhları için, Süleyman Çelebi'nin ruhu için, Allah rızası için el Fatiha…

Şehit Tahtında Rabbe Gülümser

Şehit tahtında Rabbe gülümser
Ah binlerce canım olsaydı der
Şehit tahtında Rabbe gülümser
Canım bedeli bir sofradan yer

Ümitsiz olmaz ümitsiz olmaz
Sevdasız olmaz sevdasız olmaz

Dağları oyup zindan etseler
Allah nurunu söndüremezler
Dağları oyup zindan etseler
Davamın önüne geçemezler

Yarasız olmaz Çilesiz olmaz
Şehitsiz olmaz Kurbansız olmaz

Şehit tahtında Rabbe gülümser
Ah binler ce canım olsaydı der
Şehit tahtında Rabbe gülümser
Canım bedeli bir sofradan yer

Karanlık ölür zülümat ölür
Gözler önünde ve Ölüm ölür

Anladım artık Uhud ve Bedir
Ve Ümit sevda Şehadet nedir
Soludum Kanri Mahşer anını
Ümidi Şehidi ve Sevdayı

Şehit tahtında Rabbe gülümser
Ah binler ce canım olsaydı der
Şehit tahtında Rabbe gülümser
Canım bedeli bir sofradan yer

Şehitler Ölmez

Öyle bir makam ki kolay erilmez,
Hikmeti büyüktür sual edilmez,
İbret-i âlemdir kokmaz çürümez,
Şehitler ölmez gardaş, şehitler ölmez sırdaş, şehitler ölmez.

Yumruklar sıkılmış çatılmış kaşlar,
Hakk'a kenetlenmiş kartal bakışlar,
Bedenler üstüne yığılsa taşlar,
Şehitler ölmez gardaş, şehitler ölmez sırdaş, şehitler ölmez.

Arşa yükseliyor tekbir sesleri,
Allah, Allah diyor cihad erleri,
Yoldaştır onlara Peygamberleri,
Şehitler ölmez gardaş, şehitler ölmez sırdaş, şehitler ölmez.

Hak Taala (Nur) Bahri

Hak Teâlâ çün yaratdı Âlemi
Kıldı Ademle müzeyyen âlemi

Âdeme kıldı ferişteler sücûd
Hem anâ çok kıldı ol lütf issi cûd

Mustafâ nûrunu alnında kodu
-Bil habîbim nûrudur bû nûr- dedi

Kıldı o nûr anın alnında karâr
Kaldı ânın ile nîce rûzigâr

Sonra Havvâ alnınâ nakletdi bil
Durdu ânda dâhi nice âyü yîl

Şît doğdu âna nakletdi bu nûr
Ânın alnında tecelli kıldı nûr

Erdi İbrâhimü İsmaile hem
Söz uzânûr ger kalanın der isem

İşbu resm ile müselsel muttasıl
Tâ olunca Mustafâ'ya mûntekıl

Geldi çün ol rahmeten lil'alemîn
Vardı nûr anda karâr etti hemin

Ger dilersiz bûlâsız od-dan necât
Aşk-ile derd-ile edin es-salât

Salatullah Selamullah Aleyke Ya Rasulallah
Salatullah Selamullah Aleyke Ya Habiballah

Merhaba Bahri

Amine Hatun Muhammed anası
Ol sadakdan toğdı ol dürdanesi

Çünki Abdulla'dan oldı hamile
Vakt irişdi hafta u eyyam ile

Hem Muhammed gelmesi oldı yakın
Çok alametler belürdi gelmedin

Ol rebiül evvel ayın mahibesi
On ikinci gece isneyni gicesi

Didi gördüm ol habibin annesi
Bir aceb nur kim güneş pervanesi

Berk urup çıktı evimden nagehan
Göklere dek nur ile toldı cihan

Hem hava üzre döşendi bir döşek
Adı Sündüs döşeyen anı melek

Üç âlemde hidi kıldı üç yere
Her birisin ideyim nerden nere

Mağrib u maşrikde ikisi anın
Biri damında dikildi kâbenin

Bildim anlardan ki ol halkın yeki
Kim yakın oldı cihane gelmedi

İndiler gökden melekler saf u saf
Kabeni kıldılar evim tavaf

Yarılub divar çıkdı nagehan
Geldi üç huri bana oldı ayan

Çevre yanıma gelüb oturdılar
Mustafa'yı birbirine muştular

Busenin oğlın gibi kadri cemil
Bir anaya virmemişdir ol celil

Ulu devlet buldun ey dildare sen
Toğısardır senden ol Hulki hasen

Bu gelen ilm-i ledün sultanıdır
Bu gelen tevhid-i irfan kanıdır

Vasfını bu resme tertib itdiler
Ol mübarek nurı ter'ib itdiler

Amine ider çü vakt oldı tamam
Kim vücude gele hayrul en'am

Susadım gayet hararetden katı
Sundular bir cam tolusı şerbeti

Kardan ak idi vu hem soğuk idi
Lezzeti dahi şekerde yok idi

İçdim anı oldu vücudum nura gark

İdemedim kemdimi nurdan firak

Geldi bir ak kuş kanad ile revan
Arkamı sığadı kuvvetle heman

Toğdı ol saatde ol sultan-ı din
Nura gark oldı semavat u zemin

Sallu aleyhi vesellimu teslimen
Hatta tanalı cenneten ve neimen

Salatullah Selamullah Aleyke Ya Rasulallah
Salatullah Selamullah Aleyke Ya Habiballah

Viladet Bahri

Yaradılmış cümle oldu şaduman
Gam gidüb alem yeniden buldı can

Cümle zerre anı cihan idüb sada
Çağrışuban didiler kim merhaba

Merhaba ey ali sultan merhaba
Merhaba ey kanı irfan merhaba

Merhaba ey kurretül a'yn-ı halil
Merhaba ey has-ı mahbub-ı celil

Merhaba ey cümlenin matlubı sen
Merhaba ey Halık'ın mahbubu sen

Merhaba ey can u canan merhaba
Merhaba ey derde derman merhaba

Merhaba ey âsi ümmet melce-i
Merhaba ey çâresizler eşfa'i

Merhaba ey rahmetenlil'âlemîn
Merhaba sensin şefîu'l-müznibîn

Ey Cemâli gün yüzi bedr-i münir
Ey kamu düşmüşlere sen destgir

Dest girsin kamû üftâdenin
Hem penâh-ı bende-i âzâdenin

Ey gönüller derdinin dermanı sen
Ey yaratılmışların sultanı sen

Ger dilersiz bulasız oddan necât
Aşk ile derd ile idin es-salât

Salatullah Selamullah Aleyke Ya Rasulallah
Salatullah Selamullah Aleyke Ya Habiballah

Mevlam Sana Ersem Diye

Mevla'm sana ersem diye
Aşka düşen pervaneyim
Cemalini görsem diye
Aşka düşen pervaneyim

Allah, Allah, Allah, Allah
Allah, Allah, Allah, Allah

Gözyaşlarım durmaz taşar
Seller gibi çağlar, coşar
Vuslat ümidiyle yaşar
Aşka düşen pervaneyim

Allah, Allah, Allah, Allah
Allah, Allah, Allah, Allah

İhlas Suresi

Bismillahirrahmanirrahim Kul hüvellâhü ehad Allâhüssamed Lem yelid ve lem yûled ve lem yekün lehû küfüven ehad

Felak Suresi

Bismillahirrahmânirrahîm. Kul e'ûzü birabbil felak Min şerri mâ halak Ve min şerri ğasikın izâ vekab Ve min şerrinneffâsâti fil'ukad Ve min şerri hâsidin izâ hased

Nas Suresi

Bismillahirrahmânirrahîm. Kul e'ûzü birabbinnâs Melikinnâs İlâhinnâs Min şerrilvesvâsilhannâs Ellezî yüvesvisü fî sudûrinnâsi Minelcinneti vennâs

Fatiha Suresi

Bismillahirrahmanirrahim Elhamdulillâhi rabbil'alemin Errahmânir'rahim Mâliki yevmiddin İyyâke na'budu Ve iyyâke neste'în İhdinessirâtal mustakîm Sirâtallezine en'amte aleyhim Ğayrilmağdûbi aleyhim ve leddâllîn

Elif Lam Mim Suresi

Bismillahirrahmânirrahîm. Elif. Lâm Mîm Zâlikel kitâbu lâ reybe fîh, huden lil muttekîn Ellezîne yu'minûne bil gaybi ve yukîmûnes salâte ve mimmâ razaknâhum yunfikûn Vellezîne yu'minûne bi mâ unzile ileyke ve mâ unzile min kablik ve bil âhireti hum yûkınûn Ulâike alâ huden min rabbihim ve ulâike humul muflihûn

Dua

Amin! Euzu billahimineşşsadirracim Bismillahirrahmanirrahim. Elhamdü lillahi rabbil alemin.Vel akibetü lil müttakin.Vela udvane illa alez zalimin. Vessalâtü vesselâmü 'alâ Rasûlinâ Muhammedin ve 'alâ âlihî ve sahbihî ecma'în Rabbenâ takabbel minnâ inneke ente's-semî'ul-'alîm Ve tüb 'aleynâ yâ Mevlânâ inneke ente't-tevvâbür-rahîm Vehdinâ ve veffiknâ ilel-hakkı ve ilâ tarîkın müstekîm. Va'fu 'annâ yâ Kerîm Va'fü 'annâ yâ Rahîm Vağfir lenâ zünûbenâ bi fadlike ve keramike yâ ekramel-ekramîn veya erhamer-râhımîn.

AZİZ ŞEHİTLERİMİZ İÇİN
MEVLİD-İ ŞERİF
PROGRAMI
07 MART
2020 CUMARTESİ
AHMET YESEVİ CAMİİ
AKŞAM NAMAZI VE
YATSI NAMAZI ARASI
HATİM DUASI
MEVLİD-İ ŞERİF
HÜNKAR İLAHİ GRUBU
SEMERKAND

REDMI NOTE 8
AI QUAD CAMERA

TGRT
EU

TGRT
EU
ABONE OL
TGRT
EU
ABONE OL

REDMI NOTE 8
AI QUAD CAMERA

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

ORCID	0000-0001-8153-3308
Adı Soyadı	Yavuz Selim Mercan
Doğum Yeri	Sultandağı
Doğum Tarihi	14.09.1988

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Maramara Üniversitesi
Fakülte	Atatürk Eğitim Fakültesi
Bölüm	Türkçe Öğretmenliği Bölümü

YÜKSEK LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Enstitü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

YABANCI DİL BİLGİSİ

İngilizce	Düşük Seviye

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurum	Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi
Görevi/Pozisyonu	Bakım Personeli
Çalışma Süresi	6 yıl

İLETİŞİM

Adres	Fatih Mah. Berke Sok. Toki Konutları B1-6 daire 8 Merkez/ÇANKIRI
E-mail	yavuzselimmercan18@gmail.com